

UBEZPIECZENIA 2008

Wydanie I

Wydawca:

Wydawnictwo „GARMOND”

ul. Dolna 12, Kazuń Nowy

05-152 Czosnów

tel. (22) 435 78 58

e-mail: wydawnictwo@garmond.pl

www.garmond.pl

ISBN 978-83-86746-02-6

SPIS TREŚCI

1. Informacja wstępna.....	5
1.1 Działalność Polskiej Izby Ubezpieczeń w 2008 r.	7
1.2 Zmiany w prawie ubezpieczeniowym w 2008 r.	11
1.3 Informacje o zakładach prowadzących działalność ubezpieczeniową w 2008 r., definicje niektórych użytych pojęć i wskaźników	12
2. Zestawienia tabelaryczne – rynek ubezpieczeń w liczbach	13
2.1 Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń	15
2.1.1. Kanały dystrybucji i zatrudnienie	15
2.1.2. Składka przypisana	16
2.1.3. Wypłacone odszkodowania i świadczenia	21
2.1.4. Techniczny wynik ubezpieczeń	26
2.1.5. Koszty działalności ubezpieczeniowej	28
2.1.6. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	32
2.1.7. Lokaty	34
2.1.8. Wynik finansowy	36
2.1.9. Reasekuracja	38
2.1.9.1. Reasekuracja bierna składka na udział reasekuratorów	38
2.1.9.2. Reasekuracja bierna odszkodowania i świadczenia na udział reasekuratorów	40
2.1.9.3. Składka przypisana brutto w reasekuracji czynnej	42
2.1.9.4. Odszkodowania i świadczenia brutto wypłacone z reasekuracji czynnej	42
2.2. Wskaźniki charakteryzujące działalność ubezpieczycieli	43
2.2.1. Współczynnik retencji i współczynnik zatrzymania odszkodowań	43
2.2.2. Współczynnik szkodowości	47
2.2.3. Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	49
2.2.4. Stopień przychodowości kapitałów własnych	51
2.2.5. Stopień zyskowności aktywów	53
2.2.6. Wskaźnik zespolony	55
2.3. Struktura rynku	57
2.3.1. Struktura rynku 2007-2008	57
2.3.2. Rynek 1999-2008	58
2.3.3. Struktura rynku 1999-2008	59
2.4. Skonsolidowane sprawozdania finansowe	60
2.4.1. Ubezpieczenia na życie	60
2.4.1.1. Bilans Aktywa	60
2.4.1.2. Bilans Pasywa	61
2.4.1.3. Techniczny rachunek ubezpieczeń	62
2.4.1.4. Ogólny rachunek zysków i strat	63
2.4.1.5. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych	64
2.4.2. Ubezpieczenia pozostałe majątkowe i osobowe	66
2.4.2.1. Bilans Aktywa	66
2.4.2.2. Bilans Pasywa	67
2.4.2.3. Techniczny rachunek ubezpieczeń	68
2.4.2.4. Ogólny rachunek zysków i strat	69
2.4.2.5. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych	70

3. Analiza rynku ubezpieczeń w 2008 r.	73
3.1. Analiza sytuacji makroekonomicznej w Polsce na tle tendencji międzynarodowych ze szczególnym uwzględnieniem rynków finansowych.....	75
3.2. Analiza strukturalna sektora ubezpieczeń w Polsce	80
3.2.1. Sytuacja na polskim rynku ubezpieczeń w 2008 r.....	80
3.2.2. Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących sektor ubezpieczeń w 2008 r.	82
3.2.3. Wybrane wskaźniki opisujące działalność ubezpieczeniową.....	89
3.3. Ocena kondycji finansowej sektora ubezpieczeń w 2008 r.....	90
3.3.1. Wstępna analiza kondycji finansowej sektora ubezpieczeń w 2008r.	90
3.3.2. Analiza wskaźnikowa kondycji sektora ubezpieczeń w 2008 r.....	105
3.3.3. Zestawienie wniosków wynikających z wstępnej i wskaźnikowej analizy sprawozdań finansowych sektora ubezpieczeń w 2008 r.	113
3.4. Ocena dotychczasowych prognoz rozwoju rynku ubezpieczeń	116
3.4.1. Analiza poprawności przyjętych założeń	116
3.4.2. Weryfikacja otrzymanych wyników	117
3.5. Prognoza rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce na lata 2009-2010	122
3.5.1. Rozwój gospodarki światowej – prognozy MFW	122
3.5.2. Rozwój gospodarki polskiej – prognozy MFW i MF	123
3.5.3. Rozwój rynku ubezpieczeń – własne prognozy.....	123
3.5.4. Podsumowanie	134
4. Podział ryzyka według działów, grup i rodzajów ubezpieczeń (wg Ustawy o działalności Ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.)	135
5. Wykaz zakładów ubezpieczeń i oddziałów w Polsce zagranicznych ubezpieczycieli, którzy są członkami Polskiej Izby Ubezpieczeń (stan na dzień 08.06.2009 r.)	136
6. Wykaz zlikwidowanych, likwidowanych i będących w stanie upadłości zakładów ubezpieczeń.....	142
7. Wykaz instytucji, organizacji i stowarzyszeń ubezpieczeniowych	143

1. Informacja wstępna

1.1 Działalność Polskiej Izby Ubezpieczeń w 2008 r.

Polska Izba Ubezpieczeń w 2008 roku prowadziła intensywne działania zmierzające do polepszenia warunków funkcjonowania zakładów ubezpieczeń w Polsce oraz ochrony interesów swoich Członków i ich klientów. Jako ustawowy reprezentant ubezpieczycieli Izba uczestniczyła w pracach nad 60 krajowymi projektami legislacyjnymi przygotowując 49 opinii do nowych projektów ustaw.

Do najważniejszych zmian legislacyjnych w 2008 r. należy przede wszystkim uchylene tzw. „podatku Religi”, tj. obowiązku odprowadzania 12% przypisu składki z obowiązkowych ubezpieczeń OC pojazdów mechanicznych jako ryczałtowej opłaty na NFZ na cele kompensacji kosztów opieki medycznej ofiar wypadków drogowych. Już w latach 2006 i 2007, w trakcie prac nad projektem ustawy wprowadzającej ten obowiązek, Polska Izba Ubezpieczeń przekonywała Ministerstwa Zdrowia do odstąpienia od wprowadzenia tego ryczałtu, wskazując m.in. na jego niezgodność z Konstytucją RP. W kwietniu 2008 r. Izba zorganizowała konferencję połączoną z debatą publiczną na temat czynników wpływających na ceny ubezpieczeń komunikacyjnych. Właśnie ta debata była podstawą do dalszych działań środowiska ubezpieczeniowego, które w rezultacie spowodowały uchylene „podatku Religi” na jesieni 2008 r., po roku jego obowiązywania. Tym samym zminimalizowano możliwość ewentualnego wzrostu cen polis OC komunikacyjnego z powodu nadmiernej opodatkowania tego ubezpieczenia.

Ponadto Izba przez ponad rok zabiegała o znowelizowanie Kodeksu Cywilnego w obrębie ubezpieczeń grupowych. PIU dążyła do ograniczenia konieczności uzyskiwania zgody ubezpieczonego lub osoby uprawnionej tylko do przypadku, w którym umowa ubezpieczenia grupowego miałaby zostać zmieniona na jego niekorzyść. Takie zapisy, wprowadzone do art. 829 § 2 Kodeksu Cywilnego są korzystne zarówno dla klientów, jak i zakładów ubezpieczeń, a także osób organizujących programy ubezpieczeniowe w zakładach pracy. Nowelizacja KC zgodna z oczekiwaniami rynku została wprowadzona do tekstu nowelizacji ustawy o działalności ubezpieczeniowej uchwalonej w marcu 2009 r.

Izba uczestniczyła w pracach nad kolejnymi zmianami ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Komisja Ubezpieczeń Rolnych PIU nie tylko była inicjatorem zmian prawnych, ale także brała czynny udział w pracach prowadzonych w Ministerstwie Rolnictwa oraz Komisjach: Sejmowej i Senackiej. Efektem tych działań, obejmujących m.in. organizację w lutym 2008 r. konferencji *Kierunki zmian ubezpieczeń produkcji rolnej*

w Polsce było uchwalenie przez Parlament zmian w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, których celem jest zrationalizowanie jej niektórych zapisów tak, by założona przy jej powstawaniu idea powszechności ochrony ubezpieczeniowej w rolnictwie stała się realna.

Jednym z najbardziej ambitnych i istotnych społecznie projektów, jakie Izba zgłosiła w 2008 r., był projekt budowy systemu prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych. Przygotowany został przy wsparciu Komisji Ubezpieczeń Zdrowotnych i Wypadkowych PIU. Projekt ten miał swój publiczny debiut podczas konferencji pt. *Ubezpieczenia w systemie ochrony zdrowia* zorganizowanej przez Polską Izbę Ubezpieczeń 27 lutego 2008 r. Wzięli w niej udział przedstawiciele zarówno świata nauki, jak i polityki oraz sektora ochrony zdrowia. Dzięki konferencji, koncepcja PIU spotkała się z bardzo szerokim zainteresowaniem i zyskała wiele przychylnych opinii. Projekt był przedmiotem wielu publikacji prasowych, zarówno w prasie codziennej, jak i specjalistycznej oraz prezentowany podczas głośnych medialnie obrad „Białego Szczytu”. Wśród rekomendacji Białego Szczytu znalazł się zapis odzwierciedlający jedno z podstawowych założeń projektu – dopuszczenie konkurujących, prywatnych podmiotów do zarządzania publicznymi środkami na ochronę zdrowia. Pozytywne opinie były wyrażane również przez przedstawicieli różnych ugrupowań politycznych.

Ponadto w 2008 roku Polska Izba Ubezpieczeń czynnie uczestniczyła w pracach legislacyjnych nad projektami ustaw regulujących dokończenie reformy systemu emerytalnego w zakresie wypłat środków zgromadzonych w Otwartych Funduszach Emerytalnych. Już na początku roku Izba zorganizowała konferencję pt. *Rola rynku ubezpieczeniowego w realizacji reformy systemu emerytalnego*. W konferencji wzięli udział wszyscy najważniejsi reprezentanci środowisk zainteresowanych dokończeniem reformy, tj. między innymi autorzy reformy, przedstawiciele nauki z najważniejszych ośrodków akademickich, przedstawiciele poszczególnych ministerstw oraz reprezentanci organizacji samorządowych sektora finansowego. W trakcie konferencji prezentowane były rozwiązania, które znalazły swoje miejsce w zaakceptowanych przez Sejm projektach ustaw: o emeryturach kapitałowych oraz o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych. Przez wiele miesięcy przedstawiciele PIU, w tym członkowie Komisji Ubezpieczeń na Życie brali czynny udział w opiniowaniu i konsultowaniu kolejnych wersji projektów ustaw, zwracając uwagę w szczególności na model indywidualnej emerytury, gospodarkę finansową przy-

szych płatników świadczeń oraz stworzenie możliwości wypłaty świadczeń przez zakłady ubezpieczeń na życie. W trakcie prac zweryfikowano stanowisko wobec ostatniego postulatu. Ze względu na bezpieczeństwo krajowego systemu emerytalnego, przy akceptacji członków PIU zostało poparte rozwiązanie, w którym czynny udział w wypłatach został powierzony zakładom emerytalnym tworzonemu przez Powszechne Towarzystwa Emerytalne. W trakcie prac komisji sejmowych i senackich PIU wspierała Izbę Gospodarczą Towarzystw Emerytalnych w opracowaniu najlepszych rozwiązań.

W 2008 r. przedstawiciele Izby w ramach działania Grupy Roboczej ds. Przeglądu Prawa Ubezpieczeń Gospodarczych brali aktywny udział w pracach Rady Rozwoju Rynku Finansowego utworzonej przy Ministerstwie Finansów. Jednym z najważniejszych efektów tych prac było przygotowanie nowelizacji ustawy o działalności ubezpieczeniowej, w której dokonano m.in. implementacji unijnej dyrektywy 68/2005 w sprawie reasekuracji. Do nowelizacji weszły także inne proponowane przez Izbę zmiany przepisów, ułatwiające działalność ubezpieczeniową i rozwój rynku ubezpieczeniowego. Nowelizacja ta została uchwalona 17 marca 2009 r. i weszła w życie od 18 czerwca 2009 r. Dzięki niej możliwe było uregulowanie na nowo działalności reasekuracyjnej, w tym zasad dotyczących gospodarki finansowej zakładu reasekuracji i lokowania aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Poprzez intensywną współpracę z Europejskim Komitetem Ubezpieczycieli (CEA) Izba wywiera wpływ na kształt regulacji europejskich. Przedstawiciele PIU biorą aktywny udział w pracach i posiedzeniach komisji i grup roboczych CEA łącząc prace CEA z pracami poszczególnych komisji i grup roboczych PIU. W 2008 r. dokonano nominacji przedstawicieli PIU oraz ich zastępców do zreorganizowanych Komisji i Grup Roboczych CEA, przy czym 2 przedstawicieli PIU zostało Wiceprzewodniczącymi nowych organów CEA.

Najważniejszym projektem legislacyjnym UE dotyczącym ubezpieczeń było przyjęcie w maju 2008 r. nowej dyrektywy dotyczącej wypłacalności zakładów ubezpieczeń (Solvency II), do której Izba wypracowała swoje stanowisko. W opinii Izby zastrzeżenie zgłoszone przez 12 krajów (w tym Polskę) dotyczące koncepcji nadzoru grupowego, szczególnie w świetle bieżącego kryzysu na rynkach finansowych ma na celu maksymalne zabezpieczenie bezpieczeństwa funkcjonowania zakładów ubezpieczeń, a co za tym idzie maksymalną ochronę ubezpieczonych. Osłabienie roli nadzoru lokalnego oraz wirtualizacja kapitałów poprzez możliwość spełnienia wymogów wypłacal-

ności przyrzeczeniem kapitałowym ze strony spółki matki, prowadzić może do problemów firm lokalnych w sytuacji globalnego kryzysu. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż tylko nadzór lokalny w pełni zna specyfikę rynku lokalnego i występujących na nim produktów. Z tego powodu powinien mieć uprawnienia nie tylko do monitorowania, lecz także egzekwowania odpowiedniego poziomu kapitałów. W sprawie nowych zasad nadzoru nad grupami finansowymi dyskutowano w Warszawie na specjalnym spotkaniu zorganizowanym przez PIU. Wzięli w nim udział Karel van Hulle, Dyrektor Wydziału Ubezpieczeń i Emerytur w Dyrekcji Generalnej Wspólnego Rynku Komisji Europejskiej (DG Markt) oraz Alberto Corinti, Zastępca Dyrektora Generalnego Europejskiego Komitetu Ubezpieczeń (CEA). Stronę polską reprezentowali przedstawiciele Ministerstwa Finansów, Komisji Nadzoru Finansowego oraz prezesi niemal wszystkich działających w Polsce zakładów ubezpieczeń. Ponadto, w ramach przygotowań do wdrożenia tej dyrektywy Izba wpierała zakłady ubezpieczeń w przeprowadzaniu czwartego ilościowego badania wpływu (QIS 4).

PIU brała również udział w konsultacjach i przygotowaniu opinii i stanowisk CEA dotyczących następujących unijnych inicjatyw legislacyjnych:

- uzgodnień w ramach drugiej fazy prac nad Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF4 - umowa ubezpieczenia);
- projektu zmiany dyrektywy o podatku VAT oraz przepisów wykonawczych w odniesieniu do usług ubezpieczeniowych i finansowych;
- konsultacji KE dotyczącej przedłużenia poza 2010 rok regulacji dotyczącej wyłączeń ubezpieczycieli spod zakazu porozumień kartelowych (Block Exemption Regulation – BER);
- raportu KE dotyczącego ubezpieczeniowych systemów gwarancyjnych (IGS);
- projektu dyrektywy o transgranicznej opiece zdrowotnej (cross-border health care);
- projektu dyrektywy o odpowiedzialności audytorów.

Innym aspektem współpracy międzynarodowej są rozwijane przez Izbę kontakty bilateralne z federacjami ubezpieczycieli w Europie. W ramach współpracy PIU z Austriackim Stowarzyszeniem Ubezpieczycieli (VVÖ) Izba była inicjatorem konferencji na temat reform systemów ubezpieczeń społecznych (emerytalnych i zdrowotnych) w krajach Europy Środkowej, która odbyła się w Wiedniu w kwietniu 2008 r. W konferencji, która posłużyła wymianie doświadczeń i poglądów na bardzo aktualny i drażliwy politycznie temat, wzięli udział przed-

stawiciele rynków ubezpieczeń z Austrii, Czech, Polski, Słowenii i Słowacji. W trakcie konferencji PIU zaprezentowała swoją koncepcję reformy systemu ubezpieczeń zdrowotnych, która spotkała się z dużym zainteresowaniem uczestników.

Skuteczność zabiegów Izby o adekwatną do potrzeb rynku ubezpieczeniowego krajową i europejską legislację nie byłaby możliwa bez aktywnego wsparcia działań Zarządu poprzez prace Komisji, Podkomisji i Zadaniowych Grup Roboczych PIU. Ciała te istotnie miały wymierny wkład w tworzenie stanowisk i opinii do projektów legislacyjnych, jak również współuczestniczyły w kształtowaniu kontaktów Izby z organami administracji państwowej w celu określania interpretacji przepisów. I tak, Izba kontynuowała prace mające na celu zmniejszenie ryzyka podatkowego zakładów ubezpieczeń, które wynika głównie z braku precyzyjnych unormowań podatkowych oraz wprowadzania nowych przepisów podatkowych. We współpracy z Ministerstwem Finansów ustalono zasady pracy w celu wypracowania zmian ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych uwzględniających specyfikę sektora ubezpieczeniowego. Izba prowadziła konstruktywny dialog z Rzecznikiem Ubezpieczeniowym na temat zmian sum gwarancyjnych odszkodowań z tytułu ubezpieczenia OC komunikacyjnego. Izba współpracowała z Urzędem Komisji Nadzoru Finansowego, m.in. przedstawiając propozycję rozwiązania problemu odmiennej interpretacji istniejących uregulowań dotyczących uznawania instrumentów strukturyzowanych jako aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wypracowaną przez Komisję Ubezpieczeń na Życie. Ponadto, Izba wskazywała na praktyczne problemy związane z rejestracją agentów w rejestrze pośredników ubezpieczeniowych prowadzonym przez KNF. Po kilku latach przerwy udało się odnowić kontakty z Biurem Generalnego Inspektora Danych Osobowych koordynowane przez Komisję Informatyki PIU. Komisja wypracowała wstępny projekt *Rekomendacji dobrych praktyk ubezpieczycieli w obszarze ochrony danych osobowych*, który został przekazany do GIODO.

Innym istotnym obszarem prac Izby jest problem przestępczości ubezpieczeniowej. Na bieżąco współpracowano z międzynarodowymi instytucjami ubezpieczeniowymi w ramach Międzynarodowej Konwencji Odzyskiwania Skradzionych Pojazdów (ICVR). Rozwijana była współpraca ubezpieczycieli z Policją w kwestii stworzenia i wdrożenia Systemu Obsługi Zdarzeń Drogowych SOZD, ze szczególnym uwzględnieniem szybkiego pozyskiwania przez zakłady ubezpieczeń notatek z miejsca zdarzenia drogowego w formie elektronicznej. Przedstawiciele PIU

wzięli udział w dorocznej konferencji nt. przestępczości ubezpieczeniowej organizowanej pod auspicjami Komendy Głównej Policji. Ponadto, Komisja ds. Przestępczości Ubezpieczeniowej przygotowała zaktualizowane syntetyczne opracowanie analizy przestępczości w obszarze ubezpieczeń majątkowych i życiowych.

W 2008 r. została powołana działająca Zadaniowa Grupa Robocza ds. Przeciwdziałania Praniu Brudnych Pieniędzy, która wypracowała wspólne dla zakładów ubezpieczeń podejście do realizacji wymogów ustawy, a także zaopiniowała projekt nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy odnosząc się krytycznie do rozszerzenia definicji instytucji obowiązanej na wszystkie zakłady ubezpieczeń dla oraz zaproponowała własne propozycje zmian wraz z ich uzasadnieniem. Izba opowiedziała się wyłączeniem zakładów ubezpieczeń działu II, tak jak to jest zapisane w odnośnej dyrektywie.

Działania Komisji i innych ciał samorządowych Izby zmierzały jednocześnie do wypracowywania kanonu najlepszych praktyk rynkowych, które prowadzą do autoregulacji zachowań uczestników rynku bez konieczności tworzenia i odwoływania się do skodyfikowanych przez ustawodawców przepisów. Jedną z takich inicjatyw było opracowanie Zasad Dobrych Praktyk Ubezpieczeniowych. W obszarze tworzenia rynkowych „best practices” należy wymienić również działalność Podkomisji ds. Standaryzacji, która wypracowała szereg rekomendacji prowadzących do podnoszenia jakości danych w systemach informatycznych zakładów ubezpieczeń. W 2008 r. powstała też Grupa Roboczej ds. Bancassurance, która we współpracy ze Związkiem Banków Polskich opracowała projekt *Rekomendacji dobrych praktyk na polskim rynku bancassurance w zakresie ubezpieczeń ochronnych powiązanych z produktami bankowymi* zaprezentowany przedstawicielom Komisji Nadzoru Ubezpieczeniowego, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Rzecznikowi Ubezpieczonych. W ramach Komisji Ubezpieczeń Komunikacyjnych rozpoczęto prace dotyczące wypracowania rekomendacji w sprawie zawarcia przez zakłady ubezpieczeń porozumień o wzajemnym uznawaniu roszczeń.

Uwieńczeniem starań Izby o jakość legislacji działalności ubezpieczeniowej oraz wzrost świadomości wobec roli jaką odgrywają ubezpieczenia we współczesnej gospodarce oraz polityce była wspólna konferencja Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach Sejmiku RP oraz Polskiej Izby Ubezpieczeń pod nazwą Rola ubezpieczeń w gospodarce narodowej, która odbyła się 24 listopada 2008 r. w Sali Kolumnowej Sejmu RP. Podczas konferencji przedstawiono ekonomiczne i społecz-

ne znaczenie sektora ubezpieczeń oraz złożoną materię jego regulacji. Podobne wydarzenie nie miało do tej pory precedensu w polskim Parlamencie przez co efektywność działań legislacyjnych Izby w następnych latach będzie bez wątpienia wzrastać.

W 2008 r. Izba realizowała również swoje zadania zmierzające do podnoszenia wiedzy ubezpieczeniowej. We współpracy z Centrum Edukacji Ubezpieczeniowej (agendą PIU) była organizatorem cyklu konferencji i seminariów dotyczących wielu różnorodnych obszarów działalności ubezpieczeniowej takich jak: jakość danych w systemach informatycznych, audyt wewnętrzny, rachunkowość i sprawozdawczość ubezpieczeniowa, podat-

ki. Prelegentami podczas tych szkoleń byli wysokiej klasy eksperci i specjaliści rynku ubezpieczeniowego oraz renomowanych instytucji analitycznych i doradczych. Wydarzenia te cieszyły się dużym zainteresowaniem przedstawicieli zakładów Ubezpieczeń i wzięło w nich udział łącznie ponad 700 uczestników. Izba przeprowadziła kolejną edycję Konkursu PIU im. Leona Kozickiego dla najlepszej pracy dyplomowej i Konkursu o Nagrodę Polskiej Izby Ubezpieczeń dla Środowiska Dziennikarskiego, jak również Konkursu o Nagrodę Prezesa PIU za najlepszą pracę z zakresu ubezpieczeń w ramach Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej organizowanej przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i Ministerstwo Edukacji Narodowej.

1.2 Zmiany w prawie ubezpieczeniowym w 2008 r.

Z dniem 1 stycznia 2009 r. weszła w życie ustawa z 21.11.2008r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw. Nowela ustawy zniósła obowiązek odprowadzania do NFZ zryczałtowanej opłaty w wysokości 12 % pobranych składek z obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych na rzecz leczenia ofiar wypadków komunikacyjnych. Polska Izba Ubezpieczeń włożyła wiele starań żeby ta opłata została zniesiona. Przez cały czas trwania procesu legislacyjnego Izba wskazywała na niekonstytucyjność opłaty ryczałtowej, która posiadała wszelkie cechy podatku.

Z dniem 3 sierpnia 2008 r. weszła w życie zmiana art. 446 kodeksu cywilnego, do którego dodano §4 na podstawie którego sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Wprowadzona zmiana spowodować może wzrost kwot wypłacanych przez zakłady ubezpieczeń. Wyjaśnienie wątpliwości związanych ze stosowaniem tego przepisu (np. pojęcie najbliższego członka rodziny zmarłego) nastąpi w drodze orzecznictwa sądowego.

W dniu 6 listopada 2008 r. została przyjęta ustawa o zmianie ustawy o indywidualnych kontach emerytalnych oraz niektórych innych ustaw. Roczny limit wpłat na IKE zwiększono do trzykrotności średniego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej. Limit wpłat na IKE w kolejnym roku nie może być niższy niż w roku poprzednim. Uelastyczniono zasady zwrotu i wypłaty z IKE poprzez umożliwienie częściowego zwrotu i wypłaty w ratach. Przyjęte rozwiązania PIU oceniła jako idące w dobrym kierunku, ale niewystarczające do ożywienia programów IKE. Jedyną skuteczną formą reaktywacji IKE byłoby wprowadzenie rocznego limitu wpłat, do poziomu którego środki byłyby zwolnione z podatku dochodowego. Powinno się przyjąć zasadę, że analogicznie jak w przypadku I i II filara systemu emerytalnego, opodatkowane są świadczenia a nie składka.

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.) zmieniony został art. 26 ust. 1 zdanie pierwsze. Aktualne brzmienie przepisu: „Dokumenty związane z zawieraniem i wykonywaniem umów ubezpieczenia mogą być

sporządzane na informatycznych nośnikach danych (dotychczas: „na elektronicznych nośnikach informacji”), jeżeli będą w sposób należyty utworzone, utrwalone, przechowywane i zabezpieczone.”

Na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2008.234.1571) skreślony został art. 106 ust. 10 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, który posiadał brzmienie: „Właściwe do rozpoznawania spraw, w których stroną lub uczestnikiem jest zagraniczny zakład ubezpieczeń działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez główny oddział, są polskie sądy powszechne.” Przepis ten mógł być uważany za niezgodny z prawem UE.

Z dniem 1 stycznia 2009 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 234, poz. 1576). Rozporządzenie określa szczegółowy zakres ubezpieczenia, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz przewiduje trzy minimalne kwoty ubezpieczenia, których wysokość będzie uzależniona od przedmiotu działalności, tj. 15 tys. euro dla osób prowadzących księgi i doradzających, 10 tys. euro dla wyłącznie prowadzących księgi i 5 tys. euro dla osób wyłącznie doradzających.

Z dniem 1 stycznia 2009 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń (Dz. U. z 2008 r. nr 236, poz. 1634). Zmiany w stosunku do poprzedniego stanu prawnego nie są istotne. M.in. w załączniku nr 4 rozszerzono zakres informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego, zastąpiono określenie dotyczące wyceny „wg wartości nabycia” na określenie „wg ceny nabycia”, podobnie określenie „wartość nabycia” zastąpiono określeniem „cena nabycia”.

W dniu 25 lipca 2008 r. uchwalona została ustawa o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. W ustawie ustalono m.in. warunki uznania za spełniony obowiązku posiadania ubezpieczenia.

1.3 Informacje o zakładach prowadzących działalność ubezpieczeniową w 2008 r., definicje niektórych użytych pojęć i wskaźników

W 2008 r. Polska Izba Ubezpieczeń zrzeszała 77 członków. Wśród nich było 58 spółek akcyjnych, 10 oddziałów zagranicznych oraz 9 towarzystw ubezpieczeń wzajemnych. W porównaniu z 2007 r. liczba członków PIU zwiększyła się o 2.

Według danych Komisji Nadzoru Finansowego na koniec 2008 r. w Polsce notyfikowanych było 502 zagranicznych zakładów ubezpieczeń.

W 2008 r. nastąpiło połączenie FinLife TUnŻ i Compensy Tuż oraz Royal Polska TUnŻ oraz Benefii TUnŻ.

Oddziały zakładów zagranicznych nie podlegają polskim wymogom sprawozdawczości i nie przekazują sprawozdań finansowych ani do Komisji Nadzoru Finansowego ani do PIU. Z tego powodu w niniejszym raporcie nie ma części poświęconej działalności oddziałów towarzystw zagranicznych.

Jeżeli przy jakiegokolwiek wielkości pojawia się znak X oznacza to, że danej wielkości nie udało się wyznaczyć.

Definicje wskaźników:

Współczynnik retencji (zatrzymania) jest to procentowy udział składki na udziale własnym w składce przypisanej brutto.

Współczynnik zatrzymania odszkodowań jest to procentowy udział odszkodowań i świadczeń na udziale wła-

snym w odszkodowaniach i świadczeniach brutto.

Współczynnik szkodowości brutto liczony jest jako stosunek sumy odszkodowań i świadczeń brutto oraz zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto do składki zarobionej.

Współczynnik szkodowości netto liczony jest jako stosunek odszkodowań i świadczeń netto do składki zarobionej na udziale własnym.

Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ujęciu brutto mierzony jest stosunkiem rezerw technicznych brutto do składki przypisanej brutto.

Stopień przychodowości kapitałów własnych liczony jest jako procentowy wskaźnik przedstawiający stosunek wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem do kapitałów własnych.

Stopień zyskowności aktywów mierzony jest stosunkiem wyniku finansowego netto po opodatkowaniu do aktywów bilansowych pomniejszonych o wartości niematerialne i prawne oraz o czynne rozliczenia międzyokresowe.

Wskaźnik zespolony (combined ratio) jest to stosunek odszkodowań powiększonych o zmianę stanu rezerw szkodowych oraz kosztów działalności ubezpieczeniowej powiększonych o pozostałe koszty na udziale własnym do składki zarobionej.

2. Zestawienia tabelaryczne

– rynek ubezpieczeń w liczbach

2.1 Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń

2.1.1 Kanały dystrybucji i zatrudnienie

Składka przypisana brutto w dziale I w tys.zł

Lp.	Kanały dystrybucji	Ubezpieczenia indywidualne		Ubezpieczenia grupowe	
		2007	2008	2007	2008
1.	Sprzedaż bezpośrednia – pracownicy	605 469	2 541 520	6 369 407	6 400 926
2.	– internet	61	41	0	0
3.	– telefon	232	1 155	1	0
4.	– inne	X	12 485	X	62 612
5.	Agenci ubezpieczeniowi – osoby fizyczne	4 690 810	3 334 078	644 748	819 555
6.	– osoby prawne – banki	3 968 940	5 568 731	1 997 659	11 749 329
7.	– SKOKI	X	85 893	X	49 947
8.	– pozostałe	3 551 126	3 286 855	905 904	2 632 518
9.	– podmioty bez osobowości prawnej	935 053	394 160	219 039	252 722
10.	Brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni – osoby fizyczne	26 281	20 172	93 813	88 864
11.	– osoby prawne	27 092	23 202	468 743	476 209
12.	Inne kanały dystrybucji	232 072	1 163 969	776 226	20 815
13.	Ogółem	14 037 136	16 432 261	11 475 540	22 553 497

Zatrudnienie w dziale I

Lp.	Nazwa stanowiska	Ilość etatów/osób	
		2007	2008
1.	Kadra kierownicza	733	693
2.	Doradcy	9	2
3.	Aktuariusze	62	60
4.	Pozostali pracownicy (w tym agenci na etatach)	6 504 (29)	6 514 (12)
5.	Liczba agentów nieetatowych w osobach	18 993	17 252

Składka przypisana brutto w dziale II w tys.zł

Lp.	Kanały dystrybucji	Składka brutto	
		2007	2008
1.	Sprzedaż bezpośrednia – pracownicy	3 965 742	4 208 461
2.	– internet	22 864	52 504
3.	– telefon	262 984	262 693
4.	– inne	X	364 476
5.	Agenci ubezpieczeniowi – osoby fizyczne	7 968 834	8 579 369
6.	– osoby prawne – banki	249 846	422 709
7.	– SKOKI	X	127 857
8.	– pozostałe	2 103 414	2 573 259
9.	– podmioty bez osobowości prawnej	361 837	344 122
10.	– przedsiębiorcy (art. 10 ustawy o pośrednictwie)	258 353	346 076
11.	Brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni – osoby fizyczne	557 848	501 212
12.	– osoby prawne	2 018 829	2 409 027
13.	Inne kanały dystrybucji	294 118	166 325
14.	Ogółem	18 064 669	20 358 090

Zatrudnienie w dziale II

Lp.	Nazwa stanowiska	Ilość etatów/osób	
		2007	2008
1.	Kadra kierownicza	1 950	1 997
2.	Doradcy	20	14
3.	Aktuariusze	30	38
4.	Pozostali pracownicy (w tym agenci na etatach)	21 109 (293)	20 266 (277)
5.	Liczba agentów nieetatowych w osobach	38 121	38 113

2.1.2 Składka przypisana

Składka przypisana brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	25 509 418	38 985 758	152,8%
2.	Dział II	18 064 669	20 358 090	112,7%
3.	Ogółem	43 574 087	59 343 848	136,2%

Składka przypisana brutto w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	2 787 828	914 420	32,8%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	1 639 348	1 509 060	92,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	1 887 865	1 734 178	91,9%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	382 270	1 604 890	419,8%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	611 944	986 686	161,2%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	59 012	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	448 039	452 112	100,9%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	3 139 073	3 993 935	127,2%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	336 175	367 124	109,2%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	19 376	15 080	77,8%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	221 214	269 332	121,8%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	1 204 740	2 657 003	220,5%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	537 538	792 026	147,3%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	362 154	167 259	46,2%
15.	ING S.A.	1 381 771	3 876 006	280,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	8 290	6 041	72,9%
17.	LINK4 LIFE S.A.	7	1 155	16500,0%
18.	MACIF ŻYCIE TUW	1 945	3 759	193,3%
19.	METLIFE S.A.	260 156	429 045	164,9%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	882 489	1 336 406	151,4%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	58 510	65 437	111,8%
22.	PRAMERICA S.A.	120 472	125 250	104,0%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	7 265 830	13 082 075	180,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	10 568	10 748	101,7%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	17 533	16 905	96,4%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	913 462	377 560	41,3%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	55 810	48 531	87,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	230 090	1 154 890	501,9%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	3 122	3 578	114,6%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	721 799	2 926 255	405,4%
31.	Ogółem	25 509 418	38 985 758	152,8%

Składka przypisana brutto w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	27 037	0	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 378 813	1 611 609	116,9%
3.	AXA S.A.	2 580	26 111	1012,1%
4.	BENEFIA S.A.	136 027	161 290	118,6%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	1 662	922	55,5%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	24 579	126 570	514,9%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	15 614	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	113 346	193 161	170,4%
9.	COMPENSA S.A.	491 687	585 633	119,1%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	96 398	141 093	146,4%
11.	CUPRUM T.U.W.	24 697	23 273	94,2%
12.	D.A.S. S.A.	10 181	11 827	116,2%
13.	ERGO HESTIA S.A.	1 484 505	1 805 029	121,6%
14.	EULER HERMES S.A.	134 336	154 253	114,8%
15.	EUROPA S.A.	214 320	253 083	118,1%
16.	GENERALI S.A.	403 193	600 138	148,8%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	855 848	856 590	100,1%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	102 773	89 521	87,1%
19.	INTER POLSKA S.A.	42 278	59 072	139,7%
20.	INTERRISK S.A.	611 453	715 428	117,0%
21.	KUKE S.A.	17 675	15 014	84,9%
22.	LINK4 S.A.	225 311	255 843	113,6%
23.	MONDIAL ASSISTANCE	69 406	73 775	106,3%
24.	MTU S.A.	255 392	358 338	140,3%
25.	PARTNER S.A.	0	483	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	52 513	32 874	62,6%
27.	PTR S.A.	295 468	283 707	96,0%
28.	PTU S.A.	392 809	425 524	108,3%
29.	PZM S.A.	28 027	184 226	657,3%
30.	PZU S.A.	7 981 990	8 217 789	103,0%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	73 920	76 389	103,3%
32.	SKOK T.U.W.	71 909	92 694	128,9%
33.	TUW T.U.W.	143 894	188 136	130,7%
34.	TUZ T.U.W.	49 795	39 898	80,1%
35.	UNIQA S.A.	402 620	664 871	165,1%
36.	WARTA S.A.	1 848 226	2 018 311	109,2%
37.	Ogółem	18 064 669	20 358 090	112,7%

Składka przypisana brutto w tys. zł wg grup ryzyka w dziale I

Lp.	Grupa ryzyka	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Grupa I – Ubezpieczenia na życie	9 855 925	28 377 737	287,9%
2.	Grupa II – Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	138 015	131 588	95,3%
3.	Grupa III – Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	11 958 210	6 289 122	52,6%
4.	Grupa IV – Ubezpieczenia rentowe	44 665	61 652	138,0%
5.	Grupa V – Ubezpieczenia wypadkowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	3 459 765	4 077 658	117,9%
6.	Reasekuracja czynna	52 838	48 001	90,8%
7.	Ogółem	25 509 418	38 985 758	152,8%

Składka przypisana brutto w tys. zł wg grup ryzyka w dziale II

Lp.	Grupa ryzyka	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1	Grupa I – Ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej	949 080	1 225 220	129,1%
2	Grupa II – Ubezpieczenie choroby	198 473	296 240	149,3%
3	Grupa III – Ubezpieczenie casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych	4 707 224	5 210 097	110,7%
4	Grupa IV – Ubezpieczenie casco pojazdów szynowych	9 909	11 874	119,8%
5	Grupa V – Ubezpieczenie casco statków powietrznych	13 005	17 133	131,7%
6	Grupa VI – Ubezpieczenie żeglugi morskiej i śródlądowej	126 965	101 141	79,7%
7	Grupa VII – Ubezpieczenie przedmiotów w transporcie	111 919	112 737	100,7%
8	Grupa VIII – Ubezpieczenie szkód spowodowanych żywiołami nie ujęte w grupach 3-7	1 732 197	1 886 210	108,9%
9	Grupa IX – Ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych, nie ujętych w grupach 3-8	1 234 100	1 434 780	116,3%
10	Grupa X – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych	6 158 550	7 017 023	113,9%
11	Grupa XI – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów powietrznych	21 154	21 464	101,5%
12	Grupa XII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	17 613	15 476	87,9%
13	Grupa XIII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie ujętej w grupach 10-12	863 957	973 037	112,6%
14	Grupa XIV – Ubezpieczenie kredytu	567 167	512 345	90,3%
15	Grupa XV – Gwarancja ubezpieczeniowa	183 204	215 178	117,5%
16	Grupa XVI – Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych	442 632	535 102	120,9%
17	Grupa XVII – Ubezpieczenie ochrony prawnej	35 230	73 610	208,9%
18	Grupa XVIII – Ubezpieczenie świadczenia pomocy na korzyść osób które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania	184 100	209 934	114,0%
19	Grupa XIX – Reasekuracja czynna	508 190	489 489	96,3%
20	Ogółem	18 064 669	20 358 090	112,7%

Składka przypisana netto w tys. zł

Lp	Dział	Składka przypisana netto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	25 045 793	37 328 109	149,0%
2.	Dział II	14 882 625	17 247 135	115,9%
3.	Ogółem	39 928 418	54 575 244	136,7%

Składka przypisana netto w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana netto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	2 713 970	801 272	29,5%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	1 619 501	1 462 190	90,3%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	1 681 594	1 357 651	80,7%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	381 213	1 602 772	420,4%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	607 862	982 067	161,6%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	59 012	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	447 515	450 594	100,7%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	3 136 669	3 991 008	127,2%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	338 463	370 240	109,4%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	19 799	14 889	75,2%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	208 059	249 914	120,1%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	1 188 315	2 642 688	222,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	527 343	779 277	147,8%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	316 558	108 592	34,3%
15.	ING S.A.	1 321 819	3 310 874	250,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	8 215	5 914	72,0%
17.	LINK4 LIFE S.A.	1	984	98400,0%
18.	MACIF ŻYCIE TUW	1 234	2 113	171,2%
19.	METLIFE S.A.	261 418	428 265	163,8%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	881 632	1 337 184	151,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	59 227	65 636	110,8%
22.	PRAMERICA S.A.	117 641	122 003	103,7%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	7 258 932	13 040 248	179,6%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	10 576	10 755	101,7%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	17 357	16 683	96,1%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	913 115	376 631	41,2%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	55 393	48 106	86,8%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	228 795	1 152 415	503,7%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	2 971	2 575	86,7%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	720 606	2 535 557	351,9%
31.	Ogółem	25 045 793	37 328 109	149,0%

Składka przypisana netto w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana netto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	26 069	0	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	938 250	1 167 746	124,5%
3.	AXA S.A.	510	2 291	449,2%
4.	BENEFIA S.A.	99 638	137 277	137,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	1 241	1 303	105,0%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	3 953	41 294	1044,6%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	12 391	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	67 375	108 106	160,5%
9.	COMPENSA S.A.	406 718	507 853	124,9%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	56 872	75 348	132,5%
11.	CUPRUM T.U.W.	15 891	19 412	122,2%
12.	D.A.S. S.A.	3 351	4 199	125,3%
13.	ERGO HESTIA S.A.	1 100 516	1 439 679	130,8%
14.	EULER HERMES S.A.	18 392	20 454	111,2%
15.	EUROPA S.A.	134 372	198 251	147,5%
16.	GENERALI S.A.	30 281	445 337	1470,7%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	708 487	699 715	98,8%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	69 298	63 948	92,3%
19.	INTER POLSKA S.A.	33 757	39 432	116,8%
20.	INTERRISK S.A.	448 061	580 391	129,5%
21.	KUKE S.A.	11 145	10 456	93,8%
22.	LINK4 S.A.	197 721	241 133	122,0%
23.	MONDIAL ASSISTANCE	55 254	67 383	122,0%
24.	MTU S.A.	227 073	293 670	129,3%
25.	PARTNER S.A.	0	149	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	26 967	21 336	79,1%
27.	PTR S.A.	272 711	271 008	99,4%
28.	PTU S.A.	275 702	294 462	106,8%
29.	PZM S.A.	8 362	96 173	1150,1%
30.	PZU S.A.	7 590 398	8 028 557	105,8%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	54 099	68 759	127,1%
32.	SKOK T.U.W.	56 769	69 385	122,2%
33.	TUW T.U.W.	109 038	142 114	130,3%
34.	TUZ T.U.W.	29 722	34 563	116,3%
35.	UNIQA S.A.	227 335	397 411	174,8%
36.	WARTA S.A.	1 577 297	1 646 149	104,4%
37.	Ogółem	14 882 625	17 247 135	115,9%

2.1.3 Wypłacone odszkodowania i świadczenia

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika
		2006	2007	07/06
1.	Dział I	10 429 926	19 390 600	185,9%
2.	Dział II	9 122 388	10 266 459	112,5%
3.	Suma	19 552 314	29 657 059	151,7%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	388 248	1 279 264	329,5%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	393 060	757 743	192,8%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	658 312	706 444	107,3%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	120 360	584 638	485,7%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	33 774	375 789	1112,7%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	148	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	35 284	46 351	131,4%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	1 287 363	2 533 417	196,8%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	73 453	113 481	154,5%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	2 255	3 740	165,9%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	87 827	96 504	109,9%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	388 845	833 236	214,3%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	314 591	482 252	153,3%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	157 895	162 644	103,0%
15.	ING S.A.	471 771	561 668	119,1%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	4 936	3 690	74,8%
17.	LINK4 LIFE S.A.	0	322	X
18.	MACIF ŻYCIE TUW	711	762	107,2%
19.	METLIFE S.A.	48 324	67 202	139,1%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	331 712	989 059	298,2%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	33 551	34 805	103,7%
22.	PRAMERICA S.A.	32 170	29 414	91,4%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	4 897 365	7 440 165	151,9%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	2 227	2 959	132,9%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	10 983	10 570	96,2%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	153 044	255 329	166,8%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	21 385	30 353	141,9%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	174 120	643 744	369,7%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	881	763	86,6%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	305 479	1 344 144	440,0%
31.	Ogółem	10 429 926	19 390 600	185,9%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	18 961	0	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	580 630	818 456	141,0%
3.	AXA S.A.	621	3 105	500,0%
4.	BENEFIA S.A.	61 688	88 250	143,1%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0	0	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	1 180	10 313	874,0%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	67	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	19 447	41 915	215,5%
9.	COMPENSA S.A.	248 248	314 116	126,5%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	59 898	50 238	83,9%
11.	CUPRUM T.U.W.	10 599	7 991	75,4%
12.	D.A.S. S.A.	2 227	2 619	117,6%
13.	ERGO HESTIA S.A.	617 644	811 272	131,3%
14.	EULER HERMES S.A.	37 908	69 275	182,7%
15.	EUROPA S.A.	9 270	208	2,2%
16.	GENERALI S.A.	176 278	245 703	139,4%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	475 519	499 797	105,1%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	35 633	41 633	116,8%
19.	INTER POLSKA S.A.	14 963	18 887	126,2%
20.	INTERRISK S.A.	194 387	249 375	128,3%
21.	KUKE S.A.	5 301	9 716	183,3%
22.	LINK4 S.A.	114 070	147 431	129,2%
23.	MONDIAL ASSISTANCE	31 112	36 912	118,6%
24.	MTU S.A.	114 070	147 431	129,2%
25.	PARTNER S.A.	731	257	35,2%
26.	POCZTOWE T.U.W.	36 310	30 389	83,7%
27.	PTR S.A.	186 431	179 568	96,3%
28.	PTU S.A.	232 571	235 197	101,1%
29.	PZM S.A.	5 547	43 923	791,8%
30.	PZU S.A.	4 512 263	4 586 363	101,6%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	37 666	45 990	122,1%
32.	SKOK T.U.W.	2 339	3 451	147,5%
33.	TUW T.U.W.	71 416	89 446	125,2%
34.	TUZ T.U.W.	19 853	22 914	115,4%
35.	UNIQA S.A.	258 000	368 970	143,0%
36.	WARTA S.A.	929 607	1 045 281	112,4%
37.	Ogółem	9 122 388	10 266 459	112,5%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł wg grup ryzyka w dziale I

Lp.	Grupa ryzyka	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika w % 08/07	Udział w wypłaconych świadczeniach i odszkodowaniach ogółem	
		2007	2008		2007	2008
1.	Grupa I – Ubezpieczenia na życie	5 322 639	11 220 114	210,8%	51,0%	57,9%
2.	Grupa II – Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	179 445	180 940	100,8%	1,7%	0,9%
3.	Grupa III – Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	3 745 814	6 703 824	179,0%	35,9%	34,6%
4.	Grupa IV – Ubezpieczenia rentowe	53 239	56 698	106,5%	0,5%	0,3%
5.	Grupa V – Ubezpieczenia wypadkowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 103 651	1 207 130	109,4%	10,6%	6,2%
6.	Reasekuracja czynna	25 138	21 894	87,1%	0,2%	0,1%
7.	Ogółem	10 429 926	19 390 600	185,9%	100,0%	100,0%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł wg grup ryzyka w dziale II

Lp.	Grupa ryzyka	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika w % 08/07	Udział w wypłaconych świadczeniach i odszkodowaniach ogółem	
		2007	2008		2007	2008
1	Grupa I – Ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej.	219 902	224 415	102,1%	2,4%	2,2%
2	Grupa II – Ubezpieczenie choroby	72 220	91 900	127,3%	0,8%	0,9%
3	Grupa III – Ubezpieczenie casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych.	2 854 234	3 130 377	109,7%	31,3%	30,5%
4	Grupa IV – Ubezpieczenie casco pojazdów szynowych	4 529	8 036	177,4%	0,0%	0,1%
5	Grupa V – Ubezpieczenie casco statków powietrznych	10 594	12 254	115,7%	0,1%	0,1%
6	Grupa VI – Ubezpieczenie żeglugi morskiej i śródlądowej	106 396	107 311	100,9%	1,2%	1,0%
7	Grupa VII – Ubezpieczenie przedmiotów w transporcie	41 821	50 140	119,9%	0,5%	0,5%
8	Grupa VIII – Ubezpieczenie szkód spowodowanych żywiołami nie ujęte w grupach 3-7	832 754	904 584	108,6%	9,1%	8,8%
9	Grupa IX – Ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych, nie ujętych w grupach 3-8	401 783	518 731	129,1%	4,4%	5,1%
10	Grupa X – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych	3 907 101	4 382 709	112,2%	42,8%	42,7%
11	Grupa XI – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów powietrznych	700	1 558	222,6%	0,0%	0,0%
12	Grupa XII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	3 884	7 068	182,0%	0,0%	0,1%
13	Grupa XIII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie ujętej w grupach 10-12	261 451	335 532	128,3%	2,9%	3,3%
14	Grupa XIV – Ubezpieczenie kredytu	55 668	87 182	156,6%	0,6%	0,8%
15	Grupa XV – Gwarancja ubezpieczeniowa	16 572	21 048	127,0%	0,2%	0,2%
16	Grupa XVI – Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych	51 975	41 038	79,0%	0,6%	0,4%
17	Grupa XVII – Ubezpieczenie ochrony prawnej	3 600	4 196	116,6%	0,0%	0,0%
18	Grupa XVIII – Ubezpieczenie świadczenia pomocy na korzyść osób które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania	74 014	79 979	108,1%	0,8%	0,8%
19	Reasekuracja czynna	203 190	258 401	127,2%	2,2%	2,5%
20	Ogółem	9 122 388	10 266 459	112,5%	100,0%	100,0%

Odszkodowania i świadczenia netto w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia netto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	10 419 859	19 425 404	186,4%
2.	Dział II	9 494 083	10 580 879	111,4%
3.	Suma	19 913 942	30 006 283	150,7%

Odszkodowania i świadczenia netto w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia netto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	393 683	1 277 112	324,4%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	406 421	757 957	186,5%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	643 578	683 203	106,2%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	117 736	588 144	499,5%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	34 888	377 237	1081,3%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	595	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	40 968	56 688	138,4%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	1 285 842	2 545 175	197,9%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	72 983	114 303	156,6%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	2 607	3 877	148,7%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	89 820	99 543	110,8%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	391 791	840 021	214,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	318 182	488 469	153,5%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	134 934	136 048	100,8%
15.	ING S.A.	434 819	529 964	121,9%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	4 790	3 456	72,2%
17.	LINK4 LIFE S.A.	0	451	X
18.	MACIF ŻYCIE TUW	519	594	114,5%
19.	METLIFE S.A.	48 756	70 694	145,0%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	339 644	1 008 880	297,0%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	33 828	32 767	96,9%
22.	PRAMERICA S.A.	31 132	29 444	94,6%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	4 918 881	7 527 484	153,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	2 271	2 879	126,8%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	11 753	10 664	90,7%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	156 209	254 679	163,0%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	22 039	30 763	139,6%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	173 149	645 669	372,9%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	760	857	112,8%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	307 876	1 307 787	424,8%
31.	Ogółem	10 419 859	19 425 404	186,4%

Odszkodowania i świadczenia netto w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia netto		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	2 217	0	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	542 382	721 432	133,0%
3.	AXA S.A.	289	3 486	1206,2%
4.	BENEFIA S.A.	71 585	102 880	143,7%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	43	6	14,0%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	903	9 259	1025,4%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	1 399	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	19 431	48 326	248,7%
9.	COMPENSA S.A.	277 973	326 279	117,4%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	34 066	38 489	113,0%
11.	CUPRUM T.U.W.	6 977	6 245	89,5%
12.	D.A.S. S.A.	1 038	1 403	135,2%
13.	ERGO HESTIA S.A.	682 212	896 382	131,4%
14.	EULER HERMES S.A.	7 075	17 525	247,7%
15.	EUROPA S.A.	909	1 772	194,9%
16.	GENERALI S.A.	215 880	299 738	138,8%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	488 696	420 265	86,0%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	43 817	36 140	82,5%
19.	INTER POLSKA S.A.	12 958	14 350	110,7%
20.	INTERRISK S.A.	241 982	304 040	125,6%
21.	KUKE S.A.	3 161	8 230	260,4%
22.	LINK4 S.A.	115 141	160 912	139,8%
23.	MONDIAL ASSISTANCE	31 336	40 931	130,6%
24.	MTU S.A.	161 438	198 988	123,3%
25.	PARTNER S.A.	-370	563	-152,2%
26.	POCZTOWE T.U.W.	18 151	11 454	63,1%
27.	PTR S.A.	185 114	200 635	108,4%
28.	PTU S.A.	189 011	186 819	98,8%
29.	PZM S.A.	6 947	75 581	1088,0%
30.	PZU S.A.	4 900 080	5 063 091	103,3%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	39 364	59 929	152,2%
32.	SKOK T.U.W.	2 210	5 053	228,6%
33.	TUW T.U.W.	65 586	83 926	128,0%
34.	TUZ T.U.W.	20 149	19 523	96,9%
35.	UNIQA S.A.	149 042	231 592	155,4%
36.	WARTA S.A.	957 290	984 236	102,8%
37.	Ogółem	9 494 083	10 580 879	111,4%

2.1.4 Techniczny wynik ubezpieczeń

Techniczny wynik ubezpieczeń w tys. zł

Lp.	Dział	Techniczny wynik ubezpieczeń		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	3 454 633	3 461 448	100,2%
2.	Dział II	1 240 876	807 693	65,1%
3.	Ogółem	4 695 509	4 269 141	90,9%

Techniczny wynik ubezpieczeń w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Techniczny wynik ubezpieczeń		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	67 540	76 178	112,8%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	20 984	10 992	52,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	316 909	327 894	103,5%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	-43 545	-56 083	X
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	2 012	3 730	185,4%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	-3 624	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	27 316	27 050	99,0%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	365 875	426 320	116,5%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	8 799	10 837	123,2%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	175	-566	X
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	15 617	5 864	37,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	11 402	29 122	255,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	21 512	16 058	74,6%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	-24 438	-21 623	X
15.	ING S.A.	199 902	203 054	101,6%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	-2 592	-841	32,4%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	-4 059	-3 222	X
19.	METLIFE S.A.	8 415	11 472	136,3%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	245	1 119	456,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	1 306	4 057	310,6%
22.	PRAMERICA S.A.	1 103	6 378	578,2%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	2 349 426	2 302 382	98,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	649	-1 548	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	-5 784	-4 961	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	79 336	45 722	57,6%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	8 904	13 846	155,5%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	-730	1 066	X
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	955	-519	X
30.	WARTA TUnŻ S.A.	25 392	29 286	115,3%
31.	Ogółem	3 454 633	3 461 448	100,2%

Techniczny wynik ubezpieczeń w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Techniczny wynik ubezpieczeń		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	10 364	-2	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	59 633	21 738	36,5%
3.	AXA S.A.	-7 980	-14 840	X
4.	BENEFIA S.A.	-2 531	-2 180	X
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	364	441	121,2%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	-1 030	-23	X
7.	BZWBK-CU S.A.	0	-4 055	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	-5 194	-42 686	X
9.	COMPENSA S.A.	-11 455	3 180	X
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	-1 700	2 019	X
11.	CUPRUM T.U.W.	-138	-548	X
12.	D.A.S. S.A.	-2 495	-2 091	X
13.	ERGO HESTIA S.A.	40 967	57 349	140,0%
14.	EULER HERMES S.A.	17 884	15 201	85,0%
15.	EUROPA S.A.	49 167	63 417	129,0%
16.	GENERALI S.A.	-2 209	-36 326	X
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	9 344	1 041	11,1%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	4 124	8 389	203,4%
19.	INTER POLSKA S.A.	-7 999	-5 541	X
20.	INTERRISK S.A.	14 597	15 683	107,4%
21.	KUKE S.A.	-347	-964	X
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	9 604	10 408	108,4%
24.	MTU S.A.	2 838	-2 840	X
25.	PARTNER S.A.	-539	-1 152	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	0	-1 809	X
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	-3 530	-12 782	X
29.	PZM S.A.	-6 480	-29 364	453,1%
30.	PZU S.A.	1 036 694	717 925	69,3%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	-19 998	-29 912	X
32.	SKOK T.U.W.	33 092	28 811	87,1%
33.	TUW T.U.W.	5 413	2 780	51,4%
34.	TUZ T.U.W.	-7 467	-2 776	X
35.	UNIQA S.A.	-8 069	-1 107	X
36.	WARTA S.A.	33 945	48 301	142,3%
37.	Ogółem	1 240 876	807 693	65,1%

2.1.5 Koszty działalności ubezpieczeniowej

Koszty działalności ubezpieczeniowej w tys. zł

Lp.	Dział	Koszty działalności ubezpieczeniowej		Dynamika	Koszty akwizycji		Dynamika	Koszty administracji		Dynamika	Otrzymane prowizje		Dynamika
		2007	2008		2007	2008		2007	2008		2007	2008	
1.	Dział I	4 373 819	4 910 729	112,3%	3 045 042	3 568 612	117,2%	1 434 521	1 538 225	107,2%	105 744	196 108	185,5%
2.	Dział II	4 429 956	5 059 980	114,2%	2 950 687	3 605 484	122,2%	1 918 163	1 901 941	99,2%	438 894	447 445	101,9%
3.	Ogółem	8 803 775	9 970 709	113,3%	5 995 729	7 174 096	119,7%	3 352 684	3 440 166	102,6%	544 638	643 553	118,2%

Koszty działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty działalności ubezpieczeniowej		Dynamika	Koszty akwizycji		Dynamika	Koszty administracji		Dynamika	Otrzymane prowizje		Dynamika
		2007	2008		2007	2008		2007	2008		2007	2008	
1.	AEGON S.A.	89 089	102 504	115,1%	130 535	164 733	126,2%	36 593	49 642	135,7%	78 039	111 871	143,4%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	331 035	486 434	146,9%	309 503	466 640	150,8%	22 184	20 568	92,7%	652	774	118,7%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	508 333	606 025	119,2%	419 493	508 480	121,2%	103 517	110 143	106,4%	14 677	12 598	85,8%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	120 354	122 754	102,0%	57 067	69 681	122,1%	63 385	53 412	84,3%	98	339	345,9%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	329 363	284 898	86,5%	318 187	271 438	85,3%	11 403	13 838	121,4%	227	378	166,5%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	8 303	X	0	3 402	X	0	4 901	X	0	0	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	372 790	348 748	93,6%	359 395	332 970	92,6%	13 395	15 778	117,8%	0	0	X
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	373 710	343 659	92,0%	224 779	206 328	91,8%	149 091	137 463	92,2%	160	132	82,5%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	122 377	132 578	108,3%	90 868	103 999	114,5%	31 739	28 998	91,4%	230	419	182,2%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	14 826	9 230	62,3%	12 165	6 238	51,3%	2 667	3 039	113,9%	6	47	783,3%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	103 984	131 193	126,2%	85 859	113 174	131,8%	19 736	20 668	104,7%	1 611	2 649	164,4%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	193 259	316 977	164,0%	179 165	295 736	165,1%	14 127	21 909	155,1%	33	668	2024,2%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	92 786	121 729	131,2%	64 646	83 269	128,8%	29 984	41 325	137,8%	1 844	2 865	155,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	57 855	54 034	93,4%	40 682	38 039	93,5%	31 374	35 679	113,7%	14 201	19 684	138,6%
15.	ING S.A.	271 286	336 359	124,0%	182 145	235 766	129,4%	93 025	107 952	116,0%	3 884	7 359	189,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	6 279	3 035	48,3%	3 482	1 296	37,2%	2 850	1 810	63,5%	53	71	134,0%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	5 303	5 394	101,7%	2 730	2 973	108,9%	2 612	2 665	102,0%	39	244	625,6%
19.	METLIFE S.A.	58 362	75 858	130,0%	12 550	21 368	170,3%	45 812	54 490	118,9%	0	0	X
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	50 355	53 529	106,3%	28 776	28 282	98,3%	21 588	25 555	118,4%	9	308	3422,2%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	22 352	26 365	118,0%	4 019	4 652	115,8%	18 352	21 741	118,5%	19	28	147,4%
22.	PRAMERICA S.A.	70 265	67 506	96,1%	8 463	8 330	98,4%	50 330	49 198	97,8%	-11 472	-9 978	X
23.	PZU ŻYCIE S.A.	912 494	969 513	106,2%	328 864	351 949	107,0%	583 630	617 564	105,8%	0	0	X
24.	REJENT LIFE T.U.W.	911	952	104,5%	0	0	X	911	952	104,5%	0	0	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	11 523	11 966	103,8%	4 664	4 952	106,2%	6 876	7 020	102,1%	17	6	35,3%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	83 518	105 646	126,5%	43 997	60 226	136,9%	39 608	45 647	115,2%	87	227	260,9%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	18 809	23 709	126,1%	12 650	16 048	126,9%	6 159	7 661	124,4%	0	0	X
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	16 667	26 333	158,0%	13 261	22 431	169,2%	4 600	6 113	132,9%	1 194	2 211	185,2%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	2 341	3 150	134,6%	152	375	246,7%	2 235	2 814	125,9%	46	39	84,8%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	133 593	132 348	99,1%	106 945	145 837	136,4%	26 738	29 680	111,0%	90	43 169	47965,6%
31.	Ogółem	4 373 819	4 910 729	112,3%	3 045 042	3 568 612	117,2%	1 434 521	1 538 225	107,2%	105 744	196 108	185,5%

Koszty działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty działalności ubezp.		Dyna- mika	Koszty akwizycji		Dyna- mika	Koszty administracji		Dyna- mika	Otrzymane prowizje		Dyna- mika
		2007	2008		2007	2008		2007	2008		2007	2008	
1.	AIG S.A.	12 879	1 634	12,7%	15 284	0	0,0%	2 985	1 634	54,7%	5 390	0	0,0%
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	304 292	360 348	118,4%	305 102	371 916	121,9%	51 962	43 655	84,0%	52 772	55 223	104,6%
3.	AXA S.A.	8 243	13 830	167,8%	379	2 001	528,0%	7 939	15 164	191,0%	75	3 335	4446,7%
4.	BENEFIA S.A.	29 249	33 649	115,0%	18 393	23 953	130,2%	12 091	12 090	100,0%	1 235	2 394	193,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	868	872	100,5%	68	71	104,4%	800	801	100,1%	0	0	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	4 171	30 848	739,6%	2 878	31 585	1097,5%	2 487	6 047	243,1%	1 194	6 784	568,2%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	15 034	X	0	9 929	X	0	5 105	X	0	0	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	52 207	96 974	185,7%	33 137	71 922	217,0%	22 254	27 172	122,1%	3 184	2 120	66,6%
9.	COMPENSA S.A.	132 650	150 868	113,7%	99 631	117 997	118,4%	37 149	35 828	96,4%	4 130	2 957	71,6%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	22 993	29 773	129,5%	18 497	26 487	143,2%	9 508	11 287	118,7%	5 012	8 001	159,6%
11.	CUPRUM T.U.W.	36	1 772	4922,2%	743	681	91,7%	2 357	2 456	104,2%	3 064	1 365	44,5%
12.	D.A.S. S.A.	4 429	4 637	104,7%	8 086	8 166	101,0%	2 987	3 426	114,7%	6 644	6 955	104,7%
13.	ERGO HESTIA S.A.	366 218	453 430	123,8%	305 401	399 437	130,8%	88 660	80 719	91,0%	27 843	26 726	96,0%
14.	EULER HERMES S.A.	-10 422	-17 177	164,8%	19 720	22 837	115,8%	7 579	9 325	123,0%	37 721	49 339	130,8%
15.	EUROPA S.A.	51 681	103 676	200,6%	32 717	84 323	257,7%	19 692	19 880	101,0%	728	527	72,4%
16.	GENERALI S.A.	17 559	142 019	808,8%	53 741	90 087	167,6%	49 877	58 288	116,9%	86 059	6 356	7,4%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	195 215	206 507	105,8%	114 998	122 500	106,5%	111 915	118 855	106,2%	31 698	34 848	109,9%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	19 364	18 725	96,7%	17 223	16 556	96,1%	8 187	7 265	88,7%	6 046	5 096	84,3%
19.	INTER POLSKA S.A.	29 213	31 066	106,3%	21 003	23 985	114,2%	10 550	11 381	107,9%	2 340	4 300	183,8%
20.	INTERRISK S.A.	159 708	217 515	136,2%	102 121	142 784	139,8%	63 106	80 071	126,9%	5 519	5 340	96,8%
21.	KUKE S.A.	9 271	12 269	132,3%	4 364	4 672	107,1%	8 404	9 355	111,3%	3 497	1 758	50,3%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	13 536	14 444	106,7%	9 150	9 192	100,5%	4 394	5 252	119,5%	8	0	X
24.	MTU S.A.	44 312	61 774	139,4%	29 879	42 448	142,1%	14 433	19 326	133,9%	0	0	X
25.	PARTNER S.A.	907	788	86,9%	0	0	X	913	788	86,3%	6	0	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	7 893	8 066	102,2%	6 262	4 766	76,1%	5 503	5 866	106,6%	3 872	2 566	66,3%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	86 264	95 461	110,7%	63 326	66 647	105,2%	47 967	52 051	108,5%	25 029	23 237	92,8%
29.	PZM S.A.	7 370	33 151	449,8%	3 371	23 744	704,4%	3 999	9 484	237,2%	0	77	X
30.	PZU S.A.	2 102 083	2 081 263	99,0%	1 115 203	1 230 011	110,3%	1 022 369	939 616	91,9%	35 489	88 364	249,0%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	33 868	38 568	113,9%	16 707	18 429	110,3%	20 583	21 778	105,8%	3 422	1 639	47,9%
32.	SKOK T.U.W.	27 533	33 582	122,0%	17 079	21 004	123,0%	10 454	12 581	120,3%	0	3	X
33.	TUW T.U.W.	33 267	39 244	118,0%	19 413	23 833	122,8%	20 270	22 987	113,4%	6 416	7 576	118,1%
34.	TUZ T.U.W.	15 661	14 020	89,5%	12 252	11 209	91,5%	5 412	4 801	88,7%	2 003	1 990	99,4%
35.	UNIQA S.A.	73 327	134 917	184,0%	86 350	140 464	162,7%	31 972	62 769	196,3%	44 995	68 316	151,8%
36.	WARTA S.A.	574 111	596 433	103,9%	398 209	441 848	111,0%	209 405	184 838	88,3%	33 503	30 253	90,3%
37.	Ogółem	4 429 956	5 059 980	114,2%	2 950 687	3 605 484	122,2%	1 918 163	1 901 941	99,2%	438 894	447 445	101,9%

Udział kosztów działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w składce przypisanej brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Koszty akwizycji		Udział w składce przypisanej brutto		Koszty administracji		Udział w składce przypisanej brutto	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
1.	Dział I	3 045 042	3 568 612	11,9%	9,2%	1 434 521	1 538 225	5,6%	3,9%
2.	Dział II	2 950 687	3 605 484	16,3%	17,7%	1 918 163	1 901 941	10,6%	9,3%
3.	Ogółem	5 995 729	7 174 096	13,8%	12,1%	3 352 684	3 440 166	7,7%	5,8%

Udział kosztów działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w składce przypisanej brutto w dziale I w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty akwizycji		Udział w składce przypisanej brutto		Koszty administracji		Udział w składce przypisanej brutto	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
1.	AEGON S.A.	130 535	164 733	4,7%	18,0%	36 593	49 642	1,3%	5,4%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	309 503	466 640	18,9%	30,9%	22 184	20 568	1,4%	1,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	419 493	508 480	22,2%	29,3%	103 517	110 143	5,5%	6,4%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	57 067	69 681	14,9%	4,3%	63 385	53 412	16,6%	3,3%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	318 187	271 438	52,0%	27,5%	11 403	13 838	1,9%	1,4%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	3 402	X	5,8%	0	4 901	X	8,3%
7.	CARDIF POLSKA S.A.	359 395	332 970	80,2%	73,6%	13 395	15 778	3,0%	3,5%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	224 779	206 328	7,2%	5,2%	149 091	137 463	4,7%	3,4%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	90 868	103 999	27,0%	28,3%	31 739	28 998	9,4%	7,9%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	12 165	6 238	62,8%	41,4%	2 667	3 039	13,8%	20,2%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	85 859	113 174	38,8%	42,0%	19 736	20 668	8,9%	7,7%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	179 165	295 736	14,9%	11,1%	14 127	21 909	1,2%	0,8%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	64 646	83 269	12,0%	10,5%	29 984	41 325	5,6%	5,2%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	40 682	38 039	11,2%	22,7%	31 374	35 679	8,7%	21,3%
15.	ING S.A.	182 145	235 766	13,2%	6,1%	93 025	107 952	6,7%	2,8%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	3 482	1 296	42,0%	21,5%	2 850	1 810	34,4%	30,0%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	2 730	2 973	X	79,1%	2 612	2 665	X	70,9%
19.	METLIFE S.A.	12 550	21 368	4,8%	5,0%	45 812	54 490	17,6%	12,7%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	28 776	28 282	3,3%	2,1%	21 588	25 555	2,4%	1,9%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	4 019	4 652	6,9%	7,1%	18 352	21 741	31,4%	33,2%
22.	PRAMERICA S.A.	8 463	8 330	7,0%	6,7%	50 330	49 198	41,8%	39,3%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	328 864	351 949	4,5%	2,7%	583 630	617 564	8,0%	4,7%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0	0	X	X	911	952	8,6%	8,9%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	4 664	4 952	26,6%	29,3%	6 876	7 020	39,2%	41,5%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	43 997	60 226	4,8%	16,0%	39 608	45 647	4,3%	12,1%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	12 650	16 048	22,7%	33,1%	6 159	7 661	11,0%	15,8%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	13 261	22 431	5,8%	1,9%	4 600	6 113	2,0%	0,5%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	152	375	4,9%	10,5%	2 235	2 814	71,6%	78,6%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	106 945	145 837	14,8%	5,0%	26 738	29 680	3,7%	1,0%
31.	Ogółem	3 045 042	3 568 612	11,9%	9,2%	1 434 521	1 538 225	5,6%	3,9%

Udział kosztów działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w składce przypisanej brutto w dziale II w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty akwizycji		Udział w składce przypisanej brutto		Koszty administracji		Udział w składce przypisanej brutto	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
1.	AIG S.A.	15 284	0	56,5%	X	2 985	1 634	11,0%	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	305 102	371 916	22,1%	23,1%	51 962	43 655	3,8%	2,7%
3.	AXA S.A.	379	2 001	14,7%	7,7%	7 939	15 164	307,7%	58,1%
4.	BENEFIA S.A.	18 393	23 953	13,5%	14,9%	12 091	12 090	8,9%	7,5%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	68	71	4,1%	7,7%	800	801	48,1%	86,9%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	2 878	31 585	11,7%	25,0%	2 487	6 047	10,1%	4,8%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	9 929	X	63,6%	0	5 105	X	32,7%
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	33 137	71 922	29,2%	37,2%	22 254	27 172	19,6%	14,1%
9.	COMPENSA S.A.	99 631	117 997	20,3%	20,1%	37 149	35 828	7,6%	6,1%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	18 497	26 487	19,2%	18,8%	9 508	11 287	9,9%	8,0%
11.	CUPRUM T.U.W.	743	681	3,0%	2,9%	2 357	2 456	9,5%	10,6%
12.	D.A.S. S.A.	8 086	8 166	79,4%	69,0%	2 987	3 426	29,3%	29,0%
13.	ERGO HESTIA S.A.	305 401	399 437	20,6%	22,1%	88 660	80 719	6,0%	4,5%
14.	EULER HERMES S.A.	19 720	22 837	14,7%	14,8%	7 579	9 325	5,6%	6,0%
15.	EUROPA S.A.	32 717	84 323	15,3%	33,3%	19 692	19 880	9,2%	7,9%
16.	GENERALI S.A.	53 741	90 087	13,3%	15,0%	49 877	58 288	12,4%	9,7%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	114 998	122 500	13,4%	14,3%	111 915	118 855	13,1%	13,9%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	17 223	16 556	16,8%	18,5%	8 187	7 265	8,0%	8,1%
19.	INTER POLSKA S.A.	21 003	23 985	49,7%	40,6%	10 550	11 381	25,0%	19,3%
20.	INTERRISK S.A.	102 121	142 784	16,7%	20,0%	63 106	80 071	10,3%	11,2%
21.	KUKE S.A.	4 364	4 672	24,7%	31,1%	8 404	9 355	47,5%	62,3%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	9 150	9 192	13,2%	12,5%	4 394	5 252	6,3%	7,1%
24.	MTU S.A.	29 879	42 448	11,7%	11,8%	14 433	19 326	5,7%	5,4%
25.	PARTNER S.A.	0	0	X	0,0%	913	788	X	163,1%
26.	POCZTOWE T.U.W.	6 262	4 766	11,9%	14,5%	5 503	5 866	10,5%	17,8%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	63 326	66 647	16,1%	15,7%	47 967	52 051	12,2%	12,2%
29.	PZM S.A.	3 371	23 744	12,0%	12,9%	3 999	9 484	14,3%	5,1%
30.	PZU S.A.	1 115 203	1 230 011	14,0%	15,0%	1 022 369	939 616	12,8%	11,4%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	16 707	18 429	22,6%	24,1%	20 583	21 778	27,8%	28,5%
32.	SKOK T.U.W.	17 079	21 004	23,8%	22,7%	10 454	12 581	14,5%	13,6%
33.	TUW T.U.W.	12 252	11 209	8,5%	6,0%	5 412	4 801	3,8%	2,6%
34.	TUZ T.U.W.	86 350	140 464	173,4%	352,1%	31 972	62 769	64,2%	157,3%
35.	UNIQA S.A.	86 350	140 464	173,4%	352,1%	31 972	62 769	64,2%	157,3%
36.	WARTA S.A.	398 209	441 848	98,9%	66,5%	209 405	184 838	52,0%	27,8%
37.	Ogółem	2 950 687	3 605 484	16,3%	17,7%	1 918 163	1 901 941	10,6%	9,3%

2.1.6 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Rezerwy		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	65 732 299	70 980 813	108,0%
2.	Dział II	23 646 322	26 454 908	111,9%
3.	Ogółem	89 378 621	97 435 721	109,0%

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Rezerwy		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	6 526 630	4 408 936	67,6%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	3 093 158	2 536 737	82,0%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	6 178 169	6 039 725	97,8%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	725 686	1 592 792	219,5%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	365 100	683 378	187,2%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	67 807	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	187 690	216 650	115,4%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	12 975 740	11 286 238	87,0%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	487 978	519 894	106,5%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	7 230	9 894	136,8%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	367 784	384 108	104,4%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	992 700	2 435 841	245,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	1 110 337	1 086 907	97,9%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	576 239	365 513	63,4%
15.	ING S.A.	5 407 158	7 751 076	143,3%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	7 730	9 000	116,4%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	1 499	2 352	156,9%
19.	METLIFE S.A.	429 975	718 193	167,0%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	1 333 763	1 460 772	109,5%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	25 402	25 918	102,0%
22.	PRAMERICA S.A.	112 817	142 804	126,6%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	21 675 897	24 744 157	114,2%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	111 989	120 346	107,5%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	6 403	7 155	111,7%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	1 624 562	1 111 925	68,4%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	48 435	25 400	52,4%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	192 717	685 029	355,5%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	1 753	2 716	154,9%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	1 157 756	2 539 550	219,4%
31.	Ogółem	65 732 299	70 980 813	108,0%

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Rezerwy		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	35 142	0	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 285 465	1 679 784	130,7%
3.	AXA S.A.	5 073	65 027	1281,8%
4.	BENEFIA S.A.	131 532	154 038	117,1%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	2 327	1 952	83,9%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	19 178	99 909	521,0%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	60 581	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	138 843	159 426	114,8%
9.	COMPENSA S.A.	603 005	684 087	113,4%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	77 038	111 547	144,8%
11.	CUPRUM T.U.W.	14 735	17 594	119,4%
12.	D.A.S. S.A.	10 822	12 949	119,7%
13.	ERGO HESTIA S.A.	1 423 228	1 782 443	125,2%
14.	EULER HERMES S.A.	156 334	213 311	136,4%
15.	EUROPA S.A.	272 841	342 267	125,4%
16.	GENERALI S.A.	518 788	686 404	132,3%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	1 146 301	1 159 634	101,2%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	126 078	123 601	98,0%
19.	INTER POLSKA S.A.	70 341	74 398	105,8%
20.	INTERRISK S.A.	680 247	848 407	124,7%
21.	KUKE S.A.	49 323	38 867	78,8%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	35 734	47 256	132,2%
24.	MTU S.A.	263 814	373 723	141,7%
25.	PARTNER S.A.	297	1 108	373,1%
26.	POCZTOWE T.U.W.	58 053	43 554	75,0%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	360 929	413 566	114,6%
29.	PZM S.A.	28 438	146 468	515,0%
30.	PZU S.A.	12 217 050	12 659 941	103,6%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	41 849	56 643	135,4%
32.	SKOK T.U.W.	76 768	102 300	133,3%
33.	TUW T.U.W.	99 109	130 273	131,4%
34.	TUZ T.U.W.	37 730	35 695	94,6%
35.	UNIQA S.A.	501 718	771 834	153,8%
36.	WARTA S.A.	3 158 192	3 356 321	106,3%
37.	Ogółem	23 646 322	26 454 908	111,9%

2.1.7 Lokaty

Lokaty w tys. zł

Lp.	Dział	Lokaty		Dynamika	Przychody z lokat		Dynamika	Przychodowość lokat	
		2007	2008		2007	2008		2007	2008
1.	Dział I	76 381 534	80 852 661	105,9%	5 560 557	3 972 115	71,4%	7,3%	4,9%
2.	Dział II	40 173 726	44 616 961	111,1%	2 264 669	4 624 826	204,2%	5,6%	10,4%
3.	Ogółem	116 555 260	125 469 622	107,6%	7 825 226	8 596 941	109,9%	6,7%	6,9%

Lokaty w dziale I w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Lokaty		Dynamika	Przychody z lokat		Dynamika	Przychodowość lokat	
		2007	2008		2007	2008		2007	2008
1.	AEGON S.A.	6 492 074	4 422 992	68,1%	307 416	163 171	53,1%	4,7%	3,7%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	3 159 795	2 648 712	83,8%	110 304	125 598	113,9%	3,5%	4,7%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	7 361 695	7 268 920	98,7%	533 151	612 044	114,8%	7,2%	8,4%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	729 859	1 628 462	223,1%	44 194	45 783	103,6%	6,1%	2,8%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	407 858	737 480	180,8%	8 770	32 945	375,7%	2,2%	4,5%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	97 200	X	0	908	X	X	0,9%
7.	CARDIF POLSKA S.A.	267 561	264 884	99,0%	16 921	18 029	106,5%	6,3%	6,8%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	14 158 823	12 379 436	87,4%	1 176 050	858 627	73,0%	8,3%	6,9%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	564 749	652 799	115,6%	26 065	23 592	90,5%	4,6%	3,6%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	20 746	23 186	111,8%	1 090	1 843	169,1%	5,3%	7,9%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	423 943	436 175	102,9%	26 480	13 952	52,7%	6,2%	3,2%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	1 029 680	2 549 519	247,6%	27 548	94 556	343,2%	2,7%	3,7%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	1 186 238	1 107 973	93,4%	74 405	67 046	90,1%	6,3%	6,1%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	604 212	378 552	62,7%	69 683	12 151	17,4%	11,5%	3,2%
15.	ING S.A.	5 931 835	8 387 558	141,4%	641 254	280 710	43,8%	10,8%	3,3%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	21 744	21 341	98,1%	729	1 092	149,8%	3,4%	5,1%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	19 529	16 749	85,8%	759	726	95,7%	3,9%	4,3%
19.	METLIFE S.A.	507 456	821 043	161,8%	22 689	27 466	121,1%	4,5%	3,3%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	1 366 478	1 511 010	110,6%	63 137	88 343	139,9%	4,6%	5,8%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	50 290	55 002	109,4%	13 670	1 231	9,0%	27,2%	2,2%
22.	PRAMERICA S.A.	181 866	215 026	118,2%	9 118	10 947	120,1%	5,0%	5,1%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	28 570 968	30 467 186	106,6%	2 281 000	1 339 766	58,7%	8,0%	4,4%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	115 085	120 351	104,6%	7 589	6 212	81,9%	6,6%	5,2%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	26 836	26 116	97,3%	1 354	1 466	108,3%	5,0%	5,6%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	1 637 879	1 151 604	70,3%	57 368	36 953	64,4%	3,5%	3,2%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	78 621	56 520	71,9%	3 525	4 621	131,1%	4,5%	8,2%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	208 921	713 981	341,7%	6 944	31 287	450,6%	3,3%	4,4%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	15 524	15 802	101,8%	753	863	114,6%	4,9%	5,5%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	1 241 269	2 677 082	215,7%	28 591	70 187	245,5%	2,3%	2,6%
31.	Ogółem	76 381 534	80 852 661	105,9%	5 560 557	3 972 115	71,4%	7,3%	4,9%

Lokaty w dziale II w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Lokaty		Dynamika	Przychody z lokat		Dynamika	Przychodowość lokat	
		2007	2008	08/07	2007	2008	08/07	2007	2008
1.	AIG S.A.	109 632	79 174	72,2%	5 110	5 182	101,4%	4,7%	6,5%
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 288 531	1 722 936	133,7%	53 617	97 715	182,2%	4,2%	5,7%
3.	AXA S.A.	33 647	52 407	155,8%	1 968	1 878	95,4%	5,8%	3,6%
4.	BENEFIA S.A.	171 153	198 909	116,2%	7 659	11 693	152,7%	4,5%	5,9%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	5 224	5 584	106,9%	197	279	141,6%	3,8%	5,0%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	28 412	52 139	183,5%	924	1 972	213,4%	3,3%	3,8%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	54 205	X	0	1 067	X	X	2,0%
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	166 165	168 628	101,5%	6 353	11 992	188,8%	3,8%	7,1%
9.	COMPENSA S.A.	552 239	632 208	114,5%	35 253	38 968	110,5%	6,4%	6,2%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	55 353	64 598	116,7%	1 836	3 660	199,3%	3,3%	5,7%
11.	CUPRUM T.U.W.	45 072	46 839	103,9%	2 506	2 547	101,6%	5,6%	5,4%
12.	D.A.S. S.A.	18 835	19 241	102,2%	762	861	113,0%	4,0%	4,5%
13.	ERGO HESTIA S.A.	1 487 581	1 861 370	125,1%	94 332	106 403	112,8%	6,3%	5,7%
14.	EULER HERMES S.A.	96 819	95 323	98,5%	3 583	5 713	159,4%	3,7%	6,0%
15.	EUROPA S.A.	392 475	456 183	116,2%	25 231	35 944	142,5%	6,4%	7,9%
16.	GENERALI S.A.	539 536	719 372	133,3%	37 998	57 339	150,9%	7,0%	8,0%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	1 074 298	1 104 550	102,8%	51 459	73 617	143,1%	4,8%	6,7%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	132 359	146 466	110,7%	5 858	8 338	142,3%	4,4%	5,7%
19.	INTER POLSKA S.A.	66 496	75 887	114,1%	2 752	3 864	140,4%	4,1%	5,1%
20.	INTERRISK S.A.	719 504	867 347	120,5%	26 210	28 859	110,1%	3,6%	3,3%
21.	KUKE S.A.	163 865	172 673	105,4%	7 420	9 893	133,3%	4,5%	5,7%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	45 994	66 753	145,1%	1 534	3 447	224,7%	3,3%	5,2%
24.	MTU S.A.	256 191	369 701	144,3%	10 195	23 414	229,7%	4,0%	6,3%
25.	PARTNER S.A.	10 559	13 081	123,9%	456	403	88,4%	4,3%	3,1%
26.	POCZTOWE T.U.W.	45 529	36 992	81,2%	3 075	3 078	100,1%	6,8%	8,3%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	329 836	315 502	95,7%	22 605	19 523	86,4%	6,9%	6,2%
29.	PZM S.A.	53 349	175 177	328,4%	951	5 159	542,5%	1,8%	2,9%
30.	PZU S.A.	27 920 595	30 388 652	108,8%	1 603 084	3 740 684	233,3%	5,7%	12,3%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	53 070	57 344	108,1%	2 642	2 794	105,8%	5,0%	4,9%
32.	SKOK T.U.W.	152 077	191 769	126,1%	6 849	9 890	144,4%	4,5%	5,2%
33.	TUW T.U.W.	110 980	136 440	122,9%	1 747	1 889	108,1%	1,6%	1,4%
34.	TUZ T.U.W.	23 496	29 632	126,1%	655	1 200	183,2%	2,8%	4,0%
35.	UNIQA S.A.	616 269	672 055	109,1%	35 261	40 375	114,5%	5,7%	6,0%
36.	WARTA S.A.	3 408 585	3 567 824	104,7%	204 587	265 186	129,6%	6,0%	7,4%
37.	Ogółem	40 173 726	44 616 961	111,1%	2 264 669	4 624 826	204,2%	5,6%	10,4%

2.1.8 Wynik finansowy

Wynik finansowy brutto i netto w tys. zł

Lp.	Dział	Wynik finansowy brutto		Dynamika	Wynik finansowy netto		Dynamika
		2007	2008	08/07	2007	2008	08/07
1.	Dział I	3 963 649	3 149 489	79,5%	3 286 752	2 588 509	78,8%
2.	Dział II	2 466 410	3 758 109	152,4%	2 004 587	3 417 492	170,5%
3.	Ogółem	6 430 059	6 907 598	107,4%	5 291 339	6 006 001	113,5%

Wynik finansowy brutto i netto w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wynik finansowy brutto		Dynamika	Wynik finansowy netto		Dynamika
		2007	2008	08/07	2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	69 020	77 051	111,6%	68 041	62 064	91,2%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	21 380	7 197	33,7%	15 783	5 684	36,0%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	351 088	444 929	126,7%	289 493	361 447	124,9%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	-43 443	-59 153	X	-35 811	-47 500	X
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	1 893	3 881	205,0%	1 412	2 484	175,9%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	-3 752	X	0	-4 051	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	28 732	26 972	93,9%	23 633	21 825	92,3%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	499 819	462 807	92,6%	448 467	394 721	88,0%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	-232	8 295	X	-445	4 133	X
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	608	101	16,6%	866	136	15,7%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	15 532	5 899	38,0%	12 620	4 556	36,1%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	9 740	36 480	374,5%	7 625	29 275	383,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	21 995	16 423	74,7%	17 096	11 894	69,6%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	-3 296	-5 494	X	-7 509	-5 616	X
15.	ING S.A.	204 068	205 578	100,7%	164 603	165 807	100,7%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	-1 669	-798	X	-1 669	-798	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	-4 090	-3 309	X	-4 090	-3 309	X
19.	METLIFE S.A.	9 271	18 216	196,5%	7 361	14 428	196,0%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	3 137	-352	X	3 383	318	9,4%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	6 601	3 433	52,0%	6 601	3 759	56,9%
22.	PRAMERICA S.A.	1 309	6 486	495,5%	815	4 827	592,3%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	2 663 435	1 815 486	68,2%	2 177 253	1 496 198	68,7%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	354	-1 616	X	229	-1 525	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	-5 691	-5 003	X	-5 695	-5 003	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	79 540	47 584	59,8%	66 176	38 436	58,1%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	8 696	13 828	159,0%	8 668	11 092	128,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	-1 113	353	X	-790	1 132	X
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	949	-686	X	947	-686	X
30.	WARTA TUnŻ S.A.	26 016	28 653	110,1%	21 689	22 781	105,0%
31.	Ogółem	3 963 649	3 149 489	79,5%	3 286 752	2 588 509	78,8%

Wynik finansowy brutto i netto w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wynik finansowy brutto		Dynamika	Wynik finansowy netto		Dynamika
		2007	2008	08/07	2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	13 627	8 099	59,4%	10 537	6 933	65,8%
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	93 693	4 057	4,3%	70 154	-15 769	X
3.	AXA S.A.	-6 611	-13 488	X	-5 978	-13 330	X
4.	BENEFIA S.A.	4 427	5 757	130,0%	3 074	3 742	121,7%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	560	718	128,2%	512	616	120,3%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	-132	-712	X	-104	-1 051	X
7.	BZWBK-CU S.A.	0	-2 947	X	0	-2 979	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	-1 448	-35 310	X	-1 767	-28 469	X
9.	COMPENSA S.A.	5 765	18 990	329,4%	5 624	18 990	337,7%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	31	5 507	17764,5%	677	5 824	860,3%
11.	CUPRUM T.U.W.	2 489	1 709	68,7%	2 001	1 372	68,6%
12.	D.A.S. S.A.	-1 794	-1 113	X	-1 794	-1 113	X
13.	ERGO HESTIA S.A.	131 130	141 746	108,1%	106 423	114 934	108,0%
14.	EULER HERMES S.A.	21 391	20 913	97,8%	16 924	16 394	96,9%
15.	EUROPA S.A.	70 872	82 283	116,1%	58 293	66 542	114,2%
16.	GENERALI S.A.	33 215	15 044	45,3%	33 215	15 028	45,2%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	43 642	44 322	101,6%	36 511	33 435	91,6%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	9 643	16 234	168,4%	7 535	13 044	173,1%
19.	INTER POLSKA S.A.	-6 456	-1 812	X	-6 456	-1 812	X
20.	INTERRISK S.A.	33 354	45 778	137,2%	26 947	37 084	137,6%
21.	KUKE S.A.	9 805	12 470	127,2%	7 003	9 855	140,7%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	10 827	13 809	127,5%	8 756	11 180	127,7%
24.	MTU S.A.	12 599	16 325	129,6%	10 942	18 649	170,4%
25.	PARTNER S.A.	44	-56	X	44	-56	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	1 798	-150	X	1 400	-150	X
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	14 754	2 705	18,3%	11 447	1 318	11,5%
29.	PZM S.A.	-5 523	-24 548	X	-4 455	-23 137	X
30.	PZU S.A.	1 785 568	3 308 286	185,3%	1 430 088	3 053 673	213,5%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	-17 582	-27 405	X	-17 592	-27 405	X
32.	SKOK T.U.W.	40 178	38 447	95,7%	32 645	31 360	96,1%
33.	TUW T.U.W.	5 748	6 620	115,2%	3 754	4 913	130,9%
34.	TUZ T.U.W.	-6 665	-1 164	X	-6 673	-1 199	X
35.	UNIQA S.A.	15 450	24 807	160,6%	14 401	18 921	131,4%
36.	WARTA S.A.	152 011	32 188	21,2%	150 499	50 155	33,3%
37.	Ogółem	2 466 410	3 758 109	152,4%	2 004 587	3 417 492	170,5%

2.1.9 Reasekuracja

2.1.9.1 Reasekuracja bierna składka na udział reasekuratorów

Reasekuracja bierna – składka brutto na udział reasekuratorów w tys. zł

Lp.	Dział	Składka brutto na udział reasekuratorów		Dynamika 08/07	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika 08/07
		2007	2008		2007	2008	
1.	Dział I	295 669	1 248 131	422,1%	1,2%	3,2%	276,2%
2.	Dział II	1 757 809	1 686 101	95,9%	9,7%	8,3%	85,1%
3.	Suma	2 053 478	2 934 232	142,9%	4,7%	4,9%	104,9%

Reasekuracja bierna – składka brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka brutto na udział reasekuratorów		Dynamika 08/07	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika 08/07
		2007	2008		2007	2008	
1.	AEGON S.A.	78 819	113 050	143,4%	2,8%	12,4%	437,3%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	8 053	10 640	132,1%	0,5%	0,7%	143,5%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	47 014	44 497	94,6%	2,5%	2,6%	103,0%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	1 039	1 614	155,3%	0,3%	0,1%	37,0%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	3 633	3 249	89,4%	0,6%	0,3%	55,5%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	0	X	X	X	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	164	174	106,1%	0,0%	0,0%	105,1%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	2 404	2 927	121,8%	0,1%	0,1%	95,7%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	1 234	1 297	105,1%	0,4%	0,4%	96,2%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	67	191	285,1%	0,3%	1,3%	366,3%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	12 574	19 201	152,7%	5,7%	7,1%	125,4%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	8 024	8 784	109,5%	0,7%	0,3%	49,6%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	9 897	12 706	128,4%	1,8%	1,6%	87,1%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	45 774	58 330	127,4%	12,6%	34,9%	275,9%
15.	ING S.A.	58 081	563 394	970,0%	4,2%	14,5%	345,8%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	96	161	167,7%	1,2%	2,7%	230,1%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	536	1 441	268,8%	27,6%	38,3%	139,1%
19.	METLIFE S.A.	939	765	81,5%	0,4%	0,2%	49,4%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	1 165	1 348	115,7%	0,1%	0,1%	76,4%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	78	84	107,7%	0,1%	0,1%	96,3%
22.	PRAMERICA S.A.	2 708	3 103	114,6%	2,2%	2,5%	110,2%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	9 047	7 307	80,8%	0,1%	0,1%	44,9%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0	0	X	X	X	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	114	147	128,9%	0,7%	0,9%	133,7%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	347	929	267,7%	0,0%	0,2%	647,7%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	5	12	240,0%	0,0%	0,0%	276,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	1 335	2 428	181,9%	0,6%	0,2%	36,2%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	169	159	94,1%	5,4%	4,4%	82,1%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	2 353	390 193	16582,8%	0,3%	13,3%	4090,4%
31.	Ogółem	295 669	1 248 131	422,1%	1,2%	3,2%	276,2%

Reasekuracja bierna – składka brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka brutto na udział reasekuratorów		Dynamika	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07	2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	4 635	X	X	17,1%	X	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	251 891	241 088	95,7%	18,3%	15,0%	81,9%
3.	AXA S.A.	1 986	18 934	953,4%	77,0%	72,5%	94,2%
4.	BENEFIA S.A.	12 058	13 009	107,9%	8,9%	8,1%	91,0%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0	0	X	X	X	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	10 553	28 339	268,5%	42,9%	22,4%	52,1%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	0	X	X	X	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	12 985	15 911	122,5%	11,5%	8,2%	71,9%
9.	COMPENSA S.A.	21 669	22 892	105,6%	4,4%	3,9%	88,7%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	25 626	46 102	179,9%	26,6%	32,7%	122,9%
11.	CUPRUM T.U.W.	8 747	2 944	33,7%	35,4%	12,6%	35,7%
12.	D.A.S. S.A.	6 108	7 096	116,2%	60,0%	60,0%	100,0%
13.	ERGO HESTIA S.A.	159 369	160 319	100,6%	10,7%	8,9%	82,7%
14.	EULER HERMES S.A.	114 841	130 134	113,3%	85,5%	84,4%	98,7%
15.	EUROPA S.A.	2 239	1 565	69,9%	1,0%	0,6%	59,2%
16.	GENERALI S.A.	239 471	62 612	26,1%	59,4%	10,4%	17,6%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	139 347	164 959	118,4%	16,3%	19,3%	118,3%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	36 450	24 558	67,4%	35,5%	27,4%	77,3%
19.	INTER POLSKA S.A.	7 637	15 170	198,6%	18,1%	25,7%	142,2%
20.	INTERRISK S.A.	32 035	31 944	99,7%	5,2%	4,5%	85,2%
21.	KUKE S.A.	8 160	6 877	84,3%	46,2%	45,8%	99,2%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	110	217	197,3%	0,2%	0,3%	185,6%
24.	MTU S.A.	7 080	9 655	136,4%	2,8%	2,7%	97,2%
25.	PARTNER S.A.	0	0	X	X	X	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	27 907	16 935	60,7%	53,1%	51,5%	96,9%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	104 851	110 828	105,7%	26,7%	26,0%	97,6%
29.	PZM S.A.	205	2 037	993,7%	0,7%	1,1%	151,2%
30.	PZU S.A.	152 418	104 298	68,4%	1,9%	1,3%	66,5%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	12 946	4 825	37,3%	17,5%	6,3%	36,1%
32.	SKOK T.U.W.	1	32	3200,0%	0,0%	0,0%	2482,5%
33.	TUW T.U.W.	22 242	25 870	116,3%	15,5%	13,8%	89,0%
34.	TUZ T.U.W.	13 422	8 816	65,7%	27,0%	22,1%	82,0%
35.	UNIQA S.A.	162 128	238 643	147,2%	325,6%	598,1%	183,7%
36.	WARTA S.A.	158 692	169 492	106,8%	39,4%	25,5%	64,7%
37.	Ogółem	1 757 809	1 686 101	95,9%	9,7%	8,3%	85,1%

2.1.9.2 Reasekuracja bierna odszkodowania i świadczenia na udział reasekuratorów

Reasekuracja bierna – odszkodowania i świadczenia brutto na udział reasekuratorów w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika	Udział w wypłaconych odszkodowaniach i świadczeniach		Dynamika
		2007	2008		2007	2008	
1.	Dział I	98 074	152 608	155,6%	0,9%	0,8%	83,7%
2.	Dział II	896 412	851 450	95,0%	9,8%	8,3%	84,4%
3.	Suma	994 486	1 004 058	101,0%	5,1%	3,4%	66,6%

Reasekuracja bierna – odszkodowania i świadczenia brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika	Udział reasekuracji w wypłatach brutto		Dynamika
		2007	2008		2007	2008	
1.	AEGON S.A.	363	170	46,8%	0,1%	0,0%	14,2%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	2 425	2 869	118,3%	0,6%	0,4%	61,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	24 580	24 673	100,4%	3,7%	3,5%	93,5%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	637	167	26,2%	0,5%	0,0%	5,4%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	539	1 193	221,3%	1,6%	0,3%	19,9%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	0	0	X	X	X	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	246	0	X	X	0,0%	X
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	2 790	808	29,0%	0,2%	0,0%	14,7%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	316	12	3,8%	0,4%	0,0%	2,5%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	0	0	X	0,0%	X	X
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	880	1 034	117,5%	1,0%	1,1%	106,9%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	23	793	3447,8%	0,0%	0,1%	1609,0%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	2 889	3 512	121,6%	0,9%	0,7%	79,3%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	20 658	27 083	131,1%	13,1%	16,7%	127,3%
15.	ING S.A.	39 037	36 308	93,0%	8,3%	6,5%	78,1%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	20	0	X	0,4%	X	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	229	247	107,9%	32,2%	32,4%	100,6%
19.	METLIFE S.A.	223	188	84,3%	0,5%	0,3%	60,6%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	896	440	49,1%	0,3%	0,0%	16,5%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	20	70	350,0%	0,1%	0,2%	337,4%
22.	PRAMERICA S.A.	537	688	128,1%	1,7%	2,3%	140,1%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0	0	X	X	X	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	35	71	202,9%	0,3%	0,7%	210,8%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	84	225	267,9%	0,1%	0,1%	160,6%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	64	301	470,3%	0,0%	0,0%	127,2%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	30	9	30,0%	3,4%	1,2%	34,6%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	553	51 747	9357,5%	0,2%	3,8%	2126,6%
31.	Ogółem	98 074	152 608	155,6%	0,9%	0,8%	83,7%

Reasekuracja bierna – odszkodowania i świadczenia brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika	Udział reasekuracji w wypłatach brutto		Dynamika
		2007	2008	08/07	2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	11 917	0	X	62,9%	X	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	72 175	201 071	278,6%	12,4%	24,6%	197,6%
3.	AXA S.A.	149	1 815	1218,1%	24,0%	58,5%	243,6%
4.	BENEFIA S.A.	2 339	1 481	63,3%	3,8%	1,7%	44,3%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0	0	X	X	X	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	1 047	8 643	825,5%	88,7%	83,8%	94,5%
7.	BZWBK-CU S.A.	0	0	X	X	X	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	3 758	3 120	83,0%	19,3%	7,4%	38,5%
9.	COMPENSA S.A.	18 941	16 919	89,3%	7,6%	5,4%	70,6%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	28 629	12 647	44,2%	47,8%	25,2%	52,7%
11.	CUPRUM T.U.W.	3 635	1 990	54,7%	34,3%	24,9%	72,6%
12.	D.A.S. S.A.	1 336	1 572	117,7%	60,0%	60,0%	100,1%
13.	ERGO HESTIA S.A.	54 342	59 766	110,0%	8,8%	7,4%	83,7%
14.	EULER HERMES S.A.	30 680	57 435	187,2%	80,9%	82,9%	102,4%
15.	EUROPA S.A.	504	603	119,6%	5,4%	289,9%	5332,2%
16.	GENERALI S.A.	98 177	8 863	9,0%	55,7%	3,6%	6,5%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	81 241	87 015	107,1%	17,1%	17,4%	101,9%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	1 054	7 074	671,2%	3,0%	17,0%	574,4%
19.	INTER POLSKA S.A.	2 482	2 675	107,8%	16,6%	14,2%	85,4%
20.	INTERRISK S.A.	8 885	7 778	87,5%	4,6%	3,1%	68,2%
21.	KUKE S.A.	1 445	3 341	231,2%	27,3%	34,4%	126,1%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	0	0	X	X	X	X
24.	MTU S.A.	314	204	65,0%	0,3%	0,1%	50,3%
25.	PARTNER S.A.	238	51	21,4%	32,6%	19,8%	61,0%
26.	POCZTOWE T.U.W.	19 305	17 728	91,8%	53,2%	58,3%	109,7%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	64 265	63 132	98,2%	27,6%	26,8%	97,1%
29.	PZM S.A.	0	0	X	X	X	X
30.	PZU S.A.	183 233	57 711	31,5%	4,1%	1,3%	31,0%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	3 644	2 779	76,3%	9,7%	6,0%	62,5%
32.	SKOK T.U.W.	0	0	X	X	X	X
33.	TUW T.U.W.	11 739	10 234	87,2%	16,4%	11,4%	69,6%
34.	TUZ T.U.W.	4 791	5 887	122,9%	24,1%	25,7%	106,5%
35.	UNIQA S.A.	122 509	151 351	123,5%	47,5%	41,0%	86,4%
36.	WARTA S.A.	63 638	58 565	92,0%	6,8%	5,6%	81,8%
37.	Ogółem	896 412	851 450	95,0%	9,8%	8,3%	84,4%

2.1.9.3 Składka przypisana brutto w reasekuracji czynnej

Reasekuracja czynna – składka przypisana brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Składka przypisana brutto		Dynamika 08/07	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika 08/07
		2007	2008		2007	2008	
1.	Dział I	52 838	48 001	90,8%	0,2%	0,1%	59,4%
2.	Dział II	508 190	489 489	96,3%	2,8%	2,4%	85,5%
3.	Suma	561 028	537 490	95,8%	1,3%	0,9%	70,3%

2.1.9.4 Odszkodowania i świadczenia brutto wypłacone z reasekuracji czynnej

Reasekuracja czynna – odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika 08/07	Udział w odszkodowaniach i świadczeniach ogółem		Dynamika 08/07
		2007	2008		2007	2008	
1.	Dział I	25 138	21 894	87,1%	0,2%	0,1%	46,8%
2.	Dział II	275 551	258 401	93,8%	3,0%	2,5%	83,3%
3.	Suma	300 689	280 295	93,2%	1,5%	0,9%	61,5%

2.2 Wskaźniki charakteryzujące działalność ubezpieczycieli

2.2.1 Współczynnik retencji i współczynnik zatrzymania odszkodowań

Współczynnik retencji

Lp.	Dział	Współczynnik retencji		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	98,8%	96,8%	97,9%
2.	Dział II	90,0%	91,5%	101,7%
3.	Ogółem	95,2%	95,0%	99,8%

Współczynnik retencji w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik retencji		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	97,2%	87,6%	90,2%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	99,5%	99,3%	99,8%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	97,5%	97,4%	99,9%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	99,7%	99,9%	100,2%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	99,4%	99,7%	100,3%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	100,0%	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	99,9%	99,9%	100,0%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	99,6%	99,6%	100,0%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	99,7%	98,7%	99,1%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	94,3%	92,9%	98,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	99,3%	99,7%	100,3%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	98,2%	98,4%	100,2%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	87,4%	65,1%	74,5%
15.	ING S.A.	95,8%	85,5%	89,2%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	98,8%	97,3%	98,5%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	X	61,7%	X
19.	METLIFE S.A.	99,6%	99,8%	100,2%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	99,9%	99,9%	100,0%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	99,9%	99,9%	100,0%
22.	PRAMERICA S.A.	97,8%	97,5%	99,8%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	99,9%	99,9%	100,1%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	99,3%	99,1%	99,8%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	100,0%	99,8%	99,8%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	99,4%	99,8%	100,4%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	94,6%	95,6%	101,0%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	99,7%	86,7%	86,9%
31.	Ogółem	98,8%	96,8%	97,9%

Współczynnik retencji w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik retencji		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	82,9%	X	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	81,7%	85,0%	104,0%
3.	AXA S.A.	23,0%	27,5%	119,4%
4.	BENEFIA S.A.	91,1%	91,9%	100,9%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	X	77,6%	X
7.	BZWBK-CU S.A.	X	100,0%	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	88,5%	91,8%	103,6%
9.	COMPENSA S.A.	95,6%	96,1%	100,5%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	73,4%	67,3%	91,7%
11.	CUPRUM T.U.W.	64,6%	87,4%	135,3%
12.	D.A.S. S.A.	40,0%	40,0%	100,0%
13.	ERGO HESTIA S.A.	89,3%	91,1%	102,1%
14.	EULER HERMES S.A.	14,5%	15,6%	107,7%
15.	EUROPA S.A.	99,0%	99,4%	100,4%
16.	GENERALI S.A.	40,6%	89,6%	220,6%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	83,7%	80,7%	96,4%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	64,5%	72,6%	112,4%
19.	INTER POLSKA S.A.	81,9%	74,3%	90,7%
20.	INTERRISK S.A.	94,8%	95,5%	100,8%
21.	KUKE S.A.	53,8%	54,2%	100,7%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	99,8%	99,7%	99,9%
24.	MTU S.A.	97,2%	97,3%	100,1%
25.	PARTNER S.A.	X	100,0%	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	46,9%	48,5%	103,5%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	73,3%	74,0%	100,9%
29.	PZM S.A.	99,3%	98,9%	99,6%
30.	PZU S.A.	98,1%	98,7%	100,7%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	82,5%	93,7%	113,6%
32.	SKOK T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
33.	TUW T.U.W.	84,5%	86,2%	102,0%
34.	TUZ T.U.W.	73,0%	77,9%	106,7%
35.	UNIQA S.A.	59,7%	64,1%	107,3%
36.	WARTA S.A.	91,4%	91,6%	100,2%
37.	Ogółem	90,0%	91,5%	101,7%

Współczynnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń

Lp.	Dział	Współczynnik zatrzymania		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	99,1%	99,2%	100,2%
2.	Dział II	89,8%	91,4%	101,8%
3.	Suma	94,8%	96,6%	101,8%

Współczynnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik zatrzymania		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	99,9%	100,0%	100,1%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	99,4%	99,6%	100,2%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	96,3%	96,5%	100,3%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	99,5%	100,0%	100,5%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	98,4%	99,7%	101,3%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	100,0%	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	99,3%	100,0%	100,7%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	99,8%	100,0%	100,2%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	99,6%	100,0%	100,4%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	99,0%	98,9%	99,9%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	100,0%	99,9%	99,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	99,1%	99,3%	100,2%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	86,9%	83,3%	95,9%
15.	ING S.A.	91,7%	93,5%	102,0%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	99,6%	100,0%	100,4%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	67,8%	67,6%	99,7%
19.	METLIFE S.A.	99,5%	99,7%	100,2%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	99,7%	100,0%	100,2%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	99,9%	99,8%	99,9%
22.	PRAMERICA S.A.	98,3%	97,7%	99,3%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	99,7%	99,3%	99,6%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	99,9%	99,9%	100,0%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	96,6%	98,8%	102,3%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	99,8%	96,2%	96,3%
31.	Ogółem	99,1%	99,2%	100,2%

Współczynnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik zatrzymania		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	37,1%	X	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	87,6%	75,4%	86,1%
3.	AXA S.A.	76,0%	41,5%	54,7%
4.	BENEFIA S.A.	96,2%	98,3%	102,2%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	X	X	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	11,3%	16,2%	143,7%
7.	BZWBK-CU S.A.	X	100,0%	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	80,7%	92,6%	114,7%
9.	COMPENSA S.A.	92,4%	94,6%	102,4%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	52,2%	74,8%	143,3%
11.	CUPRUM T.U.W.	65,7%	75,1%	114,3%
12.	D.A.S. S.A.	40,0%	40,0%	99,9%
13.	ERGO HESTIA S.A.	91,2%	92,6%	101,6%
14.	EULER HERMES S.A.	19,1%	17,1%	89,6%
15.	EUROPA S.A.	94,6%	X	X
16.	GENERALI S.A.	44,3%	96,4%	217,6%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	82,9%	82,6%	99,6%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	97,0%	83,0%	85,5%
19.	INTER POLSKA S.A.	83,4%	85,8%	102,9%
20.	INTERRISK S.A.	95,4%	96,9%	101,5%
21.	KUKE S.A.	72,7%	65,6%	90,2%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	100,0%	100,0%	100,0%
24.	MTU S.A.	99,7%	99,9%	100,1%
25.	PARTNER S.A.	67,4%	80,2%	118,9%
26.	POCZTOWE T.U.W.	46,8%	41,7%	89,0%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	72,4%	73,2%	101,1%
29.	PZM S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
30.	PZU S.A.	95,9%	98,7%	102,9%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	90,3%	94,0%	104,0%
32.	SKOK T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
33.	TUW T.U.W.	83,6%	88,6%	106,0%
34.	TUZ T.U.W.	75,9%	74,3%	97,9%
35.	UNIQA S.A.	52,5%	59,0%	112,3%
36.	WARTA S.A.	93,2%	94,4%	101,3%
37.	Ogółem	89,8%	91,4%	101,8%

2.2.2 Współczynnik szkodowości

Współczynnik szkodowości brutto

Lp.	Dział	Współczynnik szkodowości		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	41,5%	50,8%	122,3%
2.	Dział II	62,3%	60,2%	96,7%
3.	Ogółem	49,7%	53,9%	108,4%

Współczynnik szkodowości brutto w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik szkodowości		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	14,1%	139,7%	990,1%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	25,1%	51,7%	205,6%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	38,7%	50,4%	130,2%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	30,9%	36,7%	118,5%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	5,9%	38,4%	655,1%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	1,0%	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	9,2%	12,6%	137,0%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	41,1%	63,7%	155,2%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	21,6%	30,8%	142,7%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	13,1%	25,7%	196,1%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	41,2%	37,4%	90,8%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	32,8%	31,8%	96,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	59,9%	62,3%	104,1%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	43,6%	99,2%	227,5%
15.	ING S.A.	34,3%	14,6%	42,6%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	57,9%	56,9%	98,3%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	48,0%	28,5%	59,4%
19.	METLIFE S.A.	18,6%	16,5%	88,6%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	38,5%	75,4%	195,9%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	57,1%	50,0%	87,5%
22.	PRAMERICA S.A.	26,1%	23,9%	91,4%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	67,7%	57,7%	85,2%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	21,5%	26,8%	124,7%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	67,6%	63,7%	94,3%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	17,1%	67,6%	394,8%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	39,8%	63,9%	160,7%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	75,3%	55,9%	74,3%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	24,7%	31,9%	128,9%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	42,7%	46,6%	109,1%
31.	Ogółem	41,5%	50,8%	122,3%

Współczynnik szkodowości brutto w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik szkodowości		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	25,0%	X	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	51,7%	64,9%	125,4%
3.	AXA S.A.	50,8%	39,3%	77,5%
4.	BENEFIA S.A.	66,4%	69,2%	104,1%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	3,5%	0,5%	13,3%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	24,0%	28,3%	117,9%
7.	BZWBK-CU S.A.	X	11,3%	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	27,1%	41,6%	153,9%
9.	COMPENSA S.A.	68,0%	64,6%	95,0%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	81,6%	47,0%	57,6%
11.	CUPRUM T.U.W.	43,2%	35,4%	81,9%
12.	D.A.S. S.A.	28,3%	28,3%	100,0%
13.	ERGO HESTIA S.A.	58,9%	60,0%	101,9%
14.	EULER HERMES S.A.	31,3%	53,1%	169,9%
15.	EUROPA S.A.	1,0%	1,2%	114,9%
16.	GENERALI S.A.	93,7%	61,2%	65,3%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	67,4%	58,6%	86,9%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	42,3%	46,5%	110,1%
19.	INTER POLSKA S.A.	39,1%	33,1%	84,6%
20.	INTERRISK S.A.	52,5%	51,0%	97,3%
21.	KUKE S.A.	22,7%	60,9%	268,4%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	56,6%	60,7%	107,4%
24.	MTU S.A.	69,4%	66,1%	95,3%
25.	PARTNER S.A.	X	411,4%	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	64,2%	66,5%	103,6%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	66,8%	62,7%	94,0%
29.	PZM S.A.	81,1%	77,1%	95,1%
30.	PZU S.A.	66,0%	63,0%	95,4%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	64,5%	81,5%	126,3%
32.	SKOK T.U.W.	3,9%	7,3%	187,0%
33.	TUW T.U.W.	59,1%	56,7%	95,9%
34.	TUZ T.U.W.	59,5%	56,1%	94,3%
35.	UNIQA S.A.	70,2%	60,6%	86,3%
36.	WARTA S.A.	58,2%	57,4%	98,5%
37.	Ogółem	62,3%	60,2%	96,7%

2.2.3 Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto

Lp.	Dział	Poziom rezerw		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	257,7%	182,1%	70,7%
2.	Dział II	134,8%	133,5%	99,0%
3.	Ogółem	207,6%	165,7%	79,8%

Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Poziom rezerw		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	234,1%	482,2%	206,0%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	188,7%	168,1%	89,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	327,3%	348,3%	106,4%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	189,8%	99,2%	52,3%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	59,7%	69,3%	116,1%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	114,9%	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	41,9%	47,9%	114,4%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	413,4%	282,6%	68,4%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	145,2%	141,6%	97,6%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	37,3%	65,6%	175,8%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	166,3%	142,6%	85,8%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	82,4%	91,7%	111,3%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	206,6%	137,2%	66,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	159,1%	218,5%	137,3%
15.	ING S.A.	391,3%	200,0%	51,1%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	93,2%	149,0%	159,8%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	77,1%	62,6%	81,2%
19.	METLIFE S.A.	165,3%	167,4%	101,3%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	151,1%	109,3%	72,3%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	43,4%	39,6%	91,2%
22.	PRAMERICA S.A.	93,6%	114,0%	121,8%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	298,3%	189,1%	63,4%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	1059,7%	1119,7%	105,7%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	36,5%	42,3%	115,9%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	177,8%	294,5%	165,6%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	86,8%	52,3%	60,3%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	83,8%	59,3%	70,8%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	56,1%	75,9%	135,2%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	160,4%	86,8%	54,1%
31.	Ogółem	257,7%	182,1%	70,7%

Poziom rezerw teczniczno-ubezpieczeniowych brutto w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Poziom rezerw		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	130,0%	X	X
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	93,2%	104,2%	111,8%
3.	AXA S.A.	196,6%	249,0%	126,7%
4.	BENEFIA S.A.	96,7%	95,5%	98,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	140,0%	211,7%	151,2%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	78,0%	78,9%	101,2%
7.	BZWBK-CU S.A.	X	388,0%	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	122,5%	82,5%	67,4%
9.	COMPENSA S.A.	122,6%	116,8%	95,2%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	79,9%	79,1%	98,9%
11.	CUPRUM T.U.W.	59,7%	75,6%	126,7%
12.	D.A.S. S.A.	106,3%	109,5%	103,0%
13.	ERGO HESTIA S.A.	95,9%	98,7%	103,0%
14.	EULER HERMES S.A.	116,4%	138,3%	118,8%
15.	EUROPA S.A.	127,3%	135,2%	106,2%
16.	GENERALI S.A.	128,7%	114,4%	88,9%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	133,9%	135,4%	101,1%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	122,7%	138,1%	112,5%
19.	INTER POLSKA S.A.	166,4%	125,9%	75,7%
20.	INTERRISK S.A.	111,3%	118,6%	106,6%
21.	KUKE S.A.	279,1%	258,9%	92,8%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	51,5%	64,1%	124,4%
24.	MTU S.A.	103,3%	104,3%	101,0%
25.	PARTNER S.A.	X	229,3%	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	110,5%	132,5%	119,8%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	91,9%	97,2%	105,8%
29.	PZM S.A.	101,5%	79,5%	78,4%
30.	PZU S.A.	153,1%	154,1%	100,7%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	56,6%	74,2%	131,0%
32.	SKOK T.U.W.	106,8%	110,4%	103,4%
33.	TUW T.U.W.	68,9%	69,2%	100,5%
34.	TUZ T.U.W.	75,8%	89,5%	118,1%
35.	UNIQA S.A.	1007,6%	1934,5%	192,0%
36.	WARTA S.A.	784,4%	504,8%	64,4%
37.	Ogółem	134,8%	133,5%	99,0%

2.2.4 Stopień przychodowości kapitałów własnych

Stopień przychodowości kapitałów własnych

Lp.	Dział	Przychodowość kapitałów		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	35,3%	27,3%	77,3%
2.	Dział II	11,6%	15,6%	134,7%
3.	Suma	19,8%	19,4%	98,0%

Stopień przychodowości kapitałów własnych w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Przychodowość kapitałów		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	22,3%	20,5%	91,9%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	18,9%	4,6%	24,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	26,7%	26,0%	97,4%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	X	X	X
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	3,5%	4,9%	138,7%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	X	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	35,4%	46,8%	132,1%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	44,0%	43,1%	97,9%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	X	6,1%	X
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	4,2%	0,7%	16,6%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	22,7%	8,1%	35,4%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	11,8%	20,1%	169,8%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	23,3%	15,3%	65,7%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	X	X	X
15.	ING S.A.	42,1%	39,8%	94,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	X	X	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	X	X	X
19.	METLIFE S.A.	11,5%	18,7%	162,9%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	6,4%	X	X
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	27,8%	12,5%	44,9%
22.	PRAMERICA S.A.	1,2%	5,6%	451,2%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	39,8%	30,1%	75,6%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	11,2%	X	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	X	X	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	73,5%	32,4%	44,2%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	28,5%	41,3%	144,9%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	X	0,7%	X
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	6,9%	X	X
30.	WARTA TUnŻ S.A.	36,9%	19,6%	53,1%
31.	Ogółem	35,3%	27,3%	77,3%

Stopień przychodowości kapitałów własnych w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Przychodowość kapitałów		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	12,9%	9,7%	75,3%
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	23,2%	0,6%	2,8%
3.	AXA S.A.	X	X	X
4.	BENEFIA S.A.	0,8%	1,0%	118,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	X	X	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	X	X	X
7.	BZWBK-CU S.A.	X	X	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	X	X	X
9.	COMPENSA S.A.	3,5%	10,1%	290,5%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	0,2%	24,4%	12908,9%
11.	CUPRUM T.U.W.	8,9%	6,1%	67,8%
12.	D.A.S. S.A.	X	X	X
13.	ERGO HESTIA S.A.	20,2%	21,6%	106,9%
14.	EULER HERMES S.A.	41,7%	40,4%	96,9%
15.	EUROPA S.A.	33,8%	33,6%	99,5%
16.	GENERALI S.A.	20,9%	8,4%	40,4%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	18,5%	17,5%	94,4%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	19,5%	25,9%	133,1%
19.	INTER POLSKA S.A.	X	X	X
20.	INTERRISK S.A.	20,9%	23,3%	111,4%
21.	KUKE S.A.	7,2%	8,6%	119,3%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	46,6%	45,2%	97,2%
24.	MTU S.A.	22,6%	18,7%	82,8%
25.	PARTNER S.A.	0,4%	X	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	7,7%	X	X
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	14,2%	3,9%	27,6%
29.	PZM S.A.	X	X	X
30.	PZU S.A.	10,5%	17,3%	165,1%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	X	X	X
32.	SKOK T.U.W.	39,1%	28,6%	73,1%
33.	TUW T.U.W.	18,5%	15,7%	84,8%
34.	TUZ T.U.W.	X	X	X
35.	UNIQA S.A.	5,3%	8,3%	155,7%
36.	WARTA S.A.	17,1%	2,9%	17,2%
37.	Ogółem	11,6%	15,6%	134,7%

2.2.5 Stopień zyskowności aktywów

Stopień zyskowności aktywów

Lp.	Dział	Zyskowność aktywów		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	4,2%	3,1%	73,5%
2.	Dział II	4,6%	6,9%	152,4%
3.	Suma	4,3%	4,5%	104,3%

Stopień zyskowności aktywów w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Zyskowność aktywów		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	1,0%	1,3%	130,1%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	0,5%	0,2%	42,5%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	3,7%	4,4%	119,8%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	X	X	X
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	0,3%	0,3%	96,4%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	X	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	8,4%	7,7%	91,6%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	3,2%	3,2%	100,9%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	X	0,6%	X
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	3,9%	0,5%	14,0%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	2,8%	1,0%	34,1%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	0,7%	1,1%	158,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	1,3%	0,9%	69,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	X	X	X
15.	ING S.A.	2,7%	2,0%	72,7%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	X	X	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	X	X	X
19.	METLIFE S.A.	1,4%	1,7%	121,6%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	0,2%	0,0%	8,3%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	13,2%	7,0%	52,7%
22.	PRAMERICA S.A.	0,4%	1,8%	501,7%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	7,6%	4,8%	63,5%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0,2%	X	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	X	X	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	3,7%	3,0%	79,6%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	11,0%	19,0%	172,8%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	X	0,2%	X
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	6,1%	X	X
30.	WARTA TUnŻ S.A.	1,7%	0,8%	47,9%
31.	Ogółem	4,2%	3,1%	73,5%

Stopień zyskowności aktywów w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Zyskowność aktywów		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	8,9%	8,3%	92,9%
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	4,5%	X	X
3.	AXA S.A.	X	X	X
4.	BENEFIA S.A.	1,6%	1,7%	103,6%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	9,8%	11,2%	114,8%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	X	X	X
7.	BZWBK-CU S.A.	X	X	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	X	X	X
9.	COMPENSA S.A.	X	2,3%	X
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	0,8%	4,9%	613,6%
11.	CUPRUM T.U.W.	4,9%	3,0%	61,3%
12.	D.A.S. S.A.	X	X	X
13.	ERGO HESTIA S.A.	5,7%	5,1%	90,3%
14.	EULER HERMES S.A.	13,8%	11,9%	86,4%
15.	EUROPA S.A.	11,6%	10,9%	94,2%
16.	GENERALI S.A.	5,2%	1,8%	34,2%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	3,0%	2,7%	89,8%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	X	8,0%	X
19.	INTER POLSKA S.A.	X	X	X
20.	INTERRISK S.A.	3,3%	3,6%	110,8%
21.	KUKE S.A.	X	X	X
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	X	14,2%	X
24.	MTU S.A.	3,5%	4,2%	119,2%
25.	PARTNER S.A.	0,4%	X	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	X	X	X
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	3,0%	0,3%	11,7%
29.	PZM S.A.	X	X	X
30.	PZU S.A.	X	X	X
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	X	X	X
32.	SKOK T.U.W.	18,1%	13,2%	72,9%
33.	TUW T.U.W.	2,7%	2,8%	101,4%
34.	TUZ T.U.W.	X	X	X
35.	UNIQA S.A.	1,9%	2,1%	110,8%
36.	WARTA S.A.	3,8%	1,2%	30,8%
37.	Ogółem	4,6%	6,9%	152,4%

2.2.6 Wskaźnik zespolony

Wskaźnik zespolony

Lp.	Dział	Wskaźnik zespolony		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	Dział I	59,5%	64,0%	107,5%
2.	Dział II	91,7%	92,5%	101,0%
3.	Suma	72,3%	73,4%	101,5%

Wskaźnik zespolony w dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wskaźnik zespolony		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AEGON S.A.	17,6%	152,5%	865,6%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	45,5%	84,8%	186,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	69,4%	95,2%	137,2%
4.	AXA ŻYCIE S.A.	65,5%	46,3%	70,6%
5.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	59,9%	67,5%	112,6%
6.	BZWBK-CU TUnŻ S.A.	X	15,2%	X
7.	CARDIF POLSKA S.A.	94,1%	91,3%	97,1%
8.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	53,1%	72,8%	137,0%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	59,7%	67,0%	112,2%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	87,8%	87,0%	99,1%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	88,7%	86,7%	97,7%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	49,0%	43,8%	89,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	79,1%	79,3%	100,2%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	59,8%	132,2%	221,1%
15.	ING S.A.	55,0%	23,5%	42,7%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	133,5%	106,9%	80,1%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE TUW	358,9%	185,1%	51,6%
19.	METLIFE S.A.	41,0%	34,3%	83,7%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	44,4%	79,5%	179,1%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	94,9%	90,2%	95,0%
22.	PRAMERICA S.A.	84,6%	77,9%	92,1%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	81,4%	65,5%	80,4%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	30,2%	35,7%	118,3%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	134,7%	134,9%	100,1%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	26,4%	95,7%	362,9%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	73,8%	113,3%	153,5%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	82,6%	58,3%	70,6%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S. A.	99,3%	147,2%	148,2%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	61,5%	51,3%	83,4%
31.	Ogółem	59,5%	64,0%	107,5%

Wskaźnik zespolony w dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wskaźnik zespolony		Dynamika
		2007	2008	08/07
1.	AIG S.A.	48,4%	9088,9%	18779,0%
2.	ALLIANZ POLSKA S.A.	79,6%	94,4%	118,6%
3.	AXA S.A.	1011,8%	142,1%	14,0%
4.	BENEFIA S.A.	94,4%	95,5%	101,2%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	75,2%	68,8%	91,5%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	77,5%	79,8%	103,0%
7.	BZWBK-CU S.A.	X	132,7%	X
8.	COMMERCIAL UNION - OGÓLNE S.A.	88,3%	123,0%	139,3%
9.	COMPENSA S.A.	100,8%	98,7%	97,9%
10.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	113,7%	77,9%	68,5%
11.	CUPRUM T.U.W.	44,6%	44,1%	98,9%
12.	D.A.S. S.A.	83,9%	76,2%	90,8%
13.	ERGO HESTIA S.A.	89,8%	91,4%	101,9%
14.	EULER HERMES S.A.	23,8%	42,3%	178,2%
15.	EUROPA S.A.	39,2%	53,3%	135,9%
16.	GENERALI S.A.	108,8%	94,6%	87,0%
17.	HDI-ASEKURACJA S.A.	94,2%	92,1%	97,8%
18.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	63,3%	72,4%	114,4%
19.	INTER POLSKA S.A.	113,6%	93,7%	82,5%
20.	INTERRISK S.A.	89,7%	92,9%	103,6%
21.	KUKE S.A.	76,7%	135,8%	177,1%
22.	LINK4 S.A.	bd	bd	bd
23.	MONDIAL ASSISTANCE	81,6%	82,5%	101,0%
24.	MTU S.A.	96,7%	99,6%	102,9%
25.	PARTNER S.A.	X	940,7%	X
26.	POCZTOWE T.U.W.	79,3%	88,7%	111,9%
27.	PTR S.A.	bd	bd	bd
28.	PTU S.A.	91,5%	94,3%	103,0%
29.	PZM S.A.	173,2%	128,2%	74,0%
30.	PZU S.A.	96,2%	94,6%	98,3%
31.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	116,5%	131,9%	113,3%
32.	SKOK T.U.W.	53,8%	56,8%	105,5%
33.	TUW T.U.W.	88,8%	90,5%	102,0%
34.	TUZ T.U.W.	100,1%	95,3%	95,3%
35.	UNIQA S.A.	93,8%	88,0%	93,8%
36.	WARTA S.A.	95,6%	96,3%	100,8%
37.	Ogółem	91,7%	92,5%	101,0%

2.3 Struktura rynku

2.3.1 Struktura rynku 2007-2008

Składka przypisana brutto w tys. zł w dziale I

Lp.	Rodzaj ubezpieczeń	Składka przypisana brutto		Dynamika 08/07
		2007	2008	
1.	Ubezpieczenia na życie	9 855 925	28 377 737	287,9%
2.	Ubezpieczenia na życie związane z UFK	11 958 210	6 289 122	52,6%
3.	Ubezpieczenia wypadkowe	3 459 765	4 077 658	117,9%
4.	Inne ubezpieczenia	235 518	241 241	102,4%
5.	Ogółem	25 509 418	38 985 758	152,8%

Składka przypisana brutto w tys. zł w dziale II

Lp.	Rodzaj ubezpieczeń	Składka przypisana brutto		Dynamika 08/07
		2007	2008	
1.	Motoryzacyjne	10 865 774	12 227 120	112,5%
2.	Majątkowe	2 966 297	3 320 990	112,0%
3.	Osobowe	1 147 553	1 521 460	132,6%
4.	Finansowe	1 228 233	1 336 235	108,8%
5.	O.C.	863 957	973 037	112,6%
6.	M.A.T.	300 565	279 825	93,1%
7.	Pozostałe	692 290	699 423	101,0%
8.	Ogółem	18 064 669	20 358 090	112,7%

Struktura rynku ubezpieczeń w Polsce w %

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2007	2008
1.	PZU ŻYCIE S.A.	16,7%	22,0%
2.	PZU S.A.	18,3%	13,8%
3.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	7,2%	6,7%
4.	ING S.A.	3,2%	6,5%
5.	WARTA TUnŻ S.A.	1,7%	4,9%
6.	EUROPA ŻYCIE S.A.	2,8%	4,5%
7.	WARTA S.A.	4,2%	3,4%
8.	ERGO HESTIA S.A.	3,4%	3,0%
9.	AMPLICO LIFE S.A.	4,3%	2,9%
10.	ALLIANZ POLSKA S.A.	3,2%	2,7%
11.	POZOSTAŁE	35,1%	29,4%

Struktura działu I w %

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2007	2008
1.	PZU ŻYCIE S.A.	28,5%	33,6%
2.	COMMERCIAL UNION - ŻYCIE S.A.	12,3%	10,2%
3.	ING S.A.	5,4%	9,9%
4.	WARTA TUnŻ S.A.	2,8%	7,5%
5.	EUROPA ŻYCIE S.A.	4,7%	6,8%
6.	AMPLICO LIFE S.A.	7,4%	4,4%
7.	AXA ŻYCIE S.A.	1,5%	4,1%
8.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	6,4%	3,9%
9.	NORDEA TUnŻ S.A.	3,5%	3,4%
10.	UNIQA ŻYCIE S.A.	0,9%	3,0%
11.	POZOSTAŁE	26,6%	13,1%

Struktura działu II w %

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2007	2008
1.	PZU S.A.	44,2%	40,4%
2.	WARTA S.A.	10,2%	9,9%
3.	ERGO HESTIA S.A.	8,2%	8,9%
4.	ALLIANZ POLSKA S.A.	7,6%	7,9%
5.	HDI-ASEKURACJA S.A.	4,7%	4,2%
6.	INTERRISK S.A.	3,4%	3,5%
7.	UNIQA S.A.	2,2%	3,3%
8.	GENERALI S.A.	2,2%	2,9%
9.	COMPENSA S.A.	2,7%	2,9%
10.	PTU S.A.	2,2%	2,1%
11.	POZOSTAŁE	12,3%	14,0%

2.3.2 Rynek 1999-2008

Podstawowe wskaźniki opisujące rozwój rynku ubezpieczeń w Polsce w latach 1999-2008

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
liczba zakładów ubezpieczeń										
Dział I	31	35	36	37	36	33	32	31	32	30
Dział II	36	33	35	36	41	38	37	34	35	36
Ogółem	67	68	71	73	77	71	69	65	67	66
kapitały podstawowe (w tys. PLN*)										
Dział I	1 329 568	1 712 186	2 012 698	2 181 445	2 262 161	2 260 491	2 362 249	2 395 725	2 412 473	2 504 435
Dział II	1 561 030	1 749 658	1 971 964	2 070 456	2 228 699	2 230 525	2 690 044	2 715 326	2 779 066	2 727 155
Ogółem	2 890 597	3 461 844	3 984 663	4 251 901	4 490 859	4 491 016	5 052 293	5 111 051	5 191 539	5 231 590
udział kapitału zagranicznego w kapitałach podstawowych										
ogółem (w %)	50,1%	59,1%	67,8%	71,9%	71,9%	72,1%	72,7%	75,1%	77,9%	78,6%
składka przypisana brutto (w tys. PLN*)										
Dział I	8 274 593	9 180 075	9 667 435	10 152 677	11 432 827	13 500 635	16 379 787	22 535 039	26 584 208	38 985 758
Dział II	13 788 082	13 771 039	13 700 595	13 580 483	13 994 973	15 797 910	16 757 109	17 580 537	19 072 165	20 358 082
Ogółem	22 062 674	22 951 114	23 368 030	23 733 160	25 427 799	29 298 545	33 136 895	40 115 576	45 656 374	59 343 840
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto (w tys. PLN*)										
Dział I	2 503 852	2 845 376	3 529 782	4 412 568	5 274 114	6 515 326	8 062 644	9 037 728	10 869 968	19 390 278
Dział II	8 404 113	8 381 846	8 167 982	7 987 458	7 840 864	8 666 874	8 890 611	8 979 512	9 626 689	9 939 460
Ogółem	10 907 965	11 227 222	11 697 764	12 400 026	13 114 978	15 182 200	16 953 255	18 017 240	20 496 657	29 329 738
składka przypisana brutto per capita (w PLN*)										
Dział I	218	241	254	270	304	359	433	616	727	1 023
Dział II	363	362	361	361	373	421	442	480	521	534
Ogółem	580	604	615	631	677	780	875	1 096	1 248	1 557
lokaty w ujęciu bilansowym (w tys. PLN*)										
Dział I, w tym	16 257 351	20 950 166	26 123 953	31 999 190	39 499 514	46 791 301	55 211 588	69 478 067	79 654 162	80 852 653
lokaty (B)	14 766 699	18 802 311	22 913 789	27 677 081	27 755 510	32 478 277	35 147 315	39 422 752	42 156 997	54 506 685
lokaty na rachunek i ryzyko ubezpieczającego (C)	1 490 652	2 147 854	3 210 164	4 322 109	11 744 004	14 313 024	20 064 273	30 055 315	37 497 165	26 345 968
Dział II	12 768 806	15 127 637	17 333 509	19 619 332	25 118 576	28 221 225	32 710 847	37 457 325	42 486 504	44 616 961
Ogółem	29 026 157	36 077 803	43 457 461	51 618 522	64 618 090	75 012 526	87 922 435	106 935 392	122 140 666	125 469 614

*) wielkości w PLN podawane są w wartościach realnych z 2008 r. po przeliczeniu o wskaźniki inflacji publikowane przez GUS; inflacja 2008 = 4,2%

2.3.3 Struktura rynku 1999-2008

Zmiany struktury ubezpieczeń w Polsce w latach 1999-2008

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
struktura składki przypisanej brutto wg grup w dziale I (w %)										
grupa 1	54,8	52,3	49,7	47,3	48,0	48,3	45,0	38,4	38,6	72,8
grupa 2	0,9	1,0	1,1	1,4	1,3	1,1	1,0	0,7	0,5	0,3
grupa 3	29,0	30,5	32,3	31,8	30,7	31,5	36,6	46,0	46,9	16,1
grupa 4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
grupa 5	15,1	16,0	16,7	17,7	18,3	17,9	16,4	14,4	13,6	10,5
reasekuracja czynna	0,0	0,0	0,0	1,6	1,5	1,0	0,8	0,3	0,2	0,1
struktura składki przypisanej brutto wg rodzajów działalności w dziale II (w %)										
pozostałe osobowe (gr.1+2)	5,1	5,3	5,4	5,7	5,7	5,5	5,7	6,0	6,0	7,5
majątkowe (gr. 8+9)	16,2	16,7	17,7	18,5	19,3	18,4	17,8	17,7	17,7	16,3
auto casco (gr.3)	31,5	30,6	30,6	28,7	30,1	29,7	27,8	25,7	25,7	25,5
OC komunikacyjne (gr.10)	36,9	37,3	36,0	36,1	34,0	33,2	34,9	34,7	34,7	34,4
transportowe (gr. 4 do 7, 11, 12)	1,8	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7	1,9	1,8	1,8	1,5
OC ogólne (gr.13)	2,7	2,9	3,2	3,4	3,8	4,2	4,5	5,0	5,0	4,8
finansowe (gr. 14 do 17)	2,4	2,7	3,0	3,4	2,5	4,4	4,5	5,5	5,5	6,6
pozostałe (gr. 18+19)	3,5	2,8	2,3	2,3	2,8	2,9	2,9	3,6	3,6	3,4

2.4 Skonsolidowane sprawozdania finansowe

2.4.1 Ubezpieczenia na życie

2.4.1.1 Bilans Aktywa

Bilans – Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008	31.12.2008
A. Wartości niematerialne i prawne	165 586	164 278
1. Wartość firmy	36 178	52 434
2. Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych	129 408	111 844
B. Lokaty	40 350 139	54 506 693
I. Nieruchomości	248 741	396 128
1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu	89 011	101 897
2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	136 077	261 223
3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji	23 652	33 008
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 540 531	1 427 771
1. Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	1 391 699	1 418 999
2. Pożyczki udzielone jednostkom podporządkowanym oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki	139 716	0
3. Pozostałe lokaty	9 116	8 772
III. Inne lokaty finansowe	38 560 868	52 682 794
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	2 614 265	2 495 223
2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	29 809 689	30 944 570
3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	0	0
4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	82	27
5. Pozostałe pożyczki	1 752 013	577 304
6. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 281 486	18 551 923
7. Pozostałe lokaty	103 333	113 747
IV. Należności depozytowe od cedentów	0	0
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	36 031 404	26 345 975
D. Należności	814 884	991 905
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	392 096	611 055
1. Należności od ubezpieczających	377 727	549 828
1.1. od jednostek podporządkowanych	125	164
1.2. od pozostałych jednostek	377 602	549 664
2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych	11 610	33 101
2.1. od jednostek podporządkowanych	0	3 228
2.2. od pozostałych jednostek	11 610	29 873
3. Inne należności	2 759	28 126
3.1. od jednostek podporządkowanych	0	0
3.2. od pozostałych jednostek	2 759	28 126
II. Należności z tytułu reasekuracji	69 859	69 881
1. od jednostek podporządkowanych	65	284
2. od pozostałych jednostek	69 794	69 597
III. Inne należności	352 928	310 968
1. Należności od budżetu	111 356	95 184
2. Pozostałe należności	241 572	215 784
2.1. od jednostek podporządkowanych	16 847	7 325
2.2. od pozostałych jednostek	224 725	208 459
E. Inne składniki aktywów	489 479	503 254
I. Rzeczowe składniki aktywów	139 974	118 510
II. Środki pieniężne	344 414	381 185
III. Pozostałe składniki aktywów	5 092	3 560
F. Rozliczenia międzyokresowe	1 699 585	2 643 543
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	131 473	315 595
II. Aktywowane koszty akwizycji	1 341 699	1 834 933
III. Zarachowane odsetki i czynsze	46 041	359 392
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	180 372	133 623
AKTYWA RAZEM	79 551 077	85 155 647

2.4.1.2 Bilans Pasywa

Bilans – Pasywa zakładów ubezpieczeń na życie w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008	31.12.2008
A. Kapitał własny	10 169 062	10 553 314
I. Kapitał podstawowy	2 217 309	2 536 784
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	10 655	10 119
III. Akcje własne (wielkość ujemna)	0	0
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	6 224 022	6 740 413
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	57 918	194 183
VI. Pozostałe kapitały rezerwowe	138 118	119 010
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	1 447 737	-1 221 896
VIII. Zysk (strata) netto	94 612	2 194 940
B. Zobowiązania podporządkowane	0	20 000
C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	52 841 899	59 444 826
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	781 302	1 188 559
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	26 407 427	39 277 542
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	856 216	1 038 998
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	21 660	36 565
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0	0
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	0	0
VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	901 413	764 425
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	23 873 883	17 138 736
D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	666 356	1 465 216
I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego	8 763	9 061
II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie	393 296	932 462
III. Udział reasekuratorów w rezerwie na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	18 229	25 877
IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych	618	544
V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach określonych w statucie	0	0
VI. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezp. na życie, gdy ryzyko lokaty (inwest.) ponosi ubezpieczający	245 451	497 272
E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	0	0
I. Oszacowane regresy i odzyski brutto	0	0
II. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	0	0
F. Pozostałe rezerwy	654 724	526 695
I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	65 683	68 481
II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	494 290	372 154
III. Inne rezerwy	94 751	86 060
G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	634 126	1 422 520
H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 339 600	1 375 033
I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	436 977	647 832
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających	294 733	419 457
1.1. wobec jednostek podporządkowanych	0	0
1.2. wobec pozostałych jednostek	294 733	419 457
2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	117 705	161 557
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	0	1 692
2.2. wobec pozostałych jednostek	117 705	159 865
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	24 539	66 818
3.1. wobec jednostek podporządkowanych	0	15
3.2. wobec pozostałych jednostek	24 539	66 803
II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	175 632	125 835
1. wobec jednostek podporządkowanych	0	0
2. wobec pozostałych jednostek	175 632	125 835
III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	20 062	33 283
1. zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń	0	0
2. pozostałe	20 062	33 283
IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	14 938	12 318
V. Inne zobowiązania	588 377	469 845
1. Zobowiązania wobec budżetu	322 223	228 808
2. Pozostałe zobowiązania	266 154	241 037
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	3 097	6 908
2.2. wobec pozostałych jednostek	263 057	234 129
VI. Fundusze specjalne	103 615	85 920
I. Rozliczenia międzyokresowe	468 258	598 428
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	338 725	447 366
2. Ujemna wartość firmy	0	0
3. Przychody przyszłych okresów	129 533	151 062
PASYWA RAZEM	65 441 313	72 475 600

2.4.1.3 Techniczny rachunek ubezpieczeń

Techniczny rachunek ubezpieczeń na życie w tys. zł

Wyszczególnienie	1.01.2007– –31.12.2007	1.01.2008– –31.12.2008
I. Składki	25 045 800	37 327 135
1. Składki przypisane brutto	25 509 418	38 984 614
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	295 676	1 248 137
3. Zmiany stanu rezerw składek i na ryzyko niewygasłe brutto	169 452	409 636
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	1 510	294
II. Przychody z lokat	4 961 111	4 311 958
1. Przychody z lokat w nieruchomości	362	339
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	257 998	263 437
2.1. z udziałów lub akcji	235 522	256 558
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	22 476	6 879
2.3. z pozostałych lokat	0	0
3. Przychody z innych lokat finansowych	2 507 476	3 232 829
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	218 455	235 321
3.2. z dłużnych papierów wart. oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	2 114 304	2 334 495
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	130 186	623 558
3.4. z pozostałych lokat	44 529	39 455
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	26 270	19 432
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	2 169 006	795 922
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	1 904 968	854 898
IV. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	336 987	355 991
V. Odszkodowania i świadczenia	10 419 866	19 424 960
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	10 331 856	19 237 675
1.1. odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	10 429 934	19 390 286
1.2. udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	98 078	152 611
2. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	88 011	187 286
2.1. rezerw brutto	91 951	194 876
2.2. udział reasekuratorów	3 940	7 590
VI. Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	9 922 899	3 824 194
1. Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	2 142 676	13 943 360
1.1. rezerwy brutto	2 171 733	14 482 546
1.2. udział reasekuratorów	29 057	539 186
2. Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	7 912 530	-9 982 179
2.1. rezerwy brutto	7 917 128	-9 730 357
2.2. udział reasekuratorów	4 598	251 821
3. Zmiana stanu pozostałych rezerw techn.-ubezp. przewidzianych w statucie na udziale własnym	-132 307	-136 987
3.1. rezerwy brutto	-132 307	-136 987
3.2. udział reasekuratorów	0	0
VII. Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym	13 387	47 647
VIII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 373 829	4 910 740
1. Koszty akwizycji	3 045 049	3 568 621
2. Koszty administracyjne	1 434 529	1 538 233
3. Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	105 749	196 114
IX. Koszty działalności lokacyjnej	672 605	8 067 477
1. Koszty utrzymania nieruchomości	1 261	1 713
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	78 508	72 125
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	17 422	98 449
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	575 414	7 895 190
X. Nie zrealizowane straty na lokatach	2 615 285	3 282 286
XI. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	178 907	173 065
XII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	599 453	-339 837
XIII. Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 452 633	3 459 448

2.4.1.4 Ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat zakładów życiowych w tys. zł

Wyszczególnienie	1.01.2007– 31.12.2007	1.01.2008– 31.12.2008
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 461 432	3 470 285
II. Przychody z lokat	0	0
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0	0
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0	0
2.1. z udziałów i akcji	0	0
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0	0
2.3. z pozostałych lokat	0	0
3. Przychody z innych lokat finansowych	0	0
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0	0
3.2. z dłużnych papierów wart. oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	0	0
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0	0
3.4. z pozostałych lokat	0	0
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0	0
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	0	0
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	0	0
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z techn. rachunku ubezpieczeń na życie	599 453	-339 837
V. Koszty działalności lokacyjnej	0	0
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0	0
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0	0
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0	0
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0	0
VI. Nie zrealizowane straty na lokatach	0	0
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do techn. rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	0	0
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	134 086	155 315
IX. Pozostałe koszty operacyjne	231 551	127 966
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 963 419	3 157 796
XI. Zyski nadzwyczajne	26	8
XII. Straty nadzwyczajne	21	15
XIII. Zysk (strata) brutto	3 963 424	3 157 789
XIV. Podatek dochodowy	677 285	566 440
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-174	-1 299
XVI. Zysk (strata) netto	3 286 313	2 592 647

2.4.1.5 Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych zakładów życiowych w tys. zł

Wyszczególnienie	1.01.2007– –31.12.2007	1.01.2008– –31.12.2008
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	8 957 622	12 504 080
I. Wpływy	25 452 648	38 954 884
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	25 034 027	38 575 073
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	24 901 122	38 451 393
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	476	1 275
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	132 429	122 405
2. Wpływy z reasekuracji biernej	239 944	155 057
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	127 955	98 922
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	94 266	50 705
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	17 723	5 429
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	178 677	224 754
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	0	0
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	10 489	11 563
3.3. Pozostałe wpływy	168 188	213 191
II. Wydatki	16 495 026	26 450 804
1. Wydatki z tytułu działalności bezpośredniej i reasekuracji czynnej	15 049 112	24 605 541
1.1. Zwroty składek brutto	155 747	603 061
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	9 929 100	18 571 335
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	3 286 105	3 697 695
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	1 456 714	1 492 020
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	169 740	184 320
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	11 418	14 230
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	40 288	42 880
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	297 005	622 335
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji biernej	229 874	136 759
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	67 131	485 577
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	1 148 909	1 222 928
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	1 364	0
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	164 595	104 914
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	982 950	1 118 013
B. Przepływy z działalności lokacyjnej	-8 176 239	-10 077 088
I. Wpływy	536 791 864	624 071 956
1. Zbycie nieruchomości	1 850	589
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	76	85 833
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	40 785 205	75 504 061
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	63 100	4 615 504

5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	31 460 570	59 868 397
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	299 367 776	340 426 906
7. Realizacja pozostałych lokat	153 872 629	136 147 916
8. Wpływy z nieruchomości	362	339
9. Odsetki otrzymane	1 865 249	2 216 813
10. Dywidendy otrzymane	415 892	449 403
11. Pozostałe wpływy z lokat	8 959 154	4 756 195
II. Wydatki	544 968 103	634 149 044
1. Nabycie nieruchomości	0	820
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	45 928	4 051
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów w funduszach inwestycyjnych	47 454 483	76 707 809
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	42 901	0
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	35 946 921	57 475 127
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	300 786 251	359 295 762
7. Nabycie pozostałych lokat	160 293 589	139 151 903
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	1 235	3 847
9. Pozostałe wydatki na lokaty	396 795	1 509 726
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-642 853	-2 396 396
I. Wpływy	148 003	497 362
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	126 756	432 924
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	20 000	63 000
3. Pozostałe wpływy finansowe	1 247	1 438
II. Wydatki	790 856	2 893 758
1. Dywidendy	783 260	2 855 862
2. Inne niż wypłata dywidend wydatki z tytułu podziału zysku	0	0
3. Nabycie akcji własnych	0	0
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	5 000	33 284
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	489	4 355
6. Pozostałe wydatki finansowe	2 106	257
D. Przepływy pieniężne netto razem	138 530	30 596
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych	137 375	42 775
1. w tym zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	1 857	6 668
F. Środki pieniężne na początek okresu	205 613	345 966
G. Środki pieniężne na koniec okresu	346 000	383 232
1. w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	84 791	57 791

2.4.2 Ubezpieczenia pozostałe majątkowe i osobowe

2.4.2.1 Bilans Aktywa

Bilans – Aktywa zakładów ubezpieczeń majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008	31.12.2008
A. Wartości niematerialne i prawne	207 344	308 821
1. Wartość firmy	47 979	127 358
2. Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych	159 365	181 463
B. Lokaty	40 173 734	44 616 970
I. Nieruchomości	654 636	896 474
1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu	82 159	97 268
2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	555 038	775 844
3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji	17 440	23 362
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	7 881 239	7 511 418
1. Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	7 835 332	7 436 468
2. Pożyczki udzielone jednostkom podporządkowanym oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki	45 907	74 950
3. Pozostałe lokaty	0	0
III. Inne lokaty finansowe	31 631 160	36 194 346
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	3 637 371	2 682 624
2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	24 850 070	29 847 101
3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	0	0
4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	4 789	3 790
5. Pozostałe pożyczki	705 954	418 880
6. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	2 424 762	3 211 862
7. Pozostałe lokaty	8 215	30 089
IV. Należności depozytowe od cedentów	6 700	14 731
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	0	0
D. Należności	3 295 542	3 631 415
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	2 524 259	2 842 942
1. Należności od ubezpieczających	2 400 870	2 639 597
1.1. od jednostek podporządkowanych	132	121
1.2. od pozostałych jednostek	2 400 737	2 639 476
2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych	95 919	150 292
2.1. od jednostek podporządkowanych	289	0
2.2. od pozostałych jednostek	95 630	150 292
3. Inne należności	27 470	53 053
3.1. od jednostek podporządkowanych	1 638	1 628
3.2. od pozostałych jednostek	25 832	51 425
II. Należności z tytułu reasekuracji	513 418	464 607
1. od jednostek podporządkowanych	444	52
2. od pozostałych jednostek	512 974	464 555
III. Inne należności	257 865	323 867
1. Należności od budżetu	24 980	109 141
2. Pozostałe należności	232 885	214 726
2.1. od jednostek podporządkowanych	16 092	7 278
2.2. od pozostałych jednostek	216 793	207 448
E. Inne składniki aktywów	695 477	828 077
I. Rzeczowe składniki aktywów	300 698	259 859
II. Środki pieniężne	389 455	563 102
III. Pozostałe składniki aktywów	5 325	5 116
F. Rozliczenia międzyokresowe	2 012 273	2 751 967
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	163 478	117 790
II. Aktywowane koszty akwizycji	1 373 547	1 976 147
III. Zarachowane odsetki i czynsze	16 077	43 683
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	459 171	614 347
AKTYWA RAZEM	46 384 371	52 137 250

2.4.2.2 Bilans Pasywa

Bilans – Pasywa zakładów ubezpieczeń majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008	31.12.2008
A. Kapitał własny	21 223 921	24 009 445
I. Kapitał podstawowy	2 388 177	2 510 621
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	464	413
III. Akcje własne (wielkość ujemna)	0	0
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	10 921 169	12 739 773
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	6 898 872	5 991 113
VI. Pozostałe kapitały rezerwowe	165 846	474 020
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	814 920	-1 123 170
VIII. Zysk (strata) netto	35 402	3 417 501
B. Zobowiązania podporządkowane	0	0
C. Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	23 646 329	26 454 917
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	9 034 550	10 585 015
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	0	0
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	13 649 417	14 921 729
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	37 956	38 667
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	845 274	896 919
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	11 129	12 587
VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	68 003	0
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	0	0
D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	2 832 925	2 993 483
I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego	727 405	801 990
II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie	0	0
III. Udział reasekuratorów w rezerwie na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	2 097 656	2 183 674
IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych	7 864	7 818
V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach określonych w statucie	0	0
VI. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezp. na życie, gdy ryzyko lokaty (inwest.) ponosi ubezpieczający	0	0
E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	170 785	177 150
I. Oszacowane regresy i odzyski brutto	187 742	205 839
II. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	16 957	28 689
F. Pozostałe rezerwy	787 250	741 018
I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	290 169	288 825
II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	332 633	267 500
III. Inne rezerwy	164 448	184 693
G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	246 395	264 721
H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	2 164 847	2 582 823
I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	616 472	704 041
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających	159 333	177 210
1.1. wobec jednostek podporządkowanych	564	258
1.2. wobec pozostałych jednostek	158 768	176 952
2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	358 955	385 442
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	1 527	445
2.2. wobec pozostałych jednostek	357 428	384 998
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	98 185	141 388
3.1. wobec jednostek podporządkowanych	2 948	3 886
3.2. wobec pozostałych jednostek	95 237	137 503
II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	694 422	697 494
1. wobec jednostek podporządkowanych	282	107
2. wobec pozostałych jednostek	694 140	697 387
III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	0	0
1. zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń	0	0
2. pozostałe	0	0
IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	20 966	42 619
V. Inne zobowiązania	509 148	701 531
1. Zobowiązania wobec budżetu	267 196	153 526
2. Pozostałe zobowiązania	241 952	548 005
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	12 744	16 108
2.2. wobec pozostałych jednostek	229 208	531 897
VI. Fundusze specjalne	323 839	437 139
I. Rozliczenia międzyokresowe	1 319 339	1 254 959
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	919 793	793 616
2. Ujemna wartość firmy	0	0
3. Przychody przyszłych okresów	399 546	461 343
PASYWA RAZEM	46 384 371	52 137 250

2.4.2.3 Techniczny rachunek ubezpieczeń

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	1.01.2007– –31.12.2007	1.01.2008– –31.12.2008
I. Składki	14 412 202	16 735 003
1. Składki przypisane brutto	17 543 890	19 818 540
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 757 815	1 686 111
3. Zmiana stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	1 336 393	1 427 752
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	-37 479	30 326
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	253 370	302 237
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	403 967	145 051
IV. Odszkodowania i świadczenia	9 193 834	10 219 341
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	7 925 477	9 088 011
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	8 821 896	9 939 468
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	896 419	851 457
2. Zmiana stanu rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 268 358	1 131 329
2.1. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	1 009 281	1 194 633
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	-259 077	63 304
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-320 120	-62 526
1. Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-320 120	-62 526
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	0	0
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw na premie i rabaty	53 185	47 668
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 429 965	5 059 990
1. Koszty akwizycji	2 950 693	3 605 491
2. Koszty administracyjne	1 918 175	1 901 951
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	438 902	447 452
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	511 063	1 061 451
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-37 266	50 671
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 238 878	805 696

2.4.2.4 Ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat zakładów majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	1.01.2007– –31.12.2007	1.01.2008– –31.12.2008
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	1 238 878	806 058
II. Przychody z lokat	2 011 311	4 322 597
1. Przychody z lokat w nieruchomości	17 786	18 381
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	17 522	2 198 093
2.1. z udziałów i akcji	14 755	2 193 616
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	2 767	4 476
2.3. z pozostałych lokat	0	1
3. Przychody z innych lokat finansowych	1 373 957	1 877 878
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	68 292	70 909
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wart. o stałej kwocie dochodu	1 176 433	1 536 005
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	71 508	190 943
3.4. z pozostałych lokat	57 724	80 021
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	9 993	29 261
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	592 053	198 983
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	246 199	255 491
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z techn. rachunku ubezpieczeń na życie	0	0
V. Koszty działalności lokacyjnej	249 369	658 122
1. Koszty utrzymania nieruchomości	8 647	9 798
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	33 312	63 807
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	385	221 610
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	207 025	362 908
VI. Nie zrealizowane straty na lokatach	370 779	659 902
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do techn. rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	253 370	302 237
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	169 635	193 258
IX. Pozostałe koszty operacyjne	326 237	199 038
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	2 466 267	3 758 104
XI. Zyski nadzwyczajne	189	16
XII. Straty nadzwyczajne	38	0
XIII. Zysk (strata) brutto	2 466 418	3 758 119
XIV. Podatek dochodowy	461 409	340 065
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	415	553
XVI. Zysk (strata) netto	2 004 595	3 417 501

2.4.2.5 Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych zakładów majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	1.01.2007– –31.12.2007	1.01.2008– –31.12.2008
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	2 333 729	1 677 366
I. Wpływy	20 119 953	22 725 443
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	18 013 991	20 178 063
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	17 669 298	19 711 281
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	284 023	394 151
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	60 670	72 631
2. Wpływy z reasekuracji biernej	1 712 937	1 946 160
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	927 114	1 017 774
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	350 673	402 725
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	435 151	525 661
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	393 025	601 221
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	175 875	216 979
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	11 993	5 921
3.3. Pozostałe wpływy	205 157	378 321
II. Wydatki	17 786 224	21 048 077
1. Wydatki z tytułu działalności bezpośredniej i reasekuracji czynnej	14 750 171	17 294 833
1.1. Zwroty składek brutto	286 238	302 463
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	8 258 746	9 151 233
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	2 872 148	3 641 520
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	2 477 619	2 645 945
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	579 242	717 235
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	10 226	66 133
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	265 954	770 304
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	2 146 952	2 371 423
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji biernej	1 729 363	1 662 642
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	417 589	708 781
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	889 101	1 381 822
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	169 306	411 896
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	212 498	204 612
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	507 297	765 314
B. Przepływy z działalności lokacyjnej	-2 155 719	-1 789 313
I. Wpływy	400 300 269	369 451 371
1. Zbycie nieruchomości	10 679	111 001
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	279 308	12 628

3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	2 823 480	1 152 022
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	8 332	96 785
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	38 772 694	52 490 564
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	240 826 620	220 804 052
7. Realizacja pozostałych lokat	115 734 149	89 291 870
8. Wpływy z nieruchomości	17 667	17 749
9. Odsetki otrzymane	319 662	490 357
10. Dywidendy otrzymane	56 503	2 226 271
11. Pozostałe wpływy z lokat	1 451 176	2 758 072
II. Wydatki	402 455 988	371 240 684
1. Nabycie nieruchomości	5 224	248 076
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	174 512	667 739
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów w funduszach inwestycyjnych	2 543 720	1 433 890
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	3 199	29 650
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	43 102 933	56 366 876
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	241 903 050	221 371 527
7. Nabycie pozostałych lokat	113 294 510	88 322 476
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	11 323	12 056
9. Pozostałe wydatki na lokaty	1 417 517	2 788 395
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-154 891	285 480
I. Wpływy	201 387	684 541
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	198 271	682 446
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	2 795	1 516
3. Pozostałe wpływy finansowe	321	579
II. Wydatki	356 278	399 060
1. Dywidendy	344 980	385 442
2. Inne niż wypłata dywidend wydatki z tytułu podziału zysku	6 965	5 709
3. Nabycie akcji własnych	0	0
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	2 797	1 502
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	0	4 562
6. Pozostałe wydatki finansowe	1 536	1 845
D. Przepływy pieniężne netto razem	23 119	173 533
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych	5 997	165 433
1. w tym zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	-12 944	615
F. Środki pieniężne na początek okresu	378 875	389 456
G. Środki pieniężne na koniec okresu	401 993	562 990
1. w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	236 474	323 740

3. Analiza rynku ubezpieczeń w 2008 r.

Autorzy Rozdziału 3:

Dr hab. Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, prof. SGH,

Dr hab. Anna Karmańska, prof. SGH,

Dr Renata Pajewska

Dr Krzysztof Piech

Dr inż. Adam Śliwiński

mgr Karol Szeplewicz

3.1. Analiza sytuacji makroekonomicznej w Polsce na tle tendencji międzynarodowych ze szczególnym uwzględnieniem rynków finansowych

Gospodarka i rynki finansowe

Rok 2008 był rokiem trudnym dla globalnej gospodarki i rynków finansowych. Kryzys finansowy, który wybuchł w połowie 2007 roku, okazał się nie być krótkotrwałym załamaniem, lecz początkiem poważnych problemów gospodarki światowej. Jeszcze w 2007 roku i w I połowie 2008 roku wielu ekonomistów nie wróżyło Polsce problemów gospodarczych, jednak nasz kraj – tak jak wiele innych – odczuwać zaczął, z pewnym opóźnieniem, osłabienie koniunktury gospodarczej.

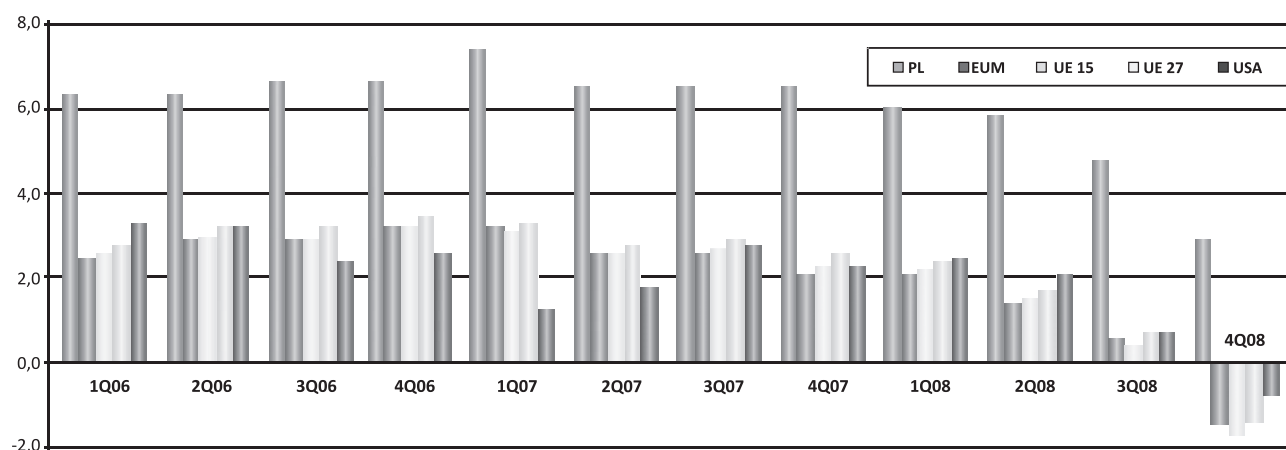
W 2008 r. utrzymywało się w Polsce jeszcze wysokie, w porównaniu z krajami wysoko rozwiniętymi, tempo wzrostu PKB. Wielkości kwartalnych zmian PKB w latach 2006-2008 przedstawiono na rysunku 1.

jednak tempo wzrostu PKB było dodatnie. Kraje Unii Gospodarczej i Walutowej (EMU) zanotowały spadek kwartalnego PKB o 1,5%, zaś w krajach UE-15 („stara” UE) spadek ten był większy i wyniósł 1,7%. W USA w IV kwartale 2008 roku PKB spadł o 0,8%. W całym 2008 roku gospodarka Stanów Zjednoczonych lepiej znosiła kryzys niż gospodarka europejskie.

Słabnąca koniunktura gospodarcza przyczyniła się do obniżenia wyniku finansowego i rentowności w sektorze przedsiębiorstw. Wynik finansowy netto obniżył się, wg danych GUS, o 28,4%. Rentowność obrotu netto wyniosła 3,4% (5,1% w 2007 r.) i była najniższa od 2004 roku.

W ostatnich latach kluczowymi czynnikami wzrostu PKB w Polsce był popyt krajowy (konsumpcyjny i inwesty-

Rysunek 1. Kwortalne zmiany PKB w latach 2006-2008 w Polsce, strefie euro, Unii Europejskiej i w Stanach Zjednoczonych

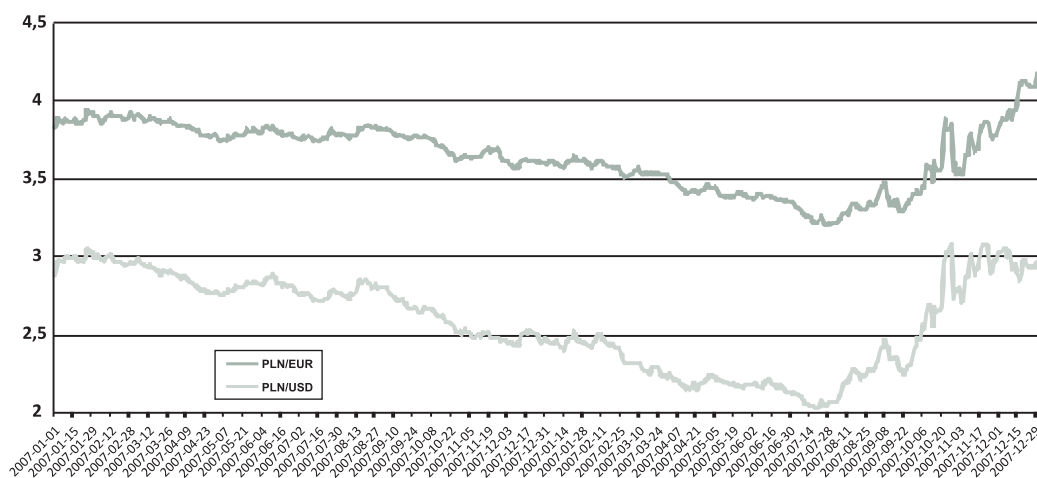

Źródło: Dane Bloomberg, opracowanie własne.

Z kwartału na kwartał jednak sytuacja w Polsce ulegała pogorszeniu. Wyraźne załamanie nastąpiło w III kwartale, kiedy to tempo wzrostu PKB wyniosło 4,8% w porównaniu z 5,8% w poprzednim kwartale. IV kwartał potwierdził osłabienie tempa wzrostu PKB (2,9%). Nadal

cyjny) oraz eksport. Według wstępnych szacunków GUS, popyt krajowy wzrósł realnie o 4,8%, czyli o 3,8 punktu procentowego mniej niż w 2007 roku. Spożycie indywidualne wzrosło o ok. 5,4% (5,0% w 2007 r.), zaś nakłady brutto na środki trwałe o 7,9% (17,6% w 2007 r.).

Rysunek 2. Kursy euro i dolara amerykańskiego w latach 2007-2008

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

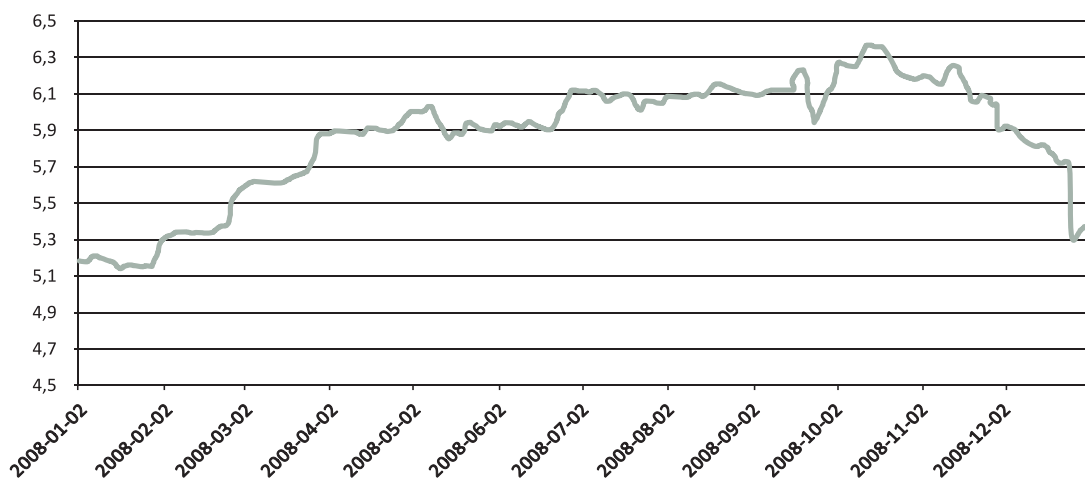
Według danych GUS, eksport, mierzony w cenach stałych, wzrósł w 2008 roku o 5,3% (9,4% w roku poprzednim), zaś import (także w cenach stałych) o 5,7% (15,1% w roku poprzednim). W ujęciu dolarowym eksport wzrósł o 22,2%, zaś import o 25,5%. Pogorszeniu uległo saldo obrotów towarowych (z -25.387,5 mln USD do -36.538,2 mln USD) oraz *terms of trade*. Od lipca 2008 roku miało miejsce znaczące osłabienie złotego (rys. 2). Osłabienie waluty można przypisać zarówno słabszym wynikom gospodarki polskiej oraz regionu Europy Środkowej i Wschodniej, jak również atakom spekulacyjnym.

Względem euro złoty osłabił się o 23,7% (80 gr) z poziomu 3,35 zł/EUR do 4,15 zł/EUR. Względem dolara amerykańskiego złoty osłabił się o 39,5% (84 gr) z 2,13 zł/USD na 2,97 zł/USD. Osłabienie złotego złagodziło negatywny

wpływ osłabienia tempa wzrostu na przychody eksporterów, jednak problem opcji walutowych, nabywanych w celach spekulacyjnych, zmniejszył te korzyści.

W 2008 r. inflacja była wyższa niż w poprzednim roku – zharmonizowany wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł 4,2% wobec 2,6% w 2007 r. W UE-27 stopa inflacji była niższa (3,7%). W pierwszej połowie roku Rada Polityki Pieniężnej czterokrotnie podnosiła stopy procentowe o 0,25 punktu procentowego. W listopadzie i grudniu zaś, m.in. ze względu na pogarszającą się sytuację na rynkach finansowych, RPP obniżyła stopy procentowe – w listopadzie o 0,25 p.p., zaś w grudniu aż o 0,75 p.p. Tak znaczące obniżenie stóp procentowych należy przypisać zawirowaniom na rynkach finansowych, jakie z dużym natężeniem wystąpiły po upadku Lehman Brothers.

Rysunek 3. Stawki WIBOR 1-miesięczny w 2008 roku

Źródło: Bloomberg, opracowanie własne.

Za najtrudniejszy miesiąc na rynkach finansowych w 2008 roku w Polsce należy uznać październik, kiedy to zarówno doszło do eskalacji utraty zaufania wśród uczestników rynku międzybankowego, co skutkowało wzrostem stóp rynkowych powyżej 6% (dla WIBOR 1M), przy obniżonej dostępności i chęci pożyczania środków na rynku, bowiem banki utraciły względem siebie zaufanie.

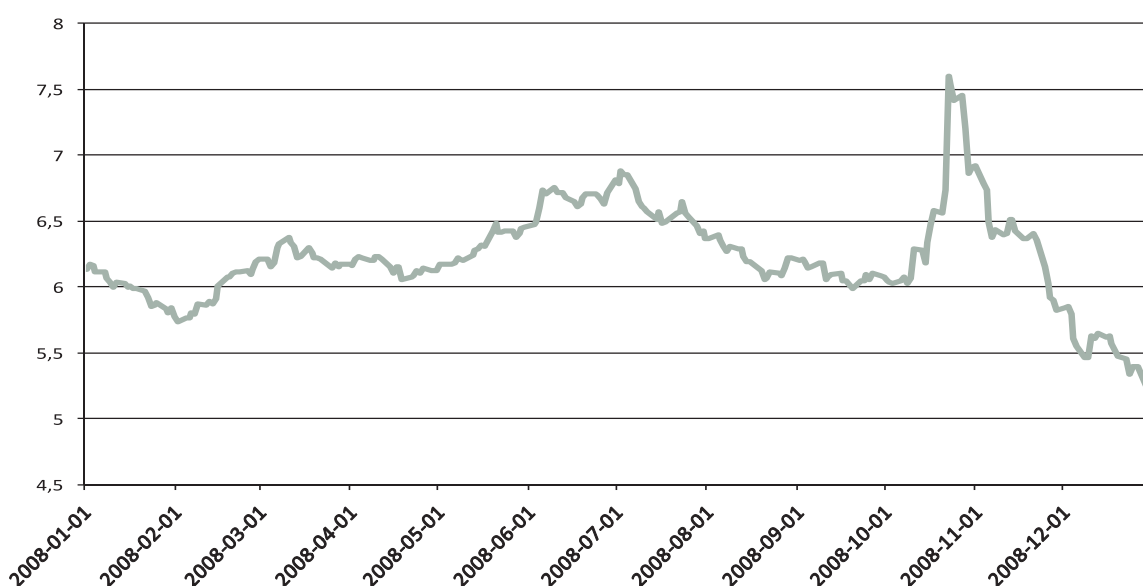
Stawki 1-miesięcznego WIBOR rosły stopniowo do połowy października (rys. 3.). Obniżenie podstawowych stóp procentowych przez RPP przyczyniło się spadku stawek WIBOR, jednak zaufanie i chęć pożyczania środków na rynku międzybankowym nie odbudowały się. Wolne środki ban-

ki bardzo często lokowały w Narodowym Banku Polskim.

Także w październiku doszło do gwałtownego wzrostu rentowności polskich obligacji skarbowych (rys. 4.), co spowodowało straty na portfelach obligacji posiadanych m.in. przez polskie instytucje finansowe. Maksymalną rentowność obligacji pięcioletnich odnotowano 22 października (7,6%).

Dekoniunktura w gospodarce światowej i pogarszanie się sytuacji instytucji finansowych znalazły swoje odzwierciedlenie w znaczących spadkach wartości indeksów giełdowych. Zmiany indeksów giełdowych z USA oraz wybranych rynków europejskich zamieszczono w tablicy 1.

Rysunek 4. Rentowność polskich obligacji 5-letnich w 2008 roku

Źródło: Bloomberg, opracowanie własne.

Tablica 1. Zmiany wartości wybranych indeksów giełdowych

Indeks	Zmiana wartości					
	2006	2007	lipiec* - grudzień 2007	2008	1 styczeń - 14 września 2008	15 września** - 31 grudnia 2008
DJIA	16,3%	6,4%	-1,1%	-33,8%	-13,9%	-19,6%
S&P 500	13,6%	3,5%	-2,3%	-38,5%	-14,8%	-24,3%
NASDAQ COMPOSITE	9,5%	9,8%	1,9%	-40,5%	-14,7%	-27,7%
FTSE 100	9,5%	3,8%	-2,3%	-31,3%	-16,1%	-14,8%
CAC 40	17,5%	1,3%	-7,3%	-42,7%	-22,8%	-22,8%
DAX	22,0%	22,3%	0,7%	-40,4%	-22,7%	-20,7%
WIG	41,6%	10,4%	-15,8%	-51,1%	-29,7%	-27,8%
WIG 20	23,7%	5,2%	-8,1%	-48,2%	-28,9%	-24,3%
WIG Banki	51,4%	12,2%	-9,5%	-44,8%	-23,0%	-25,5%
WIG Budownictwo	148,4%	12,6%	-25,8%	-50,1%	-24,8%	-31,7%

* od „wybuchu” kryzysu subprime

** od upadku Lehman Brothers

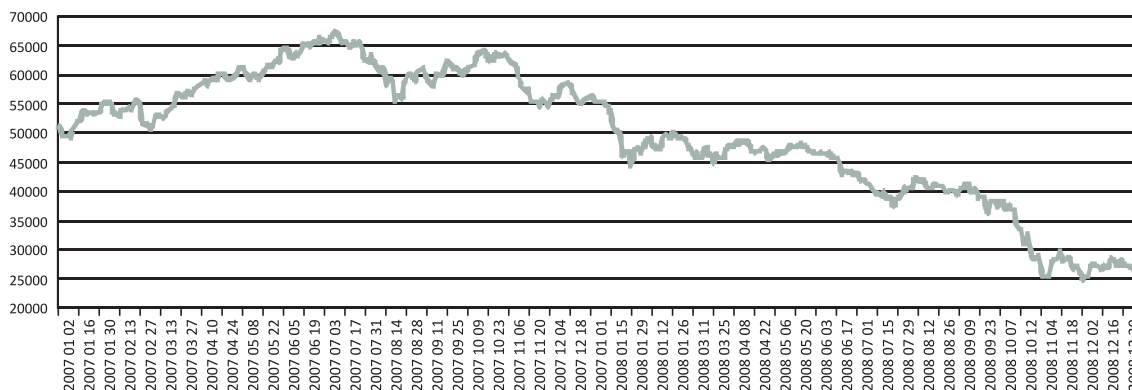
Źródło: Dane Bloomberg, opracowanie własne.

Upadek Lehman Brothers, jako pewien punkt odniesienia, był tym wydarzeniem, które pogłębiło spadki na giełdach światowych. Spadki indeksów w okresie 3,5 miesiąca (od 15 września) były wyższe na niektórych rynkach niż spadki odnotowane w okresie od 1 stycznia do 14 września 2008 roku. Podobnie jak w 2007 roku, indeksy polskiej giełdy zanotowały większe spadki niż giełdy w krajach wysoko rozwiniętych.

Kryzys subprime

Uwagę uczestników rynku finansowego przykuwały wydarzenia związane z kryzysem finansowym, nazywanym umownie kryzysem *subprime*. Pierwsza fala kryzysu trwała do sierpnia 2008 roku, kiedy to niektórzy uczestnicy rynku myśleli, iż najgorsze już minęło. Pod koniec sierpnia 2008 roku serwis informacyjny Bloomberg przedstawił zestawienie strat kredytowych poniesionych przez instytu-

Rysunek 5. Zmiana WIG w latach 2007-2008

Źródło: Dane GPW, opracowanie własne.

Indeks WIG obniżył się o 51,1%, zaś WIG 20 o 48,8%. W nieco mniejszym stopniu obniżył się indeks WIG Banki. Wyniki finansowe banków w 2008 roku należy nadal uznać za dobre, jednak odzwierciedlenia negatywnych tendencji w gospodarce można się spodziewać z pewnym opóźnieniem.

cje finansowe, wraz z informacją o wysokości pozyskanego kapitału. Łącznie instytucje odpisały do tego czasu 506,1 mld USD, a pozyskały w postaci kapitału 352,9 mld USD, czyli ok. 70% wykazanych strat kredytowych (tablica 2.). Część środków instytucje te pozyskały od rządowych funduszy inwestycyjnych (*sovereign wealth funds*, SWF).

Tablica 2. Wysokość strat kredytowych i wartość pozyskanego kapitału przez instytucje finansowe do połowy 2008 roku

Nazwa instytucji*	Wysokość strat kredytowych	Wartość pozyskanego kapitału	Relacja wartości pozyskanego kapitału do strat kredytowych
Citigroup	55,1	49,1	89,11%
Merrill Lynch	51,8	29,9	57,72%
UBS	44,2	28,3	64,03%
HSBC	27,4	3,9	14,23%
Wachovia	22,5	11,0	48,89%
Bank of America	21,2	20,7	97,64%
IKB Deutsche	15,3	12,6	82,35%
Royal Bank of Scotland	14,9	24,3	163,09%
Washington Mutual	14,8	12,1	81,76%
Morgan Stanley	14,4	5,6	38,89%
JP Morgan Chase	14,3	7,9	55,24%
Deutsche Bank	10,8	3,2	29,63%
Credit Suisse	10,5	2,7	25,71%
Wells Fargo	10,0	4,1	41,00%
Barclays	9,1	18,6	204,40%
Lehman Brothers	8,2	13,9	169,51%
Credit Agricole	8,0	8,9	111,25%
Fortis	7,4	7,2	97,30%
HBOS	7,1	7,6	107,04%
Societe Generale	6,8	9,8	144,12%
Bayerische Landesbank	6,4	-	-
Canadian Imperial	6,3	2,8	44,44%
Mizuho Financial Group	5,9	-	-
ING Group	5,8	4,8	82,76%
National City	5,4	8,9	164,81%
Lloyds TSB	5,0	4,9	98,00%
Łącznie:	506,1	352,9	69,73%

* Wyszczególniono te instytucje, w których wysokość strat była nie niższa niż 5 mld USD

Źródło: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aDmQ66OoJbfw>, opracowanie własne.

Druga faza kryzysu zaczęła się we wrześniu 2008 roku i trwa nadal. Miesiąc ten okazał się obfity w wydarzenia, m.in.:

- rząd amerykański przejął kontrolę nad agencjami sponsorowanymi (*government sponsored entities* – GSE) Federal National Mortgage Association (Fannie Mae) i Federal Home Loan Mortgage Corporation (Freddie Mac),
- upadł Lehman Brothers, zarażając wiele europejskich instytucji finansowych oraz upadł Washington Mutual (sprzedany JP Morgan Chase),
- Merrill Lynch został przejęty przez Bank of America,
- ewidentne stały się problemy grupy AIG, która zabezpieczała toksyczne instrumenty za pomocą CDS.

W grudniu 2008 roku wyszły dodatkowo na jaw oszustwa Bernarda Madoffa, który zbudował piramidę finansową, przez którą inwestorzy (w tym renomowane banki) stracili ok. 50 mld USD.

Także w Europie nasilały się skutki kryzysu, czego jednym z przykładów może być objęcie gwarancjami rządowymi 6 największych banków irlandzkich, czy też ogółu depozytów bankowych i operacji na rynku międzybankowym przez rząd Danii. W październiku 2008 roku wyszły na jaw problemy Islandii i jej systemu bankowego. Ostatni kwartał 2008 roku obfitował w liczne wydarzenia, wymagające w większości przypadków interwencji władzy publicznej (m.in. Francja, Belgia, Grecja, Holandia, Hiszpania, Węgry, Rosja, Łotwa).

W październiku 2008 roku doszło to swoistego bankructwa Islandii, której sektor finansowy rozwijał się szybko przez kilka ostatnich lat, świadcząc usługi podmiotom z innych krajów (m.in. Wielkiej Brytanii, Norwegii). Problemy dotknęły głównie tamtejszych banków, które zostały znacjonalizowane. Ze względu na złą sytuację doszło także do znaczącego osłabienia waluty tego kraju.

Oprócz działań doraźnych podejmowanych przez rządy i banki centralne, zaczęto także dyskutować nad uporządkowaniem sytuacji w sektorze finansowym, biorąc pod uwagę doświadczenia kryzysu *subprime*. W listopadzie 2008 r. zarówno przywódcy unijni, jak i przywódcy światowych potęg gospodarczych dyskutowali nad kierunkami prac mających zwiększyć bezpieczeństwo światowego systemu finansowego. Opinię swoją przedstawiła także w styczniu 2009 r. tzw. Grupa Trzydziestu. Dotychczas przedstawione propozycje mają jednak dosyć ogólny charakter i nie zawierają szczegółów, które pozwoliłyby ocenić możliwość wdrożenia i skuteczność podejmowanych działań. Jako kluczowe punkty dyskusji należy wskazać:

- zwiększenie regulacji i nadzoru – głównie w odniesieniu do funduszy hedgingowych, którym przypisywano „winę” za powstanie banki spekulacyjnej, a także agencji ratingowych, które lekką ręką wystawiały bardzo wysokie ratingi CDO;
- zwiększenie przejrzystości – głównie dotyczy to wyceny i sposobu ujmowania skomplikowanych instrumentów finansowych, a także ulokowania ryzyka przeniesionego dzięki sekurytyzacji;
- współpracę międzynarodową – między nadzorcami, głównie w odniesieniu do międzynarodowych instytucji finansowych.

Najdalej – jak to tej pory – zaszły sprawy związane z regulowaniem działalności agencji ratingowych. W listopadzie 2008 r. regulatorzy unijni przedstawili propozycje dotyczące tych agencji. W projekcie rozporządzenia określono cztery ogólne cele, dzięki którym poprawić miałyby się wiarygodność ratingów:

- unikanie konfliktu interesów, bądź przynajmniej odpowiednie zarządzanie takimi przypadkami;
- poprawa jakości metodyki stosowanej przez agencje ratingowe, w tym posiadanie odpowiedniej kadry analityków, jak i zapewnienie ich rotacji względem ocenianych podmiotów;
- zwiększenie przejrzystości dzięki publikowaniu odpowiednich informacji;
- zapewnienie skutecznych ram rejestracji i nadzoru, ze względu na to, że ratingi są wykorzystywane przez wiele podmiotów w celu oceny ryzyka (m.in. w ramach NUK).

Wskazano także, że podmioty korzystające z ratingów nie powinny używać ich bezkrytycznie, lecz poddawać je własnej ocenie. Z perspektywy UE regulacja działalności agencji ratingowych ma szczególne znaczenie, bowiem najważniejsze z nich wywodzą się ze Stanów Zjednoczonych. W Stanach Zjednoczonych Komisja Papierów Wartościowych (SEC) przedstawiła w czerwcu 2008 roku podobne propozycje.

W Polsce wpływ światowego kryzysu finansowego na instytucje finansowe odzwierciedlał się w utracie zaufania pomiędzy uczestnikami rynku, ograniczaniu akcji kredytowej (wynikającym zarówno z pogarszającej się sytuacji gospodarczej, jak również zaostrzenia zasad udzielania kredytów), osłabieniu wyników finansowych. Polskie instytucje finansowe nie były znacząco zaangażowane w instrumenty oparte na *subprime*, operacje z Lehman Brothers czy też ekspozycje względem instytucji finansowych bądź rządu Islandii. Krajowym problemem

okazały się opcje (strategie opcyjne), sprzedawane przez banki przedsiębiorstwom nie tylko w celach zabezpieczających, ale także w celach spekulacyjnych (czyli bez pokrycia w rzeczywistości zawartych transakcjach handlowych). Opcje te były tak skonstruowane, aby przynosić korzyści przy umacnianiu się złotego. Ze względu na znaczące osłabienie polskiej waluty, opcje te zaczęły przynosić straty. Część przedsiębiorstw zawierających te transakcje nie było w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań względem banków, co skutkowało koniecznością utworzenia przez banki odpisów (rezerw) z tego tytułu. Szacunki ujemnej wyceny opcji zmieniają się w zależności od zmiany kursów walutowych. Wg ostatnich (kwiecień 2009 r.) szacunków KNF ujemna wycena opcji w przedsiębiorstwach wyniosła 4 5000 mln zł., zaś ujemna wycena innych posiadanych przez nie instrumentów pochodnych (forward i swapy) – 4 700 mln zł.

Niekorzystna sytuacja na rynkach finansowych przyczyniła się do osłabienia wyników finansowych sektora bankowego, który poniósł stratę na operacjach finansowych w wysokości 785,4 mln zł w porównaniu z zyskiem

za 2007 roku w wysokości 1 447,9 mln zł. W znaczącym stopniu stratę tę zrekomensował wyższy wynik na operacjach wymiany: 6 543,1 mln zł wobec 3 664,8 mln zł rok wcześniej. Wynik finansowy netto sektora bankowego za 2008 rok był nieznacznie wyższy niż wypracowany w 2007 roku.

W przypadku zakładów ubezpieczeń przychody z lokat wzrosły w 2008 roku w porównaniu z rokiem poprzednim o 9,9% do 8 596,9 mln zł. Wzrost przychodów z lokat dotyczył jednak tylko działu II (o 104,2%), bowiem w dziale I zanotowano spadek przychodów z lokat o 28,6%. Wynik finansowy netto spadł w dziale I o 21,2%, zaś w dziale II wzrósł o 70,5%.

W 2009 roku należy spodziewać się pogorszenia wyników finansowych instytucji finansowych, ze względu na osłabienie koniunktury gospodarczej. Jak wskazują badania prowadzone w Katedrze Ubezpieczeń Gospodarczych SGH, zarówno w sektorze bankowym, jak i ubezpieczeniowym występuje istotny wpływ sytuacji ogólnogospodarczej na rentowność. Najważniejsze czynniki to wzrost PKB oraz koniunktura giełdowa (oceniana zmianą WIG).

3.2. Analiza strukturalna sektora ubezpieczeń w Polsce

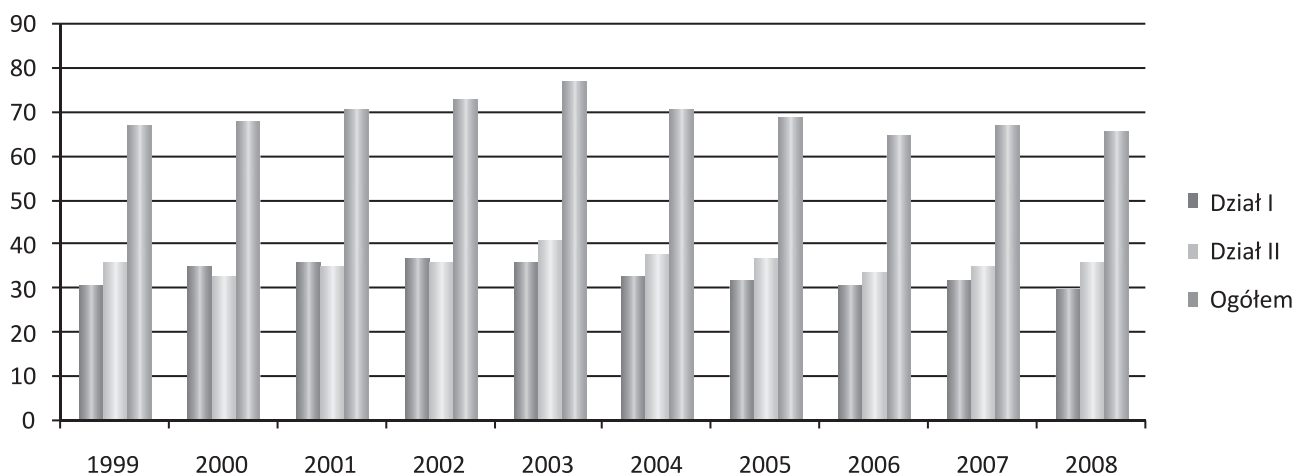
3.2.1. Sytuacja na polskim rynku ubezpieczeń w 2008 r.

Podstawowe dane charakteryzują rozwój rynku ubezpieczeń w Polsce w latach 1999-2008 zaprezentowano w tablicy z punktu 2.3.3.

W całym analizowanym okresie całkowita liczba zakładów działających w sektorze spadła z 67 w roku 1999 do 66 w roku 2008. Zmiana liczby zakładów ubezpieczeń jest nierównomierna. Największa liczba zakładów wystąpiła w roku 2003 (77 towarzystw). Po roku 2003 liczba za-

kładów zaczęła spadać, osiągając poziom 66. Tendencja taka wystąpiła zarówno w sektorze ubezpieczeń na życie jak i ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. W roku 2008 w stosunku do roku 1999 liczba zakładów ogółem spadła o 1,5%. Średnie tempo zmian liczby działających zakładów ubezpieczeń w całym okresie było znikome. Wyniosło zaledwie 0,34%. Zmianę liczby towarzystw w latach 1999-2008 zaprezentowano na rysunku 6.

Rysunek 6. Liczba zakładów ubezpieczeń w latach 1999-2008

Źródło: opracowanie własne

W zakresie poziomu kapitału podstawowego finansującego działalność ubezpieczeniową w analizowanym okresie wystąpiła stała tendencja wzrostowa. Wzrost wartości kapitału podstawowego występował również w sytuacji spadku liczby zakładów ubezpieczeń. Wartość kapitału podstawowego w roku 2008 w stosunku do roku 1999 wzrosła o 167%. W dziale ubezpieczeń na życie dynamika zmian ukształtowała się na poziomie 174%, a majątkowych i pozostałych osobowych 160%. W roku 2008 wartość kapitału podstawowego osiągnęła poziom 4 825 mln zł. W roku 2008 większy przyrost wartości kapitału podstawowego wystąpił w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych niż w przypadku ubezpieczeń na życie. W dziale ubezpieczeń na życie w roku 2008 wartość kapitału podstawowego osiągnęła poziom 2 315 mln zł. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, wartość kapitału podstawowego osiągnęła poziom 2 510 mln zł. W całym analizowanym okresie kapitały podstawowe rosły szybciej w dziale ubezpieczeń na życie. Średnie tempo zmian wartości kapitału podstawowego w całym rozważanym okresie w przypadku sektora ogółem wyniosło 11%. W przypadku ubezpieczeń na życie tempo to z roku na rok kształtowało się na poziomie 12%. W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych osiągnęło poziom 10%. Poziom kapitału podstawowego w kolejnych latach zaprezentowano na rysunku 7.

Wraz ze wzrostem wartości kapitału podstawowego, dynamicznie rósł udział inwestycji zagranicznych. W roku 2007 udział kapitału zagranicznego w kapitałach podstawowych ukształtował się na poziomie 78%, podczas gdy w roku 1998 udział ten wynosił 33%. W analizowanym 2008 roku nie zaszły pod tym względem istotne zmiany i poziom zaangażowania kapitału zagranicznego

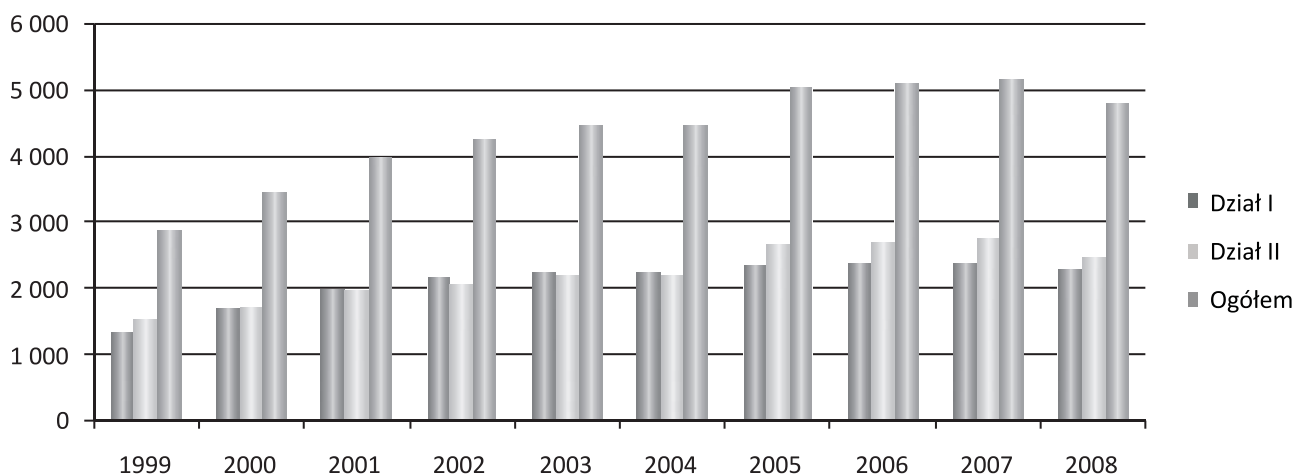
utrzymał się na ubiegłorocznym poziomie, wynosząc dokładnie 78,46%.

W roku 2008 poziom składki przypisanej brutto w obu działach ubezpieczeń osiągnął poziom 59 343,848 mln zł. Wartość składki przypisanej brutto w stosunku do roku 1999 wzrosła ponad dwuipółkrotnie. W ubezpieczeniach na życie wartość składki przypisanej brutto w roku 2008 w stosunku do roku 1999 wzrosła prawie pięciokrotnie, natomiast w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych składka wzrosła o 48%. W całym rozpatrywanym okresie, w obu działach ubezpieczeń łącznie składka przypisana brutto rosła w średniorocznym tempie równym 12%. W ubezpieczeniach na życie tempo to osiągnęło poziom 19%, natomiast w przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 4%.

Wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wzrosła ponad dwuipółkrotnie osiągając poziom ponad 29 329 mln zł w roku 2008. W całym analizowanym okresie odszkodowania i świadczenia wypłacone rosły średnio w tempie 12% (średnia geometryczna). Tempo to było szybsze w przypadku ubezpieczeń na życie, gdzie osiągnęło poziom 26% średniorocznie. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych średnioroczne tempo wzrostu wypłaconych odszkodowań i świadczeń wyniosło 2%. W roku 2008 w stosunku do roku 1999 odszkodowania i świadczenia wypłacone w dziale ubezpieczeń na życie wzrosły prawie dziewięciokrotnie, z poziomu 2 144 mln zł do 19 390 mln zł. Udział odszkodowań i świadczeń wypłaconych w sektorze ubezpieczeń na życie w kwocie odszkodowań i świadczeń wypłaconych ogółem wzrósł z poziomu 26% w roku 1999 do poziomu 66% w roku 2008.

Podobna tendencja wystąpiła w przypadku składki przypisanej brutto per capita. W roku 1999 składka przy-

Rysunek 7. Poziom kapitału podstawowego w latach 1999-2008 w wartościach 2008 w mln. zł.

Źródło: opracowanie własne

pisana ogółem per capita wynosiła 557 zł. W roku 2007 wartość składki przypisanej ogółem per capita wzrosła do poziomu 1 198 zł, by rok później osiągnąć wartość 1 557 zł. Dział ubezpieczeń na życie charakteryzował się wyższą dynamiką zmian składki przypisanej per capita. W rozpatrywanym okresie poziom składki per capita w tym dziale wzrósł ponad trzykrotnie, gdzie jednocześnie w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych o 60%. W całym rozpatrywanym okresie składka per capita w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych rosła średnio w tempie 5% podczas, gdy w dziale ubezpieczeń na życie średnioroczne tempo wzrostu osiągnęło poziom ponad 17%. W 2008 roku składka przypisana brutto per capita wzrosła do poziomu 1 556,94 zł. W dziale I wskaźnik ten wyniósł 1 022,83 zł na mieszkańca, a w dziale II 534,11 zł na mieszkańca, co potwierdza dużą rozbieżność pomiędzy tempem wzrostu rynku w dziale I i II.

Jeśli chodzi o lokaty zakładów ubezpieczeń, wyższą dynamiką charakteryzował się dział ubezpieczeń na ży-

cie. W roku 2008 w stosunku do roku 1999 wartość lokat ogółem dla obu działów ubezpieczeń wzrosła ponad dwukrotnie osiągając poziom 125 469 mln zł. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wartość lokat w roku 2008 w stosunku do roku 1999 wzrosła ponad czterokrotnie, natomiast w dziale ubezpieczeń na życie prawie sześciokrotnie. Przyrost lokat w dziale ubezpieczeń na życie powodowany był dynamiką lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego. Wartość lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego w roku 2008 w stosunku do roku 1999 wzrosła ponad dwudziestokrotnie osiągając poziom 26 346 mln zł, co stanowi 21% całkowitej wartości lokat zakładów ubezpieczeń. W całym analizowanym okresie wartość lokat zakładów ubezpieczeń ogółem rosła średnio w tempie 18% rocznie, podczas gdy w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 15%, a w ubezpieczeniach na życie około 20%. W dziale ubezpieczeń na życie wartość lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego rosła średniorocznie w tempie 38%.

3.2.2. Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących sektor ubezpieczeń w 2008 r.

Struktura rynku

W dziale ubezpieczeń na życie w roku 2008 wartość składki przypisanej brutto osiągnęła poziom ponad 38 985 mln zł. Dynamika składki przypisanej brutto w stosunku do roku 2007 osiągnęła poziom 152%. Najwyższy udział w składce przypisanej brutto działu stanowiła składka przypisana z ubezpieczeń grupy 1 (na życie). Udział ten ukształtował się na poziomie ponad 73%. Dynamika składki dotycząca tego rodzaju ubezpieczenia osiągnęła poziom 287%. W ramach działu ubezpieczeń na życie dynamicznie rozwijały się również ubezpieczenia wypadkowe. Dynamika składki przypisanej z tych ubezpieczeń w roku 2008 w stosunku do roku 2007 osiągnęła poziom 117%. Składka przypisana z tych ubezpieczeń stanowi 10% składki przypisanej w dziale ubezpieczeń na życie. W roku 2008 zanotowano regres w zakresie ubezpieczeń na życie połączonych z funduszem kapitałowym. Udział składki przypisanej z tytułu tych ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 16%. W stosunku do 2007 roku poziom składki przypisanej z ubezpieczeń na życie połączonych z funduszem kapitałowym spadł o 47%.

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2008 r. wartość składki przypisanej brutto osiągnęła poziom nieco ponad 20 358 mln zł. Indeks dynamiki składki w 2008 r. w stosunku do roku 2007 osiągnął poziom 113%. Najszybciej rozwijały się ubezpieczenia osobowe. Dynamika składki przypisanej brutto z tych ubezpieczeń osiągnęła poziom 131%.

Na kolejnym miejscu znajdują się ubezpieczenia komunikacyjne z dynamiką składki na poziomie 112%. Największy udział w strukturze składki przypisanej brutto w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych stanowi składka z ubezpieczeń komunikacyjnych. Udział ten ukształtował się na poziomie ponad 60% (grupa 3 i grupa 10).

Sektor ubezpieczeń nadal jest silnie skoncentrowany. W obu działach udział pięciu największych towarzystw przekracza poziom 65%. Koncentracja mierzona udziałem pięciu największych zakładów ubezpieczeń w rynku jest wyższa w przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, gdzie udział ten osiągnął poziom 71%. W ubezpieczeniach na życie udział pięciu największych zakładów ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 68%. Systematycznie spada udział największego ubezpieczyciela. W dziale ubezpieczeń majątkowych w roku 2008 osiągnął on poziom 40% w porównaniu do 44% w roku 2007. W dziale ubezpieczeń na życie udział ten wzrósł o 5% z poziomu 28% w roku 2007 do poziomu 33% w roku 2008. Udział drugiego zakładu w dziale ubezpieczeń na życie stanowi 10% całkowitej składki przypisanej brutto. Zakładu trzeciego 10%. Udział kolejnych nie przekracza 10%. Podobna sytuacja występuje w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Udział drugiego zakładu ubezpieczeń w roku 2008 ukształtował się na poziomie 10%. Natomiast udział kolejnych zakładów nie przekracza 10%.

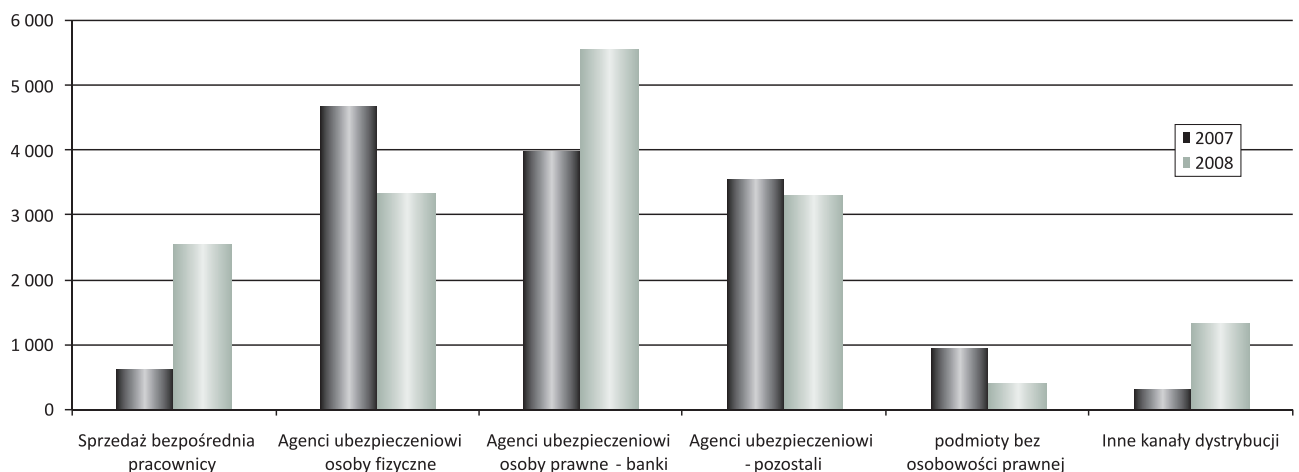
Dystrybucja i zatrudnienie

W dziale ubezpieczeń na życie w zakresie dystrybucji ubezpieczeń indywidualnych najwyższy udział posiadają polisy dystrybuowane przez agentów ubezpieczeniowych będących osobami prawnymi (banki). Rola tego kanału dystrybucji znacząco zwiększa się. Udział sprzedaży polis indywidualnych tym kanałem wzrósł z poziomu 28% w roku 2007 do poziomu 33% w roku 2008. W zakresie ubezpieczeń indywidualnych wzrósł udział polis dystrybuowanych bezpośrednio przez pracowników. Udział tego kanału dystrybucji w całkowitej sprzedaży ubezpieczeń indywidualnych ukształtował się na poziomie 15%. Dla porównania w 2007 roku udział ten stanowił 4%. Dalej znaczny jest również udział agentów będących osobami fizycznymi. Udział ten osiągnął poziom 20%. Strukturę kanałów dystrybucji w roku 2007 oraz 2008 rozbiciu na poszczególne działy przedstawiają poniższe rysunki.

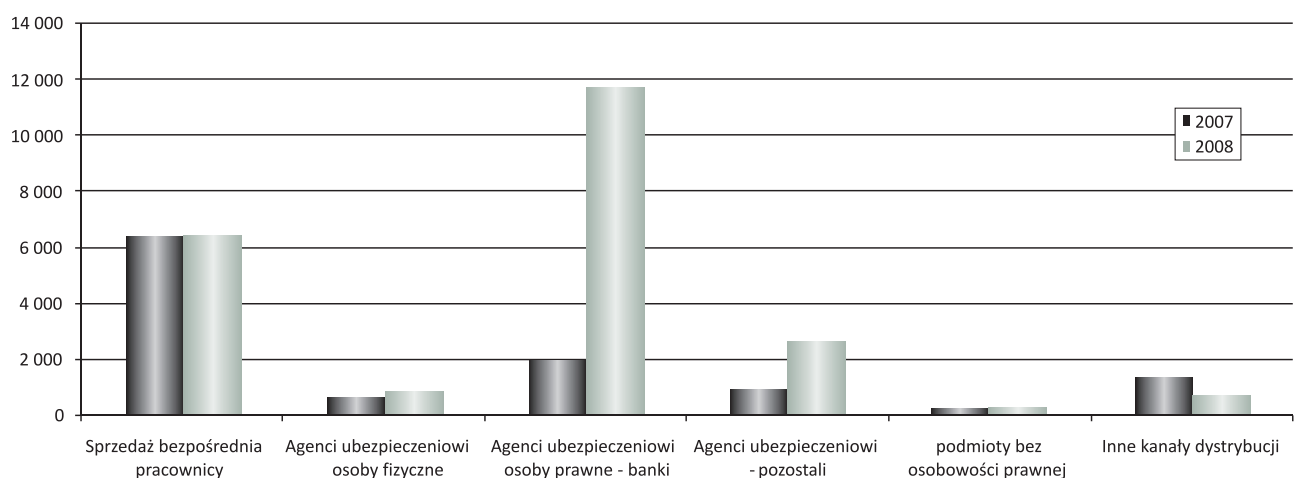
Podobnie jest w przypadku ubezpieczeń grupowych. Tutaj najistotniejszą rolę odgrywa sprzedaż realizowana przez banki oraz bezpośrednio przez pracowników zakładów ubezpieczeń. Udział sprzedaży realizowanej przez banki ukształtował się na poziomie 52%. W porównaniu do roku 2007 udział ten wzrósł o 35%. Udział sprzedaży bezpośredniej w całkowitej sprzedaży ubezpieczeń grupowych w roku 2008 ukształtował się na poziomie 28%. W porównaniu do roku 2007 udział ten spadł aż o 27%.

Ubezpieczenia grupowe charakteryzowały się wyższą dynamiką składki. W roku 2008 indeks dynamiki sprzedaży ubezpieczeń grupowych osiągnął poziom 197%, podczas, gdy w przypadku ubezpieczeń indywidualnych 117%. W ramach istniejących kanałów dystrybucji w zakresie ubezpieczeń indywidualnych najdynamiczniej rozwijały się tzw. inne kanały dystrybucji. Indeks dynamiki sprzedaży tym kanałem osiągnął poziom 502%. Najwolniej nato-

Rysunek 8A. Kanały dystrybucji ubezpieczeń w dziale I w latach 2007-2008 w mln. zł – polisy indywidualne

Rysunek 8B. Kanały dystrybucji ubezpieczeń w dziale I w latach 2007-2008 w mln. zł – polisy grupowe

Źródło: opracowanie własne

miast agenci ubezpieczeniowi – podmioty bez osobowości prawnej. Dynamika w tym kanale osiągnęła poziom 42%.

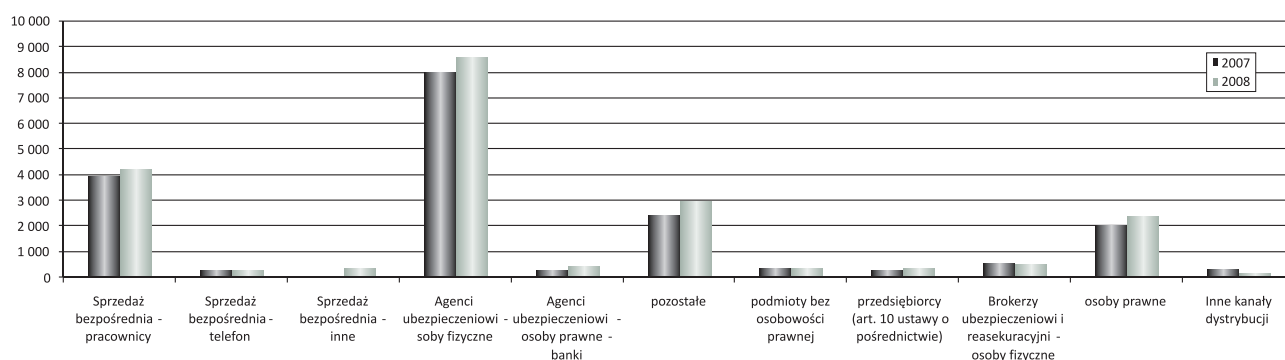
W przypadku ubezpieczeń grupowych najdynamiczniej rozwijającym się kanałem dystrybucji był kanał: agenci ubezpieczeniowi, – osoby prawne – banki z dynamiką na poziomie 588%.

W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych najistotniejszym kanałem dystrybucji są agenci ubezpieczeniowi będący osobami fizycznymi. Udział sprzedaży w ramach tego kanału do całkowitej sprzedaży ubezpieczeń w roku 2008 ukształtował się na poziomie 42%. Udział ten spadł o 2% w stosunku do roku 2007. W roku 2008 nieznacznie zmniejszyła się rola sprzedaży bezpośredniej osiągając poziom 21% w porównaniu do 22% w roku 2007. Strukturę sprzedaży ubezpieczeń w latach 2007-2008 według kanałów dystrybucji zaprezentowano na rysunku 9.

W rozpatrywanym okresie nie zmieniła się popularności kanałów takich jak Internet, czy telefon. Składka przypisana poprzez kanał internet nadal stanowi udział poniżej 1% lecz jednocześnie charakteryzuje się najwyższą dynamiką zmian. Indeks dynamiki składki przypisanej poprzez internet w roku 2008 wyniósł 230%.

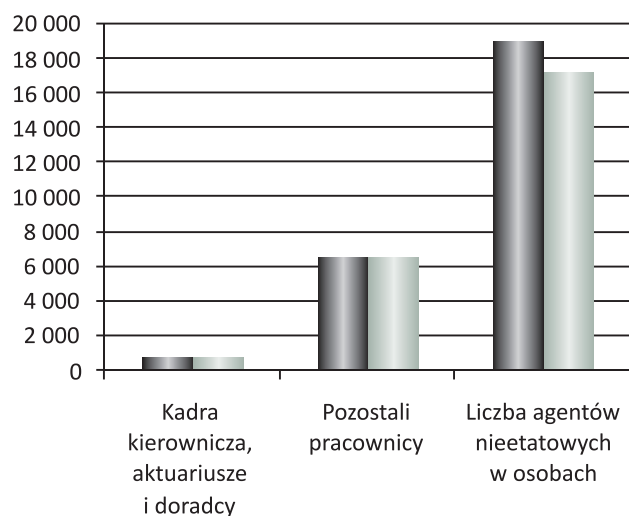
Rok 2008 charakteryzował się niewielkimi zmianami w strukturze zatrudnienia. Liczba pracowników ogółem zatrudnionych w dziale ubezpieczeń na życie spadła o 7%. Najwyższy spadek zanotowano na poziomie doradców oraz agentów ubezpieczeniowych zatrudnionych na etatach. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych liczba pracowników ogółem w roku 2008 spadła o 1% w stosunku do roku 2007. W całym sektorze wzrosła liczba zatrudnionych aktuariuszy (27%). Niewielki wzrost zanotowano również w przypadku kadry kierowniczej (2%).

Rysunek 9. Kanały dystrybucji w dziale II w latach 2007-2008 w mln. zł.

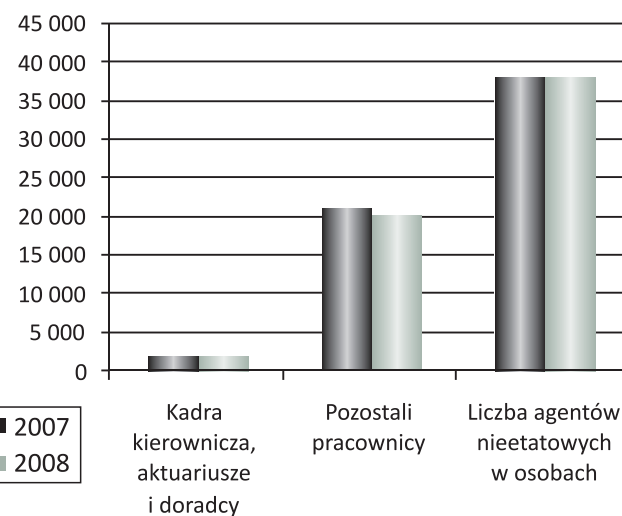
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 10A. Struktura zatrudnienia w dziale I w latach 2007-2008

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 10B. Struktura zatrudnienia w dziale II w latach 2007-2008

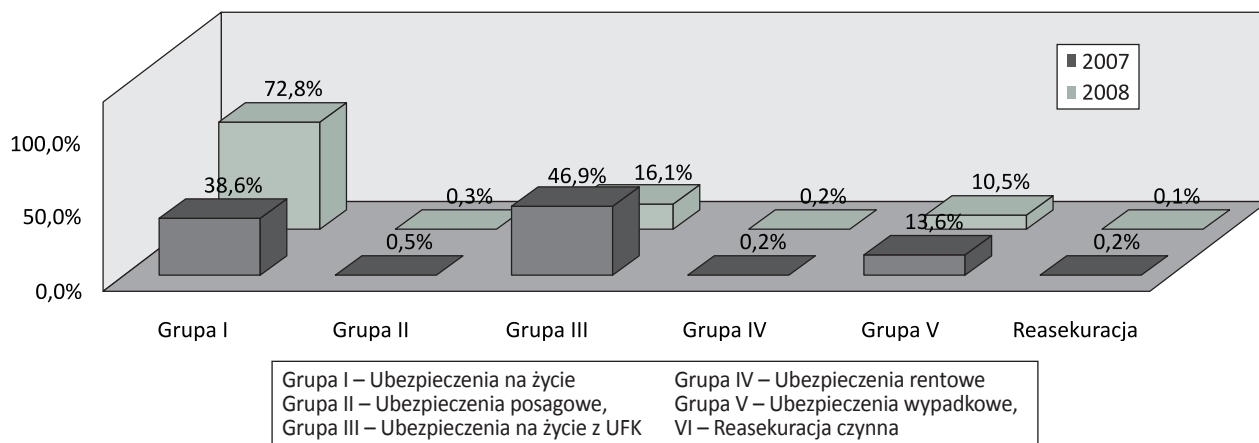
Składka przypisana brutto

W roku 2008 w obu działach ubezpieczeń zanotowano wzrost składki przypisanej brutto. W dziale ubezpieczeń na życie dynamika składki przypisanej brutto osiągnęła poziom 153%, podczas gdy w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 113%.

W zakresie grup ryzyka działu I najwyższą dynamiką wzrostu charakteryzowały się ubezpieczenia na życie

(grupa I). Dynamika dla tego rodzaju ubezpieczeń osiągnęła poziom ponad 288%. Składka przypisana z tytułu tych ubezpieczeń stanowiła również najwyższy udział w składce przypisanej ogółem. Udział ten ukształtował się na poziomie 73%. Strukturę składki przypisanej w latach 2007 do 2008 w dziale ubezpieczeń na życie zaprezentowano na poniższym rysunku.

Rysunek 11. Struktura składki przypisanej wg grup ryzyka w dziale I w latach 2007-2008

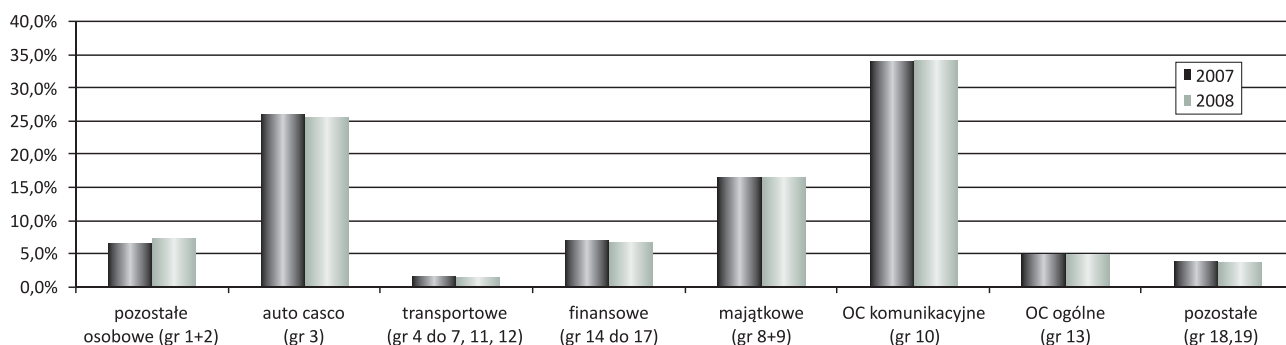

Źródło: opracowanie własne

W zakresie grup ryzyka w dziale II w roku 2008 najwyższą dynamiką wzrostu miały ubezpieczenia ochrony prawnej. Indeks dynamiki składki przypisanej brutto w ramach tej grupy ubezpieczeń osiągnął poziom 211%. Składka przypisana brutto w tej grupie ubezpieczeń stanowi jednak niewielki udział w całkowitej składce przypisanej brutto w dziale II. Udział ten w ro-

ku 2008 ukształtował się na poziomie zaledwie 0,4%. W roku 2008 dużą dynamiką składki przypisanej brutto charakteryzowały się ubezpieczenia casco statków powietrznych, wypadkowe i chorobowe. Zagregowaną strukturę składki przypisanej w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych zaprezentowano na poniższym rysunku.

Rysunek 12. Struktura składki przypisanej brutto wg grup działu II w latach 2007-2008

Źródło: opracowanie własne

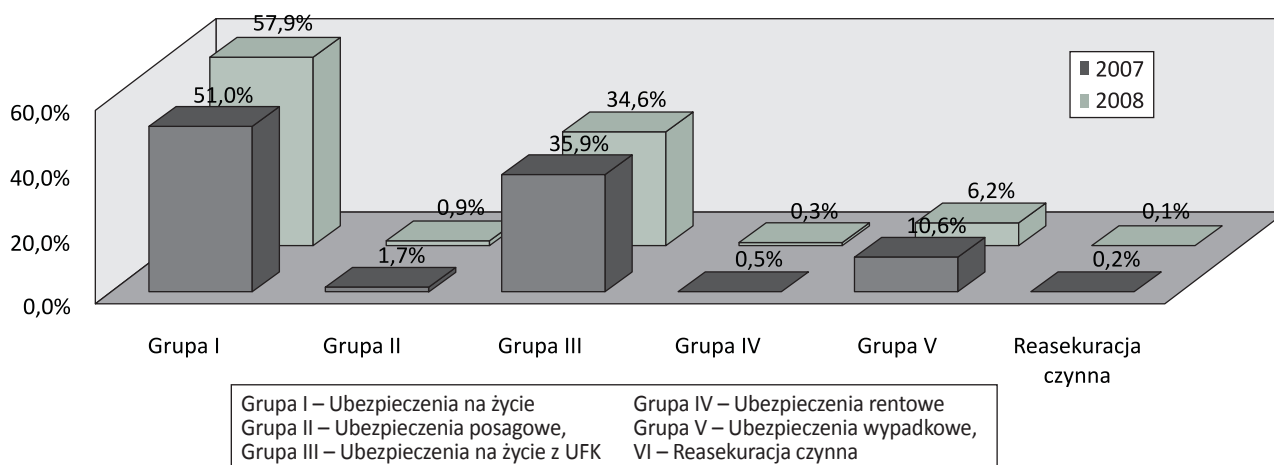
Odszkodowania i świadczenia wypłacone

W roku 2008 kwota wypłaconych odszkodowań i świadczeń brutto wzrosła o 52% dla obu działów ubezpieczeń łącznie. W przypadku ubezpieczeń na życie kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wzrosła o 86%, natomiast w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 13%. W roku 2008 odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w dziale ubezpieczeń życiowych stanowiły 66% w całości

kwotej wypłaconych odszkodowań i świadczeń brutto.

W zakresie grup ryzyka działu I najwyższą dynamiką wzrostu świadczeń charakteryzowała się grupa I (ubezpieczenia na życie). Indeks dynamiki świadczeń w tej grupie w roku 2008 w stosunku do roku 2007 ukształtował się na poziomie 211%. Strukturę odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wg grup działu I w latach 2007-2008 prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 13. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych wg grup działu I w latach 2007-2008

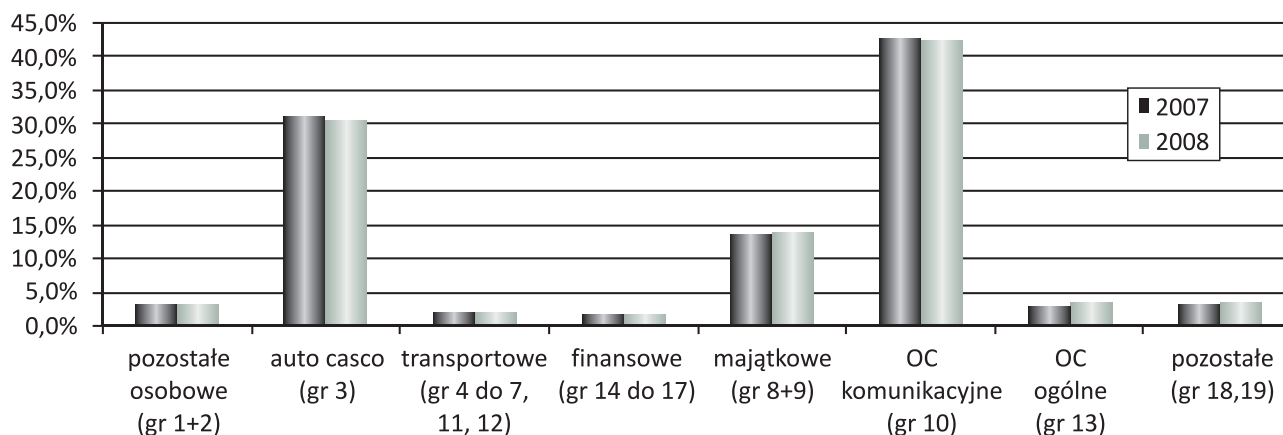

Źródło: opracowanie własne

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych przeważają odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w ramach ubezpieczeń prowadzonych w grupie 10 (OC komunikacyjne) z udziałem na poziomie 43%. Wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych w ramach tej grupy wzrosła o 13% w stosunku do roku 2007. Ubezpieczenia OC zawarte w grupie XI (OC wszelkiego rodzaju, wynikające z posiadania i użytkowania statków po-

wietrznych, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika) charakteryzowały się najwyższym wzrostem wypłaconych świadczeń i odszkodowań. Dynamika zmian w tym zakresie w roku 2008 w stosunku do roku 2007 ukształtował się na poziomie 223%. Syntetyczną strukturę odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wg grup działu II w latach 2007-2008 zaprezentowano na poniższym rysunku.

Rysunek 14. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w dziale II w latach 2007-2008

Źródło: opracowanie własne

Koszty działalności ubezpieczeniowej w roku 2008

W roku 2008 w stosunku do roku 2007 koszty działalności ubezpieczeniowej wzrosły o 1 167 mln zł, co stanowiło przyrost o 13%. Koszty działalności ubezpieczeniowej rosły szybciej w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, gdzie dynamika kosztów osiągnęła poziom 114%. W dziale ubezpieczeń na życie dynamika kosztów ukształtowała się na poziomie 112%.

W roku 2008 zanotowano istotny przyrost kosztów akwizycji. W dziale I koszty akwizycji wzrosły o ponad 17% podczas, gdy koszty administracyjne o 7%. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych dynamika kosztów akwizycji ukształtował się na poziomie 122%, natomiast kosztów administracyjnych 99%. W dziale I istotnie wzrósł poziom otrzymanych prowizji reasekuracyjnych. Otrzymane prowizje reasekuracyjne w 2008 roku wyniosły 196 mln zł. Wartość prowizji reasekuracyjnych w roku 2007 zamknęła się kwotą 105 mln zł.

W 2008 udział kosztów akwizycji w składce przypisanej ogółem ukształtował się na poziomie 12%. Wskaźnik kosztów administracyjnych osiągnął poziom 6%. Wskaźniki kosztów działalności ubezpieczeniowej osiągają wyższe poziomy w przypadku działu ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych niż w dziale ubezpieczeń na życie. Wskaźnik kosztów akwizycji w przypadku działu I ukształtował się na poziomie 9% podczas, gdy w dziale II wskaźnik ten osiągnął poziom prawie 18%. W przypadku wskaźnika kosztów administracyjnych sytuacja wygląda podobnie. W dziale I ubezpieczeń koszty administracyjne stanowią 4% składki przypisanej brutto, natomiast w dziale II – 9%. W dziale ubezpieczeń na życie wskaźnik kosztów administracyjnych spadł w stosunku do roku 2007 o 1,7%. Podobna tendencja wystąpiła w dziale II ubezpieczeń, gdzie wartość wskaźnika spadła o 1,3%.

Zmiany w zakresie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

W roku 2008 wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w stosunku do wartości z roku 2007 wzrosła o 8 057 mln zł osiągając poziom ponad 97 435 mln zł. Łączna wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wzrosła o 9%.

W zakresie ubezpieczeń działu I wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w roku 2008 osiągnęła poziom 70 980 mln zł, co stanowiło 73% wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych obu działów łącznie. W 2008 roku poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w tym dziale wzrósł o 8% w stosunku do roku 2007.

W zakresie działu ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych osiągnęła poziom 26 454 mln zł, stanowiąc

27% w wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych obu działów łącznie. Poziom rezerw w roku 2008 wzrósł o 12% w porównaniu do roku 2007.

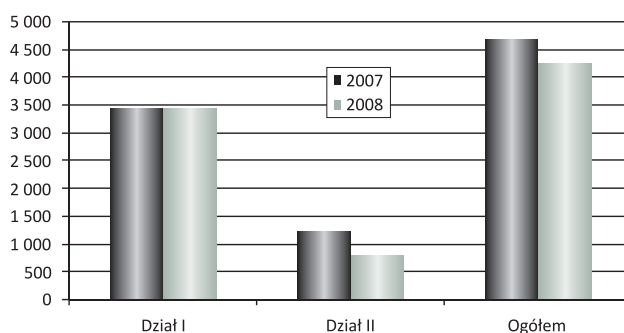
W zakresie ubezpieczeń działu I w przypadku ośmiu zakładów zanotowano spadek poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. W ramach działu II poziom rezerw spadł w przypadku pięciu zakładów ubezpieczeń.

W roku 2008 suma rezerw techniczno-ubezpieczeniowych obu działów stanowiła 164% łącznej składki przypisanej brutto. W przypadku ubezpieczeń na życie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 182% w roku 2008 oraz 258% w roku 2007. W ubezpieczeniach działu II łączna wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych stanowiła 130% w stosunku do składki przypisanej brutto w roku 2008 oraz 131% w roku 2007.

Wynik techniczny ubezpieczeń

W obu działach ubezpieczeń wystąpił dodatni wynik techniczny zamykający się kwotą 4 269 mln zł. W roku 2008 poziom wyniku technicznego był o 9% niższy w stosunku do roku 2007 w obu działach ubezpieczeń łącznie. Wyższą dynamiką charakteryzował się wynik techniczny w dziale ubezpieczeń na życie. W dziale tym wynik techniczny w roku 2008 był o 0,2% wyższy niż w roku 2007. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wynik techniczny w roku 2008 w stosunku do roku 2007 spadł o 35%. Poziom wyniku technicznego według działów ubezpieczeń zaprezentowano na poniższym rysunku.

Rysunek 15. Wynik techniczny ubezpieczeń wg działów w latach 2007-2008 w mln. zł.

Źródło: opracowanie własne

W 2008 roku 9 zakładów działających w ramach działu I ubezpieczeń osiągnęło stratę techniczną, co stanowi 30% łącznej liczby towarzystw prowadzących działalność w tym dziale. W przypadku działu II liczba zakładów ze stratą techniczną wynosi 19, co stanowi 53% liczby towarzystw ubezpieczeniowych prowadzących działalność w tym dziale.

Poziom reasekuracji

W zakresie reasekuracji biernej w roku 2008 składka osiągnęła poziom 2 934 mln zł. Jej poziom wzrósł w stosunku do roku 2007 o 43%. Wzrost ten był spowodowany dynamicznym wzrostem składki z tytułu reasekuracji biernej w ubezpieczeniach na życie. W dziale tym udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto wzrósł o 176%. Wartość składki z tytułu reasekuracji w dziale II w roku 2008 spadła o 71 708 tys. zł.

W dziale ubezpieczeń na życie w 2008 r. nastąpił wzrost składki z tytułu reasekuracji biernej o 322%. Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto działu I ukształtował się na poziomie 3%.

W roku 2008 wzrósł również udział reasekuratorów w wartości wypłaconych odszkodowań i świadczeń.. W dziale tym udział reasekuratorów w wypłaconych odszkodowaniach i świadczeniach w roku 2008 wzrósł o 54 mln zł osiągając wartość 152,6 mln zł.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych brutto w dziale I stanowiły niecały 1% ogólnej kwoty odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych udział ten ukształtował się na poziomie prawie 9%. Dla porównania w roku 2007 w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych udział reasekuratorów stanowił 10% kwoty odszkodowań i świadczeń brutto.

W przypadku reasekuracji czynnej poziom składki przypisanej brutto spadł. Spadek wystąpił w obu działach ubezpieczeń. W zakresie ubezpieczeń działu I poziom składki przypisanej brutto spadł o 9% osiągając poziom 48 mln zł. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w roku 2008 składka przypisana z reasekuracji czynnej spadła o niecałe 4%, osiągając poziom 489,4 mln zł.

W rozpatrywanym okresie w ramach reasekuracji czynnej wystąpiła niższa kwota odszkodowań i świadczeń. W dziale I wartość odszkodowań i świadczeń brutto spadła o 13% w stosunku do roku 2007. W dziale II wartość ta w roku 2008 spadła o 11%.

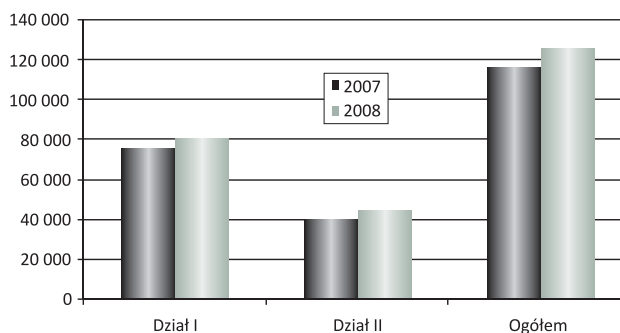
Poziom i struktura lokat

Ogólna wartość lokat w roku 2008 w stosunku do roku 2007 wzrosła o 8% osiągając poziom 125 469 mln zł. Lokaty zakładów ubezpieczeń prowadzących działalność w zakresie ubezpieczeń działu I stanowiły 64% wartości lokat ogółem. Wartość lokat w dziale I w roku 2008 w stosunku do roku 2007 wzrosła o 6%. W dziale I przychodo-

wość lokat ukształtowała się na poziomie 5%. Oznacza to, że każdy złoty finansujący lokaty wygenerował przychody z lokat w wysokości 5 groszy.

Poziom lokat zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w roku 2008 stanowił 36% lokat ogółem dla obu działów. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń prowadzących działalność w tym dziale w stosunku do roku 2007 wzrosła o 11%. Wskaźnik przychodowości w tym przypadku ukształtował się na poziomie 10%. Oznacza to, że każdy złoty finansujący lokaty zakładów ubezpieczeń wygenerował przychody z lokat na poziomie ponad 10 groszy. Na poniższym rysunku zaprezentowano strukturę lokat według działów ubezpieczeń w latach 2007 i 2008.

Rysunek 16. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń wg działów ubezpieczeń w latach 2007-2008 w mln. zł.

Źródło: opracowanie własne

Wynik finansowy netto

W roku 2008 zakłady ubezpieczeń wygenerowały wynik finansowy netto równy 6 907 mln zł. Wynik ten jest wyższy od wyniku finansowego netto osiągniętego w roku 2007 o 7%, co w ujęciu wartościowym daje kwotę równą 477 mln zł. Wynik finansowy netto w 46% jest wygenerowany przez zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność w dziale I, a w 64% przez towarzystwa prowadzące działalność w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych.

W dziale ubezpieczeń na życie zakłady ubezpieczeń wygenerowały wynik finansowy netto równy 3 149 mln zł. Wynik ten jest o 21% niższy od wyniku osiągniętego w roku 2007. W dziale tym 8 zakładów ubezpieczeń osiągnęło stratę.

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wynik finansowy netto równy jest 3 758 mln zł i jest o 52% wyższy niż w 2007 roku. W dziale tym 12 zakładów ubezpieczeń wygenerowało stratę.

3.2.3. Wybrane wskaźniki opisujące działalność ubezpieczeniową

Współczynnik retencji składki i zatrzymania odszkodowań

W rozpatrywanym okresie współczynnik retencji dla obu działów ubezpieczeń spadł w stosunku do roku 2007 z poziomu 95,3% do poziomu 95,1%. Oznacza to niewielkie zmniejszenie udziału reasekuratorów w składce przypisanej brutto. W ramach działu ubezpieczeń na życie całkowity udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto ukształtował się na poziomie zaledwie 3,2% (współczynnik retencji 96,8%). W przypadku działu ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych współczynnik retencji osiągnął 91,7% porównaniu do roku 2007 poziom współczynnika spadł o 1,4%.

W roku 2008 współczynnik zatrzymania odszkodowań osiągnął poziom 96,6%. Poziom współczynnika dla obu działów ubezpieczeń łącznie wzrósł o 1,8% w stosunku do roku 2007. Wzrost ten był spowodowany wzrostem współczynnika zatrzymania odszkodowań w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. W dziale tym współczynnik osiągnął poziom 91,4%, w stosunku do 89,8% w 2007 r. W dziale ubezpieczeń na życie współczynnik ukształtował się na poziomie 99,2% w stosunku do 99,1% w roku 2007.

Współczynnik szkodowości i wskaźnik zespolony

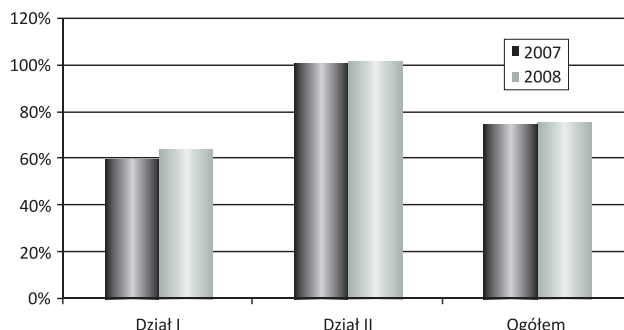
W dziale I współczynnik szkodowości brutto osiągnął poziom 50,8% i był o 9,2% wyższy w porównaniu do roku 2007. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych współczynnik szkodowości brutto w roku 2008 osiągnął poziom 58,5%. W porównaniu do roku 2007 poziom współczynnika szkodowości w tym dziale ubezpieczeń był o 3% niższy.

Współczynnik szkodowości netto w dziale ubezpieczeń na życie osiągnął poziom 52%. Poziom współczynnika szkodowości netto w stosunku to współczynnika szkodowości brutto w tym dziale był wyższy o 1,2%. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wartość współczynnika szkodowości netto spadła z poziomu 63,8% w roku 2007 do poziomu 61,1% w roku 2008.

Poziom wskaźnika zespolonego w roku 2008 w przypadku działu ubezpieczeń na życie wzrósł w stosunku do roku 2007 o 4,5%, osiągając wartość równą 63,9%.

W przypadku działu II wartość wskaźnika ukształtowała się na poziomie 102%. Na poniższym rysunku zaprezentowano zmiany wskaźnika zespolonego według działów ubezpieczeń w latach 2007-2008.

Rysunek 17. Poziom wskaźnika zespolonego wg działów ubezpieczeń w latach 2007-2008

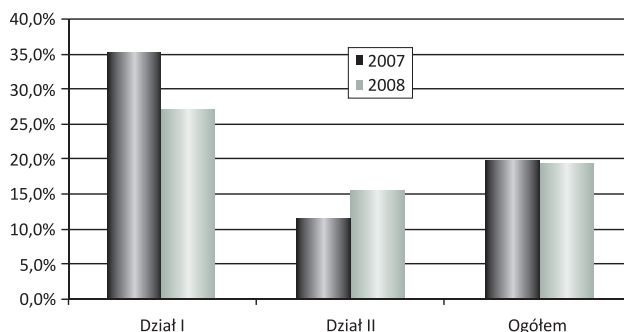
Źródło: opracowanie własne

Przychodowość i zyskowność

Przychodowość policzono jako stosunek zysku brutto do kapitałów własnych zakładu ubezpieczeń. Tak skonstruowany wskaźnik mierzy efektywność wykorzystania kapitałów własnych przez zakłady ubezpieczeń. Jego wartość odpowiada na pytanie ile złotych zysku brutto wygenerowała każda złotówka kapitałów własnych.

W roku 2008 stopień przychodowości kapitałów własnych dla obu działów ubezpieczeń łącznie nieznacznie spadł z poziomu 19,8% w roku 2007, do poziomu 19,4% w roku 2008. Spadek wskaźnika był determinowany spadkiem przychodowości w dziale I ubezpieczeń. W dziale tym stopień przychodowości w roku 2008 osiągnął poziom 27%, gdzie w roku 2007 - 35%. Oznacza to, że każdy złoty kapitałów własnych generował średnio 27 groszy zysku brutto. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wskaźnik przychodowości wzrósł o 4% osiągając poziom 15,6%. Dział ubezpieczeń na życie, pomimo że zaobserwowano tendencję spadkową charakteryzuje się wyższą przychodowością. Porównanie stopnia przychodowości według działów ubezpieczeń zaprezentowano na poniższym rysunku.

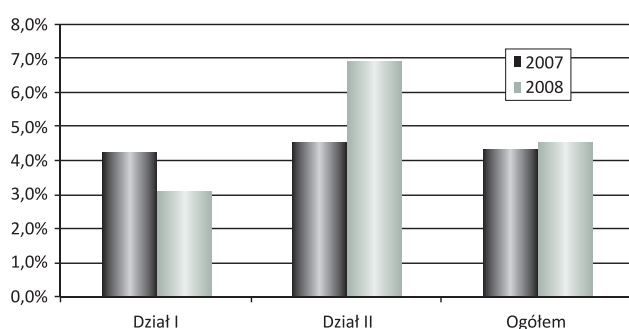
Rysunek 18. Stopień przychodowości wg działów ubezpieczeń w latach 2007-2008

Źródło: opracowanie własne

W roku 2008 w porównaniu do roku 2007 nastąpił nieznaczny wzrost stopnia zyskowności aktywów. Wzrost ten był powodowany zmianą stopnia zyskowności w dziale II ubezpieczeń. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych stopień zyskowności wzrósł z poziomu 4,6% w 2007 roku do poziomu 6,9% w roku 2008. W dziale ubezpieczeń na życie stopień zyskowności aktywów spadł nieznacznie z poziomu 4,2% w roku 2007 do poziomu 3,1% w roku 2008. Porównanie stopnia zyskowności aktywów według działów ubezpieczeń zaprezentowano na poniższym rysunku.

Rysunek 19. Stopień zyskowności aktywów wg działów ubezpieczeń w latach 2007-2008

Źródło: opracowanie własne

W roku 2008 rynek ubezpieczeń kontynuował tendencję wzrostową. Składka przypisana z obu działów wyniosła niemalże 60 mld zł. Szybciej rozwijał się sektor ubezpieczeń na życie. Dynamika składki w tym dziale ukształtowała się na poziomie 152%. Dział ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych rozwijał się w tempie 112%. W 2008 r. w dziale ubezpieczeń na życie najbardziej popularne były ubezpieczenia grupy I, gdzie przyrost składki przypisanej brutto przekroczył 150%, przy jednoczesnym spadku przypisu składki z ubezpieczeń na życie związanych z funduszem kapitałowym. Sytuacja taka mogła być spowodowana spadkiem wartości ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych oraz ofertą krótkoterminowych ubezpieczeń na życie powiązanych z lokatą bankową (tzw. produkty antybelkowe). W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wartym podkreślenia jest dynamiczny przyrost składki przypisanej z ubezpieczeń osobowych. Jednocześnie cały czas największy udział w składce działu II należy do ubezpieczeń komunikacyjnych.

3.3. Ocena kondycji finansowej sektora ubezpieczeń w 2008 r.

3.3.1. Wstępna analiza kondycji finansowej sektora ubezpieczeń w 2008 r.

Aktywa sektora ubezpieczeń w 2008 r.

Podstawą analizy stanu i zmian w aktywach sektora ubezpieczeń w roku 2008 są zbiorcze wartości dla całego sektora ubezpieczeń przedstawione w tablicy 3.

Tablica 3. Aktywa zakładów ubezpieczeń w latach 2007-2008 (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
A. Wartości niematerialne i prawne	165 586	173 537	210 790	318 734	376 376	492 271
1. Wartość firmy	36 178	55 863	47 979	127 657	84 157	183 520
2. Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych	129 408	117 674	162 811	191 077	292 219	308 751
B. Lokaty	40 350 139	54 524 100	40 631 001	45 092 241	80 981 140	99 616 341
I. Nieruchomości	248 741	396 128	666 326	908 025	915 066	1 304 153
1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu	89 011	101 897	89 752	104 858	178 763	206 755
2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	136 077	261 223	559 134	779 805	695 211	1 041 028
3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji	23 652	33 008	17 440	23 362	41 092	56 370
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 540 531	1 427 771	7 923 761	7 588 728	9 464 291	9 016 499
1. Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	1 391 699	1 418 999	7 875 412	7 513 183	9 267 111	8 932 182
2. Pożyczki udzielone jednostkom podporządkowanym oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki	139 716	0	48 349	75 544	188 065	75 544
3. Pozostałe lokaty	9 116	8 772	0	0	9 116	8 772

III. Inne lokaty finansowe	38 560 868	52 700 201	32 027 100	36 576 347	70 587 968	89 276 548
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	2 614 265	2 497 322	3 668 100	2 718 292	6 282 365	5 215 614
2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	29 809 689	30 952 552	25 138 645	30 115 780	54 948 334	61 068 333
3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	0	0	0	0	0	0
4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	82	27	4 789	3 790	4 871	3 817
5. Pozostałe pożyczki	1 752 013	579 304	706 438	425 758	2 458 451	1 005 062
6. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 281 486	18 557 249	2 500 914	3 282 638	6 782 400	21 839 887
7. Pozostałe lokaty	103 333	113 747	8 215	30 089	111 548	143 835
IV. Należności depozytowe od cedentów	0	0	13 815	19 141	13 815	19 141
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	36 031 404	26 345 975	0	0	36 031 404	26 345 975
D. Należności	814 884	992 013	3 361 058	3 703 468	4 175 942	4 695 481
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	392 096	611 094	2 563 281	2 881 258	2 955 377	3 492 352
1. Należności od ubezpieczających	377 727	549 867	2 440 667	2 679 074	2 818 394	3 228 941
1.1. od jednostek podporządkowanych	125	164	132	121	257	285
1.2. od pozostałych jednostek	377 602	549 703	2 440 535	2 678 953	2 818 137	3 228 656
2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych	11 610	33 101	95 040	149 108	106 650	182 209
2.1. od jednostek podporządkowanych	0	3 228	289	0	289	3 228
2.2. od pozostałych jednostek	11 610	29 873	94 751	149 108	106 361	178 981
3. Inne należności	2 759	28 126	27 574	53 076	30 333	81 201
3.1. od jednostek podporządkowanych	0	0	1 638	1 628	1 638	1 628
3.2. od pozostałych jednostek	2 759	28 126	25 936	51 448	28 695	79 573
II. Należności z tytułu reasekuracji	69 859	69 881	535 688	493 324	605 547	563 205
1. od jednostek podporządkowanych	65	284	10 119	11 435	10 184	11 719
2. od pozostałych jednostek	69 794	69 597	525 568	481 889	595 362	551 486
III. Inne należności	352 928	311 037	262 089	328 886	615 018	639 923
1. Należności od budżetu	111 356	95 185	24 972	109 997	136 328	205 183
2. Pozostałe należności	241 572	215 852	237 118	218 888	478 690	434 741
2.1. od jednostek podporządkowanych	16 847	7 325	19 744	7 535	36 591	14 860
2.2. od pozostałych jednostek	224 725	208 527	217 374	211 354	442 098	419 881
E. Inne składniki aktywów	489 479	504 055	704 591	865 572	1 194 070	1 369 627
I. Rzeczowe składniki aktywów	139 974	119 220	305 116	280 285	445 090	399 505
II. Środki pieniężne	344 414	380 160	393 827	578 416	738 241	958 575
III. Pozostałe składniki aktywów	5 092	4 676	5 648	6 872	10 740	11 548
F. Rozliczenia międzyokresowe	1 699 585	2 651 560	2 079 386	2 821 458	3 778 971	5 473 018
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	131 473	321 011	177 805	129 368	309 278	450 379
II. Aktywowane koszty akwizycji	1 341 699	1 837 417	1 419 741	2 027 943	2 761 440	3 865 360
III. Zarachowane odsetki i czynsze	46 041	359 396	15 883	42 675	61 924	402 071
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	180 372	133 736	465 956	621 472	646 329	755 208
AKTYWA RAZEM	79 551 077	85 191 239	46 986 826	52 801 474	126 537 903	137 992 713

Źródło: www.knf.gov.pl, maj 2009.

Na 31 grudnia 2008 roku wartość sumy bilansowej, a więc jednocześnie wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego wynosiła 137 993 mln zł. W porównaniu ze stanem aktywów na początek 2008 roku (126 538

mln zł) odnotować należy zaledwie 9% wzrost, podczas gdy w roku 2007 wzrost ten wynosił 17%, a w roku 2006 i 2005 odpowiednio 21% i 15% (patrz zestawienie w tabeli 4.)

Tablica 4. Nominalny i realny przyrost aktywów sektora ubezpieczeń w latach 2004-2008 (dane w tys. zł)

	2004	2005	2006	2007	2008
Wartość aktywów sektora ubezpieczeń (dział I i dział II łącznie) w tys. zł.	77 851 357	89 575 163	108 604 786	126 537 903	137 992 713
Przyrost nominalny aktywów sektora ubezpieczeń w Polsce	100%	115%	121%	117%	109%
Stopa inflacji	3,5%	2,1%	1%	2,5%	4,2%
Przyrost realny aktywów sektora ubezpieczeń w Polsce	100%	113%	120%	114%	104%

Źródło: opracowanie własne.

Ten 9% (nominalny) i 4% (realny) przyrost aktywów sektora ubezpieczeń nastąpił w warunkach 4,2% inflacji, wyższej niż w roku poprzednim (i w latach jeszcze wcześniejszych). Fakt ten może wskazywać na dalsze (w porównaniu z latami 2007, 2006 i 2005) spowolnienie rzeczywistego rozwoju majątkowego potencjału tego sektora. Spowolnieniu temu towarzyszyło zmniejszenie liczby zakładów ubezpieczeń w dziale I (z 32 do 30) i lekki wzrost w dziale II (z 35 do 36).

Mając na uwadze nieco rachunkowy fakt, że na każdy procent spadku liczebności zakładów ubezpieczeniowych operujących w dziale I przypadał około 0,7% wzrost aktywów tego działu, podczas gdy w dziale II na każdy procent zmiany liczebności zakładów ubezpieczeniowych operujących w dziale II przypadał około 4% wzrost aktywów tego działu, można stwierdzić, że podobnie jak to miało miejsce w roku poprzednim (w 2007), a w przeciwieństwie do sytuacji obserwowanej w 2006 roku, dynamiczniej gromadzone były zasoby w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych.

Jeżeli zauważy się, że przyrost zasobów sektora w każdym dziale z powodu jego właścicielskiego dokapitalizowania był zbliżony i przedstawiał się podobnie jak w roku 2007 i 2006, to można uznać, iż podobnie

jak w latach ubiegłych, dla wzrostu aktywów sektora ubezpieczeń ważny był wzrost rozmiarów sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Interesujące jest jednak, że dynamika przyrostu składki przypisanej brutto (o 36%) jest czterokrotnie wyższa niż dynamika nominalna aktywów (o 9%) (tablica 4). Szczególnie widoczne jest to w dziale I, w którym dynamika składki przekroczyła 50%, przy 7% dynamice aktywów w tym dziale. W ubiegłym roku relacja ta wyglądała całkowicie odmiennie: 117% wówczas nominalnemu przyrostowi aktywów odpowiadała podobna (dokładnie 116%) dynamika składki przypisanej brutto, co oznaczało, że przyrost aktywów zgromadzony w drodze akwirowania składki zatrzymywany był w lokatach. W roku 2008 sytuacja jest bardzo interesująca, ponieważ duża dynamika składek przypisanych brutto nie przekłada się ani na dużą dynamikę aktywów lokacyjnych (tablica 7.) ani innych grup aktywów, ważnych w zakładzie ubezpieczeniowym. Oznaczać to może praktycznie jedno: zasoby w drodze akwirowania składek szybko były wydawane. Może to być sygnałem oferowania w roku 2008 jakichś specjalnych krótkoterminowych (może inwestycyjnych) produktów ubezpieczeniowych, wymagających szybkich wypłat aktywów.

Tablica 5. Przyrost kapitału podstawowego w sektorze ubezpieczeń w latach 2005-2008 (dane w tys. zł)

(tys. zł)	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007
Dział I	2 068 665	2 243 085	109%	2 243 085	100%	2 504 435	112%
Dział II	2 415 053	2 542 324	105%	2 228 177	88%	2 727 155	122%
Ogółem	4 483 305	4 785 409	107%	4 471 262	93%	5 231 590	117%

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 6. Przyrost składki przypisanej brutto w sektorze ubezpieczeń w latach 2005-2008 (dane w tys. zł)

(tys. zł)	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007
Dział I	15 323 517	21 108 555	138%	25 509 418	121%	38 985 788	153%
Dział II	15 697 384	16 472 479	105%	18 064 669	110%	20 358 090	113%
Ogółem	31 020 901	37 581 034	121%	43 574 087	116%	59 343 848	136%

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 7. Przyrost lokat sektora ubezpieczeń w latach 2005-2008 (dane w tys. zł)

(tys. zł)	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007
Dział I	51 691 749	65 089 093	126%	76 381 534	117%	80 852 661	106%
Dział II	30 619 402	35 187 851	115%	40 173 726	114%	44 616 961	111%
Ogółem	82 311 151	100 276 944	122%	116 555 260	116%	125 469 622	107%

Źródło: opracowanie własne.

Analizując – w zakładach ubezpieczeń ogółem – dynamikę poszczególnych grup aktywów występującą w roku 2008 można poczynić poniższe obserwacje.

Po pierwsze, w najbardziej znaczącej grupie aktywów sektora ubezpieczeń, tj. w lokatach, które stanowią tu z roku na rok podobny udział 91-92% obserwuje się niewielką,

w porównaniu z rokiem 2007 i 2006, zmianę w strukturze lokat. W roku 2008 wzrósł zdecydowanie udział w aktywach lokat na ryzyko zakładów ubezpieczeń. Równolegle jednak zmniejszył się udział lokat utrzymywanych na ryzyko ubezpieczających (patrz tablica 8.), co poniekąd (w tym roku) tłumaczy ogólnokrajowa trudna sytuacja gospodarcza.

Tablica 8. Udział lokat sektora ubezpieczeń w jego aktywach ogółem w latach 2005-2008

Grupa lokat	2005	2006	2007	2008
lokaty na ryzyko zakładów ubezpieczeń	71%	66%	64%	72%
lokaty utrzymywane na ryzyko ubezpieczających	21%	26%	28%	19%
Razem	92%	92%	92%	91%

Źródło: opracowanie własne.

Mając na uwadze wyraźnie mniejszą w 2008 roku niż w latach 2007 i 2006 dynamikę lokat z funduszami kapitałowymi oraz szczegółową analizę dynamiki i struktury lokat (tablica 9) nasuwa się wniosek, że zakłady ubezpieczeń w 2008 roku swoją politykę inwestycyjną (lokacyjną) skoncentrowały przede wszystkim na lokatach w nieruchomościach. Dynamika tych właśnie instrumentów lokacyjnych była najbardziej zauważalna. Tej zmianie polityki lokacyjnej w 2008 roku towarzyszył spadek lokat w jednostkach podporządkowanych, które generalnie wyrażają się zakupem akcji lub udziałów w innych podmiotach.

budowlanym, rok 2007 w sektorze ubezpieczeń przyniósł sporą zmianę w tym zakresie. Zakłady ubezpieczeń podejmowały inwestycje budowlane w szerszym zakresie. Miało to miejsce szczególnie zauważalnie w zakładach ubezpieczeń w dziale I.

Inna ciekawa obserwacja wynika z faktu, w roku 2008, wyraźny jest spadek lokat w jednostkach podporządkowanych, podczas gdy rok wcześniej lokaty te znacząco wzrastały. Spadek wykazują także udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych. Są to ewidentne konsekwencje trudnej sytuacji finansowej na rynku wynikającej z przesłanek kryzysowych.

Tak więc za szczególną cechę polityki lokacyjnej w 2008 roku stosowanej w sektorze ubezpieczeniowym można uznać jej skierowanie na grunty, budynki i budowle oraz lokaty terminowe w instytucjach kredytowych. Analizując wcześniejsze lata (2006-2007), zauważono, że do roku 2006 obserwowano stabilność polityki

Tablica 9. Struktura i dynamika lokat sektora ubezpieczeniowego w roku 2008

	Dział I		Dział II		Łącznie I i II	
	struktura	dynamika	struktura	dynamika	struktura	dynamika
Lokaty ogółem	100%	135%	100%	111%	100%	123%
Nieruchomości	1,00%	159%	2,0%	136%	1%	143%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	4,00%	93%	20,0%	96%	12%	95%
Inne lokaty finansowe	95,00%	137%	78,0%	114%	87%	126%
Należności depozytowe	0%	0%	0%	139%	0%	139%

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto – w odniesieniu do lokat dokonywanych na ryzyko zakładów ubezpieczeń odnotować należy (podobnie jak to miało miejsce w 2007 roku) fakt wzmożonego lokowania w inwestycje budowlane (budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu - dynamika 150%, a inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji – dynamika 137%) oraz w lokaty terminowe w instytucjach kredytowych, których wzrost jest 322%.

Analizując bardziej wnikliwie lokaty w nieruchomościach nie trudno zauważyć, że sektor ubezpieczeń zwiększył w porównaniu z rokiem poprzednim lokaty w grunty o ponad 16%, co oznacza, że dynamika wartości tych lokat w roku 2008 jest ewidentna. Ta obserwacja nabiera walorów informacyjnych w szczególności wobec faktu, że w roku 2007 obserwowano zmniejszenie lokat w gruntach (o 8%) przy jednoczesnym zachowaniu poziomu lokat w budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu (z roku 2006). W przeciwieństwie do roku 2006, kiedy to znacząco (bo o prawie 40% w porównaniu z rokiem 2005) ograniczono inwestycje o charakterze

lokacyjnej i utrzymującą się skłonność zakładów do lokowania środków w różnych pożyczkach innych niż zabezpieczane hipotecznie oraz w lokatach terminowych w instytucjach kredytowych. Ale już w roku 2007 zakłady wykorzystywały instrumenty lokacyjne związane z nieruchomościami w zakresie szerszym, niż to miało miejsce rok wcześniej. Analizując teraz rok 2008 można uznać, że zakłady ubezpieczeniowe kontynuują tę politykę lokacyjną (inwestowanie w nieruchomości), ale w nieco innej konfiguracji: rok wcześniej inwestowaniu w nieruchomości towarzyszyło wzmożone inwestowanie w podmiotach z ubezpieczeniowych grup kapitałowych, podczas gdy w analizowanym 2008 roku, inwestowanie w jednostki podporządkowane było ograniczane.

Inwestowanie w podmiotach z ubezpieczeniowych grup kapitałowych obserwowane było na polskim rynku ubezpieczeniowym już od 2005 roku. Jak podano to w raporcie z analizy sektora ubezpieczeń w 2005 r. zauważalny był, choć ciągle nie dynamiczny, rozwój ubezpieczeniowych grup kapitałowych. W roku 2006 r. obser-

wowano dalszy (9%) przyrost wartości lokat w akcjach i udziałach jednostek podporządkowanych, co potwierdzało także dalszy (na podobną skalę jak to miało miejsce rok wcześniej) rozwój ubezpieczeniowych grup kapitałowych. W roku 2007 przyrost lokat w akcje i udziały jednostek podporządkowanych był już 35%. Wskazywało to na wyraźny trend rozwojowy ubezpieczeniowych grup kapitałowych. Tymczasem w roku 2008 widać 5% spadek w tej grupie lokat.

Ponadto zauważa się, że podobnie jak w latach wcześniejszych, w roku 2008 zakłady ubezpieczeniowe zdecydowanie mniej udzielały pożyczek jednostkom podporządkowanym oraz mniej kupowały dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez te jednostki (w roku 2006 o 25% mniej w porównaniu z rokiem 2005, a w roku 2007 aż o 50% mniej w porównaniu z rokiem 2006, w roku 2008 aż o 60% mniej w porównaniu z rokiem 2007). Można, więc stwierdzić, że w roku 2008 (podobnie jak to miało miejsce przed rokiem i w latach wcześniejszych) portfel lokacyjny koncentrowano na podmiotach spoza grup kapitałowych stworzonych wokół zakładów ubezpieczeń.

Powyższe obserwacje (poczynione na tle roku poprzedniego) skłaniają do konkluzji, że rosnąca wartość lokat potwierdza pośrednio systematyczny i nieco zdynamizowany w roku 2008 (23% w roku 2008, 13% w roku 2007, 13% w roku 2006 i około 10% w roku 2005) rozwój skali działania sektora ubezpieczeń w naszym kraju, przy czym polityka lokacyjna stosowana w tym sektorze w odniesieniu do struktury lokat dokonywanych na ryzyko zakładów ubezpieczeń w roku 2008 nie jest już tak stabilna jak to było w latach wcześniejszych. W roku 2008 widoczne są wzrosty w niektórych grupach lokat (lokaty terminowe, nieruchomości), przy jednoczesnym spadku w innych (lokaty w jednostkach podporządkowanych). Natomiast w roku 2007 struktura lokat była prawie identyczna jak w roku 2006, 2005 i w roku 2004, chociaż następowały wzrosty wartości w prawie wszystkich grupach lokat. Wyjątkiem są tu tylko (podobnie jak to miało miejsce przed rokiem) pożyczki udzielane jednostkom z ubezpieczeniowych grup kapitałowych i instrumenty dłużne emitowane w ramach tych grup. Sektor ubezpieczeniowy w roku 2007 rozwijał dość dynamicznie (w porównaniu z latami poprzednimi) wielopodmiotowe struktury organizacyjne (grupy kapitałowe), podczas gdy w roku 2008 obserwuje się spadkowe praktyki w tym zakresie.

Po drugie, bardzo interesująca może być obserwacja, że w przeciwieństwie do lat poprzednich, kiedy to największą dynamiką wśród dużych grup aktywów wyróżniały się aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający (w okresie 2005-2007), w roku 2008 obserwuje się widoczne zała-

manie tego trendu, wyrażające się 27% spadkiem wartości tej grupy aktywów. Jeszcze w roku 2007 odnotować można było przyrost wartości tych lokat, pomimo że wynosił on jednak mniej (25%) niż przed rokiem, kiedy to odnotowano wzrost prawie 50% (w 2005 roku ponad 30%). Jednocześnie zauważyć można było, że w latach 2004-2007 udział tej grupy aktywów w całym majątku sektora ubezpieczeń powoli wzrastał (z około 18% w roku 2004 do 21% w roku 2005, do 26% w roku 2006, do 28% w roku 2007 a w roku 2008 widoczny jest spadek do 19%). Może to świadczyć o początkowym zdynamizowaniu działań sektora ubezpieczeń w obszarze sprzedaży produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ale także o jego spowolnieniu w roku 2007 i ograniczaniu w 2008 roku.

Po trzecie, w roku 2008 odnotować można dalszy wzrost wartości grupy składników aktywów obejmującej środki pieniężne. Ten wzrostowy trend swój początek ma w roku 2007, w którym to roku w przeciwieństwie do obserwacji roku 2006, odnotować można było zauważalny wzrost wartości grupy składników aktywów obejmującej środki pieniężne, rzeczowe aktywa trwałe i inne składniki rzeczowe. Może wartości prezentowane w tej grupie na tle na przykład dużych wartości lokat nie są istotnie znaczące, ale znamienny może być wzrost w grupie środków pieniężnych, który może być uznany za symptom utrzymujących się starań o zdolność płatniczą. Warto podkreślić, że w grupie rzeczowych składników majątkowych obejmującej głównie środki trwałe obserwuje się 10% spadek. Świadczyć to może o prawdopodobnych oszczędnościach w wydatkach na tę grupę aktywów (notabene potwierdza to 10% spadek wartości wydatków w tym obszarze odczytany z rachunku przepływów pieniężnych) co zapowiada ich starzenie się.

Po czwarte, w roku 2008 (podobnie jak rok wcześniejszy) o prawie 50% wzrosły rozliczenia międzyokresowe, w tym w szczególności (podobnie jak w roku 2007) zarachowane odsetki i czynsze oraz aktywowane koszty akwizycji. Wzrost zarachowanych odsetek i czynszów jest imponujący (650%). Z analizy dynamiki prowadzonej według działów wynika, że wzrost ten dominuje w dziale I (prawie 800%), podczas gdy w dziale II nie jest tak wielki (270%). Oznaczać to może czerpanie korzyści ekonomicznych z lokat, w których coraz bardziej znaczący udział (jak to przedstawiono wcześniej) posiadają nieruchomości, w tym budowlane.

W roku 2006 i 2005 istotnie wzrastały aktywa z tytułu odroczonego podatku, co mogło informować o rozwijaniu się w zakładach ubezpieczeń polityki bilansowej z uwzględnieniem długoterminowych ustaleń dotyczących wycen przeprowadzanych w rachunkowości. Po-

dobną obserwację poczyniono w odniesieniu do tej pozycji w roku 2007, kiedy to można było odnotować ciągle wysoki wzrost (26%). Rok 2008 w tym zakresie jest szczególnie z powodu prawie zdwojonego przyrostu wartości pozycji aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Ta obserwacja (podobna w latach wcześniejszych) idzie w parze z dalszym wzrostem aktywowanych kosztów akwizycji. Wzrost ten jest duży (w roku 2008 w stosunku do roku poprzedniego 140%, w 2007 roku 147% wartości z 2006 roku, w 2006 roku 131% wartości z roku 2005) aczkolwiek nie tak duży jak to miało miejsce w 2005 roku, kiedy to koszty akwizycji przyrosły aż o 85% w stosunku do roku 2004. Wszystko to razem oznaczać może dalszy rozwój sprzedaży długoterminowych produktów ubezpieczeniowych, chociaż skok w tym zakresie dokonał się już w 2005 roku, ale tegoroczny (40%) i ubiegłoroczny (prawie 50%) wzrost aktywowanych kosztów akwizycji można uznać być może za początek stabilnego, rosnącego, trendu w praktyce sprzedaży długoterminowych produktów ubezpieczeniowych. Kontynuując myśl przedstawioną w formie przypuszczenia w raporcie z 2006 i kolejnego roku, w tym miejscu, w odniesieniu do roku 2008 można już potwierdzić, że rozwijanie działalności w zakresie sprzedaży długoterminowych produktów ubezpieczeniowych podyktowane jest strategicznym planowaniem działalności w sektorze ubezpieczeniowym, co przekłada się na długoterminową politykę bilansową stosowaną w zakładach ubezpieczeń, i co – jednocześnie – należy odczytywać jako pozytywne zjawisko gospodarcze.

Po piąte, w roku 2008 obserwuje się istotny wzrost w pozycji wartości niematerialnych, podczas gdy w roku 2007 nastąpił ich poważny spadek. Wzrost w 2008 roku szczególnie zauważalny jest w odniesieniu do wartości firmy (ponad 200% ubiegłorocznej wartości). Wydaje się, że jest on efektem przejęć (i to głównie w dziale II), co wobec faktu, wspomnianego wcześniej spadku lokat w jednostkach podporządkowanych, można uznać za zmianę strategii inwestycyjnych w sektorze ubezpieczeniowym: w miejsce ekspansji zewnętrznej obserwuje się ekspansję wewnętrzną.

Za takim wnioskiem mogą przemawiać komentarze przedstawione w raporcie za rok 2007 i 2006. Warto je w tym miejscu przytoczyć, aby sformułowany powyżej wniosek uzyskał właściwy kontekst. Rok wcześniej (2007) odnotowano bowiem 67% zmniejszenie wartości firmy i oceniono wówczas, że spadek wartości tej pozycji może świadczyć o znaczącej utracie zdolności przejętych w przeszłości podmiotów grup do generowania korzyści ekonomicznych. Może to nienajlepiej świadczyć o rachunku ekonomicznym poprzedzającym dokonane

w przeszłości transakcje przejmowania innych przedsiębiorstw. Jednocześnie ta sytuacja mogła być wynikiem wyłącznie wyceny bilansowej tej pozycji, która podlegając amortyzacji w okresie 5 lub nawet do 20 lat niejako z mocy prawa będzie tracić na wartości. W takim przypadku, tak istotny spadek wartości pozycji wartości firmy mógł świadczyć o tym, że jej umarzanie jest dominujące wobec nowych przejęć. Zastanawiające jest jednak to, że spadek był tak duży (67%, przy 8% w roku 2006). Z tego powodu, bardziej prawdopodobna jest jednak sytuacja, że w roku 2007 w sektorze ubezpieczeń dokonywano poważnych odpisów aktualizujących wartość firmy, a wynikających z utraty zdolności przejętych w przeszłości aktywów do dalszego wypracowywania korzyści ekonomicznych. Można też zaryzykować przypuszczenie, że w roku 2007 nie wystąpiła znacząca praktyka fuzji i przejęć. (Potwierdza to także fakt, że w bilansie w pasywach na koniec 2007 roku występowała ujemna wartość firmy i to tylko w dziale II, ale o promilowym udziale w wartości pasywów i na dodatek nie uległa ona zmianie porównaniu z rokiem 2006. Fakt ten informuje o tym, że ujemna wartość firmy odnosi się zasadniczo do fuzji i przejęć, jakie dokonały się w sektorze w latach wcześniejszych.) Podobna prawidłowość odnotowana została w raporcie z roku 2006.

W przeciwieństwie do roku 2007, kiedy to można było zauważyć dużą dynamikę w pozycji innych wartości niematerialnych i prawnych świadcząca o zwiększonych nakładach przede wszystkim na oprogramowanie komputerowe, rok 2008 charakteryzuje się niewielkim (bo 6%) wzrostem. Oznacza to – w kontekście odnotowanego wcześniej spadku wartości rzeczowych aktywów – zachowawczą gospodarkę trwałymi składnikami majątkowymi.

Po szóste, szczególne sygnały wysyłają zmiany wartości w pozycji „Należności z tytułu reasekuracji” i „Należności depozytowe od cedentów”. Pierwsza z tych pozycji nieznaczco zmalała (podobnie działo się w roku 2007 i w roku 2006), a druga istotnie wzrosła. Pośrednio oznaczać to może zmianę polityki w zakresie rozrachunków z cedentami. Albo też zwiększanie usług w zakresie reasekuracji czynnej. W roku 2008 (podobnie jak to miało miejsce w roku 2007) można domniemywać, że zakłady ubezpieczeń raczej poszerzyły skalę korzystania z reasekuracji biernej. Opinię taką można wyrazić w szczególności wobec faktu, że w 2008 przy 36% wzroście przypisu składki brutto nastąpił ponad 40% wzrost udziału reasekuratorów w tej składce, co może świadczyć o tym, że zakłady w 2008 roku szerzej niż w 2007 i 2006 roku korzystały z reasekuracji biernej i tym samym mogło się przełożyć na wzrost należności z tytułu reasekuracji.

Pasywa sektora ubezpieczeń w 2008 r.

Podstawą analizy stanu i zmian w źródłach finansowania działalności sektora ubezpieczeń w tym okresie są zbiorcze wartości dla całego sektora ubezpieczeń przedstawione w tablicy 10.

Tablica 10. Pasywa zakładów ubezpieczeń w latach 2007-2008 (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
A. Kapitał własny	11 232 257	11 581 682	21 428 120	24 211 411	32 660 377	35 793 093
I. Kapitał podstawowy	2 157 255	2 504 435	2 584 414	2 727 155	4 741 668	5 231 590
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	18 867	18 331	464	413	19 331	18 744
III. Akcje własne (wielkość ujemna)	0	0	0	0	0	0
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	6 235 423	6 762 019	11 025 189	12 879 796	17 260 612	19 641 815
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	169 880	293 414	6 911 763	5 997 885	7 081 642	6 291 299
VI. Pozostałe kapitały rezerwowe	603 220	594 420	152 933	458 966	756 153	1 053 386
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	2 085 346	-1 133 856	754 286	-1 214 782	2 839 632	-2 348 637
VIII. Zysk (strata) netto	0	2 579 580	0	3 362 804	0	5 942 384
B. Zobowiązania podporządkowane	0	20 000	0	0	0	20 000
C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	65 732 299	70 981 261	24 032 324	26 893 405	89 764 623	97 874 666
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka	771 828	1 181 811	9 197 836	10 756 092	9 969 663	11 937 903
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	27 090 048	41 540 248	0	0	27 090 048	41 540 248
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	954 743	1 150 922	13 871 651	15 187 929	14 826 394	16 338 851
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	21 390	36 297	37 509	37 083	58 898	73 380
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0	0	846 197	899 714	846 197	899 714
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	0	0	11 129	12 587	11 129	12 587
VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	901 413	764 425	68 003	0	969 416	764 425
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	35 992 877	26 307 558	0	0	35 992 877	26 307 558
D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	667 101	1 466 014	2 845 926	3 004 888	3 513 028	4 470 902
I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego	8 751	9 048	731 425	804 968	740 176	814 016
II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie	393 484	932 671	0	0	393 484	932 671
III. Udział reasekuratorów w rezerwie na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	18 798	26 479	2 106 637	2 192 102	2 125 435	2 218 581
IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych	618	544	7 864	7 818	8 482	8 362
V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach określonych w statucie	0	0	0	0	0	0
VI. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	245 451	497 272	0	0	245 451	497 272
E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	0	0	172 578	179 746	172 578	179 746
I. Oszacowane regresy i odzyski brutto	0	0	189 535	208 435	189 535	208 435
II. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	0	0	16 957	28 689	16 957	28 689
F. Pozostałe rezerwy	737 222	559 987	788 466	742 411	1 525 688	1 302 398
I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	66 284	69 106	290 663	289 444	356 947	358 549
II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	551 404	390 704	333 305	268 224	884 710	658 928
III. Inne rezerwy	119 533	100 177	164 498	184 743	284 031	284 920
G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	634 126	1 422 520	246 397	264 792	880 523	1 687 311
H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 391 029	1 469 948	2 182 164	2 610 138	3 573 193	4 080 086
I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	475 120	679 409	615 581	702 510	1 090 702	1 381 918
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających	319 158	433 490	160 832	179 417	479 989	612 907
1.1. wobec jednostek podporządkowanych	0	0	564	258	564	258
1.2. wobec pozostałych jednostek	319 158	433 490	160 267	179 159	479 425	612 649

2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	131 427	179 104	358 953	385 439	490 380	564 543
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	16 324	19 145	1 527	445	17 851	19 590
2.2. wobec pozostałych jednostek	115 103	159 959	357 427	384 994	472 530	544 953
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	24 536	66 815	95 797	137 654	120 332	204 468
3.1. wobec jednostek podporządkowanych	0	15	2 948	3 886	2 948	3 901
3.2. wobec pozostałych jednostek	24 536	66 800	92 849	133 768	117 384	200 568
II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	175 457	126 723	700 442	707 269	875 899	833 992
1. wobec jednostek podporządkowanych	0	165	656	4 092	656	4 257
2. wobec pozostałych jednostek	175 457	126 558	699 786	703 177	875 244	829 735
III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	20 062	33 283	0	2 000	20 062	35 283
1. zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń	0	0	0	0	0	0
2. pozostałe	20 062	33 283	0	2 000	20 062	35 283
IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	14 938	12 318	20 966	42 619	35 904	54 938
V. Inne zobowiązania	601 240	531 757	520 191	717 525	1 121 431	1 249 282
1. Zobowiązania wobec budżetu	324 774	276 944	268 902	154 520	593 676	431 464
2. Pozostałe zobowiązania	276 466	254 813	251 289	563 005	527 756	817 819
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	3 787	11 697	13 030	16 110	16 817	27 807
2.2. wobec pozostałych jednostek	272 679	243 116	238 260	546 895	510 939	790 012
VI. Fundusze specjalne	104 211	86 457	324 983	438 215	429 194	524 672
I. Rozliczenia międzyokresowe	491 247	621 857	1 327 858	1 263 952	1 819 105	1 885 809
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	359 050	468 946	927 852	802 716	1 286 902	1 271 662
2. Ujemna wartość firmy	0	0	0	0	0	0
3. Przychody przyszłych okresów	132 197	152 911	400 006	461 235	532 203	614 147
PASYWA RAZEM	79 551 077	85 191 239	46 986 826	52 801 474	126 537 903	137 992 713

Źródło: www.knf.gov.pl, maj 2009.

Pasywa zakładów ubezpieczeń informują o źródłach finansowania składników zaangażowanych w działalność ubezpieczeniową. Ze względu na ocenę wypłacalności zakładów ubezpieczeń szczególnie ważną pozycją pasywów jest kapitał własny.

W roku 2008 odnotować należy 10% wzrost kapitału własnego. W porównaniu z rokiem 2007 wzrost ten jest zauważalny ale nie jest duży. Na przestrzeni lat 2004-2007 najwyższy wzrost kapitału własnego (25%) wystąpił w roku 2007 (w 2006 roku wynosił on 18%, w 2005 około 20% w porównaniu z rokiem 2004). Ocena wzrostu kapitału własnego w roku 2008 jest pozytywna, ale budzi zapytanie o powód, z jakiego sfera ubezpieczeniowa w roku 2008 nie „przyciągała” kapitału z siłą podobną do roku 2007. Na tym tle ciekawa jest analiza szczegółowych komponentów kapitału własnego.

Po pierwsze, w 2008 roku (podobnie jak to miało miejsce w roku 2007, 2006 i w 2005) nastąpiły zmiany we wszystkich pozycjach szczegółowych kapitałów własnych zaangażowanych w sektorze ubezpieczeń. Poza zmianami w wyniku finansowym netto (który będzie przedmiotem oddzielnej analizy) najbardziej zauważalny był wzrost kapitałów rezerwowych (40%), co jest interesujące wobec prawie 80% dynamiki zysku netto. Zasta-

nawiające jest to, że w dziale I w roku 2008 kapitały rezerwowe utrzymywały się na poziomie bardzo zbliżonym do wartości z roku 2007, podczas gdy w dziale II wystąpił trzykrotny wzrost kapitałów rezerwowych. (Wyjaśnienie tej sytuacji można byłoby uzyskać analizując zestawienie zmian w kapitale własnym).

W zakresie innych pozycji kapitału własnego można zauważyć zdecydowanie niższy niż w roku poprzednim wzrost kapitału zapasowego (o 14%, podczas gdy w roku 2007 wzrost ten wynosił 47%). Kapitał ten zasilany jest między innymi rozliczaniem różnic wynikających z aktualizacji środków trwałych i odnoszących się do środków trwałych wycofywanych z eksploatacji. Ponieważ w roku 2008 obserwuje się spadek wartości kapitału z aktualizacji wyceny (i to w dziale II, w którym zdecydowanie mniejsze jest oddziaływanie na ten kapitał wyceny instrumentów finansowych), można przypuszczać, że przyczyną wzrostu kapitału zapasowego nie były ważne dopłaty do kapitału a wycofanie „starych” środków trwałych (tj. takich, które w roku 1995 roku zakłady ubezpieczeń posiadały na stanie i w tym roku przeszacowywały).

Dla zaprezentowania trendu w tym obszarze ważna może być informacja, że w roku 2007 odnotowano duży (w przeciwieństwie do roku 2008) wzrost kapitału zapa-

sowego (147%) i kapitału z aktualizacji wyceny (40%, przy jedynie 13% wzroście w roku 2006). Mając na uwadze fakt, że od 1995 roku w Polsce nie było przeprowadzane urzędowe przeszacowanie środków trwałych, można było wówczas stwierdzić, że kapitał ten jest efektem wyceny niektórych instrumentów finansowych, co nie oznaczało dokapitalizowania sektora przez jego właścicieli, a było jedynie efektem metodyki wyceny aktywów finansowych występujących w tym sektorze. Wzrost kapitału z aktualizacji wyceny można było uznać za pochodną wyceny kapitałowych instrumentów finansowych nabywanych od jednostek podporządkowanych. Tak więc wzrost kapitału z aktualizacji wyceny oraz dynamika lokat w jednostkach podporządkowanych w roku 2007 potwierdzały systematyczne rozwijanie się ubezpieczeniowych grup kapitałowych. W roku 2008 pomimo dużego przyrostu kapitału z aktualizacji wyceny (w szczególności w dziale I – ponad 70%), takiego potwierdzenia nie odnajduje się wobec spadku lokat w akcjach i udziałach utrzymywanych w jednostkach podporządkowanych, o czym była mowa przy analizie aktywów, ale może świadczyć o rentowności jednostek podporządkowanych w grupach kapitałowych zakładów ubezpieczeń.

Po drugie, rzeczywiste dokapitalizowanie sektora ubezpieczeniowego przez właścicieli zakładów ubezpieczeń można oceniać analizując zmianę wartości kapitału podstawowego i wartości należnych wpłat na poczet tego kapitału. Wzrost podstawowego kapitału własnego w roku 2007 wynosił zaledwie 4% (tj. prawie dwukrotnie mniej niż przed rokiem). W roku 2008 jest nieco większy i wynosi 10%, przy czym tempo dokapitalizowania w dziale I było zdecydowanie wyższe (16% przyrost) niż w dziale II (6% przyrost). Jest to interesujące spostrzeżenie wobec faktu, że w roku 2007 dokapitalizowanie zarówno w dziale I jak i w II następowało w podobnie niskim tempie (3% i 5%). Analizując również lata wcześniejsze moż-

na było wówczas powiedzieć, że w latach 2004-2007 sektor ubezpieczeń nie był znacząco dokapitalizowany przez właścicieli (mając na uwadze oprócz obserwacji z roku 2007 także i to, że w roku 2006 wzrost kapitału podstawowego wynosił około 7% dla obydwu działów łącznie (8% w dziale I i 5% w dziale II) oraz to, że w 2005 roku wzrost ten był niewielki chociaż zauważalny (ponad 4%). Świadczył o tym pośrednio także spadek wartości należnych wpłat na kapitał podstawowy, który mógł sygnalizować raczej windykowanie należności od właścicieli powstałych w ubiegłych okresach, niż powstawanie należności spowodowanych nowymi emisjami akcji. W roku 2008 obserwuje się (podobną do lat wcześniejszych) tendencję spadkową w zakresie należnych wpłat na kapitał podstawowy. Niemniej jednak wobec wzrostu kapitału podstawowego można zaryzykować spostrzeżenie, że emisje akcji były opłacane przez właścicieli w szerszym zakresie niż miało to miejsce w latach poprzednich.

Po trzecie, ważne jest tu spostrzeżenie, że ten umiarkowany wzrost kapitału własnego w 2008 roku zainwestowanego w sektorze ubezpieczeń jest zasługą przede wszystkim wysokiego wzrostu kapitału rezerwowego i kapitału zapasowego. Nie była też tu obojętna rentowność tego sektora utrzymująca się na poziomie nieco wyższym niż w ubiegłym roku. Obserwując pozycję niepodzielonych (nierozliczonych) wyników z lat ubiegłych poczynić można ciekawą obserwację. Mając na uwadze 17% spadek tej pozycji w roku 2008 (przy 30% spadku wartości tej pozycji w 2007 roku w porównaniu z rokiem 2006) nietrudno zauważyć, że ubiegłoroczne straty są rozliczane w niewielkim stopniu.

Po czwarte, oceniając politykę właścicieli zakładów ubezpieczeń sensownie jest analizować nie tyle sam wynik finansowy za 2008 rok w porównaniu z wynikiem finansowym za 2007 rok, co wartość łączną pozycji wyniku z lat ubiegłych i wyniku roku bieżącego (tablica 11).

Tablica 11. Zyski zatrzymane w sektorze ubezpieczeń w latach 2005-2008 (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	Dział I				Dział II				Dział I i II razem			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	965 709	1 601 896	2 085 346	-1 133 856	1 641 502	2 431 815	754 286	-1 214 782	2 607 211	4 033 711	2 839 632	-2 348 637
VIII. Zysk (strata) netto	-13 045	50 513	0	2 579 580	35 916	13 405	0	3 362 804	22 871	63 918	0	5 942 384
Razem	952 664	1 652 409	2 085 346	1 445 724	1 677 418	2 445 220	754 286	2 148 022	2 630 082	4 097 629	2 839 632	3 593 747
Dynamika zysków zatrzymanych	100%	173%	126%	69%	100%	146%	31%	275%	100%	156%	70%	150%

Źródło: opracowanie własne.

Analiza zysków zatrzymanych ujawnia kierunek polityki właścicieli zakładów ubezpieczeń przyjętej w stosunku do rozliczania wypracowanych zysków. Pierwsza obserwacja zmian w zyskach zatrzymanych pozwala stwierdzić brak wyraźnego trendu. W całym segmencie ubezpieczeniowym widoczne są naprzemienne wzrosty i spadki przyrostów zysków zatrzymanych. W roku 2006 w tym obszarze obserwowano dynamikę bardzo wysoką. Z danych za rok 2006 wynikało ponadto, że sektor ubezpieczeń zwiększył zatrzymane zyski o 56% w porównaniu z rokiem poprzednim. Ta obserwacja pozwalała stwierdzić, że obydwie działy przynosiły z roku na rok coraz większe zyski a znacząca ich część była w sektorze ubezpieczeń zatrzymywana. Rok 2007 przyniósł istotną zmianę. Nastąpiło bowiem poważne spowolnienie zatrzymywania wypracowywanych zysków. Spowodowane jest to także faktem, że sektor ten w 2007 roku wypracował zysk stanowiący wartościowo 70% wyniku roku 2006. Z kolei w analizowanym w tym miejscu roku 2008 znów pojawia się wzrost zysków zatrzymanych. Interesujące jest również i to, że na przestrzeni tych lat jeżeli w pierwszym dziale zatrzymywano więcej zysków, to dzielono je w dziale II (rok 2006 i 2007). Jeżeli w dziale I dzielono zyski intensywniej, to zatrzymywano je w dziale II (rok 2008).

Drugą grupą kategorii, które w źródłach finansowania działalności sektora ubezpieczeniowego pełnią kluczową rolę są rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto analizowane w połączeniu ze zmniejszającymi ich wartość udziałami reasekuratorów. W odniesieniu do tej grupy pasywów można stwierdzić, co następuje.

Po pierwsze, wartość tych rezerw stanowi dominującą pozycję w pasywach. Fakt ten w sferze ubezpieczeń nie budzi zdziwienia. Jednakże 71% w roku 2008 (71% w 2007, 72% w 2006, 73% w roku 2005 i tyleż samo w roku 2004) udział rezerw w sumie bilansowej oraz 8% w 2008 roku (17% w 2007, w 2006 roku – 21%) dynamika (rezerw na udziale własnym) wobec 9% (17% w roku 2007, 21% w roku 2006) wzrostu sumy bilansowej świadczyć może o tym, że powiększaniu zasobów zaangażowanych w sektorze ubezpieczeń towarzyszyło adekwatne powiększanie wartości tworzonych rezerw. Podobna prawidłowość odnotowana została w raporcie z 2007 i 2006 roku. Świadczy to o przestrzeganiu zasady związku szacowania zobowiązań technicznych z rozmiarami działalności. Przekonanie to dodatkowo wzmacnia zbliżony, bo 50%-procentowy wzrost odszkodowań i ponad 36% wzrost składki zarobionej (w roku 2007: 15%-tomy wzrost odszkodowań i 13% wzrost składki zarobionej) i o dbaniu o możliwość kontynuowania działalności ubezpieczeniowej.

Tablica 12. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto w roku 2008

C. Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe brutto	100%
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	12%
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	42%
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	17%
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0%
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	1%
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	0%
VII. Pozostałe rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe określone w statucie	1%
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	27%

Źródło: opracowanie własne

Analizując wartości innych rezerw można zauważyć na przykład, że w sektorze ubezpieczeń na życie następuje dalsze (choć w roku 2008 nie tak znaczące jak w roku 2007) wyhamowanie rozwoju polityki udzielania ubezpieczonym premii i rabatów. W roku 2007 wartość brutto tej rezerwy zmalała istotnie, bo o 27%, podczas, gdy w roku 2008 zaledwie o 1%. Wyhamowanie to odnosi się do obydwu działów, podczas gdy rok wcześniej swoisty rozkwit tej polityki występował w dziale II, w którym odnotowano 65% przyrost tej rezerwy.

Po trzecie, ustalając relację udziałów reasekuratorów do wartości utworzonych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych można zauważyć, iż w przyszłości można się spodziewać średnio około 14% refundowania płatności z tytułu wypłacanych odszkodowań. (W roku 2007 wskaźnik ten wynosił około 17%, w roku 2006 – 20%, w roku 2005 – 22%, a w 2004 – 24%). Jego spadek w ubiegłych okresach zapowiadał pewne zmiany w polityce reasekuracyjnej sektora ubezpieczeń. Zmiany te nie były wówczas jeszcze wyraźnie znaczące. Na przestrzeni lat 2004-2006 można było stwierdzić, że polityka reasekuracyjna w głównych obszarach ubezpieczeń była stabilna. W roku 2007 ta stabilność dość wyraźnie się łamie, a w roku 2008 załamanie to (na przestrzeni kolejnych lat) widać już wyraźnie. Ponadto, obserwując rezerwy na udziale własnym (tablica 13) można zauważyć, że reasekuracja nie wpłynęła znacząco na udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na pasywach ogółem: te rezerwy, które są w 2008 roku najbardziej znaczące w ujęciu brutto, są znaczące także w ujęciu na udział własny.

Po czwarte, warte odnotowania jest spostrzeżenie, że w roku 2008 nastąpił 4% wzrost (w 2007 – spadek 5%) oszacowanych regresów i odzysków w sektorze ubezpieczeń z działu II. (W roku 2006 wynosił on 4%). Wprawdzie nie jest to bardzo znacząca zmiana, ale spadek tej kategorii obserwowany w 2007 i w roku 2006 roku świadczyć mógł

Tablica 13. Wybrane rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym w latach 2005-2008 (w tys. zł.)

Na udziale własnym:	2005	2006	2007	2008	
				Wartość na udziale własnym	Udział w rezerwach na udziale własnym
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	7 795 175	8 573 908	10 152 756	11 123 887	12%
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	23 077 167	24 964 521	27 135 465	40 607 577	43%
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	13 038 207	13 786 417	14 854 308	14 120 270	15%
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	18 767 336	28 075 760	35 945 286	25 810 286	28%

Źródło: opracowanie własne

o mniejszej skali wypadków ubezpieczeniowych (w których regres z natury rzeczy jest możliwy). Jest prawdopodobne, że w latach 2006-2007, na ten stan rzeczy wpłynęła ta sama przyczyna. Z danych statystycznych PIU wynika, że udział ubezpieczeń autocasco, OC komunikacyjnych i ubezpieczeń transportowych w portfelu ubezpieczeń w dziale II zmniejszył się, w związku powyższym – niejako w sposób naturalny – z powodu niewielkich zmian w strukturze portfela ubezpieczeń zmniejszyła się także niewiele skala wypadków ubezpieczeniowych z możliwym regresem. Ponieważ zmniejszenie to łącznie wynosi około 1,6%, to można przypuszczać – wobec 2,5% inflacji w roku 2007 – że regresy w zakładach ubezpieczeń w dziale II przedstawiają tendencję spadkową. W roku 2008 sytuacja uległa zmianie w odwrotnym kierunku: regresy wartościowo rosną.

Po piąte, w pozostałych źródłach finansowania obserwuje się stabilne wartości (wyjątkiem jest rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, która wykazuje ponad 25% spadek wartości). W ubiegłym roku odnotowano niewielkie zwiększenie wartości rezerw na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników. Mając na uwadze, że rezerwy takie tworzone są w Polsce od niedawna, przypuszczać można, że zwiększenie ich wartości (około 9%, a w roku 2006 około 4%) ciągle nie jest znaczące ale świadczyć może o ciągle ostrożnej polityce w zakresie długoterminowego deklarowania świadczeń na rzecz pracowników. Analizując wartość tej rezerwy w połączeniu ze zmianami w funduszach specjalnych (które w roku 2008 wzrosły o 22%, w roku 2007 wzrosły o 18%, przy 6% wzroście w roku 2006 i 8% w roku 2005) można podejrzewać dalsze preferowanie krótkoterminowych świadczeń na rzecz pracowników.

Po szóste, patrząc na sektor ubezpieczeń z perspektywy możliwych w nim powiązań kapitałowych pomiędzy różnymi jednostkami, można zauważyć, że w roku 2008 zauważalne jest (w porównaniu z rokiem 2007 i 2006) ożywienie w relacjach (transakcjach) pomiędzy podmiotami z grup kapitałowych występujących w sektorze ubezpieczeniowym. Świadczą o tym rosnące dynamiki w większo-

ści ważnych pozycji zarówno zobowiązań, jak i należności wynikających z kontaktów gospodarczych z jednostkami podporządkowanymi. Sytuacja w roku 2008 nie zmieniła się w porównaniu z rokiem 2007, w którym te transakcje zaczęły się poważniej rozwijać. W roku 2006 transakcje te nie rozwijały się znacząco. Rozwój taki obserwowano natomiast rok wcześniej (2005). Wobec małych udziałów należności i zobowiązań związanych z jednostkami podporządkowanymi problem ten nie jest szczególnie ważki, ale spore w roku 2008 i 2007 dynamiki wskazują na intensyfikację wewnątrzgrupowych działań.

Patrząc na dynamikę zmian wartości zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych zauważa się 10% (w roku 2007 – 12%, w roku 2006 - 7%) wzrost zobowiązań wobec pośredników ubezpieczeniowych wywodzących się z jednostek podporządkowanych, przy 15%-procentowym (w roku 2007 prawie 40% a w roku 2006 – 30%) wzroście tych zobowiązań wobec innych podmiotów. Oznacza to albo stosowanie innej polityki płatności tych zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych a innej wobec pozostałych jednostek, albo wyższą skuteczność akwizycyjną jednostek podporządkowanych.

W przypadku reasekuracji jest nieco inaczej: zobowiązania z tytułu reasekuracji zaciągane w jednostkach podporządkowanych wzrosły ponad sześciokrotnie, przy jednoczesnym spadku zobowiązań wobec reasekuratorów spoza jednostek podporządkowanych. (Dokładnie taka sama sytuacja wystąpiła w roku 2007. A dokładnie odwrotna – w roku 2006.) Ponieważ kwoty towarzyszące tym dużym zmianom nie są znaczące w sumie bilansowej, można stwierdzić, że w sektorze ubezpieczeń w ciągu 2008 roku występują symptomy wskazujące na rozwijanie więzi gospodarczych w ramach grupy kapitałowej. Podobną obserwację zgłoszono w raporcie za rok 2007. Jednakże ze względu na ciągle niskie wartości charakteryzujące relacje pomiędzy jednostkami w ubezpieczeniowych grupach kapitałowych, w sektorze ubezpieczeń w okresie 2004-2008 transakcje wewnątrzgrupowe nie odgrywały szczególnie doniosłej roli.

Wyniki sektora ubezpieczeń w 2008 r.

Podstawą analizy wartości wyniku technicznego i jego czynników sprawczych w działalności sektora ubezpieczeń w tym okresie są wartości przedstawione zbiorczo dla całego sektora ubezpieczeń w tablicach 14 i 15.

Tablica 14. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń w latach 2007-2008 (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
I. Składki	25 045 800	37 328 119	14 828 116	17 179 647	39 873 916	54 507 766
1. Składki przypisane brutto	25 509 418	38 985 971	17 983 784	20 284 314	43 493 202	59 270 285
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	295 676	1 248 356	1 770 167	1 698 313	2 065 843	2 946 669
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygaśnięte brutto	169 452	409 790	1 349 632	1 435 545	1 519 085	1 845 335
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	1 510	294	-35 868	29 191	-34 358	29 485
II. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	336 987	355 991	405 765	151 121	742 751	507 112
III. Odszkodowania i świadczenia	10 419 866	19 425 411	9 460 287	10 540 183	19 880 153	29 965 595
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	10 331 856	19 237 997	8 174 453	9 365 292	18 506 308	28 603 289
1.1. odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	10 429 934	19 390 608	9 076 223	10 219 963	19 506 157	29 610 571
1.2. udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	98 078	152 611	901 771	854 671	999 849	1 007 282
2. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	88 011	187 415	1 285 834	1 174 891	1 373 845	1 362 306
2.1. rezerwy brutto	91 951	195 097	1 024 996	1 237 641	1 116 947	1 432 738
2.2. udział reasekuratorów	3 940	7 682	-260 838	62 750	-256 897	70 432
IV. Zmiany stanu innych rezerw techniczno - ubezpieczeniowych na udziale własnym	9 922 899	3 824 267	-318 535	-62 853	9 604 364	3 761 414
V. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 373 828	4 923 958	4 569 310	5 227 702	8 943 138	10 151 661
1. Koszty akwizycji	3 045 049	3 571 886	3 058 930	3 736 660	6 103 979	7 308 545
2. Koszty administracyjne	1 434 528	1 548 186	1 948 312	1 939 230	3 382 839	3 487 417
3. Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	105 749	196 114	437 931	448 188	543 680	644 301
VI. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	178 907	172 699	526 361	1 089 202	705 268	1 261 901
VII. Wynik techniczny	3 452 634	3 447 826	1 234 750	740 857	4 687 384	4 188 682
Dynamika	100%	100%	100%	60%	100%	89%

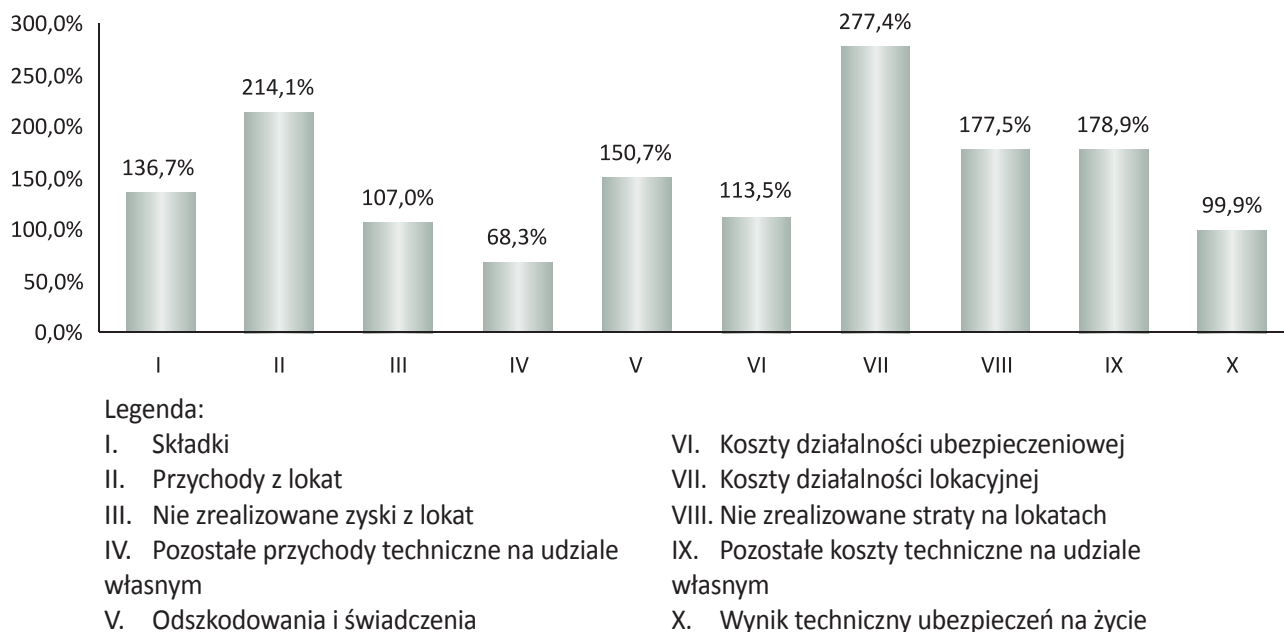
Źródło: www.knf.gov.pl, maj 2009.

Tablica 15. Wybrane elementy ogólnego rachunku ubezpieczeń w latach 2007-2008 (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 452 634	3 447 826	1 234 752	740 856	4 687 385	4 188 682
II. Przychody z lokat	0	0	2 030 690	4 348 223	2 030 690	4 348 223
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0	0	17 887	18 381	17 887	18 381
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0	0	17 788	2 200 996	17 788	2 200 996
2.1. z udziałów i akcji	0	0	14 755	2 195 566	14 755	2 195 566
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0	0	3 033	5 429	3 033	5 429
2.3. z pozostałych lokat	0	0	0	1	0	1
3. Przychody z innych lokat finansowych	0	0	1 390 271	1 892 435	1 390 271	1 892 435
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0	0	68 474	71 223	68 474	71 223
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	0	0	1 188 199	1 547 252	1 188 199	1 547 252
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0	0	75 858	194 480	75 858	194 480
3.4. z pozostałych lokat	0	0	57 740	79 479	57 740	79 479
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0	0	9 993	29 261	9 993	29 261
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	0	0	594 752	207 149	594 752	207 149
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	0	0	249 154	266 490	249 154	266 490
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	599 533	-339 837	0	0	599 533	-339 837
V. Koszty działalności lokacyjnej	0	0	253 072	701 947	253 072	701 947
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0	0	8 685	9 781	8 685	9 781
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0	0	34 763	65 195	34 763	65 195
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0	0	820	221 394	820	221 394
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0	0	208 804	405 576	208 804	405 576
VI. Nie zrealizowane straty na lokatach	0	0	381 438	677 091	381 438	677 091
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	0	0	254 223	303 093	254 223	303 093
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	132 572	153 583	169 959	232 610	302 532	386 193
IX. Pozostałe koszty operacyjne	221 008	125 520	328 667	202 466	549 676	327 986
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 963 731	3 136 051	2 467 155	3 703 583	6 430 885	6 839 634
XI. Zyski nadzwyczajne	26	8	189	16	215	24
XII. Straty nadzwyczajne	21	15	38	0	59	15
XIII. Zysk (strata) brutto	3 963 736	3 136 044	2 467 306	3 703 599	6 431 041	6 839 643
XIV. Podatek dochodowy	677 079	557 763	464 576	340 241	1 141 655	898 005
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-174	-1 299	415	553	240	-745
XVI. Zysk (strata) netto	3 286 831	2 579 580	2 002 315	3 362 804	5 289 146	5 942 384
Dynamika	100%	78%	100%	168%	100%	112%

Źródło: www.knf.gov.pl, maj 2009.

Rysunek 20. Dynamika wybranych kategorii wynikowych w roku 2008 w porównaniu z rokiem 2007

Źródło: opracowanie własne.

W 2008 roku (podobnie jak to miało miejsce w roku 2007) sektor ubezpieczeń osiągnął wynik techniczny niższy, niż przed rokiem o 11% (w roku 2007 o 3% w stosunku do roku 2006). Ten fakt odnosi się zarówno do działu I jak i do działu II. Biorąc pod uwagę 3,3%-procentową inflację, realnie wartość wyników technicznych w tym sektorze jest jeszcze niższa. Generalnie, bardziej do tego przyczynił się dział II, w którym wynik techniczny stanowił 60% (w roku 2007 – 79%) wyniku ubiegłorocznego. W dziale I wynik ten wykazuje stabilizację na poziomie 100% (w roku 2007 odnotowano 6% dynamikę). Wydaje się, że rok 2008 (podobnie jak rok 2007) nie był dla zakładów ubezpieczeniowych rokiem łatwym. W szczególności uwidacznia się to na tle lat wcześniejszych. Dla przypomnienia warto zauważyć, że dobrym rokiem dla sektora ubezpieczeń był rok 2005 (wzrost wyniku technicznego w całym sektorze ubezpieczeń wynosił w porównaniu z rokiem 2004 – 80%). Z perspektywy czasu, rok 2006 – pomimo niższego tempa wzrostu wyniku technicznego (45%) – też należy oceniać pozytywnie.

Analizując główne obszary czynników kształtujących wynik techniczny można zauważyć duże różnice w dynamice poszczególnych kategorii wynikowych (rysunek 20.).

Rysunek 20. uzmysławia, że w 2008 roku wysoki, 37% (w 2007 – niewysoki bo 14%) przyrost składki, znaczny (ponad dwukrotny) wzrost przychodów z lokat i 32% procentowy spadek (w 2007 roku wzrost o 153%) pozostałych przychodów technicznych dodatkowo spotęgowany

jest negatywnie przez ponad 50% wzrost odszkodowań. Sytuacja taka dotychczas nie miała miejsca. Pomimo, że w 2007 roku rentowność była niższa niż w roku 2006, to jednak przychody wykazywały tendencję wzrostową, a nie spadkową (np. w segmencie działalności lokacyjnej) tak jak to ma miejsce w roku 2008. W roku 2007 wzrosty przychodów konsumowane były przez znacznie mniejszy, niż w roku 2008, wzrost (o 16% w 2007) odszkodowań, przez rosnące (o 58% w 2007) koszty działalności lokacyjnej i wyższe (o 19% w 2007) koszty działalności ubezpieczeniowej. Rok 2008 przyniósł nie tylko duży wzrost odszkodowań, ale także wzrost kosztów działalności lokacyjnej. Szczegółowa analiza tych kosztów wskazuje na potężne negatywne zmiany w kosztach rewaloryzacji lokat, które mogą oznaczać odnotowanie utraty wartości lokat oraz w kosztach z realizacji lokat, które oznaczają straty wynikające ze sprzedaży lokat. Te dwie pozycje kosztowe wskazują na bardzo trudny rok. Potwierdza to sytuacja kryzysowa obserwowana w 2008 roku i odzwierciedlona w rachunku technicznym w sektorze ubezpieczeń.

Na tle powyższych spostrzeżeń ważne jest ustalenie wpływu różnicy pomiędzy przyrostem wartości składek i przyrostem wartości odszkodowań na przyrost wyniku technicznego. W roku 2008 różnica pomiędzy przyrostem wartości składki (o 14 633 851 tys. (w roku 2007 o 4 751 055 tys. zł) i przyrostem kosztu odszkodowań 10 085 442 tys. (w roku 2007 o 2 567 085 tys. zł) wynosiła 4 548 409 tys. (w roku 2007 2 233 971 tys.). Różnica ta nie przełożyła się

jednak na wzrost wyniku technicznego, ponieważ przyrost tego wyniku w roku 2008 był ujemny (-493 894 tys.). W roku poprzednim (2007) wystąpiła identyczna sytuacja, z tą jednak różnicą, że przyrost ujemny wyniku technicznego w roku 2007 był znacznie mniejszy, niż w roku 2008 i wynosił minus 139 779 tys. Biorąc pod uwagę 3,3%-procentową (w roku 2008, a 2,5% w roku 2007) inflację, realny spadek tego wyniku w roku 2008 jest jeszcze wyższy.

Dla porównania, w roku 2006 roku różnica pomiędzy przyrostem wartości składki i przyrostem kosztu odszkodowań prawie czterokrotnie przewyższała przyrost wyniku technicznego (który to przyrost w 2006 roku wynosił 1 424 mln zł). W 2006 roku oddziaływanie przyrostu składki i przyrostu kosztów odszkodowań na wynik techniczny było zwielokrotnione w porównaniu z rokiem 2005, kiedy to można było stwierdzić także, że wartość przyrostu wyniku technicznego była silnie zdeterminowana wzrostem swobodnego wyniku technicznego brutto (przyrost składki minus przyrost odszkodowań). Przemawiało za tym dodatkowo fakt, że relacja kosztów odszkodowań w tych latach w stosunku do wartości składki wykazywała malejące tempo (2006 – 47%, 2005 – 55%, 2004 – 57%). W tym aspekcie rok 2007 nie wyglądał najgorzej. Relacja odszkodowań z tego roku do wartości składki wynosiła 49% i świadczyła o dobrym szacunku ryzyka ubezpieczeniowego i składek ubezpieczeniowych. Jednakże w aspekcie wystarczalności składki na pokrycie podstawowych kosztów ubezpieczeniowych dla sektora ubezpieczeniowego rok 2008 jest trudny i może zwiastować potrzebę weryfikacji strategii działania w tym sektorze.

Analizując koszty działalności ubezpieczeniowej – kolejny obszar istotny w kształtowaniu wyniku technicznego – należy odnotować ich 14% (w roku 2007 - 19%) wzrost. Jest on zasługą przede wszystkim 20% (w roku 2007 - 23%) wzrostu kosztów akwizycji, stabilnością kosztów administracji (podobnie rzecz się miała w roku 2007).

Jeżeli weźmie się pod uwagę fakt, że koszty akwizycji obejmują wartości współmierne ze składkami zarobionymi w tym okresie, to nie trudno zauważyć, że przy 37% (w roku 2007 -14%) wzroście składek zarobionych wystąpił zdecydowanie mniejszy wzrost kosztów akwizycji. Zupełnie inaczej niż miało to miejsce przed rokiem, kiedy to wzrost kosztów akwizycji był prawie dwukrotnie wyższy niż wzrost składki zarobionej. Wówczas (w roku 2007) mogło to świadczyć o rosnącej konkurencyjności w ramach sektora ubezpieczeń, co dodatkowo podkreślał fakt, że wysokie tempo wzrostu kosztów akwizycji obserwowane było już od 2006 roku, kiedy to koszty akwizycji wykazywały 50% wzrost (a w roku 2005 zaledwie 9%). W roku 2008 widać, że sektor ubezpieczeniowy „oszczędza”

na kosztach prowizji akwizycyjnych, albo, iż pośrednicy ubezpieczeniowi są bardziej efektywni w swojej pracy (przy 20%-procentowym wzroście kosztów akwizycji występuje 37%-procentowy wzrost składki zarobionej).

W zakresie kosztów administracji (2005 – wzrost 3%, 2006 – wzrost 4%, 2007 – wzrost 3%, 2008 – wzrost 3%) można stwierdzić stałość ich realnego poziomu. Niewielkie zmiany mogą wynikać z inflacyjnego wzrostu cen. W 2008 – podobnie jak w okresach wcześniejszych – zakłady ubezpieczeń szczególną uwagę przywiązywały do dbania o optymalny poziom kosztów administracji, które praktycznie rzecz biorąc utrzymują się prawie na stałym poziomie. Wobec rosnącego przypisu składki należy ten fakt ocenić pozytywnie, tym bardziej, że (w przeciwieństwie do roku poprzedniego) „składkowy zwrot” z tych kosztów w roku 2008 jest wyższy w porównaniu z latami ubiegłymi.

Oceniając wynik z technicznego rachunku ubezpieczeń i ogólnego rachunku zysków i strat łącznie interesujące może być analizowanie wpływu przychodów i kosztów działalności lokacyjnej w obu działach ubezpieczeń łącznie. Zestawienie pomocnicze dla tej analizy przedstawia tablica 16.

Z tablicy 16 wynika, że rentowność działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń w dziale I spada z roku na rok. Rok 2008 był pod tym względem dla działu I bardzo nieprzychylny. (W ubiegłym roku spadek rentowności wystąpił zarówno w dziale I jak i w dziale II). W dziale tym widoczna jest znacząca utrata rentowności działalności lokacyjnej. Spowodowana jest ona przede wszystkim wzrostem kosztów z realizacji i z rewaloryzacji lokat, o czym wspomniano już wcześniej.

W dziale II – dla przeciwwagi – stwierdzić można wzrost rentowności działalności lokacyjnej. Jest on zasługą przede wszystkim potężnego wzrostu przychodów z lokat w jednostkach podporządkowanych. Przychody te (osiągane przede wszystkim z udziałów i akcji) w roku 2008 są ponad 120 razy wyższe od przychodów w roku 2007. Interesujące są także inne spostrzeżenia dotyczące działalności lokacyjnej w dziale II. Obserwuje się tu bowiem dodatnie wyniki z rewaloryzacji lokat (co oznacza odwracanie odpisów aktualizujących wartość lokat z tytułu utraty wartości i jest zjawiskiem pozytywnym) oraz wprowadzie mały, ale przyrost przychodów z realizacji lokat (co oznacza sprzedaż lokat z zyskiem).

Patrząc równolegle na koszty działalności lokacyjnej w tym dziale stwierdza się przede wszystkim to, że ich wartość jest zdecydowanie niższa niż analogicznych kosztów w dziale I. Ponadto w dziale II występują prawidłowości wzrostowe kosztów działalności lokacyjnej

podobne jak w dziale I (potężne – ponad 250-krotne – wzrosty kosztów odpowiadające wynikowi ujemnemu z rewaloryzacji lokat, co wskazuje na posiadanie lokat, dla których konieczne jednak były odpisy aktualizujące ich wartość oraz prawie dwukrotny wzrost wartości strat z realizacji – sprzedaży – lokat). Mając na uwadze

to, że wartości tych pozycji nie są zasadniczo znaczące, można stwierdzić, że obydwa działy reagowały w obszarze lokacyjnym na sytuację rynkową podobnie, niemniej jednak najbardziej dotkliwie sytuacja kryzysowa w roku 2008 odbiła się na działalności lokacyjnej w dziale I.

Tablica 16. Wynik z działalności lokacyjnej w latach 2006–2008 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dział I			Dział II			Razem		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Przychody działalności lokacyjnej	4 451 392	4 953 390	4 312 857	3 305 437	2 058 477	4 348 223	7 756 829	7 011 867	8 661 080
Dynamika	100%	111%	87%	100%	62%	214%	122%	90%	124%
Koszty działalności lokacyjnej	424 547	668 937	8 067 704	298 120	270 128	701 947	722 667	939 065	8 769 651
Dynamika	100%	157%	1199%	100%	91%	277%	100%	122%	947%
Wynik działalności lokacyjnej*	4 026 845	4 284 453	-3 754 847	3 010 317	1 788 349	3 646 276	7 037 162	6 072 802	-108 571
Dynamika	100%	106%	-88%	100%	59%	205%	100%	86%	
Łączna wartość lokat	68 597 280	76 443 549	54 524 100	35 187 859	40 774 007	45 092 241	103 785 139	117 217 556	99 616 341
Dynamika	100%	111%	135%	115%	116%	111%	100%	113%	123%
Zwrot brutto z działalności lokacyjnej = Wynik działalności lokacyjnej* / Średnia arytmetyczna łącznej wartości lokat	7%	6%	- 8%	10%	4%	9%	8%	6%	-0,12%

* łącznie z technicznego rachunku ubezpieczeń i z ogólnego rachunku zysków i strat; obliczenia dla 2008 roku według danych źródłowych www.knf.gov.pl, maj 2009.

Źródło: opracowanie własne.

3.3.2. Analiza wskaźnikowa kondycji sektora ubezpieczeń w 2008 r.

Obok przedstawionych powyżej danych sprawozdawczych, dokonania sektora ubezpieczeń w roku 2008 charakteryzują także ustalane relacje pomiędzy kategoriami sprawozdawczymi, tj. wskaźniki finansowe. Można je tworzyć i grupować różnie, w zależności od charakteru prowadzonej analizy, pokrewnej treści ekonomicznej, obligatoryjności ich stosowania, dostępności materiałów źródłowych umożliwiających ich ustalanie.

Poniżej przedstawia się analizę wskaźnikową według wyselekcjonowanych jako typowe obszarów analizy wskaźnikowej w sektorze ubezpieczeń. Analiza ta obejmuje:

1. ocenę wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej w tym sektorze,
2. ocenę rentowności,
3. ocenę sprawności działania,
4. ocenę współzależności.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle oceny wypłacalności, płynności oraz zdolności płatniczej w 2008 r.

Kondycję sektora ubezpieczeń w świetle oceny wypłacalności, płynności oraz zdolności płatniczej syntetycznie prezentują poniższe wskaźniki (tablica 17.).

Tablica 17. Wskaźniki wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej w latach 2007-2008

Nazwa wskaźnika	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Współczynnik wypłacalności (w%)	42,05	28,53	113,41	109,39	70,14	55,21
Wskaźnik płynności finansowej (w %)	142,62	132,26	170,91	196,99	154,41	147,57
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym (w %)	182,62	137,67	75,27	73,81	133,11	111,46
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań (w%)	12,41	13,72	8,47	4,65	11,38	11,26
Należności do środków własnych (w%)	7,69	9,21	18,66	18,22	14,68	15,10
Wskaźnik cyklu należności (w dniach)	11,28	8,46	69,57	64,49	35,57	27,64
Zobowiązania do środków własnych (%)	13,05	13,65	11,50	12,84	12,06	13,12
Wskaźnik płacenia zobowiązań (w dniach)	23,71	13,36	46,01	42,69	33,01	23,39

gdzie:

Współczynnik wypłacalności	$(\text{Środki własne} / \text{składka przypisana na udziale własnym}) * 100\%$
Wskaźnik płynności finansowej	$((\text{Lokaty płynne} + \text{środki pieniężne}) / \text{składka przypisana brutto}) * 100\%$
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale	$((\text{Zobowiązania} + \text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym}) / (\text{lokaty płynne} + \text{środki pieniężne})) * 100\%$
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań	$((\text{Przepływy netto z działalności operacyjnej} - \text{dywidendy wypłacone}) / (\text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym} + \text{zobowiązania})) * 100\%$
Należności do środków własnych	$(\text{Należności} / \text{środki własne}) * 100\%$
Wskaźnik cyklu należności (w dniach)	$(\text{Średni stan należności} / \text{składka przypisana brutto})$
Zobowiązania do środków własnych	$(\text{Zobowiązania} / \text{środki własne}) * 100\%$
Wskaźnik płacenia zobowiązań (w dniach)	$(\text{Średni stan zobowiązań} / \text{składka przypisana brutto})$

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.knf.gov.pl z maja 2008 r. .

Pierwszy z powyższych wskaźników (*współczynnik wypłacalności*) potwierdza spostrzeżenie, że w całym sektorze parametry charakteryzujące wypłacalność zakładów w dziale I nie są tak stabilne jak to miało miejsce jeszcze w roku poprzednim. Podobnie rzecz się ma ze wskaźnikiem wypłacalności, charakteryzującym dział II. W roku 2007 w dziale II obserwowano istotny wzrost wskaźnika z tej grupy, co mogło oznaczać, w szczególności wobec zastosowanej tu w obliczeniach uproszczonej procedury ustalania środków własnych powodującej ostrożnościowe ustalanie wartości tej kategorii, dobrą kondycję finansową zakładów operujących w tym dziale. Taka pozytywna zmiana następowała w tym dziale już od 2005 roku. Rok 2008 w obszarze wypłacalności wnosi w tym obszarze pewien niepokój, dotyczy on przede wszystkim działu I.

Interpretując ten wskaźnik bardziej obrazowo można powiedzieć, że każdym złotym składki przypisanej na udziale własnym w dziale II towarzyszyło 1,09 zł środków własnych zabezpieczających wypłacalność, podczas gdy w dziale I było to niewiele ponad 30 groszy (w roku 2007 – 45 groszy).

Wskaźnik *płynności finansowej* w zastosowanej formule pośrednio przedstawia politykę zarządzania płynnością

aktywów w zakładach w sektorze ubezpieczeń. Aby tę politykę ocenić, udział płynnych lokat i środków pieniężnych w wartości składki przypisanej brutto należy analizować w długim horyzoncie czasowym. Na bazie analizowanych czterech lat można przypuszczać, że zakłady ubezpieczeń w roku 2008 inaczej niż miało to miejsce w roku 2007 mogły borykać się z problemami płatniczymi. Takie przypuszczenie skierować można (mając na uwadze wartość analizowanego wskaźnika) pod adresem działu I. W dziale II obserwuje się bowiem jego znaczący wzrost, co zapowiada lepszą dbałość o zdolność płatniczą.

Wskaźnik *zdolności płatniczej na udziale własnym* mówi o obciążeniu zobowiązaniami i rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi aktywów płynnych, które mogą być wykorzystane na ich spłacanie.

Z obserwacji trendu tego wskaźnika od 2005 roku wynikało początkowo ogólnie minimalne (w gruncie rzeczy nieistotne) polepszenie się zdolności płatniczej w sektorze ubezpieczeń. By ulec pogorszeniu w ostatnich dwóch latach. Wskaźniki w rozbiciu na działy ubezpieczeń informowały, że nastąpiło to za sprawą głównie działu I. W roku 2006 obserwowano sytuację odwrotną: zdolność płatnicza na udziale własnym pogorszyła się zauważalnie

i szczególnie wyraźnie widać to w dziale I, chociaż i tak zdolność ta jest wyższa od zdolności płatniczej w dziale II. Zdolność płatnicza w dziale II nieznacznie uległa pogorszeniu. Rok 2007 odzwierciedlał wiernie zdolność płatniczą z roku 2006. Była tu widoczna wyraźna stabilizacja w tym obszarze, co może być wyrazem coraz lepszego zarządzania w tym obszarze finansów zakładów ubezpieczeniowych. Rok 2008 spowodował w tym obszarze inny obraz w dziale I i inny w dziale II. W dziale II nastąpiło nieznaczne pogorszenie polityki płatniczej, podczas gdy w dziale I wystąpiło wyraźne pogorszenie tej zdolności.

O zmianach w polityce lokacyjnej zakładów i w zarządzaniu płatnościami świadczy także kolejny wskaźnik – *wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań*. Jego malejące w 2005 roku wartości wskazywały na coraz uważniejsze zarządzanie wypracowywanymi z działalności operacyjnej wolnymi środkami pieniężnymi, co jest zjawiskiem pozytywnym, w szczególności, jeżeli weźmie się pod uwagę odległy termin wymagalności zobowiązań techniczno-ubezpieczeniowych wyrażonych w wartości rezerw. W roku 2006 wartość zdolności sektora ubezpieczeń do niemalże natychmiastowego pokrycia zobowiązań zarówno tych wymagalnych jak i potencjalnych – wyrażonych rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi wzrosła znacząco, bo w całym sektorze o ponad 85% (z tego w dziale I o ponad 80%, a w dziale II o 40%). Świadczyć to mogło na przykład o sprawnym windykowaniu na-

leżności ubezpieczeniowych i o dobrym zarządzaniu wydatkami operacyjnymi (co zapewniało wyższe przepływy operacyjne netto). Rok 2007 utrzymuje ten trend, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Analogicznie do wskaźnika omówionego powyżej, w roku 2008 wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań polepszył się nieznacznie w dziale I ale pogorszył w dziale II.

W rzeczywistości potwierdza to kolejny *wskaźnik cyklu należności w dniach*, który mówi, że w roku 2008 nastąpiło skrócenie cyklu rotacji należności w obydwu działach. W 2007 roku cykl windykacji należności uległ skróceniu do 35 dni (z 39), przy jednoczesnym niewielkim skróceniu terminu regulowania zobowiązań. W roku 2008 nastąpiło dalsze skrócenie oczekiwania na windykację należności (z 35 dni do 27). Świadczy to o poprawie jakości monitorowania należności. Zmiany zaprezentowane w tablicy 17 mogą świadczyć o dobrej praktyce windykacji należności.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle oceny rentowności w 2008 r.

Syntetycznymi miernikami, dzięki którym można oceniać opłacalność prowadzonej działalności, są wskaźniki rentowności. Wyrażają je relacje kategorii wynikowych do istotnych pozycji bilansu i rachunku zysków i strat. W sektorze ubezpieczeń może mieć zastosowanie wyselekcjonowana grupa tych relacji. Przedstawia ją tablica 18.

Tablica 18. Wskaźniki rentowności w latach 2004-2008 (w %)

Nazwa wskaźnika	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	13,78	9,24	8,28	4,31	11,72	7,68
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	5,06	-7,86	4,36	7,53	4,81	-2,42
Wskaźnik rentowności sprzedaży	12,88	6,62	11,04	16,58	12,11	10,03
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	32,92	22,55	10,30	14,71	17,95	17,33
Wskaźnik rentowności majątku	4,47	3,13	4,55	6,72	4,50	4,49

gdzie:

Wskaźnik rentowności działalności technicznej

(Wynik techniczny / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej

(Dochody z lokat / średnia wartość lokat bilansowych) * 100%

Wskaźnik rentowności sprzedaży

(Wynik finansowy netto / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych

(Wynik finansowy netto / średnia wartość kapitałów własnych) * 100%

Wskaźnik rentowności majątku

(Wynik finansowy netto / średnia wartość aktywów) * 100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.knf.gov.pl z maja 2008 r. .

Z obserwacji *wskaźnika rentowności działalności technicznej* w sektorze ubezpieczeń jako całości wynika, że osiągał on rosnące wartości jedynie do 2006 roku. Fakt ten bardzo dobrze świadczył o funkcjonowaniu zakładów ubezpieczeniowych i o rosnącej opłacalności działalności *stricte* ubezpieczeniowej. W 2006 wiele czynników mogło na to wpływać: zarówno zwiększona dynamika składki jak i niska dynamika kosztów odszkodowań. Nie bez

znaczenia była tu także wysoka rentowność lokat. Rok 2007 wykazywał jednak wyraźną tendencję zniżkową w obszarze rentowności. Tendencja zniżkowa w zakresie rentowności działalności technicznej niestety utrzymuje się także i w roku 2008. Na ten fakt wpływać mogło wiele czynników. Omawia się je poniżej.

Zauważyć jedynie można, że tempo wzrostu nominalnej wartości wyniku technicznego w roku 2007 uległo po-

ważnemu spowolnieniu i w roku 2007 wynosiło minus 3% przy inflacji 2,5% (w dziale I plus 6%, ale w dziale II minus 21%). W 2006 roku odnotowano wzrost wyniku technicznego na poziomie około 15,5% przy inflacji 1%, a w roku 2005 - ponad 16% przy inflacji 2,1%. Jest to niepokojący sygnał, o tym, że sfera ubezpieczeń w 2007 roku miała dość istotne trudności z dotrzymaniem tempa narzuczonego w zakresie rentowności przez rok 2005 i 2006. Sektor ubezpieczeń w roku 2007 nie osiągnął wyników sprzed roku. W roku 2008, przy inflacji 4,2% tempo wyniku technicznego wynosi minus 12% (czyli spadek jest bardzo widoczny w stosunku do roku 2007).

Na tym tle warto zaryzykować opinię, że być może rok 2005 i 2006 były wyjątkowe, jeżeli chodzi o rentowność działalności technicznej. Utrzymywanie się w 2006 roku ponad 60% przyrostu wyniku technicznego świadczyło o tym, że występowała passa na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Rok 2007 tę passę niestety przerywa, a rok 2008 tendencję spadkową utrzymuje co najmniej w dwójnasób.

Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej w roku 2008 jest niepokojący. W dziale I rentowność tej działalności jest ujemna, a w dziale II niższa niż w roku poprzednim. Już w roku 2007 oceniany wskaźnik przedstawiał trend, który zapowiadał słabsze wyniki. Działalność lokacyjna sektora ubezpieczeń w 2007 była bowiem na poziomie rentowności sprzed roku. Minimalny spadek rentowności działalności lokacyjnej nie był wówczas wielce niepokojący. Niepokoić mógł jednak fakt, że występował on przy 2,5% inflacji. Tak więc realny wzrost rentowności działalności lokacyjnej w roku 2007 był słabszy.

We wcześniejszych częściach raportu sygnalizowano już trudności w działalności lokacyjnej objawiające się znacznymi niezrealizowanymi stratami na lokatach. Wprawdzie straty te są efektem wyceny bilansowej niektórych lokat, ale fakt, że one występowały i to w znaczących wartościach już w roku 2007 świadczył o trudnościach na rynku lokacyjnym. W 2008 trudności na rynku lokacyjnym bardzo się pogłębiły. W tym roku koszty związane z wyceną lokat świadczącą o utracie wartości lokat są pięciokrotnie wyższe niż wartości wykazywane rok wcześniej, a straty wynikające z realizacji (sprzedaży) prawie czternastokrotnie (w roku 2007 wynosiły one 575 mln, a w roku 7 895 mln). Warto zauważyć, że w 2008 roku wartości tych kosztów towarzyszyły przychody z realizacji (sprzedaży) lokat, których wartość stanowiła zaledwie 1/3 wartości ubiegłorocznych zysków z realizacji lokat. To zestawienie ewidentnie pokazuje poważne trudności na rynku lokacyjnym występujące w roku 2008, a zapowiadane (dzięki analizowanym wskaźnikom) w roku 2007.

Wskaźnik rentowności sprzedaży informuje o tym, jaka część składki przypisanej brutto określa wartość zysku netto (zysku do podziału) w sektorze ubezpieczeń. Obserwując wartość tego wskaźnika na przestrzeni analizowanych czterech lat stwierdzić można znaczący wzrost rentowności ale do roku 2006. Już był on istotny w roku 2005, o czym informował wówczas wzrost wartości tego wskaźnika w odniesieniu do całego sektora. Wzrost ten występował w obydwu działach ubezpieczeń. Rok 2007 wykazywał już ewidentną i dlatego niepokojącą tendencję spadkową w zakresie rentowności sprzedaży. Mogły na to wpłynąć koszty akwizycji, które w tym roku znacząco wzrosły. Decydujące jednak znaczenie w 2007 roku (podobnie jak przed rokiem) miały jednak wysokie przyrosty kosztów z powodu zwiększania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym. Summa summarum o roku 2007 można było powiedzieć, że w zakresie rentowności był rokiem trudnym dla sektora ubezpieczeń. Rok 2008 nie napawa optymizmem, w szczególności w dziale I. Wskaźnik rentowności sprzedaży w tym dziale stanowi niewiele ponad 50% wartości wskaźnika ubiegłorocznego. Wynikać to może nie ze wzrostu kosztów akwizycji (ich 20% przyrost nie był tu aż tak ważący) a przede wszystkim z bardzo dużej wartości strat poniesionych z powodu realizacji (sprzedaży) lokat i kosztów z tytułu aktualizacji wartości lokat utrzymywanych w tym dziale.

Powyższe spostrzeżenia mają odzwierciedlenie także w kolejnych wskaźnikach. Zarówno, bowiem ROE jak i ROA ustalone dla całego sektora ubezpieczeń w roku 2008 wykazują tendencję malejącą. *Wskaźnik rentowności kapitałów własnych* (ROE) dla całej sfery ubezpieczeń zmniejszył się. Podobnie rzecz się ma ze *wskaźnikiem rentowności majątku* (ROA). Wprawdzie zmniejszenie tego wskaźnika było istotne w roku 2007, a w roku 2008 malejące tempo zmian w wartości tych wskaźników nie jest drastycznie niskie, ale utrzymujące się spadki rentowności (dla całego sektora) nie stanowią dobrej zachęty dla inwestorów. Ich poziomy należy szczególnie uważnie obserwować w kolejnych latach. Obserwacje te mogą bowiem dostarczać odpowiedzi na kardynalne pytanie, jak sektor ubezpieczeniowy poradzi sobie w kolejnych latach z trudną sytuacją rynkową obserwowaną w roku 2008 i spodziewaną w roku kolejnym.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle sprawności działania w 2008 r.

Grupa wskaźników sprawności działania niesie ze sobą szczególnie bogaty wieloaspektowych informacji o zmianach w sektorze ubezpieczeń w roku 2008 (tablica 19.).

Tablica 19. Wskaźniki sprawności działania w latach 2007-2008 (w %)

Nazwa wskaźnika	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Dynamika składki przypisanej brutto	121	153	111	111	117	136
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	121	150	114	114	118	136
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	123	186	110	111	117	151
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	123	186	113	113	119	154
Stopa rezerw technicznych	258	184	130	129	208	166
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	302	215	262	259	287	229
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	3	3	51	53	23	20
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	247	176	0,00	0,00	151	118
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	9	6	152	149	76	55
Wskaźnik rotacji majątku	35	47	41	41	37	45
Dynamika lokat	118	106	116	111	117	108
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	303	214	249	243	282	24
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	100	100	95	94	99	98
Współczynnik szkodowości brutto	42	51	60	61	49	54
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	42	52	64	61	50	55
Wskaźnik kosztów akwizycji	12	9	17	18	14	12
Wskaźnik kosztów administracyjnych	6	4	11	10	8	6
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	17	13	25	26	21	17
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	19	14	32	34	23	20

gdzie:

Dynamika składki przypisanej brutto	(Składka przypisana brutto w roku badanym / składka przypisana brutto w roku poprzednim) * 100%
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	(Składka przypisana na udziale własnym w roku badanym / składka przypisana na udziale własnym w roku poprzednim) * 100%
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	(Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w roku badanym / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w roku poprzednim) * 100%
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	(Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w roku badanym / odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w roku poprzednim) * 100%
Stopa rezerw technicznych	(Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / składka przypisana na udziale własnym) * 100%
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	(Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym + kapitały własne / składka przypisana na udziale własnym) * 100%
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	(Rezerwa składki brutto / składka przypisana brutto) * 100%
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	((Rezerwa ubezpieczeń na życie na udziale własnym + rezerwa dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	(Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%
Wskaźnik rotacji majątku	(Składka przypisana brutto / średnia wartość aktywów) * 100%
Dynamika lokat	(Lokaty na koniec badanego okresu / lokaty na początek badanego okresu) * 100%
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	(Lokaty / składka przypisana brutto na udziale własnym) * 100%
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	(Lokaty / (kapitały własne + rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym)) * 100%
Współczynnik szkodowości brutto	((Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto) / składka zarobiona brutto) * 100%
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	(Odszkodowania i świadczenia / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%
Wskaźnik kosztów akwizycji	(Koszty akwizycji / składka przypisana brutto) * 100%
Wskaźnik kosztów administracyjnych	(Koszty administracyjne / składka przypisana brutto) * 100%
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	(Koszty działalności ubezpieczeniowej / składka przypisana brutto) * 100%
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	((Koszty działalności ubezpieczeniowej + pozostałe koszty techniczne na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.knf.gov.pl z maja 2008 r. .

Pierwszoplanowym sprawdzianem sprawności działania w sektorze ubezpieczeń jest przyrost (dynamika) składki przypisanej brutto. Zamieszczony w tabeli wykaz wartości stosownych wskaźników pokazuje zauważalne różnice w kolejnych latach. Systematyczne przyrosty dobrze świadczą o rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce. W roku 2006 sprawniejszy w tym względzie był jednak dział I, w którym przyrost przypisu składki brutto jest znaczący. Z wcześniejszych analiz wynika, że wiązał się on w dużej mierze ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. W dziale II w roku 2006 – stabilizacja w przypisie składki oznacza, że w zakresie wartości sprzedaży produktów ubezpieczeniowych prym wiodły zakłady z działu ubezpieczeń na życie. Rok 2007 i w tym obszarze przedstawiał trend malejący. Jego nachylenie dodatkowo wzmacnia fakt, że w roku 2007 występowała 2,5% inflacja. Tłumaczyć ona nieco może mniejszy popyt na ochronę ubezpieczeniową odnotowany w tymże roku. Rok 2008 przyniósł w sektorze ubezpieczeń wzrost w zakresie dynamiki składki przypisanej brutto. Przyrost składki w tym okresie jest najwyższy ze wszystkich wcześniejszych lat.

Analiza *dynamiki odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto* w latach 2004-2008 na tle dynamiki przypisu składki ujawniała wyjątkową synchronizację trendów pomiędzy obydwoima kategoriami obserwowanych odrębnie dla obydwu działów. Wprawdzie ich wartości były różne ale dynamiki bardzo zbliżone. Taka równowaga jest dobrą cechą sektora ubezpieczeń. W roku 2007 ta synchronizacja nieco się załamała. Odszkodowania z 2007 roku w dziale II przewyższyły składki przypisane brutto. W raporcie z roku 2007 stwierdzono, że być może jest to kolejny sygnał o rodzących się trudnościach rynkowych w tym sektorze. Diagnoza ubiegłoroczna okazała się słuszna. W roku 2008 należy odnotować bardzo wysoką dynamikę wypłaconych świadczeń w szczególności w dziale I. W dziale II w roku 2008 dynamika została utrzymana na zbliżonym poziomie do ubiegłorocznej.

Stopa rezerw technicznych wskazuje na konsekwentne stosowanie polityki w zakresie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, które są ważnym elementem strategii ochrony zakładu i jego klientów przed skutkami ryzyka ubezpieczeniowego. Analizując stopę rezerw technicznych w dziale I nie trudno zauważyć, że w przeciwieństwie do działu drugiego, w dziale I stopa ta zmniejsza się do roku 2006. Rok 2007 zapowiadał minimalnie rosnące zmiany w tym zakresie. Wobec stwierdzonej wcześniej malejącej w 2007 roku dynamiki składki przypisanej brutto oznaczać to mogło, że portfel ubezpieczeń przyjął inną strukturę ryzyka ubezpieczeniowego lub że zakłady ubez-

pieczeń obniżyły składki ubezpieczeniowe. Na podstawie niewielkiej zmiany można było jedynie na ten temat spekulować. W raporcie z roku 2007 stwierdzono, że niemniej jednak ten aspekt funkcjonowania sfery ubezpieczeń w kolejnym roku powinien być szczególnie uważnie analizowany. W roku 2008 obserwuje się dalszy, ale tym razem poważny, spadek stopy rezerw technicznych, zwłaszcza w dziale I. Oznacza to – najprawdopodobniej – przeorientowanie charakteru ochrony ubezpieczeniowej w kierunku oferowania produktów krótkoterminowych.

Analizując *wskaźnik efektywności majątku*, w ciągu 2005 roku można było zauważyć nieistotną jeszcze tendencję malejącą. W raporcie, w którym poddano analizie rynek ubezpieczeń w 2005 roku zwrócono jednak uwagę na to, że warto ten wskaźnik obserwować w kolejnym (2006) roku, ponieważ może on być zwiastunem obniżania się sprawności w zakresie pozyskiwania składki przypisanej i niższej efektywności wykorzystywania zasobów majątkowych. Obawy te potwierdziły się w 2006 roku generalnie w odniesieniu do działu II, w którym widać było zdecydowane pogorszenie się efektywności majątku, co wskazywało na istotne obniżenie sprawności działania mierzonej tym wskaźnikiem.

W raporcie z 2006 roku analizowano głęboko czynniki mające znaczenie dla sprawności działania, dla wydajności (produktywności operacyjnej) aktywów. Interpretując je stwierdzono wówczas, że rok 2006 wzmocnił odczucie obniżania się efektywności wykorzystywania zasobów (sprawności działania) zaangażowanych w sektorze ubezpieczeń, w szczególności w dziale II. Rok 2007 przyniósł zdecydowaną poprawę sprawności działania w dziale II. W dziale I trwał wzrost sprawności działania wymagała potwierdzenia w roku kolejnym. Rok 2007 w dziale I utrzymał tę sprawność na poziomie roku ubiegłego. Na tym tle, w roku 2008 należy podkreślić bardzo znaczący wzrost sprawności działania w sektorze ubezpieczeń. Spostrzeżenie dobrze świadczy o skuteczności działań w sektorze ubezpieczeń.

Interesująca może być obserwacja wskaźników związanych z intensywnością działalności lokacyjnej. Z komentarzy zamieszczonych w raportach z lat poprzednich wynika, że widoczne jest (w roku 2006) rosnące tempo w zakresie wartości lokat sektora ubezpieczeń. Było ono wynikiem zintensyfikowania działań lokacyjnych przeprowadzanych przez dział I. W dziale II zmiany w roku 2006 w stosunku do roku 2005 były ledwie zauważalne. Ten imponujący wzrost lokat w dziale I w roku 2006 – jak to już podkreślano był zasługą przede wszystkim przyrostu lokat odnoszących się do produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Na tym tle rok 2007 wyglądał mało optymistycznie. Interesująca

jednak wydaje się tu obserwacja, że w dynamice lokacyjnej w okresie 2004-2007 występowała pewna prawidłowość: okresowe wzrosty i spadki. Niestety nie potwierdziło się przypuszczenie, że ta zaobserwowana poniekąd „prawidłowość” w zachowaniu się w dynamice lokacyjnej może – jeżeli się potwierdzi słuszność obserwacji – objawić się w sferze ubezpieczeń zdecydowanie korzystniejszymi zmianami w obszarze lokat niż miało to miejsce w roku 2007. Prawidłowość nie potwierdziła się. Tego typu cykliczność w sektorze ubezpieczeń nie występuje. Rok 2008 w tę „cykliczność” nie wpisuje się.

Szczególnym obszarem oceny sprawności działania w sektorze ubezpieczeń jest zarządzanie kosztami zakładów ubezpieczeń. Wskaźnikiem, który na tym tle wydaje się pierwszoplanowy jest *współczynnik szkodowości brutto*. Współczynnik ten informuje bowiem o tym, jaką część składki zarobionej brutto sektor przeznaczał w danym roku na koszty odszkodowań brutto. Duże wahania wartości tego wskaźnika mogą informować o błędach w ocenie ryzyka ubezpieczeniowego. W roku 2005, w całym sektorze wskaźnik ten zmniejszył się o około 2%. W roku 2006 wskaźnik szkodowości brutto zmniejszył się bardzo istotnie, bo już o 12%. W roku 2007 niewiele ponad 1%. W roku 2007 nie obserwowano więc jakiegos szczególnego zagrożenia lub nieprawidłowości. Jednakże rok 2008 może niepokoić, ponieważ widoczny jest duży przyrost tego współczynnika w całym sektorze, a w szczególności w dziale I. W ubiegłym roku prym w tym względzie wiodł dział II.

Interesujące na tym tle jest sprawdzenie jak w analizowanym okresie zachowywał się *wskaźnik szkodowości na udziale własnym*. Jeżeli bowiem wskaźniki te będzie się analizować łącznie, to przy podobnym trendzie można podejrzewać stabilną politykę w zakresie reasekuracji. Obserwacje tempa wzrostu obydwu tych wskaźników pozwalają stwierdzić prawie 100% synchronizację zmian w obydwu miarach szkodowości ubezpieczeń. Ponieważ synchronizacja ta utrzymuje się na przestrzeni analizowanych już czterech lat, można uznać taki stan za cechę trwałą (skądinąd merytorycznie uzasadnioną) sektora usług ubezpieczeniowych. Na tej podstawie (i nie dużych różnic w zmianach analizowanych wskaźników) można też dodać, że co najmniej od 2005 roku w sektorze ubezpieczeń w Polsce nie następują żadne radykalne zmiany w polityce reasekuracyjnej zakładów ubezpieczeń w obu działach.

Drugim, szczególnie ważnym obszarem w zarządzaniu kosztami w sektorze ubezpieczeń są koszty akwizycji i koszty administracji. W 2005 roku, udział obydwu wymienionych kategorii kosztów (w składce przypisanej brutto) w skali całego sektora ubezpieczeń zmalał. W roku 2006 zmalał tylko udział kosztów administracyjnych (w składce przypisanej brutto). Z kolei w 2007 roku

wzrósł istotnie udział kosztów akwizycji i miało to miejsce zarówno w I jak i w II dziale ubezpieczeń, przy jednoczesnym obniżeniu się udziału kosztów administracyjnych w składce przypisanej brutto. W 2008 roku nie sposób nie zauważyć spadków wartości kosztów akwizycji w wartości przypisu składki brutto. Szczególnie wyraźne jest to widoczne w dziale I i wskazuje na to, że zakłady przywiązują wagę do coraz bardziej efektywniej pracy pośredników ubezpieczeniowych.

Innym ważnym obszarem świadczącym o sprawności działania sektora ubezpieczeń jest zarządzanie kosztami administracyjnymi. Podkreślić należy, że nawet niewielka zmiana w stosunku do *wskaźnika kosztów administracyjnych* jest ważnym sygnałem o jakości zarządzania w tym obszarze kosztów. Wynika to z faktu, że koszty administracyjne są z natury rzeczy w większości kosztami stałymi (w przeciwieństwie do kosztów akwizycji, gdzie ich duża część zmienia się stosownie do zmian w rozmiarze składki przypisanej). Dlatego też niższy wskaźnik kosztów administracyjnych świadczy *de facto* o wyższej ich wydajności, co ze wszech miar jest pozytywnym zjawiskiem. Fakt, że taki spadek udziału kosztów administracji w składce przypisanej brutto obserwuje się zarówno w 2005, 2006, 2007 jak i w 2008 roku dobrze świadczy o długoterminowym zarządzaniu kosztami administracyjnymi w obu działach. Ponieważ w roku 2008 wystąpił nieznaczny spadek udziału tych kosztów w składce przypisanej brutto, można powiedzieć, że w roku 2008 wzrosła wydajność każdego złotego ponoszonego w związku z administrowaniem zakładami ubezpieczeniowymi. Takie zjawisko należy dobrze oceniać.

Inaczej jednak stało się z kosztami akwizycji. Jak już sygnalizowano, ich duży wzrost wystąpił w latach wcześniejszych (w 2007 roku 17% w dziale I i 25% w dziale II). Przyrost składki przypisanej brutto w tym samym czasie wnosił 21%. Takie zachowanie się kosztów akwizycji mogło być uznane za oznaczające progresywną zmienność kosztów akwizycji a tym samym spadek produktywności tych kosztów. W raporcie z roku 2007 zasugerowano, że potwierdzenia tego spostrzeżenia należy oczekiwać po analizie roku 2008. Analizując rok 2008 stwierdzić można, że relacja kosztów akwizycji do składki przypisanej brutto wykazuje trend malejący. Spadek wartości tego wskaźnika w dziale I z 12% do 9% i niewielki wzrost w dziale II z 17% do 18% wobec ponad 36% dynamiki składki przypisanej brutto (w roku 2008) nie potwierdza progresywnej zmienności kosztów akwizycji obserwowanej dotychczas, a świadczyć może między innymi o zmianach w polityce wynagrodzeń prowizyjnych lub o poszukiwaniu nowych (tańszych) dróg dystrybucji produktów ubezpieczeniowych.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle oceny wskaźników współzależności w 2008 r.

Współzależność należy interpretować trojako: z jednej strony jako siłę uzależnienia sektora ubezpieczeń o obcych źródłach finansowania jego działalności, z drugiej strony jako siłę związku z reasekuratorami i wreszcie z trzeciej – jako siłę właścicielskiego zabezpieczenia wypłacalności zakładów ubezpieczeń. Stosowne wskaźniki przedstawia tablica 20.

Tablica 20. Wskaźniki współzależności w latach 2007-2008 roku (w %)

Nazwa wskaźnika	Dział I		Dział II		Razem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Kapitały własne do funduszu ubezpieczeniowego	17	17	100	101	38	38
Wskaźnik zatrzymania składki	99	97	90	90	95	95
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	99	99	90	92	95	97
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	99	8	88	89	96	95
Wskaźnik ogólnego zadłużenia kapitału własnego	83	84	50	51	71	71

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.knf.gov.pl z maja 2008 r.

gdzie:

Kapitały własne do funduszu ubezpieczeniowego

Wskaźnik zatrzymania składki

Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń

Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Wskaźnik ogólnego zadłużenia aktywów

Kapitały własne / rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym) * 100%

(Składka przypisana na udziale własnym / składka przypisana brutto) * 100%

(Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%

(Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto) * 100%

((Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym+zobowiązania)/aktywa)* 100%

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do pierwszej kwestii można stwierdzić, że w roku 2008 (podobnie i rok wcześniej) sektor ubezpieczeń korzystał w sposób stabilny z obcych źródeł finansowania swojej działalności, przez które należy tu rozumieć zarówno wymagalne zobowiązania jak i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe. Informuje o tym wartość *wskaźnika ogólnego zadłużenia*, która praktycznie nieistotnie zmieniała się na przestrzeni 2004-2008 roku. Ponieważ zmiany w wartości analizowanego wskaźnika w odniesieniu do działu I i działu II są nieznaczące, można uznać, że zadłużenie w sektorze ubezpieczeniowym wykazuje cechy stabilności: z okresu na okres jest na bardzo zbliżonym poziomie.

W odniesieniu do siły związku sektora ubezpieczeń z reasekuratorami, minimalny w roku 2008 (podobnie jak

to miało miejsce w roku poprzednim) wzrost *wskaźnika zatrzymania składki*, około 7% (dla całego sektora) wzrost w 2008 (a 3% spadek w roku 2007 i niewielkie zmiany w latach poprzednich) *wskaźnika zatrzymania odszkodowań i świadczeń*, oraz praktycznie stabilna wartość *wskaźnika zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych* informują generalnie o prawdopodobnie minimalnych zmianach w polityce reasekuracyjnej stosowanej w sektorze ubezpieczeń i tak naprawdę mogą potwierdzać jej stabilność, którą już sygnalizowano we wcześniejszych uwagach niniejszego tekstu.

W odniesieniu do siły właścicielskiego zabezpieczenia wypłacalności zakładów ubezpieczeń można zauważyć także stabilizację. *Wskaźnik kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego* praktycznie nie zmienia się znacząco.

3.3.3. Zestawienie wniosków wynikających z wstępnej i wskaźnikowej analizy sprawozdań finansowych sektora ubezpieczeń w 2008 r.

W roku 2008 w sektorze ubezpieczeń wystąpiło kilka istotnych zmian i ważnych na tym tle spostrzeżeń, które można zestawzić w postaci poniższych syntetycznych wniosków.

1	Na 31 grudnia 2008 roku wartość sumy bilansowej, a więc jednocześnie wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego wynosiła 137 992 713 tys. zł. W porównaniu ze stanem aktywów na początek 2008 roku (126 537 903 tys. zł) odnotować należy ich 10%-procentowy wzrost, podczas gdy w roku 2007 odnotowano wzrost 17%, a w roku 2006 nawet 20%. Ten przyrost aktywów sektora ubezpieczeń nastąpił w warunkach 3,3%-procentowej inflacji (w roku 2007 - 2,5%). Fakt ten wskazuje na dalsze spowalnianie rzeczywistego rozwoju majątkowego potencjału tego sektora.
2	W roku 2008, podobnie jak miało to miejsce w 2007 i 2006 roku, zasoby dynamiczniej gromadzone były w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Przyrost zasobów wystąpił w każdym dziale z powodu jego właścicielskiego dokapitalizowania i aktualizacji wyceny aktywów. Podobnie jak rok wcześniej, ważny był tu wzrost rozmiarów sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Jednak sytuacja w 2008 roku w tym obszarze wyglądała zupełnie odmiennie. Duża dynamika składek przypisanych brutto nie przekładała się ani na dużą dynamikę aktywów lokacyjnych (tak jak to miało miejsce w 2007 roku) ani innych grup aktywów, ważnych w zakładzie ubezpieczeniowym. Oznaczać to może praktycznie jedno: zasoby w drodze akwizowania składek szybko były wydawane. Może to być sygnałem oferowania w roku 2008 specjalnych krótkoterminowych (może inwestycyjnych) produktów ubezpieczeniowych, wymagających szybkich wypłat aktywów.
3	Za szczególną cechę polityki lokacyjnej w 2008 roku stosowanej w sektorze ubezpieczeniowym można uznać jej skierowanie na grunty, budynki i budowle oraz lokaty terminowe w instytucjach kredytowych.
4	W roku 2008 (podobnie jak to miało miejsce przed rokiem i w latach wcześniejszych) portfel lokacyjny koncentrowano na podmiotach spoza grup kapitałowych stworzonych wokół zakładów ubezpieczeń.
5	Polityka lokacyjna stosowana w tym sektorze w odniesieniu do struktury lokat dokonywanych na ryzyko zakładów ubezpieczeń w roku 2008 nie jest już tak stabilna jak to było w latach wcześniejszych. Odnotować przy tym należy także czerpanie korzyści ekonomicznych z lokat, w których coraz bardziej znaczący udział posiadają nieruchomości, w tym budowlane.
6	Sektor ubezpieczeniowy w roku 2007 rozwijał się dość dynamicznie (w porównaniu z latami poprzednimi) wielopodmiotowe struktury organizacyjne (grupy kapitałowe), podczas gdy w roku 2008 obserwuje się spadkowe praktyki w tym zakresie.
7	W przeciwieństwie do lat poprzednich, kiedy to największą dynamiką wśród dużych grup aktywów wyróżniały się aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający (w okresie 2005-2007), w roku 2008 obserwuje się widoczne załamanie tego trendu, wyrażające się 27% spadkiem wartości tej grupy aktywów.
8	Spadek (10%) obserwuje się również w grupie rzeczowych składników majątkowych obejmującej głównie środki trwałe. Świadczyć to może o prawdopodobnych oszczędnościach w wydatkach na tę grupę aktywów.
9	W roku 2008 wzrost aktywowanych kosztów akwizycji można uznać za początek stabilnego, rosnącego, trendu w praktyce sprzedaży długoterminowych produktów ubezpieczeniowych.
10	Szczególnie zauważalny jest w 2008 roku wzrost wartości firmy (ponad 200% ubiegłorocznej wartości). Wydaje się, że jest on efektem przejęć (i to głównie w dziale II), co wobec faktu, wspomnianego wcześniej spadku lokat w jednostkach podporządkowanych, można uznać za zmianę strategii inwestycyjnych w sektorze ubezpieczeniowym: w miejsce ekspansji zewnętrznej obserwuje się ekspansję wewnętrzną.
11	Poza zmianami w wyniku finansowym netto, najbardziej zauważalny był wzrost kapitałów rezerwowych i zapasowych. Zastanawiające jest to, że w dziale I w roku 2008 kapitały rezerwowe utrzymywały się na poziomie bardzo zbliżonym do wartości z roku 2007, podczas gdy w dziale II wystąpił trzykrotny wzrost kapitałów rezerwowych. Trudno określić przyczyny tego wzrostu wobec faktu utrzymywania się nierozliczonych strat z ubiegłych okresów. Wzrosty tych kapitałów nie są jednak istotne w zakresie wzrostu kapitału własnego. Największy bowiem udział w ogólnej wartości kapitału własnego ma bowiem kapitał zapasowy. W zakresie tych kapitałów można przypuszczać, że przyczyną ich wzrostu nie były ważne dopłaty do kapitału a wycofanie środków trwałych (takich, które w roku 1995 roku zakłady ubezpieczeń posiadały na stanie i w tymże roku przeszacowywały).
12	W roku 2008 obserwuje się (podobną do lat wcześniejszych) tendencję spadkową w zakresie należnych wpłat na kapitał podstawowy. Niemniej jednak wobec wzrostu kapitału podstawowego można zaryzykować spostrzeżenie, że emisje akcji były opłacane przez właścicieli w szerszym zakresie niż miało to miejsce w latach poprzednich.

13	Analizując zyski zatrzymane można stwierdzić brak wyraźnego trendu w tym zakresie. W całym segmencie ubezpieczeniowym w okresie 2004-2008 widoczne są naprzemienne wzrosty i spadki przyrostów zysków zatrzymanych. Interesujące jest również i to, że na przestrzeni tych lat jeżeli w pierwszym dziale zatrzymywano więcej zysków, to dzielono je w dziale II (rok 2006 i 2007). Jeżeli w dziale I dzielono zyski intensywniej, to zatrzymywano je w dziale II (rok 2008).
14	W roku 2008 odnaleźć można dowody na przestrzeganie zasady związku szacowania rezerw technicznych z rozmiarami działalności co świadczy o dbaniu zakładów ubezpieczeniowych o możliwość kontynuowania działalności ubezpieczeniowej.
15	Analizując strukturę rezerw w roku 2008 zauważyć można duży wzrost rezerw ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający (już na udziale własnym). Dotychczas, dynamika tej rezerwy szczególnie wysoka była w roku 2006 i znacząca była również w roku 2005. Rok 2007 charakteryzowało zdecydowanie niższe tempo. Oznacza to, że w roku 2007 wystąpiły pewne zahamowania w tym obszarze działalności ubezpieczeniowej. Nie odnotowano bowiem tak spektakularnego rozwoju, jak to miało miejsce w latach poprzednich. W roku 2008 w tym obszarze ubezpieczeń na życie widać znowu ożywienie.
16	Analizując ponadto wartości innych rezerw można zauważyć na przykład, że w sektorze ubezpieczeń na życie następuje dalsze (choć w roku 2008 nie tak znaczące jak w roku 2007) wyhamowanie rozwoju polityki w zakresie udzielania ubezpieczonym premii i rabatów.
17	Na przestrzeni lat 2004-2006 można było stwierdzić, że polityka reasekuracyjna w głównych obszarach ubezpieczeń była stabilna. W roku 2007 ta stabilność dość wyraźnie się łamie, a w roku 2008 załamanie to (na przestrzeni kolejnych lat) widać już wyraźnie. Ponadto, obserwując rezerwy na udziale własnym można zauważyć, że reasekuracja nie wpłynęła znacząco na udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w pasywach ogółem: te rezerwy, które są w 2008 roku najbardziej znaczące w ujęciu brutto, są znaczące także w ujęciu na udział własny.
18	Analizując wartość rezerwy na świadczenia emerytalne w połączeniu ze zmianami w funduszach specjalnych można podejrzewać dalsze preferowanie krótkoterminowych świadczeń na rzecz pracowników.
19	Patrząc na sektor ubezpieczeń z perspektywy możliwych w nim powiązań kapitałowych pomiędzy różnymi jednostkami, można zauważyć, że w roku 2008 zauważalne jest ożywienie w relacjach pomiędzy podmiotami z grup kapitałowych występujących w sektorze ubezpieczeniowym. Jednakże ze względu na ciągle niskie wartości charakteryzujące relacje pomiędzy jednostkami w ubezpieczeniowych grupach kapitałowych, w sektorze ubezpieczeń w okresie 2004-2008 transakcje wewnątrzgrupowe nie odgrywały szczególnie doniosłej roli.
20	Wydaje się, że rok 2008 (podobnie jak rok 2007) nie był dla zakładów ubezpieczeniowych rokiem łatwym. W szczególności uwidacznia się to na tle lat wcześniejszych. Dla przypomnienia warto zauważyć, że dobrym rokiem dla sektora ubezpieczeń był rok 2005 (wzrost wyniku technicznego w całym sektorze ubezpieczeń wynosił w porównaniu z rokiem 2004 – 80%). Z perspektywy czasu, rok 2006 – pomimo niższego tempa wzrostu wyniku technicznego (45%) – też należy oceniać pozytywnie. Rok 2008 na tym tle wypada znacznie gorzej. Wynik techniczny w 2008 roku spadł o ponad 10% w porównaniu z rokiem poprzednim, a wynik netto wzrósł o 12%.
21	Rok 2008 przyniósł nie tylko duży wzrost odszkodowań, ale także ogromne koszty działalności lokacyjnej (w dziale I ponad 12 razy większy niż w roku 2007). Szczegółowa analiza tych kosztów wskazuje na potężne negatywne zmiany w kosztach rewaloryzacji lokat, które mogą oznaczać odnotowanie utraty wartości lokat oraz w kosztach z realizacji lokat, które oznaczają straty wynikające ze sprzedaży lokat. Te dwie pozycje kosztowe wskazują na bardzo trudny rok. Potwierdza to sytuacja kryzysowa obserwowana w 2008 roku i odzwierciedlona w rachunku technicznym w sektorze ubezpieczeń.
22	W aspekcie wystarczalności składki na pokrycie podstawowych kosztów ubezpieczeniowych dla sektora ubezpieczeniowego rok 2008 jest trudny i może zwiastować potrzebę weryfikacji strategii działania w tym sektorze.
23	W 2008 roku nie sposób nie zauważyć spadków udziału wartości kosztów akwizycji w wartości przypisu składki brutto. Szczególnie wyraźnie jest to widoczne w dziale II i wskazuje na to, że zakłady przywiązują wagę do coraz bardziej efektywniej pracy pośredników ubezpieczeniowych. W roku 2008 widać, że sektor ubezpieczeniowy „oszczędza” na kosztach prowizji akwizycyjnych.
24	Rentowność działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń w dziale I spada z roku na rok. Rok 2008 był pod tym względem dla działu I bardzo nieprzychylny. (W ubiegłym roku spadek rentowności wystąpił zarówno w dziale I jak i w dziale II). W dziale tym widoczna jest znacząca utrata rentowności działalności lokacyjnej. Spowodowana jest ona przede wszystkim potężnym wzrostem kosztów z realizacji i z rewaloryzacji lokat, o czym wspomniano już wcześniej.

25	W dziale II – dla przeciwwagi – stwierdzić można wzrost rentowności działalności lokacyjnej. Jest on zasługą przede wszystkim potężnego wzrostu przychodów z lokat w jednostkach podporządkowanych. Przychody te (osiągane przede wszystkim z udziałów i akcji) w roku 2008 są ponad 120 razy wyższe od przychodów w roku 2007.
26	Obydwa działy reagowały w obszarze lokacyjnym na sytuację rynkową podobnie, niemniej jednak najbardziej dotkliwie sytuacja kryzysowa w roku 2008 odbiła się na działalności lokacyjnej w dziale I. Tę sytuację potwierdzają niepokojące wartości wskaźników ustalanych w obszarze wypłacalności. Dla przykładu, w dziale II nastąpiło znaczące polepszenie polityki płatniczej, podczas gdy w dziale I wystąpiło pogorszenie tej zdolności.
27	Pozytywnie należy ocenić fakt, że w roku 2008 nastąpiło dalsze skrócenie oczekiwania na windykację należności (z 35 dni do 27). Świadczy to o poprawie jakości monitorowania należności. Zmiany te mogą świadczyć o dobrej praktyce windykacji należności. W oparciu o inne parametry można wypuklić ogólniej zaobserwowaną prawidłowość, że w roku 2008 obserwuje się znaczący wzrost sprawności działania w sektorze ubezpieczeń. Spostrzeżenie to dotyczy obydwu działów i dobrze świadczy o skuteczności działań w sektorze ubezpieczeń.
28	W roku 2008 – jak wspomniano to wcześniej – utrzymuje się tendencja zniżkowa w zakresie rentowności działalności technicznej. W roku 2008, przy inflacji 3,3%, 11%-procentowy spadek wartości tego wyniku jest bardzo widoczny w stosunku do roku 2007. Na tym tle warto zaryzykować opinię, że być może rok 2005 i 2006 były wyjątkowe, jeżeli chodzi o rentowność działalności technicznej. Utrzymywanie się w 2006 roku ponad 60% przyrostu wyniku technicznego świadczyło o tym, że występowała passa na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Rok 2007 tę passę niestety przerywa, a rok 2008 tendencję spadkową utrzymuje co najmniej w dwójnasób.
29	Niepokojąca w 2008 roku jest także rentowność działalności lokacyjnej. W dziale I rentowność tej działalności jest ujemna, a w dziale II niższa niż w roku poprzednim. W 2008 trudności na rynku lokacyjnym bardzo się pogłębiły. W tym roku koszty związane z wyceną lokat świadczą o utracie wartości lokat są pięciokrotnie wyższe niż wartości wykazywane rok wcześniej, a straty wynikające z realizacji (sprzedaży) prawie 14-krotnie. Warto zauważyć, że w 2008 roku wartości tych kosztów towarzyszyły przychody z realizacji (sprzedaży) lokat, których wartość stanowiła zaledwie 1/3 wartości ubiegłorocznych zysków z realizacji lokat. To zestawienie ewidentnie pokazuje poważne trudności na rynku lokacyjnym występujące w roku 2008, a zapowiadane (dzięki analizowanym wskaźnikom) w roku 2007.
30	Wobec powyższego wniosku interesująca może wydawać się tu obserwacja, że w dynamice lokacyjnej w okresie 2004-2007 występowała pewna prawidłowość: okresowe wzrosty i spadki. Niestety nie potwierdziło się przypuszczenie, że ta zaobserwowana poniekąd „prawidłowość” w zachowaniu się w dynamice lokacyjnej może – jeżeli się potwierdzi słuszność obserwacji – objawić się w sferze ubezpieczeń zdecydowanie korzystniejszymi zmianami w obszarze lokat niż miało to miejsce w roku 2007. Prawidłowość nie potwierdziła się. Tego typu cykliczność w sektorze ubezpieczeń nie występuje. Rok 2008 w tę „cykliczność” nie wpisuje się.
31	Rok 2008 nie napawa optymizmem, w szczególności w dziale I. Wskaźnik rentowności sprzedaży w tym dziale stanowi niewiele ponad 50% wartości wskaźnika ubiegłorocznego. Wynikać to może nie ze wzrostu kosztów akwizycji (ich 20%-procentowy przyrost nie był tu aż tak ważący) a przede wszystkim z bardzo dużej wartości strat poniesionych z powodu realizacji (sprzedaży) lokat i kosztów z tytułu aktualizacji wartości lokat utrzymywanych w tym dziale. Powyższe spostrzeżenia mają odzwierciedlenie także w kolejnych wskaźnikach (ROE i ROA). Ich poziomy należy szczególnie uważnie obserwować w kolejnych latach. Obserwacje te mogą bowiem dostarczać odpowiedzi na kardynalne pytanie, jak sektor ubezpieczeniowy poradzi sobie w kolejnych latach z trudną sytuacją rynkową obserwowaną w roku 2008 i spodziewaną w roku kolejnym.
32	Rok 2008 przyniósł w sektorze ubezpieczeń wzrost w zakresie dynamiki składki przypisanej brutto. Przyrost składki w tym okresie jest najwyższych ze wszystkich wcześniejszych lat. Jednocześnie jednak w roku 2008 należy odnotować bardzo wysoką dynamikę odszkodowań w szczególności w dziale I. W dziale II w roku 2008 dynamika została utrzymana na zbliżonym poziomie do ubiegłorocznej.
33	Oceniając zadłużenie sektora ubezpieczeń można stwierdzić, że sektor ubezpieczeń korzystał w sposób stabilny z obcych źródeł finansowania swojej działalności. Świadczą o tym nieznaczące zmiany w wartości wskaźnika ogólnego zadłużenia ustalone w odniesieniu do działu I i działu II, utrzymujące się z okresu na okres jest na bardzo zbliżonym poziomie.
34	Na koniec, identyfikując zmiany w polityce reasekuracyjnej można ustalić, że są one nieznaczące, co może potwierdzać stabilność tej polityki, podobnie jak to miało miejsce przed rokiem.

3.4. Ocena dotychczasowych prognoz rozwoju rynku ubezpieczeń

W kwietniu 2008 r. przeprowadzone zostały analizy otoczenia makroekonomicznego Polski, w kontekście możliwości rozwoju kryzysu finansowego. Na tym tle przeanalizowane zostały powiązania pomiędzy gospodarką światową i polską, po czym dokonane zostały pro-

gnozy rozwoju rynku ubezpieczeniowego w Polsce na lata 2008-09. Poniżej zostanie dokonana weryfikacja tych prognoz, a także wcześniejszych (na rok 2008), przeprowadzonych w czerwcu 2007 r.

3.4.1 Analiza poprawności przyjętych założeń

Przeprowadzone w poprzednich latach prognozy rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce oparto na dwóch podejściach:

- a) na analizie i prognozie zmian otoczenia makroekonomicznego, w którym funkcjonuje polska gospodarka, a w szczególności rynek ubezpieczeń w Polsce, a także
- b) na ekstrapolacji trendów dla rynku ubezpieczeń w oparciu o dane historyczne.

Zgodnie z pierwszym podejściem, przyjęto opierając się na wiedzy eksperckiej popartej przesłankami teoretycznymi, że stan rynku ubezpieczeń zależy w sposób przyczynowy od kondycji całej gospodarki. Stąd dla otrzymania prognoz zmian samego rynku lokalnego, jakim jest w światowym systemie finansowym rynek Polski, należy dokonać prognoz dotyczących jego otoczenia. Wydarzenia, które zachodziły w gospodarce światowej od czasu dokonania poprzednich prognoz potwierdziły poprawność tego podejścia, to znaczy konieczność dokonywania analiz otoczenia dla prognozowania zmian na polskim rynku ubezpieczeń.

Opinie na temat przyszłego stanu polskiej gospodarki oparto na założeniach dotyczących czynników go kształtujących. Zdaniem autora, popartym różnymi analizami, koniunktura gospodarcza w Polsce kształtuje się nie tyle w sposób zależny wyłącznie od wewnętrznych sił gospodarki, ale zależy od koniunktury międzynarodowej. Polska (od wielu zresztą lat) „importuje” impulsy koniunkturalne z zewnątrz, głównie od największych gospodarek świata i tych, z którymi gospodarka Polski jest najbardziej związana: Stanów Zjednoczonych, Niemiec oraz częściowo krajów regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Zgodnie z najnowszymi opiniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego zawartymi w opublikowanym w kwietniu 2009 r. raporcie *World Economic Outlook*, stopień integracji polskiej gospodarki z gospodarką światową jest wysoki. Szczegółowe obliczenia pokazują, że w przypadku Polski około 50% napięć w gospodarkach rozwiniętych jest transmitowanych do naszego kraju (średnia dla *emerging markets* to 70%). Świadczy to o egzogeniczności cyklu koniunkturalnego polskiej gospodarki.

A zatem skoro koniunktura rynku ubezpieczeń w Polsce jest powiązana z koniunkturą całej gospodarki, zaś ta

wyказuje wysokie powiązania z gospodarką światową, oczywistą konsekwencją jest to, że np. światowa recesja gospodarcza przewidywana na 2009 r. powinna wpłynąć na stan polskiego rynku ubezpieczeń.

W zakresie weryfikacji założeń przyjęto metodę analizy eksperckiej, jakościowej. Z tego też powodu analiza założeń miała charakter opisowy, a nie liczbowy. W prognozach z 2007 r. zakładano, że nie pojawią się zakłócające koniunkturę czynniki zewnętrzne (np. recesja w Chinach, czy pogłębiająca się i rozszerzająca na inne sektory recesja na rynku nieruchomości w Stanach Zjednoczonych). Było to dość zgodne z opinią zdecydowanej większości ekonomistów świata i Polski. Podstawą prognoz trendów dokonywanych w 2008 r. były szacunki MFW z kwietnia 2008 r. wskazujące na to, że sytuacja gospodarki światowej w 2008 r. będzie gorsza, niż w roku poprzednim. Tak też istotnie było. Jednakże prognozy wzrostu gospodarczego świata wg autora miały być bardziej optymistyczne, niż to było w rzeczywistości (tego typu błędy popełnił również MFW i zdecydowana większość innych ośrodków prognostycznych świata). Przewidywania te oparte były na założeniu szybkich i zdecydowanych interwencji głównie w Stanach Zjednoczonych. Jednakże założenia te okazały się nie być do końca słuszne. O ile reakcja ze strony polityki pieniężnej przyszła szybko (szybko i znacząco obniżono stopy procentowe, zaczynając poluzowanie polityki pieniężnej jeszcze jesienią 2007 r.), zapoczątkowano również stymulację fiskalną (transfery pieniężne do gospodarstw domowych na kwotę ok. 150 mld dolarów w ramach pakietu stymulacyjnego rozpoczęte w kwietniu 2008r.), to jednak później intensywność podejmowania działań antykryzysowych osłabła, zdaniem autora ze względu na zbliżające się wybory prezydenckie w USA (wpisuje się to w znane w teorii politycznego cyklu koniunkturalnego zjawisko tzw. cyklu prezydenckiego). W efekcie również popełnionych błędów dopuszczono do upadku banku Lehman Brothers, co wywołało kryzys zaufania na światowych rynkach finansowych. Ponadto, opracowany jeszcze jesienią 2008 r. Plan Paulsona był wdrażany w praktyce dopiero po zaprzysiężeniu nowego prezydenta w styczniu 2009 r.

W związku z tymi zjawiskami, a także błędną diagnozą kryzysu, niedoceniającą jego siły i skalę, wyniki makroekonomiczne światowej gospodarki w 2008 r. były gorsze, niż przyjęto. Ponadto prawdopodobnie wyniki dla 2009 r. również będą gorsze, niż przyjmowano w prognozach autora 2008 r. Dokonując założeń autor jednak zastrzegł, że nie są jeszcze znane konsekwencje różnych procesów zachodzących w gospodarce światowej, w tym m.in. skali przełożenia się kryzysu amerykańskiego na kondycję strefy euro, Niemiec i w końcu Polski.

Mimo tych problemów, założenia przyjęte w 2008 r. dla polskiej gospodarki okazały się trafne. Autor przyjął bowiem, że wzrost gospodarczy w Polsce będzie się kształtował na poziomie zbliżonym do 5% (co w chwili formułowania tej prognozy było najbardziej pesymistyczną prognozą opublikowaną w Polsce). W istocie, wg wstępnych szacunków GUS wzrost ten wyniósł 4,8%. Podobnie w prognozach z 2007 r. przyjęto, że wzrost gospodarczy w Polsce w 2008 r. będzie słabszy, niż w roku poprzednim, co oczywiście się potwierdziło.

W obliczeniach przeprowadzonych w 2008 r. oparto się ponadto na prognozach MFW w zakresie inflacji. *Ex-post* okazało się jednak, że przewidywania MFW pod tym względem były zbyt pesymistyczne: przewidywano wyższą inflację zarówno na świecie (4,5% wobec prognozowanych 4,8%), jak i w Polsce (3,3% wobec 4,1%), aczkolwiek w przypadku prognoz dla świata popełniono mniejszy błąd.

Wszystko to oznacza, że założenia poprzednich prognoz były:

- a) w zakresie rozwoju gospodarki światowej na ogół zbyt optymistyczne (aczkolwiek dość trafnie przyjęto, że będą występowały trendy w kierunku osłabienia się koniunktury w perspektywie 3-4-letniej),
- b) w zakresie rozwoju gospodarki polskiej na 2008 r. – po-

prawne, natomiast na 2009 r. – w konsekwencji ww. – również zbyt optymistyczne (choć ponownie w perspektywie kolejnych 3-4 lat prognozowano stopniowe pogarszanie się koniunktury).

Nie oznacza to konieczności dokonywania bardziej pesymistycznych założeń w tegorocznych prognozach. Pokazuje jednak, że zdecydowana większość ośrodków analitycznych na świecie nie przewidziała konsekwencji kryzysu. Pozostaje to zatem poza możliwościami poprawienia prognoz dokonywanych w zakresie polskiego rynku ubezpieczeń.

Kolejnym elementem weryfikacji założeń prognozy jest weryfikacja zastosowanych narzędzi badawczych. Oparto się na popularnym podejściu wykorzystującym ekstrapolację danych. Przyjęto przy tym (wynikające z wcześniejszych analiz) założenie o braku zmian trendów, co sprawiało, że wykorzystanie przyjętych metod było możliwe.

Oczywiście, problemem pozostawało samo wyznaczenie trendu: autor w tym celu użył wielu, dostępnych technik. Przyjmując daną postać trendu opierał się zarówno na:

- kryterium statystycznym (podobieństwo danych rzeczywistych do teoretycznych, tj. wynikających z modelu trendu), jak i na
- logiczno-ekonomicznym, tj. czy przyjęta postać trendu znajduje uzasadnienie z punktu widzenia wiedzy ekonomicznej.

Prognozy oparte były na szeregu czasowym obejmującym 14 obserwacji rocznych w cenach stałych. Prognozy wyrażone w cenach bieżących zostały przeprowadzone korygując wyniki w cenach stałych o założony (na podstawie prognoz MFW) współczynnik inflacji (CPI). Ponadto, zaznaczyć należy, że dokonując prognoz rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce autor oparł się na stosunkowo prostych technikach statystycznych.

3.4.2. Weryfikacja otrzymanych wyników

Wykonane w 2008 r. prognozy dotyczyły głównych wskaźników opisujących rynek ubezpieczeń, tj.:

1. ogólnej sytuacji makroekonomicznej: zewnętrznej (światowej) i wewnętrznej (krajowej),
2. składki przypisanej brutto w cenach bieżących (ogółem i w rozbięciu na działy),
3. dynamiki składki przypisanej brutto w ujęciu realnym (ogółem i w rozbięciu na działy),
4. odszkodowań i składki wypłaconej brutto (w ujęciu realnym) (ogółem i w rozbięciu na działy),
5. wyniku technicznego ubezpieczeń (ogółem i w rozbięciu na działy).

Prognozowania dokonywano stosując dane wyrażone w cenach stałych (przy założeniach egzogenicznych, co do wzrostu cen) oraz w cenach bieżących.

Przeprowadzona poniżej weryfikacja trafności prognoz obejmowała będzie dwa lata: tj. 2007 i 2008 (prognozy dokonane odpowiednio w 2007 i 2008 r.). Oparto się w tym celu na możliwie prostych (i czytelnych) miarach statystycznych: różnicy bezwzględnej oraz względnej.

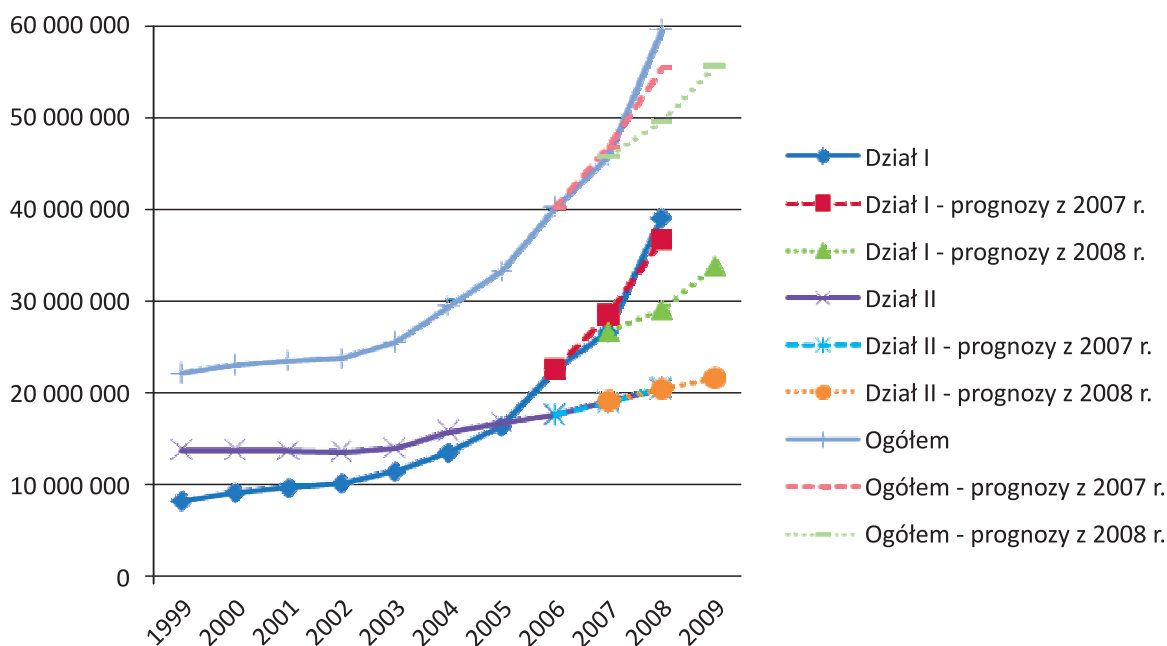
Składka przypisana brutto

W przypadku składki przypisanej brutto, za podstawę prognoz przyjęto trend wykładniczy (po sprawdze-

niu różnych postaci trendu). Postąpiono tak w przypadku działu I i II; natomiast wyniki ogółem wyliczono jako ich sumę (nie modelowano jej oddzielnie). Użytkowano wysoką wartość współczynnika determinacji liniowej.

Dokładniejsze wyniki prognoz z dwóch, poprzednich lat oraz dane rzeczywiste zaprezentowane zostały na poniższym rysunku. Rysunek 21 oraz następne (a także tabele) prezentują dane wyrażone w cenach stałych (podanych przez PIU), nie zaś bieżących.

Rysunek 21. Składka przypisana brutto i jej prognozy, ceny stałe, 1999-2008

Uwaga: na wykresie dane dot. prognozy obejmują też dane rzeczywiste z roku poprzedzającego pierwszy rok, na który dokonano prognozy. Podyktowane to było względami technicznymi.

Źródło: dane Komisji Nadzoru Finansowego (do 2006 r.), Polskiej Izby Ubezpieczeń (lata 2007-08) przeliczone na ceny stałe w oparciu o dane nt. inflacji na koniec okresu z World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009 oraz oblicz. wł. zawarte w: Ubezpieczenia 2006, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2007, s. 143-152; Ubezpieczenia 2007, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2008, s. 119-121.

Analizując wykres można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. bardziej wyrażały przedłużenie trendów występujących w zakresie składki przypisanej

brutto. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, ekstrapolacji trendu.

Tablica 21. Składka przypisana brutto w cenach stałych (ogółem i w rozbiu na działy) w 2008 r. i prognozy (z 2007 i 2008 r.), mld zł

	Ogółem		Dział I		Dział II	
Wartości rzeczywiste	59,3		39,0		20,4	
PROGNOZY z:	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.
Wartości prognozowane	55,2	49,4	36,7	29,0	20,6	20,4
Różnica bezwzględna	-4,1	-9,9	-2,3	-10,0	0,2	0,1
Różnica względna	-6,9%	-16,7%	-6,0%	-25,7%	1,0%	0,4%

Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz obliczenia własne

Porównanie poszczególnych wyników prac prognozytycznych pokazuje, że prognozy z 2007 r. były bardziej trafne, niż z 2008 r. W 2008 r. nie przewidziano tak dynamicznego wzrostu w dziale I (aż 53% w ujęciu nominalnym i 42% w ujęciu realnym, podczas gdy prognozowano jedynie 13,6% wzrostu w ujęciu realnym), co natomiast uda-

ło się na podstawie prognoz z 2007 r. (prognozy z 2007 r. na 2008 r. w jedynie -6% różniły się od rzeczywistych wyników 2008 r., natomiast prognozy wykonane w 2008 r. w -26% odbiegały od rzeczywistości). Jeśli chodzi o dział II, to z kolei prognozy z 2008 r. były nieco bardziej trafne (0,4% różnicy), niż wcześniejsze (1% różnicy). Sumując

uzyskane wyniki okazało się, że prognozy z 2007 r. wykazały się większą trafnością (7% różnicy prognoz od rzeczywistości), niż z roku następnego (-17%). Oznacza to, że zmiana metody prognozowania w 2008 r. nie przyniosła oczekiwanych wyników.

Przyczyn nadzwyczajnie wysokich wyników Działu I należy upatrywać przede wszystkim w grupie I, tj. we wzroście ubezpieczeń na życie. W 2008 r. wzrost ten wyniósł aż 18,5 mld zł (z 9,9 mld zł na 28,4 mld zł) i wartość składek na te ubezpieczenia wzrosła w porównaniu do 2007 r. o blisko 190% (!). Tak wysokiej dynamiki nie można było przewidzieć za pomocą stosowanych w procesie prognozowania metod ilościowych.

Kolejną anomalią był 47% spadek składek ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Pozostałe, szczegółowe pozycje obydwu działów składki przypisanej brutto nie wykazywały większych odchyłań (z reguły zmieniały się one o ok. 10% w stosunku do roku poprzedniego).

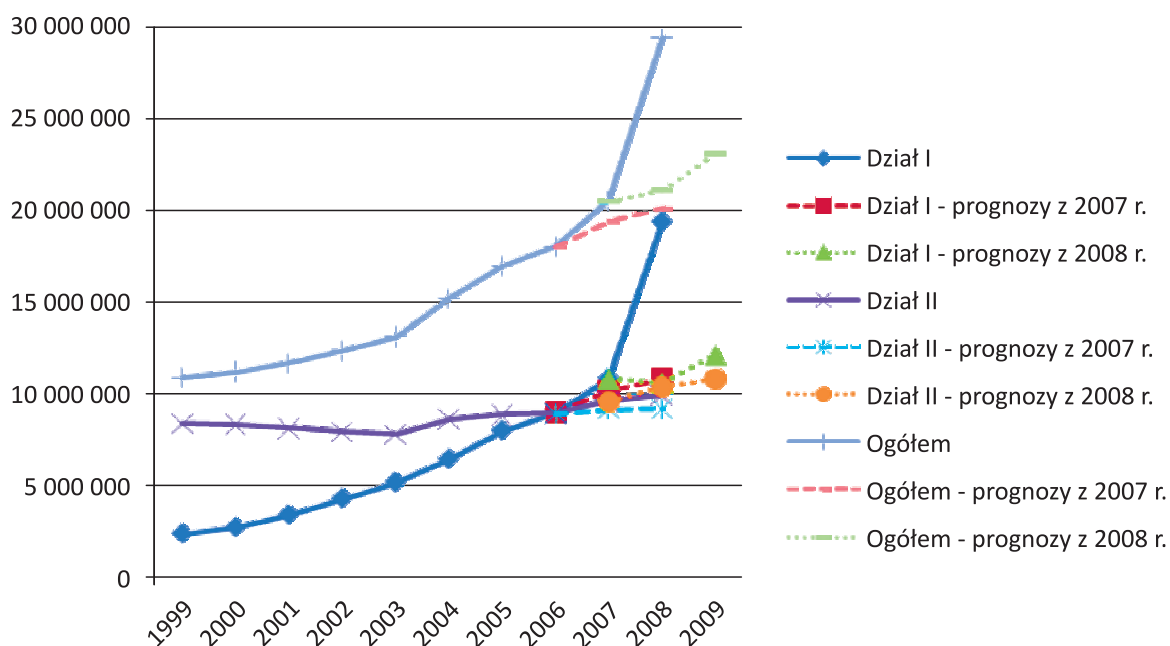
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto

W przypadku odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto, za podstawę prognoz w 2008 r. również przyjęto trend wykładniczy. Podobnie też jak wcześniej, wyniki ogółem wyliczono jako ich sumę wartości prognozowanych działu I i II. Uzyskano wysoką wartość współczynnika determinacji liniowej.

Analizując wykres ponownie można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. wyrażały kontynuację trendów występujących w zakresie odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, techniki ekstrapolacji trendu.

Dokładniejsze wyniki prognoz z dwóch, poprzednich lat oraz dane rzeczywiste zaprezentowane zostały na rysunku 22.

Rysunek 22. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto i ich prognozy, ceny stałe, 1999-2008

Źródło: dane Komisji Nadzoru Finansowego (do 2006 r.), Polskiej Izby Ubezpieczeń (lata 2007-08) przeliczone na ceny stałe w oparciu o dane nt. inflacji na koniec okresu z World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009 oraz oblicz. wł. zawarte w: *Ubezpieczenia 2006*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2007, s. 143-152; *Ubezpieczenia 2007*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2008, s. 119-121.

Analizując wykres ponownie można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. wyrażały kontynuację trendów występujących w zakresie odszkodowań i świadczeń

wypłaconych brutto. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, techniki ekstrapolacji trendu.

Tablica 22. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w cenach stałych (ogółem i w rozbiciu na działy) w 2008 r. i prognozy (z 2007 i 2008 r.), mld zł

	Ogółem		Dział I		Dział II	
Wartości rzeczywiste	29,3		19,4		9,9	
PROGNOZY z:	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.
Wartości prognozowane	20,1	21,1	10,8	10,6	9,2	10,4
Różnica bezwzględna	-9,3	-8,3	-8,5	-8,8	-0,7	0,5
Różnica względna	-31,6%	-28,1%	-44,1%	-45,1%	-7,2%	5,0%

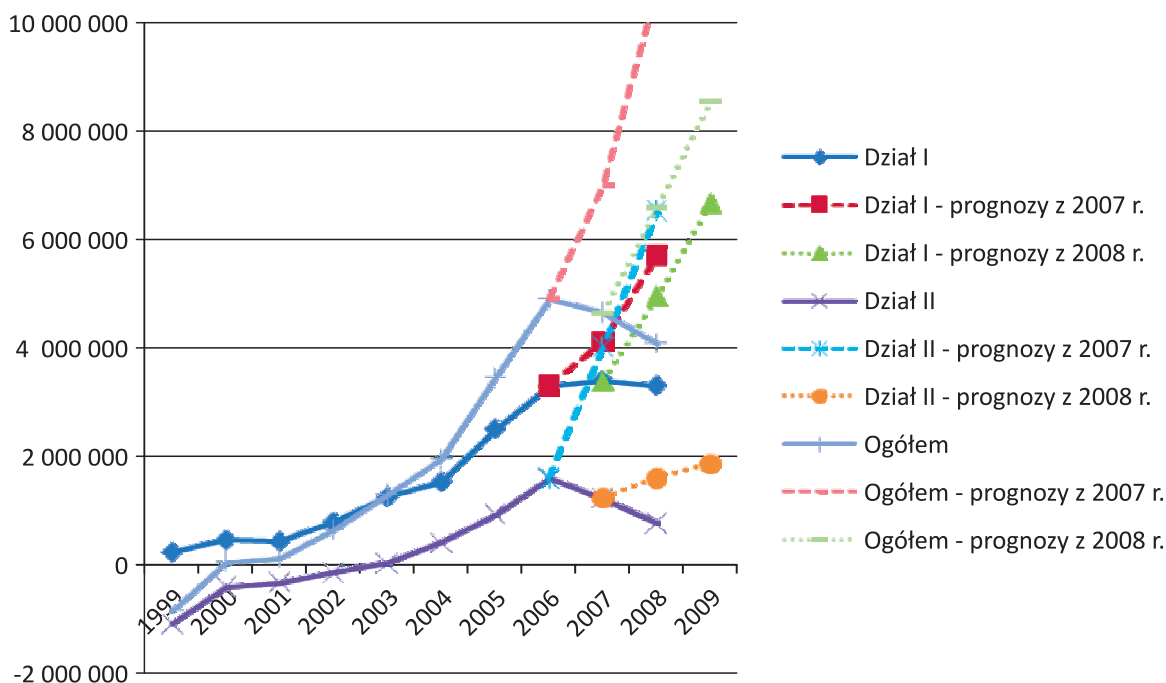
Źródło: dane Komisji Nadzoru Finansowego (do 2006 r.), Polskiej Izby Ubezpieczeń (lata 2007-08) przeliczone na ceny stałe w oparciu o dane nt. inflacji na koniec okresu z World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009 oraz oblicz. wł. zawarte w: *Ubezpieczenia 2006*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2007, s. 143-152; *Ubezpieczenia 2007*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2008, s. 119-121

Porównanie poszczególnych wyników prac prognozytycznych pokazuje, że prognozy z 2008 r. były nieco lepszej jakości, co prognozy z roku wcześniejszego. Jednakże w obydwu przypadkach uzyskane wyniki prognozytyczne całości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto zdecydowanie różniły się danych rzeczywistych, głównie ze względu na niedoszacowania rozwoju działu I (o ok. 45%). W przypadku prognoz działu II wielkość popełnionych błędów była akceptowalna. W efekcie tych szacunków, wartości prognozowane dla obu działów ogółem różniły się od rzeczywistości o ok. 30%. Ze względu na systematyczność niedoszacowania działu I, obserwację tą należy wziąć pod uwagę dokonując prognoz na rok kolejny.

Przyczyna nietrafności prognoz z 2008 r. tkwiła w dużej dynamice działu I. W ujęciu nominalnym odno-

towano wzrost o 86%. Było to zjawisko spowodowane czynnikami, które zawarte były poza danymi przyjętymi do prognozowania i nie można było ich przewidzieć za pomocą narzędzi ilościowych. Szczegółowy przegląd danych wskazał, że duże zmiany w dziale I spowodowane były znaczącym wzrostem w grupie I – ubezpieczenia na życie: z 5,3 mld zł w 2007 r. do 11,2 mld zł w 2008 r., co oznacza przyrost o 111% (w ujęciu nominalnym). Drugim w kolejności czynnikiem, który zaburzył wcześniejsze trendy w dziale I były zmiany w grupie III – ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Tutaj wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wzrosła z 3,7 mld zł w 2007 r. do 6,7 mld zł w 2008 r., czyli o 80% (nominalnie).

Rysunek 23. Wynik techniczny ubezpieczeń i jego prognozy, ceny stałe, w latach 1999-2008

Źródło: dane Komisji Nadzoru Finansowego (do 2006 r.), Polskiej Izby Ubezpieczeń (lata 2007-08) przeliczone na ceny stałe w oparciu o dane nt. inflacji na koniec okresu z World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009 oraz oblicz. wł. zawarte w: *Ubezpieczenia 2006*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2007, s. 143-152; *Ubezpieczenia 2007*, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2008, s. 119-121.

Wynik techniczny ubezpieczeń

Ostatnim, prognozowanym wskaźnikiem był wynik techniczny ubezpieczeń (w cenach bieżących). Inaczej niż w poprzednich przypadkach, gdzie bazowano na 17-elementowym szeregu czasowym, wykorzystano szereg jedynie 11-elementowy. Ponownie oparto się na danych wyrażonych w cenach stałych, do których zastosowano trend wykładniczy.

Analizując wykres ponownie można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. wyrażały konty-

nuację trendów występujących w zakresie odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, techniki ekstrapolacji trendu. Jednakże, jak można zauważyć, słabsze wyniki w 2007 r. utrzymały się w roku kolejnym, w związku z czym można już zauważyć, że w 2006 r. trend uległ odwróceniu i wynik techniczny brutto zaczął wskazywać tendencję spadkową (lub jedynie lekko wzrostową – w przypadku działu I).

Tablica 23. Wynik techniczny brutto w cenach stałych (ogółem i w rozbiciu na działy) w 2008 r. i prognozy (z 2007 i 2008 r.), mld zł

	Ogółem		Dział I		Dział II	
Wartości rzeczywiste	4,1		3,3		0,8	
PROGNOZY z:	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.
Wartości prognozowane	10,7	6,6	5,7	5,0	6,5	1,6
Różnica bezwzględna	6,6	2,5	2,4	1,7	5,8	0,8
Różnica względna	161,1%	60,8%	72,2%	49,8%	744,6%	107,9%

Źródło: dane Komisji Nadzoru Finansowego (do 2006 r.), Polskiej Izby Ubezpieczeń (lata 2007-08) przeliczone na ceny stałe w oparciu o dane nt. inflacji na koniec okresu z World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009 oraz oblicz. wł. zawarte w: Ubezpieczenia 2006, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2007, s. 143-152; Ubezpieczenia 2007, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2008, s. 119-121.

Stąd wyniki prognozowania dość znacząco różniły się od rzeczywistości. Tym niemniej, wyniki z 2008 r. były lepszej jakości, niż z roku poprzedniego.

Prognozowanie rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce nie jest kwestią łatwą. Niestety, nie istnieje wielorównaniowy model ekonometryczny tego sektora, za pomocą którego można by uzyskiwać prognozy oparte na mechanizmach zachodzących w sektorze i gospodarce. W związku z tym problemem konieczne było przyjęcie daleko idących uproszczeń, tzn. oparcie się na ekstrapolacji trendów i eksperckich analizach możliwości utrzymania się trendów (opartych na założeniach dotyczących rozwoju gospodarki światowej i polskiej).

W przypadku dwóch, najważniejszych cech opisujących rynek ubezpieczeń (tj. składki przypisanej brutto i odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto) prognozy opracowane w 2008 r. na tenże rok okazały się różnić od rzeczywistości o ok. 15-30%. Jest to *nota bene* wynik lepszy, niż np. wyniki prognozowania wzrostu gospodarczego dla Polski (i świata) dokonywane w podobnym okresie poprzedniego roku przez większość ekonomistów naszego kraju. Szczególnie trafne były prognozy działu II

(błędy nie przekraczające 5%), zaś największe problemy były z prognozowaniem wyników dla działu I. Związane to było z dużymi zmianami zachodzącymi w tym dziale w grupie I – ubezpieczenia na życie (wzrost o 190% w przypadku składki oraz o 111% w przypadku odszkodowań). Nie było to zjawisko, które można było przewidzieć za pomocą wcześniejszych danych.

Kolejne problemy związane z prognozowaniem związane były z jakością danych, które były brane do analiz: problemy z przechodzeniem między danymi w cenach bieżących i stałych. Innym, tego typu problemem było to, że dane były niepełne, tzn. nie pochodziły ze wszystkich firm sektora, co oczywiście zaburza wyniki.

Szczegółowe zestawienie wyników prognoz wykonanych zarówno w 2007 r., jak i 2008 r., przedstawia tablica 24. Widzimy, że w sześciu na dziewięć przypadków jakość prognoz uzyskanych w 2008 r. była lepsza, niż prognoz z roku wcześniejszego. Największe błędy popełniono w przypadku prognozowania technicznego wyniku ubezpieczeń, zaś najmniejsze – w przypadku prognozowania rozwoju działu II składki przypisanej brutto oraz odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto.

Tablica 24. Zestawienie błędów względnych prognoz, %

	Ogółem		Dział I		Dział II	
	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.	2007 r.	2008 r.
Składka przypisana brutto	-6,9	-16,7	-6,0	-25,7	1,0	0,4
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	-31,6	-28,1	-44,1	-45,1	-7,2	5,0
Techniczny wynik ubezpieczeń	161,1	60,8	72,2	49,8	744,6	107,9

Źródło: opracowanie własne

Podkreślić należy, że rok 2008, co widać na wszystkich, zaprezentowanych wykresach, cechował się dużą nietypowością. Związane to było poniekąd z narastającą jeszcze w początku roku bańką spekulacyjną na rynkach fi-

nansowych, a także z upowszechnieniem się innowacji finansowych, takich jak „poliso-lokaty”. Oczywiście, znacząco wpłynęło to na trafność uzyskanych w poprzednich latach prognoz.

3.5 Prognoza rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce na lata 2009-2010

Ostatnie miesiące cechowały się dużą zmiennością kształtowania się koniunktury makroekonomicznej na świecie i w Polsce. W poprzednich fragmentach niniejszego raportu przedstawione zostały najważniejsze przyczyny tych zjawisk. Wszystkie one związane były ze światowym kryzysem finansowym i jego konsekwencjami, również dla Polski. Jak już wcześniej stwierdzono, koniunktura sektora ubezpieczeniowego w Polsce zależy od ogólnej koniunktury makroekonomicznej oraz od ko-

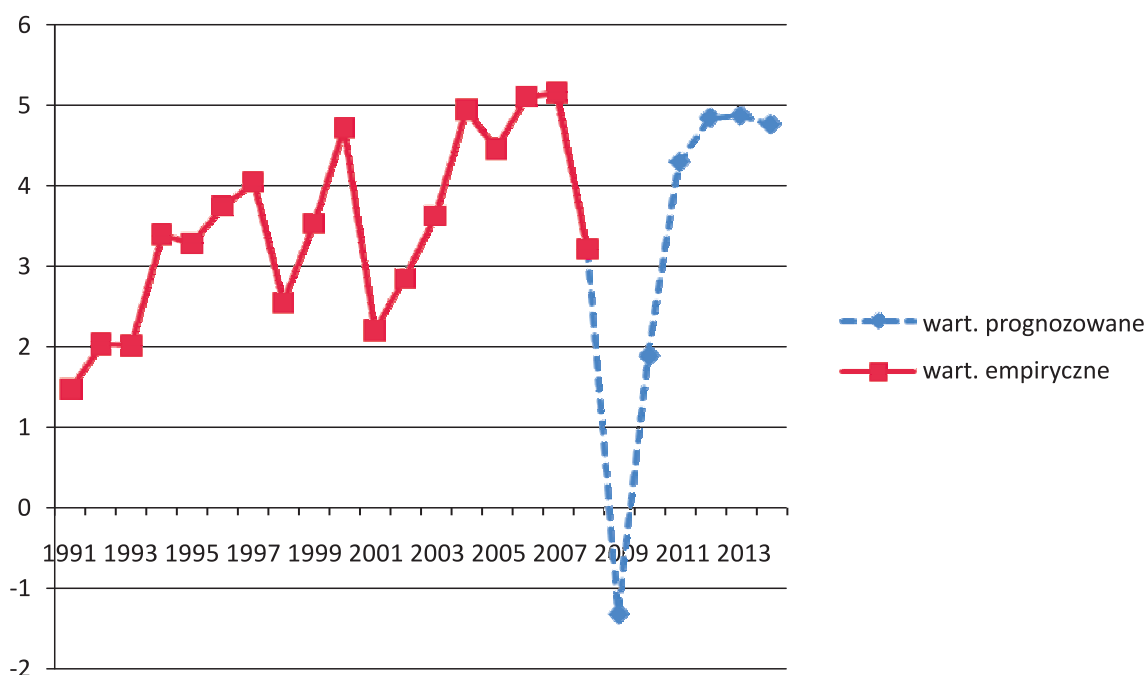
niunktury sektora finansowego. Te zaś powiązane są z wydarzeniami za granicą. O ile jeszcze kilka lat temu dość powszechne było kwestionowanie tych relacji, o tyle wydarzenia ostatnich miesięcy dobitnie potwierdziły, że sytuacja w światowej gospodarce (i w systemie finansowym) ma istotny wpływ na funkcjonowanie polskiej gospodarki (i jej sektora finansowego). Stąd prognozy rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce należy poprzedzić prezentacją podobnych prognoz w ogólniejszym kontekście.

3.5.1. Rozwój gospodarki światowej – prognozy MFW

W końcu kwietnia 2009 r. opublikowane zostały prognozy Międzynarodowego Funduszu Walutowego dotyczące rozwoju gospodarki światowej. Uznaje się, że prognozy MFW dla gospodarki światowej mają największą wiarygodność.

Oczywiście, nie zawsze się one spełniają, aczkolwiek MFW dysponuje najbardziej zaawansowanym na świecie modelem makroekonometrycznym gospodarki światowej, co daje mu dużą przewagę nad wynikami prognoz innych ośrodków.

Rysunek .24. Wzrost gospodarczy świata w latach 1991-2008 i jego prognozy (ceny stałe, %)

Źródło: World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009.

Najnowszy raport MFW pt. *World Economic Outlook* potwierdza trafność hipotezy światowego cyklu koniunkturalnego, którą prezentowaliśmy w poprzednim raporcie PIU. Cykl ten jednak pod wpływem polityki antykryzyso-

wej (błędnej, jak się później okazało) prowadzonej po poprzednim okresie dekonunktury światowej gospodarki (2001 r.) uległ deformacji, w wyniku czego pierwszy cykl koniunkturalny XXI wieku uległ skróceniu (podobne przy-

padki skracania cyklu obserwowane były w przeszłości, np. na początku XX wieku). Biorąc to pod uwagę, po przeanalizowaniu przebiegu koniunktury gospodarczej w ciągu ostatnich czterech dekad, otrzymujemy długość światowego cyklu koniunkturalnego wynoszącą ok. 8,5 roku

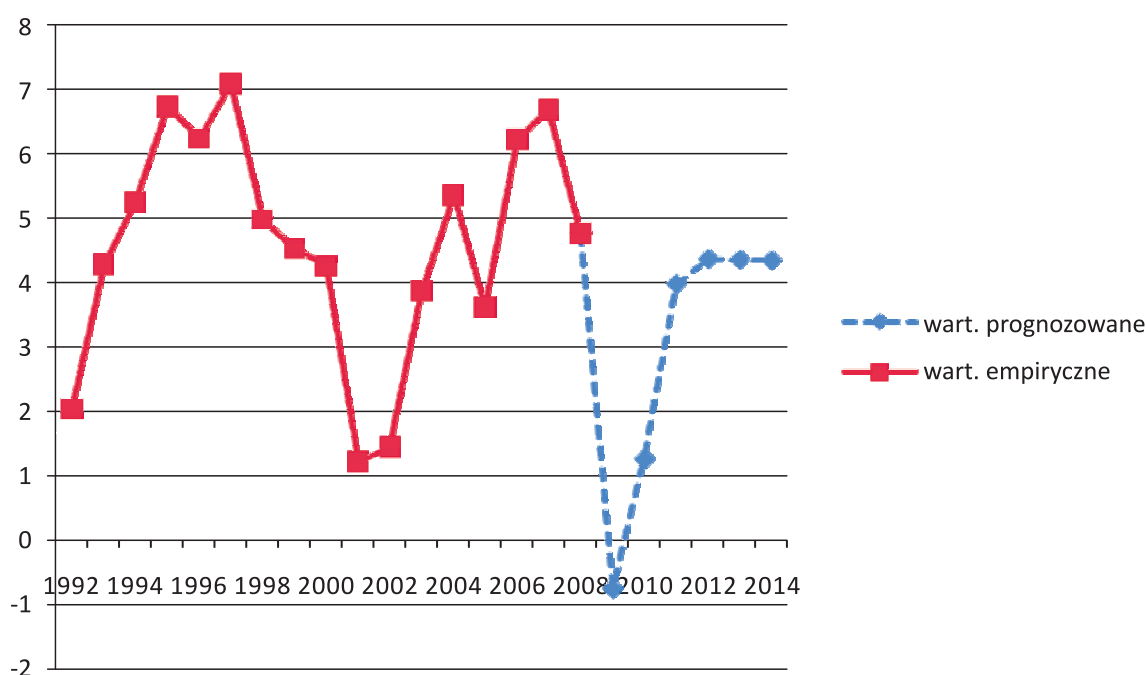
(z dnami cykli koniunkturalnych w latach 1975, 1982, 1991, 2001, 2009). Biorąc to pod uwagę oraz wspierając te wnioski aktualnymi prognozami MFW można przewidywać poprawę koniunktury gospodarczej na świecie w przyszłym roku (oraz w latach kolejnych).

3.5.2. Rozwój gospodarki polskiej – prognozy MFW i MF

Podobnie do rozwoju gospodarki światowej będzie przebiegał scenariusz rozwoju polskiej gospodarki. Zjawiska poza Polską będą przekładały się na wewnętrzną sytuację naszego kraju z kilkumiesięcznym opóźnieniem (choć jedynie w sferze realnej, bo w sferze

finansowej dopasowania zachodzą szybciej). Ponadto, dynamika wzrostu gospodarczego w Polsce powinna być wyższa, niż w przypadku średniego tempa wzrostu gospodarczego świata – podobnie, jak to było w poprzednich latach.

Rysunek 25. Wzrost gospodarczy Polski w latach 1992-2008 i jego prognozy (ceny stałe, %)

Źródło: World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009.

MFW prognozuje spadek PKB w Polsce w 2009 r. o wielkości 0,75% (zgodnie z kwietniowym raportem *World Economic Outlook*). Ministerstwo Finansów jeszcze na początku maja 2009 r. przewidywało nadal dla Polski wzrost gospodarczy w wysokości 1,7% (i to – wg ministra Rostowskiego – według najbardziej pesymistycznego

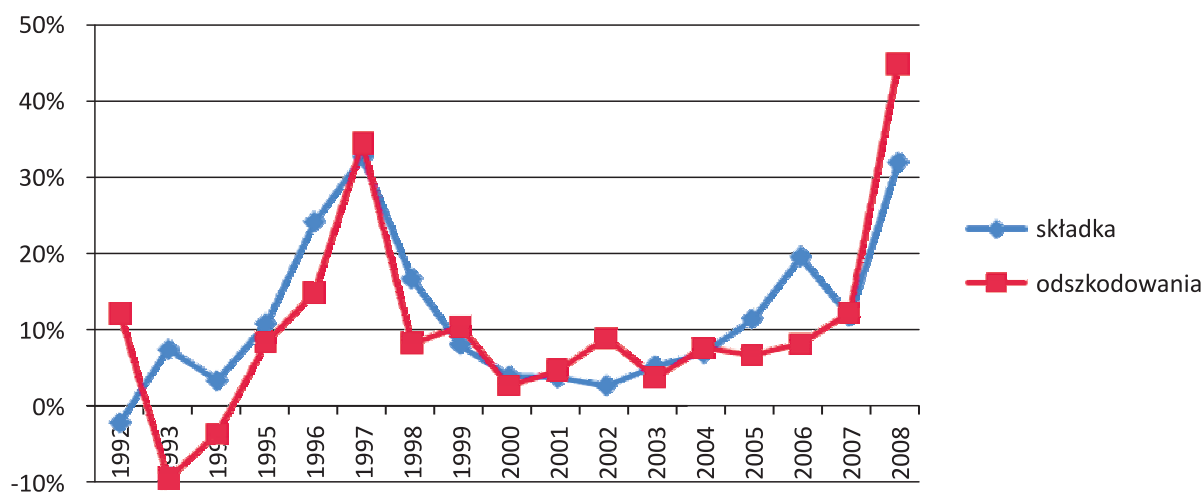
scenariusza). Według autora będzie to jednak wartość ok. -0,3%. Niezależnie od głębokości przewidywanej na 2009 r. recesji gospodarczej, biorąc pod uwagę wcześniejsze wnioski, na 2010 r. (oraz lata następne) należy prognozować powrót pomyślnej koniunktury i przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego naszego kraju.

3.5.3. Rozwój rynku ubezpieczeń – własne prognozy

Rok 2008 w porównaniu do lat poprzednich był nietypowy nie tylko dla polskiej gospodarki i rynków finansowych, ale również dla rynku ubezpieczeń. Miały miejsce wydarzenia, które nie miały precedensów w poprzednich latach. Pojawiły się innowacje finansowe które sprawiły, że np. wartość składki (zwłaszcza w dziale

I) była znacząco wyższa, niż w poprzednich latach. Sam jej przyrost wyniósł 32% w cenach stałych, w tym w dziale I – 48%, podczas gdy średnie przyrosty w poprzednich latach (1991-2007) wynosiły ok. 10 i 21%. Już sama, wzrokowa analiza przebiegu danych (rysunek 26) potwierdza, że rok 2008 był nietypowy dla rynku ubezpieczeń w Polsce.

Rysunek 26. Zmiana składki przypisanej brutto oraz odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w Polsce w latach 1993-2008 (ceny stałe, %)

Źródło: opracowanie własne na podst. danych KNF, PIU oraz GUS.

Wywołało to dość znaczące odchylenia od ubiegłorocznych prognoz, ale także zaburza możliwości dokonywania prognoz na kolejne lata. Czynnikiem ten należy wziąć od uwagę dokonując prognoz w przyszłych latach. Należy oczekiwać słabszej dynamiki przyrostów składki i ubezpieczeń w Polsce w kolejnych latach.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia prognostyczne, po przeprowadzeniu szeregu symulacji przy wykorzystaniu stosowanych w poprzednich latach metod opartych na ekstrapolacji trendu (wielomianowego, wykładniczego), w przeprowadzonych w tym roku prognozach zdecydowano się zmienić podejście. W dalszym ciągu korzystano z elementów ekstrapolacji trendu (stosowano zmienną czasową), aczkolwiek zestaw zmiennych objaśniających uzupełniono o inne.

Przy przygotowywaniu prognoz poczyniono kilka założeń. W oparciu o wcześniej przeprowadzoną analizę przewiduje się przebieg koniunktury gospodarczej na świecie i w Polsce odzwierciedlający przewidywany kształt cyklu koniunkturalnego, tj. łagodną recesję w 2009 r., a następnie wyjście z niej. Oznacza to, że nie przewiduje się znaczących zmian w gospodarce, co nie będzie powodowało konieczności dokonania znaczących modyfikacji w technikach prognozowania (opartych na wartościach historycznych). Mimo średnio wysokiej korelacji pomiędzy dynamiką PKB w Polsce a dynamiką wartości składki ogółem oraz w rozbiciu na działy (wszystkie pomiary w cenach stałych) oraz pomiędzy dynamiką PKB a odszkodowaniami w dziale II, wynoszącą we wszystkich przypadkach ok. 0,5 (w okresie 1993-2008) to jednak po przeprowadzeniu szeregu symulacji autorzy zdecydowali się zrezygnować

ze stosowania dynamiki realnego PKB jako zmiennej objaśniającej. Przeprowadzone obliczenia pokazały ponadto, że wbrew dotychczasowym, dość powszechnym opiniom nie ma na ogół związku pomiędzy dynamiką podstawowych wskaźników rynku ubezpieczeń a dynamiką rynku giełdowego, przybliżaną za pomocą rocznych stóp zwrotu indeksu WIG20 (jedyne związki korelacyjne w okresie 1994-2008 odnotowano w przypadku odszkodowań w dziale I – współczynnik korelacji wyniósł -0,4)

W związku z powyższym, postanowiono dokonać symulacji przede wszystkim o charakterze prognostycznym, nie zaś wyjaśniającym, a zatem poświęcono poprawność teoretyczną na rzecz poprawności „technicznej”. Podejście takie ma uzasadnienie w literaturze z zakresu teorii prognozowania (modele ekonometryczne często dzieli się na prognostyczne i objaśniające). Celem tego zabiegu było uzyskanie możliwie jak najtrafniejszych prognoz. W budowanych modelach wśród zmiennych objaśniających stosowano głównie (choć nie we wszystkich przypadkach):

- zmienną czasową (w różnych ujęciach: podniesioną do kwadratu lub zlogarytmowaną),
- zmienną objaśnianą opóźnioną o jeden lub dwa okresy (tj. rok lub dwa lata),
- zmienną sztuczną, zero-jedynkową (przypisując rokowi 2008 – nietypowemu – wartość jeden oraz zera dla pozostałych lat),
- oraz oczywiście stałą.

Przyjęcie odpowiedniego podejścia oparte było na obserwacji przebiegu danych empirycznych, a także na wynikach różnorodnych testów statystycznych. Dopaso-

wanie wartości teoretycznych do empirycznych badane było zarówno za pomocą testów statystycznych (R i dopasowany R), jak i – dla zwiększenia zrozumienia analiz – w sposób graficzny (za pomocą tzw. *curve fitting*). Ponadto, przeprowadzano w większości przypadków szereg innych testów ekonometrycznych, m.in.:

- badano autokorelację składnika losowego (przeprowadzano m.in. test mnożnika Lagrange’a, Ljunga-Box’a, a także statystykę Durбина-Watsona oraz statystykę testu Durбина h),
- obliczano logarytm wiarygodności,
- przeprowadzano testy kryteriów informacyjnych (kryterium Akaike’a, kryterium bayerowskiego Schwarza-Hannana, kryterium Quinna),
- badano zjawisko heteroskedastyczności (przeprowadzając m.in. test White’a, Breuscha-Pagana).

Wartości parametrów strukturalnych modeli były szacowane przy wykorzystaniu klasycznej metody najmniejszych kwadratów.

Jak wspomniano, obliczenia oparto na danych w ujęciu realnym, tj. po wyeliminowaniu efektów inflacyjnych. Dla przejścia na ceny bieżące dla wartości prognozowanych na 2009 i 2010 r. poczynione zostało założenie, że stopa inflacji w 2009 i 2010 r. będzie taka, jak prognozowana była przez Narodowy Bank Polski w lutym 2009 r., tj. 3,2% na 2009 r. oraz 1,9% w 2010 r. Stąd wyniki końcowe prognozowania zaprezentowano w cenach bieżących

(z uwzględnieniem ww.), natomiast wykresy – w takim ujęciu, jakiego rodzaju dane były stosowane do obliczeń, czyli w cenach stałych (z 2008 r.).

Podobnie jak w roku poprzednim, opracowywane były modele dla działów I i II oddzielnie, natomiast wartości ogółem powstawały nie w wyniku oddzielnego modelowania, ale sumowania wartości dla obu działów.

W sumie opracowano ponad 50 modeli. Wybrano z nich te, które dawały najlepsze wyniki (biorąc po uwagę różnorodne kryteria) i tylko one zostały zaprezentowane poniżej.

Składka przypisana brutto

Analiza przebiegu składki przypisanej brutto w dziale I pokazuje, że ma ona wyraźnie nieliniowy charakter. Stąd – dla eliminacji tego zjawiska – wartości te zostały najpierw zlogarytmowane, a następnie został zbudowany model dla takich danych. Do modelu została dodana zmienna binarna ze względu na wyniki wcześniejszej przeprowadzonej analizy eksperckiej wydarzeń na rynku ubezpieczeniowym w 2008 r. Na koniec prognozy zostały przetransformowane z wartości logarytmicznych na oryginalne. Prognozy te były dokonane na podstawie modelu o następującej postaci (wprowadzono zaokrąglenia do drugiego miejsca po przecinku):

$$\ln(skl_I)_t = 8,31 + 0,29bin + 0,08t + 0,44 \cdot \ln(skl_I)_{t-1}$$

$$(1,96) \quad (0,1) \quad (0,02) \quad (0,14)$$

$$\begin{aligned} n = 17 \quad n = 17 \quad \bar{R}^2 = 0,989 \\ \bar{R}^2 = 0,989 \quad F(3,13) = 466,495 \\ F(3,13) = 466,495 \quad \hat{\sigma} = 0,084 \\ \hat{\sigma} = 0,084 \end{aligned}$$

gdzie:

$\ln(skl_I)_t, \ln(skl_I)_t, \ln(skl_I)_{t-1}$
 $\ln(skl_I)_{t-1}$ – logarytm naturalny wartości składki przypisanej brutto w dziale I (w cenach stałych) odpowiednio w okresie t i $t-1$,

bin – zmienna binarna,

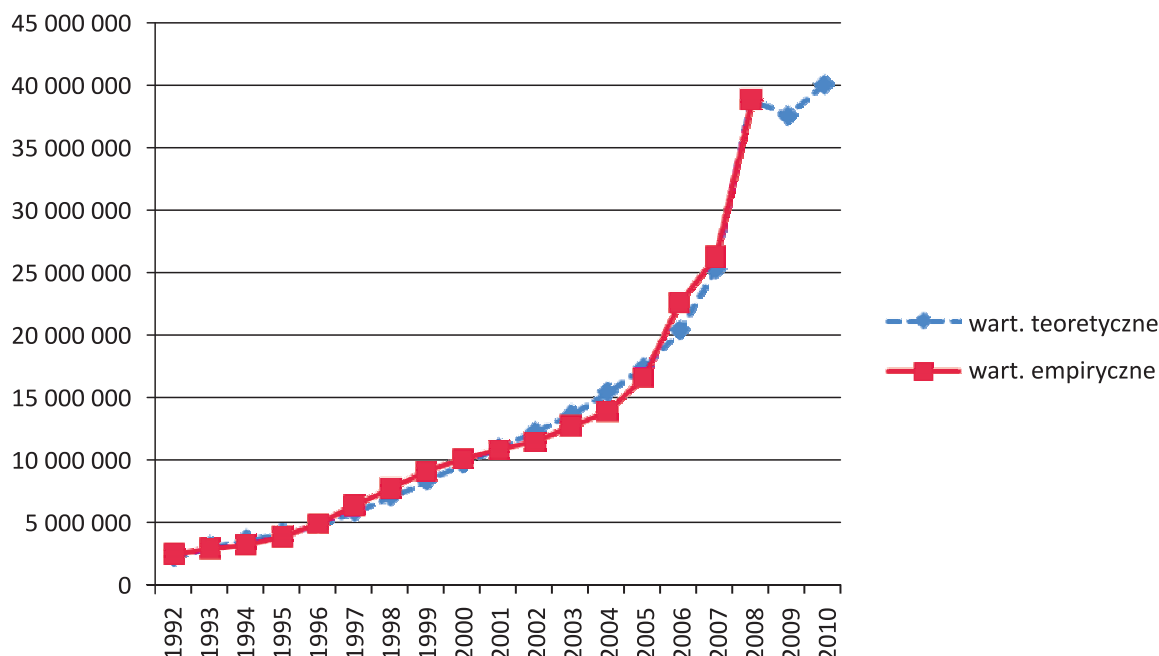
t – zmienna czasowa.

W nawiasach podano wartość błędów standardowych. Do obliczeń wzięto $n = 17$ obserwacji. Wartość skorygowanego współczynnika determinacji liniowej wynosiła $\bar{R}^2 = 0,99$; wartość statystyki

$F(3,13) = 466,495$ ($F(3,13) = 466,495$ (wartość $p < 0,00001$); błąd standardowy reszt $\hat{\sigma} = 0,084$. Wszystkie parametry strukturalne były istotne statystycznie (przy poziomie istotności poniżej 1%).

Poniżej zaprezentowane zostały wartości empiryczne oraz teoretyczne, tj. wynikające z modelu. Widzimy bardzo duże podobieństwo ich przebiegu.

Rysunek 27. Wartości empiryczne oraz teoretyczne składki przypisanej brutto w dziale I w latach 1992-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Na podstawie powyższego modelu należy stwierdzić, że w 2009 r. może być ujemny przyrost wartości składki w I dziale. Oczywiście, czy tak będzie rzeczywistość nie można przesądzić, ze względu na dużą dynamikę wydarzeń w okresie wciąż trwających turbulencji na rynkach finansowych (oraz w sferze realnej).

W przypadku działu drugiego, zmienna objaśniana by-

ła wyrażona w wartościach oryginalnych (nie poddawano ich logarytmowaniu). Ponownie zastosowano zmienną binarną (była nieistotna statystycznie, ale po jej usunięciu rosła wartość kryterium informacyjnego, więc z tego względu została pozostawiona w modelu). Dodane też zostały wartości opóźnione. Wzięto pod uwagę 16 obserwacji (lata 1993-2008).

Pełna specyfikacja modelu przedstawia się następująco:

$$(skl_{II})_t = 25133902 + 631461bin + 263996t + 1,30763 \cdot (skladka_{II})_{t-1} - 0,67667 \cdot (skl_{II})_{t-2}$$

(689761) (700205) (106358) (0,167981) (0,161884)

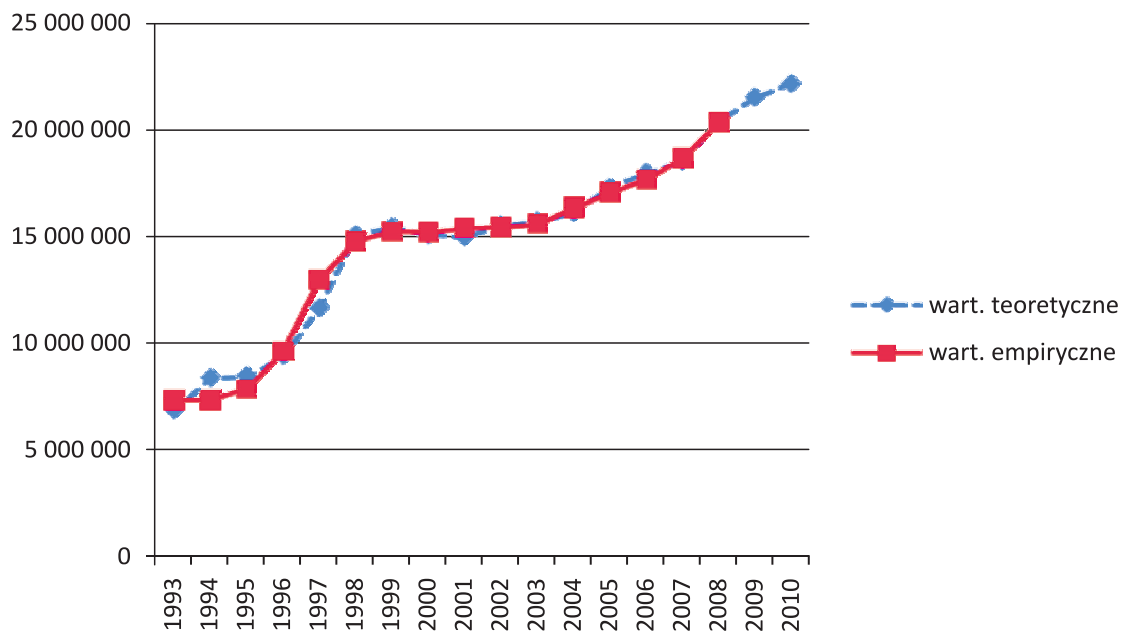
$$n = 16 \quad \bar{R}^2 = 0,977 \quad F(4,11) = 165,599 \quad \hat{\sigma} = 604118$$

gdzie:

$(skl_{II})_t, (skl_{II})_{t-1}, (skl_{II})_{t-2}$ – wartości składki przypisanej brutto w dziale II (w cenach stałych) odpowiednio w okresie t , $t-1$ i $t-2$.

Podstawowe statystyki wskazują na wysoką jakość modelu. Potwierdza to również porównanie wartości teoretycznych i empirycznych (rysunek 28).

Rysunek 28. Wartości empiryczne oraz teoretyczne składki przypisanej brutto w dziale II w latach 1993-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

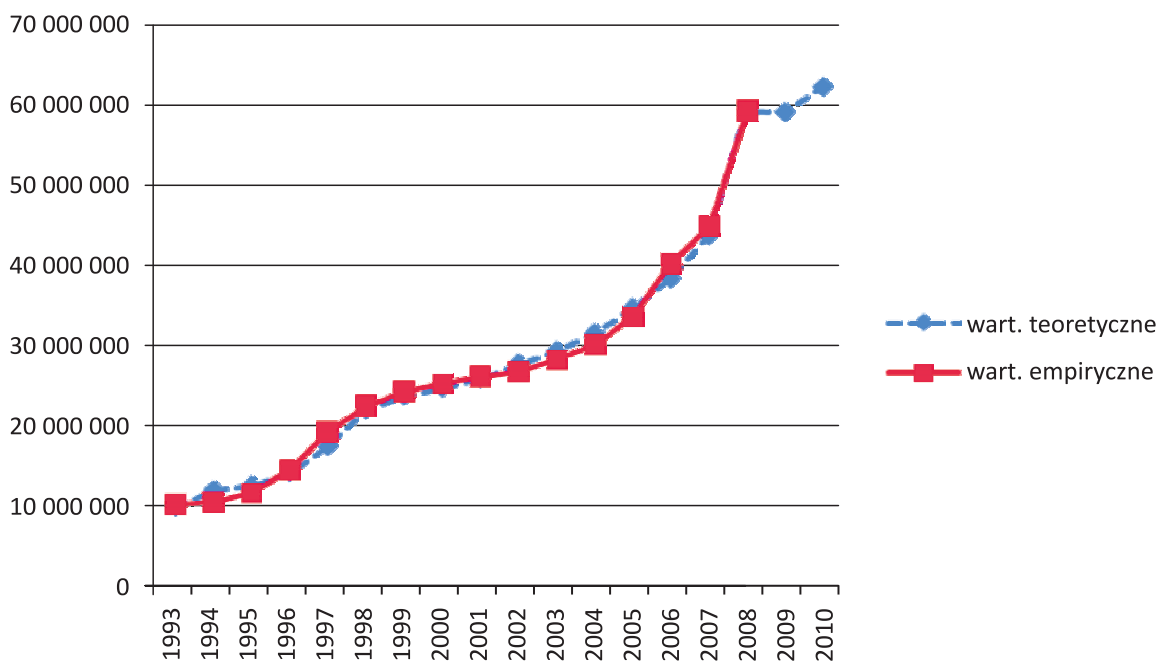

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Zaprezentowane (rysunek 28) prognozy wskazują na możliwość wzrostów w kolejnych, dwóch latach.

Na podstawie wyników obliczeń dla działu I i II obliczone zostaną wyniki ogółem oraz zostaną zaprezentowane w formie graficznej (rysunek 29).

Rysunek 29. Wartości empiryczne oraz teoretyczne składki przypisanej brutto ogółem w latach 1993-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Dokładniejsze wyniki przedstawione zostały poniżej (tablica 25). Zostały one wyrażone już w cenach bieżących (zgodnie z prognozowaną przez NBP wielkością stopy inflacji).

Tablica 25. Prognoza wartości składki przypisanej brutto na lata 2009-2010 oraz wartości rzeczywiste z 2008 r. (ceny bieżące, tys. zł)

	Dział I	Dział II	Ogółem
2008	38 985 758	20 358 090	59 343 848
2009	38 845 047	22 211 703	61 056 750
2010	42 221 569	23 305 411	65 526 981

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS, NBP.

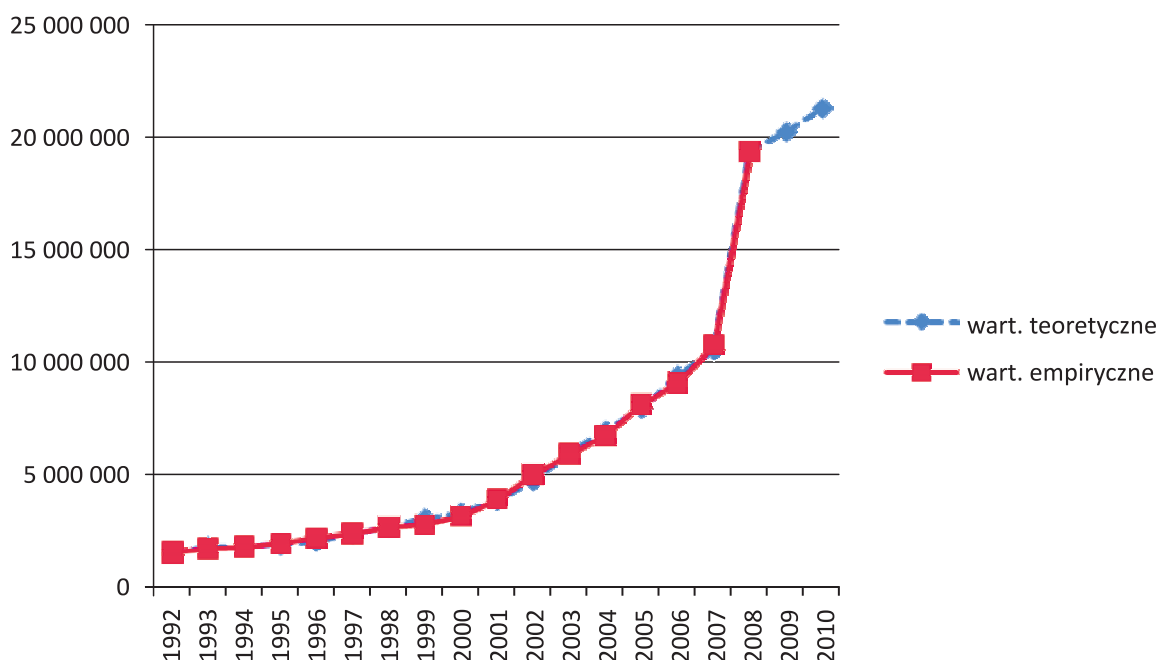
Zgodnie z tymi wynikami, wartość składki w dziale I w 2009 r. powinna być nieco niższa, niż w 2008 r. W pozostałych przypadkach można oczekiwać wzrostu wartości składki. Wynieść może ona ok. 61 mld zł w 2009 r. oraz ok. 65,5 mld zł w 2010 r.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto

Podobnie jak w przypadku składki przypisanej brutto zostały przeprowadzone obliczenia dla odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto (z tego względu opisy będą miały bardziej skrótowy charakter).

W prognozie dla działu I założono, że wydarzenia w 2008 r. miały charakter incydentalny. Stąd ponownie użyto zmiennej sztucznej. Wykorzystano obserwacje z okresu 1992-2008.

Rysunek 30. Wartości empiryczne oraz teoretyczne odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w dziale I w latach 1992-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Najlepiej oszacowany model przybrał następującą postać:

$$(\text{odsz}_I)_t = 1245260 + 7092890 \ln t + 354831t - 1719860 \ln t + 0,894385 \cdot (\text{odsz}_I)_{t-1}$$

$$(356327) \quad (283658) \quad (94878) \quad (449579) \quad (0,087317)$$

$$n = 17 \quad n = 17$$

$$\bar{R}^2 = 0,998 \quad \bar{R}^2 = 0,998 \quad F(4,12) = 2163,8 \quad F(4,12) = 2163,8$$

$$\hat{\sigma} = 198824 \quad \hat{\sigma} = 198824$$

gdzie:

$(odsz_I)_t, (odsz_I)_{t-1}, (odsz_I)_{t-2}$ – wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w dziale I (w cenach stałych) odpowiednio w okresie t i $t-1$,

$\ln t$ – logarytm naturalny zmiennej czasowej.

Poniżej zaprezentowane zostały wartości empiryczne oraz teoretyczne. Podobnie jak w przypadku modelowania składki w I dziale widzimy bardzo duże podobieństwo ich przebiegu.

Zgodnie z zaprezentowanymi prognozami, w następnych latach należy oczekiwać wzrostu wartości odszkodowań w dziale I, aczkolwiek nie będzie on już tak zdecydowanie wysoki, jak to było w bardzo nietypowym, 2008 roku.

Podobnie dokonano modelowania, a następnie prognoz dla działu II. Analiza przebiegu wartości empirycz-

nych nie wykazała znaczniejszych zmian w 2008 r., stąd nie zastosowano zmiennej sztucznej. Uwzględnienie jej pozwoliłoby na zneutralizowanie zmian skokowych z 2008 roku, aczkolwiek efekt ten osiągnięto w wyniku zastosowania zmiennych opóźnionych (o rok oraz dwa lata). Dzięki temu logika prognozowania zbliżona jest do stosowanej w poprzednich latach ekstrapolacji za pomocą średnich z poprzednich okresów. W modelu wzięto pod uwagę dane z okresu 1993-2008.

Wersja finalna modelu przedstawia się następująco:

$$(odsz_{II})_t = 287944 + 1643720 \ln t + 0,994516 \cdot (odsz_{II})_{t-1} - 0,49355 \cdot (odsz_{II})_{t-2}$$

(689761) (700205) (106358) (0,167981) (0,161884)

$$n = 16 \quad \bar{R}^2 = 0,918 \quad \hat{\sigma} = 563084$$

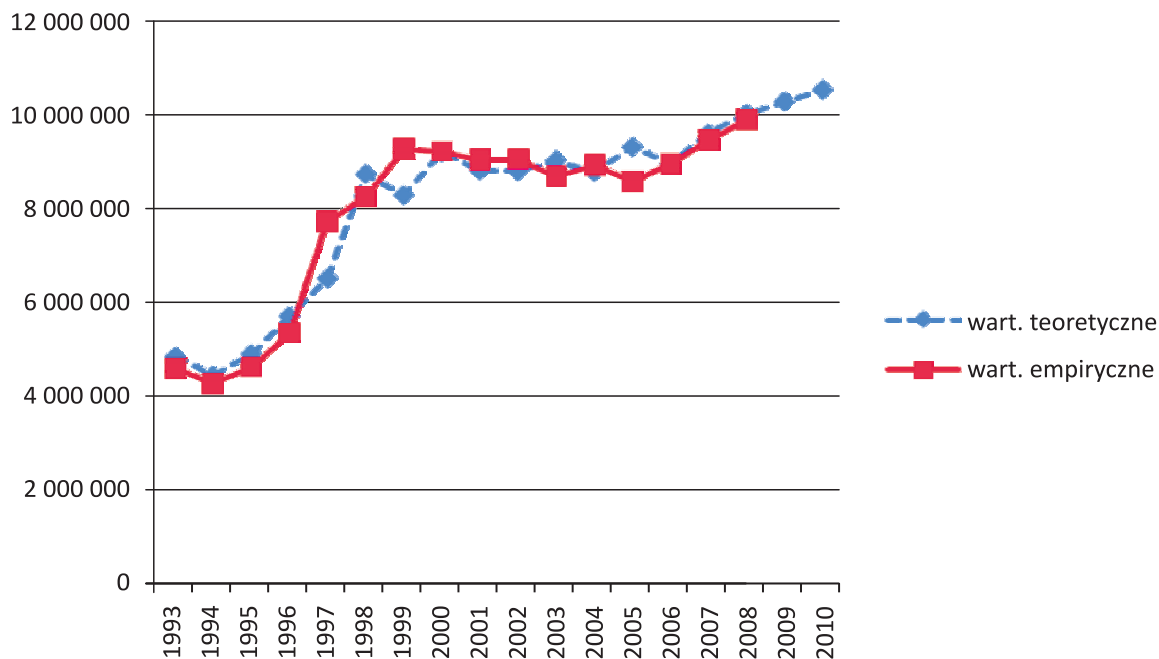
gdzie:

$(odsz_{II})_t, (odsz_{II})_{t-1}, (odsz_{II})_{t-2}$ – wartości składki odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w dziale II (w cenach stałych) odpowiednio w okresie t , $t-1$ i $t-2$.

Podstawowe statystyki wskazują na wysoką jakość modelu (choć nieco mniejszą, niż w poprzednich przy-

padkach). Widać to również na podstawie porównania wartości teoretycznych i empirycznych (rysunek 31).

Rysunek 31. Wartości empiryczne oraz teoretyczne odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w dziale II w latach 1993-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

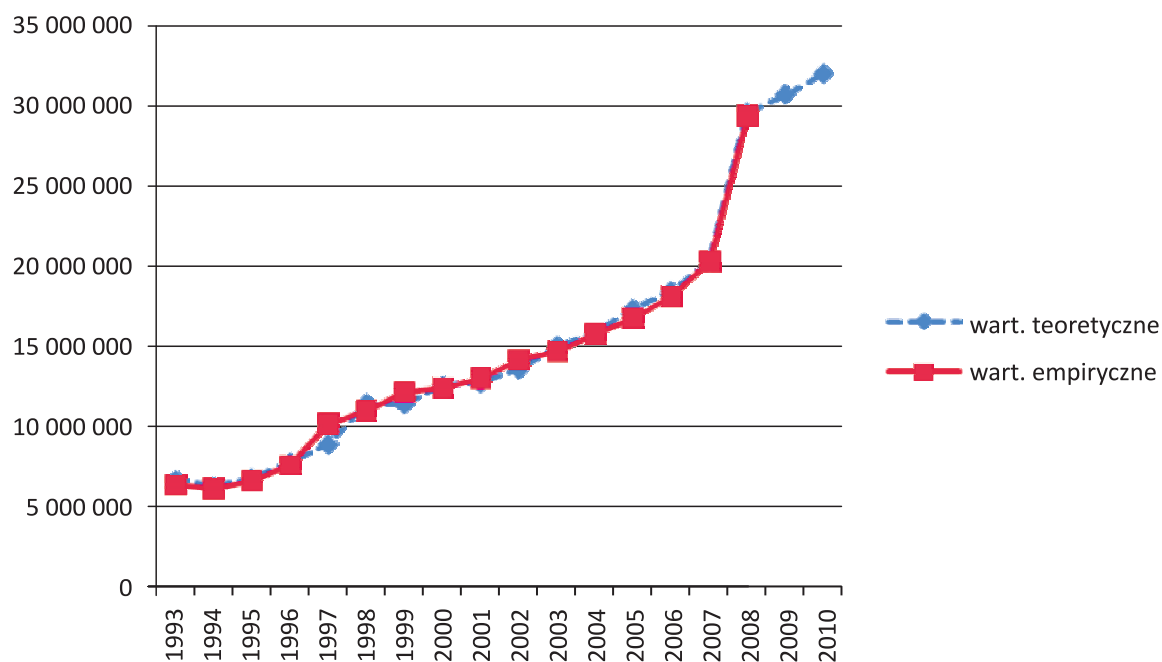

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNE, PIU, MFW, GUS.

Zaprezentowane prognozy wskazują, że w 2009 i 2010 r. można się spodziewać wzrostu świadczeń i odszkodowań wypłaconych brutto w dziale drugim, aczkolwiek wzrost ten nie będzie się cechował zbyt dużą dynamiką.

Na podstawie prognoz dla działu I i II, dokonano ich sumowania (a także zsumowania innych wartości teoretycznych). Wyniki zaprezentowano poniżej.

Rysunek 32. Wartości empiryczne oraz teoretyczne odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto ogółem w latach 1993-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNE, PIU, MFW, GUS.

Dokładniejsze wyniki przedstawione zostały poniżej (tablica 26). Zostały one wyrażone już w cenach bieżących (zgodnie z prognozowaną przez NBP wielkością stopy inflacji).

Tablica 26. Prognoza wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto na lata 2009-2010 oraz wartości rzeczywiste z 2008 r. (ceny bieżące, tys. zł)

	Dział I	Dział II	Ogółem
2008	19 390 278	9 939 460	29 329 738
2009	20 913 889	10 650 712	31 564 600
2010	22 414 711	11 115 822	33 530 533

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS, NBP.

Ze względu na to, że w każdym przypadku na lata 2009 i 2010 prognozowano wzrosty odszkodowań w cenach stałych, również są one widoczne przy przejściu na ceny bieżące (przy założeniu braku deflacji). Przyrosty te jednak nie powinny być tak znaczące jak w samym 2008 ro-

ku. Prognozuje się, że wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto ogółem wyniesie w 2009 r. ok. 31,6 mld zł i 33,5 mld zł w 2010 roku.

Wynik techniczny

Podobnie do wcześniejszych, dwóch wskaźników rynku ubezpieczeń w Polsce, dokonano prognoz dla wyniku technicznego. Jest to jednak zadanie o wiele trudniejsze, niż we wcześniejszych przypadkach (wskazują na to również porównania wyników z lat poprzednich).

W przypadku działu I, tym razem nie zastosowano zmiennej binarnej ze względu na brak przyrostów w 2008 r. (widoczne były spadki). Zastosowano opóźnienia czasowe zmiennej objaśnianej o rok i dwa lata (choć w drugim przypadku parametr strukturalny nie był istotny statystycznie). Wykorzystano jedynie 11 obserwacji (z okresu 1998-2008), ze względu na dostępność danych. Przyczynia się to do zwiększenia niepewności otrzymanych prognoz.

Otrzymano model o następującej postaci:

$$(wynik_I)_t = -1432670 + 171022t + 1,03886 \cdot (wynik_I)_{t-1} - 0,515178 \cdot (wynik_I)_{t-2}$$

(790780) (80566) (0,37619) (0,349081)

$$n = 11 \quad n = 11 \quad \bar{R}^2 = 0,951 \quad \bar{R}^2 = 0,951 \quad F(3,7) = 66,0486 \quad F(3,7) = 66,0486$$

$$\hat{\sigma} = 302226 \quad \hat{\sigma} = 302226$$

gdzie:

$(wynik_I)_t, (wynik_I)_{t-1}, (wynik_I)_{t-2}$ – wartości wyniku technicznego brutto w dziale I (w cenach stałych) odpowiednio w okresie $t, t-1$ i $t-2$.

Poniżej zaprezentowane zostały wartości empiryczne oraz teoretyczne. Widzimy duże podobieństwo ich przebiegu.

Rysunek 33. Wartości empiryczne oraz teoretyczne wyniku technicznego w dziale I w latach 1998-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Prognozy wskazują na niewielki wzrost wyniku w 2009 r. (po jego spadku w 2008 r.) oraz większy wzrost w roku kolejnym.

Podobnie jak poprzednio przeprowadzono modelo-

wanie oraz prognozowanie dla działu II. Nie została zastosowana zmienna sztuczna. Otrzymany model był nieco słabszej jakości, niż poprzednie. Poniżej przedstawiona jest jego specyfikacja:

$$(wynik_{II})_t = -6990320 + 2840760 \ln t + 0,09398 \cdot (wynik_{II})_{t-1}$$

(2272960) (905093)
(0,270997)

$$n = 12 \quad \bar{R}^2 = 0,872 \quad \bar{R}^2 = 0,872 \quad F(2,9) = 38,7301 \quad F(2,9) = 38,7301$$

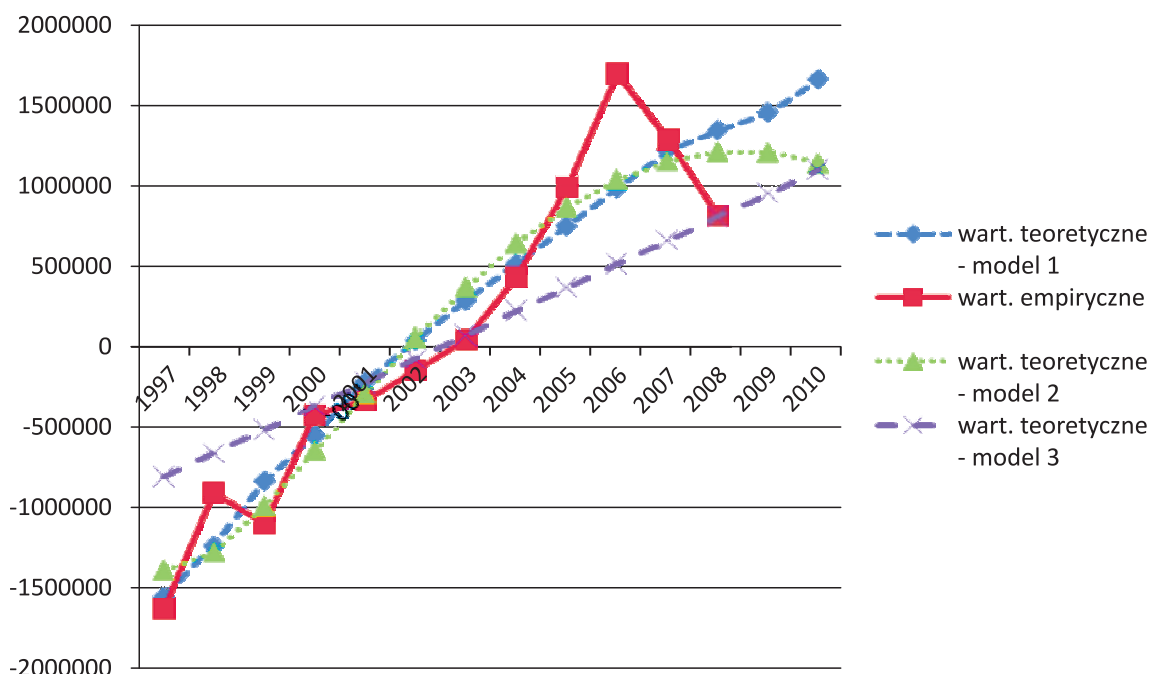
gdzie:

$(\text{wynik}_{II})_t(\text{wynik}_{II})_t, (\text{wynik}_{II})_{t-1}(\text{wynik}_{II})_{t-1}$ – wartości wyniku technicznego brutto w dziale II (w cenach stałych) odpowiednio w okresie t i $t-1$.

Podstawowe statystyki wskazują na średnio wysoką (mniejszą, niż we wcześniejszych przypadkach) jakość modelu. Podobnie jak wcześniej, wartości teoretyczne uzyskane za pomocą modelu oraz wartości empiryczne można zaprezentować na tym samym wykresie (rysunek 34).

Widać z niego (rysunek 34) dość duże rozbieżności uzyskane za pomocą modelu w latach 2006-08. Sprawia to, że należy z bardzo dużą ostrożnością patrzeć na wyniki prognoz w kolejnych latach uzyskane za pomocą tak skonstruowanego modelu.

Rysunek 34. Wartości empiryczne oraz teoretyczne wyniku technicznego w dziale II w latach 1997-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł) – model 1 i 2

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Stąd dokonano jeszcze jednej próby skonstruowania modelu, eliminując opóźnienie na rzecz kolejnej modyfikacji zmiennej czasowej. Otrzymany został model o postaci:

$$(wynik_{II})_t = -2078790 + 1138960t - 2077790 \ln t - 36629t^2$$

$$(381476) \quad (426541) \quad (946561) \quad (18556)$$

$$\bar{R}^2 = 0,883 \quad n = 13 \quad \hat{\sigma} = 344889 \quad \bar{R}^2 = 0,883 F(3,9) = 31,17198 F(3,9) = 31,17198$$

W przeciwieństwie do poprzedniego modelu, gdzie zmienna opóźniona była wysoce nieistotna, w tym przypadku wszystkie były istotne przy co najmniej 10% progu. Podobnie jak we wcześniejszym modelu, nie występowały w nim zjawiska autokorelacji oraz heteroskedastyczności.

Wyniki kolejnego modelu również zaprezentowano na poprzednim wykresie (rysunek 34). Również one wskazują na pewne rozbieżności między wynikami modelu a rzeczywistością w ostatnich latach.

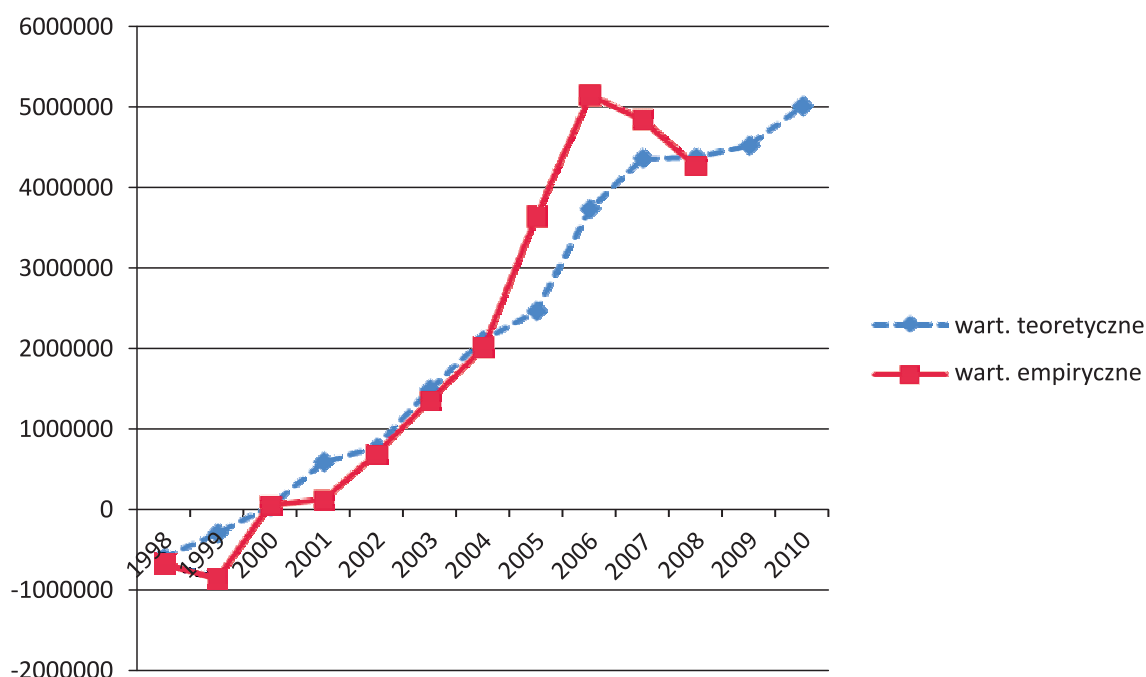
Uzyskany wynik wskazuje na stagnację w 2009 r. i lekki spadek w 2010 r. wartości wyniku technicznego. Analizując wykres wydaje się, że wyniki te można darzyć nieco większą wiarygodnością, niż poprzednie (oraz szereg innych, których – ze względu na słabszą jakość modeli – nie zaprezentowano). Jednakże ponownie popełniany był błąd polegający na przyjęciu zbyt wysokiej wartości,

jako bazowej w 2008 r. W związku z tym wyniki prognozy na 2009 r. obarczone są dużą niepewnością.

W związku z tym zdecydowano się zmienić techniki prognozowania i dokonać ekstrapolacji trendu w postaci obliczenia średniej rocznych różnic bezwzględnych między poszczególnymi danymi w okresie analizy (tj. 1996-2008). Średnia ta wyniosła ok. 150 mld zł. Innymi słowy, oparto się na ekstrapolacji trendu liniowego. Z reguły jest to najgorzej dopasowana postać trendu, aczkolwiek w tym przypadku pozostanie przy bardziej zaawansowanych modelach wydaje się dawać z góry wyniki obarczone stosunkowo dużym błędem. Do dalszych obliczeń zostaną jednak wzięte wyniki uzyskane za pomocą trzeciego modelu.

Na podstawie powyższych prognoz wyliczony zostanie wynik techniczny ogółem. Wyniki zaprezentowano poniżej (rysunek 35).

Rysunek 35. Wartości empiryczne oraz teoretyczne wyniku technicznego ogółem w latach 1998-2008 oraz prognozy na lata 2009-2010 (ceny stałe z 2008 r., tys. zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS.

Analiza wykresu (rysunek 35) pokazuje na dość dobre, mimo problemów związanych z prognozowaniem wyniku dla działu II, dopasowanie wartości teoretycznych do rzeczywistych (z wyjątkiem okresu 2005-07).

Dokładniejsze wyniki wszystkich obliczeń w cenach bieżących przedstawione zostały poniżej (tablica 27).

Tablica 27. Prognoza wartości wyniku technicznego na lata 2009-2010 oraz wartości rzeczywiste z 2008 r. (ceny bieżące, tys. zł)

	Dział I	Dział II	Ogółem
2008	3 461 448	807 693	4 269 141
2009	3 688 605	985 161	4 673 766
2010	4 119 819	1 158 382	5 278 201

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS, NBP.

Zgodnie z uzyskanymi prognozami, w każdym przypadku wynik techniczny będzie ulegał poprawie. Może on osiągnąć wartość ogółem w 2009 r. ok. 4,7 mld zł oraz ok. 5,3 mld zł w roku następnym.

3.5.4. Podsumowanie

Prognozowanie gospodarcze nie jest czynnością łatwą. Jest ono szczególnie trudne w czasach kryzysów, czego dobitnie potwierdziły błędne prognozy ponad 95% ekonomistów, którzy nie przewidzieli go. Z tego typu trudnościami spotkali się autorzy przygotowując ubiegłoroczne prognozy rynku ubezpieczeń, a także prognozy tegoroczne. W porównaniu do ub.r. zmieniono zestaw zmiennych objaśniających odchodząc w przeważającej mierze od ekstrapolacji trendów. W efekcie dla każdej ze zmiennych objaśniających: składki, odszkodowań i wyniku technicznego w rozbiciu na działy I i II, zbudowano po kilka(naście) modeli, z których najlepsze zostały powyżej zaprezentowane. Charakteryzują się one wysoką jakością, tzn. w dobry sposób „naśladują” rzeczywistość. Ponadto, sprawdzono, czy taka cecha modeli nie ma charakteru przypadkowego, czy za na ogół bardzo dużą ich jakością nie kryją się „nieprawidłowe” zjawiska. Po przeprowadzeniu szeregu takich tekstów można stwierdzić, że są podstawy by twierdzić, że prognozy uzyskane za pomocą takich modeli będą w większej mierze trafne, niż prognozy publikowane w poprzednich latach.

Oczywiście, w dalszym ciągu istnieje wiele czynników niepewnych, do których głównie zaliczyć można przebieg wydarzeń w gospodarce światowej i w jej systemie finansowym. Sytuacja ta bowiem miała i będzie miała wpływ na polską gospodarkę i jej system finansowy, w tym rynek ubezpieczeń. Przeprowadzone na wstępie analizy dają jednak pewien optymizm pod tym względem. Podobnie jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Komisja Europejska (i Ministerstwo Finansów) uważamy, że w 2009 r. będziemy mieli do czynienia w Polsce z łagodną recesją, która nie wpłynie znacząco na funkcjonowanie rynku ubezpieczeń.

Do innych czynników wywołujących niepewność, co do rozwijania się rynku ubezpieczeń w kolejnych latach należy możliwość powstania i upowszechnienia innowacji finansowych (takich jak popularne w 2008 r. tzw. „poliso-lokaty”), a także ewentualne działania regulatorów. Czynniki tych jednak nie można było uwzględnić w konstruowanych modelach.

Podsumowując przeprowadzone badania poniżej (tablica 28.) zaprezentowane zostaną wartości ogółem trzech, analizowanych wskaźników rynku ubezpieczeń oraz prognozy ich zmian na lata 2009-10.

Tablica 28. Prognoza wybranych wskaźników rynku ubezpieczeń w Polsce na lata 2009-2010 oraz wartości rzeczywiste z 2008 r. (ceny bieżące, tys. zł)

	Składka przypisana brutto (ogółem)	Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto (ogółem)	Wynik techniczny (ogółem)
2008	59 343 848	29 329 738	4 269 141
2009	61 056 750	31 564 600	4 673 766
2010	65 526 981	33 530 533	5 278 201

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, PIU, MFW, GUS, NBP.

Wyniki obliczeń dają podstawy do optymistycznego spojrzenia na przyszłość rynku ubezpieczeń w Polsce. W każdym, zaprezentowanym wariantcie mamy do czynienia ze wzrostami. Nie powinny być one tak dynamiczne, jak w 2008 roku, który – patrząc na przebieg zjawisk od początku okresu, dla którego istnieją dane – cechował się dużą nietypowością. Wzrosty, choć mniejsze, powinny być kontynuowane.

4. PODZIAŁ RYZYKA WEDŁUG DZIAŁÓW, GRUP I RODZAJÓW UBEZPIECZEŃ (wg Ustawy o działalności Ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.)

DZIAŁ I

Ubezpieczenia na życie

1. Ubezpieczenia na życie.
2. Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci.
3. Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.
4. Ubezpieczenia rentowe.
5. Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4.

DZIAŁ II

Pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe

1. Ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej:
 - a) świadczenia jednorazowe,
 - b) świadczenia powtarzające się,
 - c) połączone świadczenia, o których mowa w pkt 1 i 2.
 - d) przewóz osób.
2. Ubezpieczenia choroby:
 - a) świadczenia jednorazowe,
 - b) świadczenia powtarzające się,
 - c) świadczenia kombinowane.
3. Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych, obejmujące szkody w:
 - a) pojazdach samochodowych,
 - b) pojazdach lądowych bez własnego napędu.
4. Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych, obejmujące szkody w pojazdach szynowych.
5. Ubezpieczenia casco statków powietrznych, obejmujące szkody w pojazdach powietrznych.
6. Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej casco statków żeglugi morskiej i statków żeglugi śródlądowej obejmujące szkody w:
 - a) statkach żeglugi morskiej,
 - b) statkach żeglugi śródlądowej.
7. Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie, obejmujące szkody na transportowanych przedmiotach, niezależnie od każdorazowo stosowanych środków transportu.
8. Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, obejmujące szkody rzeczowe nie ujęte w grupach 3-7, spowodowane przez:
 - a) ogień,
 - b) eksplozję,
 - c) burzę,
 - d) inne żywioły,
 - e) energię jądrową,
 - f) obsunięcia ziemi lub tąpnięcia.
9. Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych (jeżeli nie zostały ujęte w grupie 3, 4, 5, 6, lub 7), wywołanych przez grad lub mróz oraz inne przyczyny (jak np. kradzież), jeżeli przyczyny te nie są ujęte w grupie 8.
10. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych z napędem własnym, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika.
11. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania statków powietrznych, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika.
12. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową, wynikającej z posiadania i użytkowania statków żeglugi śródlądowej i statków morskich, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika.
13. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej ogólnej) nie ujętej w grupach 10-12.
14. Ubezpieczenia kredytu, w tym:
 - a) ogólnej niewypłacalności,
 - b) kredytu eksportowego, spłaty rat, kredytu hipotecznego, kredytu rolniczego.
15. Gwarancja ubezpieczeniowa:
 - a) bezpośrednia,
 - b) pośrednia.
16. Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych, w tym:
 - a) ryzyka utraty zatrudnienia,
 - b) niewystarczającego dochodu,
 - c) złych warunków atmosferycznych,
 - d) utraty zysków,
 - e) stałych wydatków ogólnych,
 - f) nieprzewidzianych wydatków handlowych,
 - g) utraty wartości rynkowej,
 - h) utraty stałego źródła dochodu,
 - i) pośrednich strat handlowych poza wyżej wymienionymi,
 - j) innych strat finansowych.
17. Ubezpieczenia ochrony prawnej.
18. Ubezpieczenia świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania.

5. WYKAZ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ODDZIAŁÓW W POLSCE ZAGRANICZNYCH UBEZPIECZYCIELI, KTÓRZY SĄ CZŁONKAMI POLSKIEJ IZBY UBEZPIECZEŃ (stan na dzień 8.06.2009 r.)

Zakłady Działu I - Ubezpieczenia na życie

1. AEGON
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Wołoska 5; 02-675 Warszawa
tel. 0 22 451-19-81; fax 0 22 451-19-99
prezes: Michał Biedzki; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 24.12.1999 r.
www.aegon.pl; info@aegon.pl
2. Towarzystwo Ubezpieczeń
ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.
ul. Rodziny Hiszpańskich 1; 02-685 Warszawa
tel. 0 22 567-40-00; fax. 0 22 567-40-40
prezes: Paweł Dangel; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 28.02.1997 r.
www.allianz.pl; olga.vogel@allianz.pl
3. AMPLICO LIFE Pierwsze Amerykańsko-Polskie
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie i Reasekuracji S.A.
ul. Przemysłowa 26; 00-450 Warszawa
tel. 0 22 523-50-00; fax. 0 22 523-54-44
zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 30.10.1990 r.
www.amplicolife.pl; info@amplicolife.pl
4. AXA ŻYCIE
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Chłodna 51; 00-867 Warszawa,
tel. 0 22 555-00-50; fax. 0 22 555-00-00
prezes: Maciej Szwarz; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 23.06.1993 r.
www.axa.pl; ubezpieczenia@axa.pl
5. BENEFIA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Vienna Insurance Group
ul. Rydygiera 21 A; 01-793 Warszawa,
tel. 0 22 525-11-11; fax. 0 22 544-14-51 (74)
prezes: Tomasz Telejko; zakres: grupa 1-5
data wydania zezwolenia: 04.02.1994 r.
www.benefia.pl; centrala@benefia.pl
6. BZWBK-CU Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Plac Andersa 5; 61-894 Poznań
tel. 061 659-66-11
prezes: Jacek Koronkiewicz; zakres: grupy 1, 5
data wydania zezwolenia: 09.10.2008 r.
www.bzwbkaviva.pl;
7. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
CARDIF Polska S.A.
ul. Nowogrodzka 11; 00-513 Warszawa
tel. 0 22 529-01-23; fax 0 22 529-01-11
prezes: Jan E. Rościszewski
zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 22.01.1998 r.
www.cardif.pl
cardif@cardif.pl
8. AVIVA
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Prosta 70; 00-838 Warszawa
tel. 0 22 557-40-50; fax. 0 22 557-40-90
prezes: Maciej Jankowski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 06.09.1991 r.
www.aviva.pl; bok@aviva.pl
9. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
COMPENSA S.A.
Al. Jerozolimskie 162; 02-342 Warszawa
tel. 0 22 501-60-00; fax 0 22 501-60-01
prezes: Franz Fuchs; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 30.09.1997 r.
www.compensa.com.pl
centrala@compensazycie.com.pl
10. Wielkopolskie Towarzystwo Ubezpieczeń
Życiowych i Rentowych CONCORDIA CAPITAL S.A.
ul. Świętego Michała 43; 61-119 Poznań
tel. 0 61 858-48-00; fax 0 61 858-48-01
prezes: Piotr Narloch; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 09.08.2000 r.
www.grupaconcordia.pl; office@grupaconcordia.pl
11. Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ERGO HESTIA S.A.
ul. Hestii 1; 81-731 Sopot
tel. 0 58 555-60-00; fax 0 58 555-60-01
prezes: Piotr Śliwicki; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 28.01.1997 r.
www.hestia.pl; poczta@hestia.pl

12. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie EUROPA S.A.
ul. Powstańców Śląskich 2-4; 53-333 Wrocław
tel. 0 71 334-18-00; fax. 0 71 334-17-97
prezes: Jacek Podoba; zakres: grupa 1-5
data wydania zezwolenia: 17.01.2002 r.
www.tueuropa.com.pl; sekretariat@tueuropa.com.pl
13. GENERALI ŻYCIE
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15; 02-676 Warszawa
tel. 0 22 543-05-00 (25); fax. 0 22 543-08-99
prezes: Andrzej Jarczyk; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 06.01.1998 r.
www.generali.pl; centrumklienta@generali.pl
14. HDI-Gerling
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Hrubieszowska 2; 01-209 Warszawa
tel. 0 22 395-40-00; fax. 0 22 395-40-02
prezes: Sławomir Waleryś; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 21.01.1997 r.
www.gerling.com.pl; info@gerling.com.pl
15. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ING NATIONALE - NEDERLANDEN Polska S.A.
ul. Ludna 2; 00-406 Warszawa
tel. 0 22 522-00-00; fax. 0 22 522-11-11
prezes: Tomasz Bławat; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 02.08.1994 r.
www.ing.pl; info@ing.pl
16. Towarzystwo Ubezpieczeń
INTER - ŻYCIE Polska S.A.
Al. Jerozolimskie 172; 02-486 Warszawa
tel. 0 22 333-75-00; fax 0 22 333-75-01
prezes: Aniela Schreyner; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 29.04.1997 r.
www.interpolska.pl; interpolska@interpolska.pl
17. LINK4 Life Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15; 02-676 Warszawa
tel. 0 22 444-44-00; fax. 0 22 444-44-50
prezes: Arkadiusz Lew-Kiedrowski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 27.09.2007 r.
www.link4.pl; biuro@link4.pl
18. METLIFE Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Puławska 17; 02-515 Warszawa
tel. 0 22 349-69-00; fax. 0 22 349-69-01
prezes: Adam Michon; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 29.09.2000 r.
www.metlife.pl; kontakt@pl.metlife.com
19. NORDEA Polska
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Al. Jana Pawła II 27; 00-867 Warszawa
tel. 0 22 541-01-00; fax 0 22 541-01-01
prezes: Mariusz Sobiech; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 04.03.1994 r.
www.nordeapolska.pl; zycie@nordeapolska.pl
20. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
POLISA - ŻYCIE S.A.
ul. A. Mickiewicza 63; 01-625 Warszawa
tel. 0 22 560-59-55, 560-59-90; fax 0 22 869-85-80
prezes: Leszek Szwedo; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 26.06.1995 r.
www.polisa-zycie.pl; sekretariat@polisa-zycie.pl
21. POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ ŻYCIE S.A.
al. Jana Pawła II 24; 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-34-10 (00); fax 0 22 582-34-11 (01)
prezes: Dariusz Krzewina; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 20.12.1991 r.
www.pzuzycie.com.pl; kontakt@pzuzycie.com.pl
22. PRAMERICA Życie
Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji S.A.
Al. Jana Pawła II 23; 00-854 Warszawa
tel. 0 22 329-30-00; fax 0 22 329-30-10
prezes: Beata Andruszkiewicz; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 29.10.1998 r.
www.pramerica.pl; pramerica@pramerica.pl
23. SIGNAL IDUNA Życie Polska
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Jasna 14/16A; 00-041 Warszawa
tel. 0 22 505-61-00; fax 0 22 505-61-01
prezes: Adam H. Pustelnik; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 03.08.2001 r.
www.signal-iduna.pl; info@signal-iduna.pl
24. SKANDIA ŻYCIE Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Cybernetyki 7; 02-677 Warszawa
tel. 0 22 332-17-00; fax 0 22 332-17-01
prezes: Paweł Ziembka; zakres: grupy 3, 5
data wydania zezwolenia: 16.04.1999 r.
www.skandia.pl; skandiazycie@skandia.pl
25. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SKOK S.A.
ul. Władysława IV 22; 81-743 Sopot
tel. 0 58 550-97-28; fax. 0 58 550-97-29
prezes: Grzegorz Buczkowski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 24.12.1999 r.
www.skok.pl; zycie@tuskokzycie.com.pl

26. UNIQA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Gdańska 132; 90-520 Łódź
tel. 0 42 634-47-00; fax 0 42 636-65-53
prezes: Jarosław Parkot; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 23.03.1994 r.
www.uniqua.pl; zycie@uniqua.pl
27. UNIVERSUM Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Al. Jana Pawła II 61 C lok. 305; 01-031 Warszawa
tel. 0 22 887-33-77; fax. 0 22 887-34-37
prezes: Agnieszka Senkowska; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 30.03.1999 r.
www.universum-zycie.pl
universum@universum-zycie.pl
28. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie WARTA S.A.
ul. Chmielna 85/87; 00-805 Warszawa
tel. 0 22 534-11-11; fax. 0 22 534-13-00
prezes: Krzysztof Kudelski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 16.05.1995 r.
www.warta.pl; centrala@warta.pl
29. MACIF ŻYCIE TUW
Al. Jana Pawła II 25; 00-854 Warszawa
tel. 0 22 653-43-50; fax 0 22 653-43-51
prezes: Philippe Saffray; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 30.12.2003
www.macif.com.pl; macif@macif.com.pl
30. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych REJENT LIFE
ul. Mostowa 19 C/6; 61-854 Poznań
tel. 0 61 852-95-42 (3); fax. 0 61 852-95-48
prezes: Maria Kuchlewska; zakres: grupy 1, 3, 4, 5
data wydania zezwolenia: 27.04.1995 r.
www.rejentlife.com.pl; tuw@rejentlife.com.pl
31. PREVOIR-VIE Groupe Prevoir S.A. Oddział w Polsce
ul. Kolejowa 5/7; 01-217 Warszawa
tel./fax 0 22 534-86-58, 0 22 534-86-50
dyrektor: Colin Turner; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 18.07.2000 r.
www.prevoir.com; prevoir@prevoir.com.pl

Zakłady Działu II – Pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe

1. AIG Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Marszałkowska 111; 00-102 Warszawa
tel. 0 22 528-51-00 (22); fax. 0 22 528-52-52 (53)
prezes: Michael Schnedler Jensen
zakres: grupy 1-3, 5, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 30.10.1990 r.
www.aig.com.pl; aig.poland@aig.com
2. Towarzystwo Ubezpieczeń ALLIANZ Polska S.A.
ul. Rodziny Hiszpańskich 1; 02-685 Warszawa
tel. 0 22 567-40-00; fax. 0 22 567-40-40
prezes: Paweł Dangel; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 14.11.1996 r.
www.allianz.pl; olga.vogel@allianz.pl
3. AXA Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Chłodna 51; 00-867 Warszawa
tel. 0 22 555-00-50; fax. 0 22 555-05-00
prezes: Maciej Szwarz; zakres: grupy 1-3, 6-10, 12-18
data wydania zezwolenia: 02.07.1994 r.
www.axa.pl; ubezpieczenia@axa.pl
4. BENEFIA Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
Vienna Insurance Group
ul. Rydygiera 21 A; 01-793 Warszawa
tel. 0 22 544-14-00 (70, 71); fax. 0 22 544-14-51 (74)
prezes: Paweł Bisek; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 24.12.1999 r.
www.benefia.pl; centrala@benefia.pl
5. BRE UBEZPIECZENIA Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Ks. I. Skorupki 5; 00-963 Warszawa
tel. 022 526-79-55 (51); fax. 022 526-79-56
prezes: Paweł Zylm; zakres: grupy 1, 3, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 19.12.2006 r.
www.breubezpieczenia.pl; biuro@breubezpieczenia.pl
6. BZWBK-CU Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.
Plac Andersa 5; 61-894 Poznań; tel. 061 659-66-11
prezes: Jacek Koronkiewicz;
zakres: grupy 1-2, 9, 13, 16, 18
data wydania zezwolenia: 09.10.2008 r.
www.bzwbkaviva.pl
7. AVIVA
Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.
ul. Prosta 70; 00-838 Warszawa
tel. 0 22 557-49-12; fax 0 22 557-49-22
prezes: Maciej Jankowski; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 06.09.1991 r.
www.aviva.pl; bok@aviva.pl
8. Towarzystwo Ubezpieczeń COMPENSA S.A.
Al. Jerozolimskie 162; 02-342 Warszawa
tel. 0 22 501-60-00; fax 0 22 501-60-01
prezes: Franz Fuchs; zakres: grupy 1-4, 6-18
data wydania zezwolenia: 12.02.1990 r.
www.compensa.com.pl;
centrala@compensa.com.pl

9. D.A.S. Towarzystwo Ubezpieczeń Ochrony Prawnej S.A.
ul. Wspólna 25; 00-519 Warszawa
tel. 0 22 453-00-00, 453-00-15; fax 0 22 453-00-09
prezes: Mariusz Olszewski; zakres: grupa 17
data wydania zezwolenia: 18.09.2000 r.
www.das.pl; das@das.pl
10. Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń
ERGO HESTIA S.A.
ul. Hestii 1; 81-731 Sopot
tel. 0 58 555-60-00; fax 0 58 555-60-01
prezes: Piotr Śliwicki; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 29.12.1990 r.
www.hestia.pl; poczta@hestia.pl
11. Towarzystwo Ubezpieczeniowe
EULER HERMES S.A.
ul. Domaniewska 50 B; 02-672 Warszawa
tel. 0 22 385-46-55; fax. 0 22 385-48-80
prezes: Krzysztof Chechłacz; zakres: grupy 9, 13-16
data wydania zezwolenia: 10.02.2003 r.
www.eulerhermes.pl; info@eulerhermes.pl
12. Towarzystwo Ubezpieczeń EUROPA S.A.
ul. Powstańców Śląskich 2-4; 53-333 Wrocław
tel. 0 71 334-17-00 (77); fax. 0 71 334-17-97
prezes: Jacek Podoba; zakres: grupy 1-4, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 07.11.1994 r.
www.tueuropa.com.pl; sekretariat@tueuropa.com.pl
13. GENERALI
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15; 02-676 Warszawa
tel. 0 22 543-05-00; fax. 0 22 543-08-99
prezes: Andrzej Jarczyk; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 05.07.1999 r.
www.generali.pl; centrumklienta@generali.pl
14. HDI ASEKURACJA
Towarzystwo Ubezpieczeniowe S.A.
ul. Płocka 11/13; 01-231 Warszawa
tel. 0 22 534-40-00; fax. 0 22 534-40-01
prezes: Stanisław Godlewski; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 30.09.1994 r.
www.hdi-asekuracja.pl; info@hdi-asekuracja.pl
15. HDI-GERLING Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Hrubieszowska 2; 01-209 Warszawa
tel. 0 22 395-40-00; fax. 0 22 395-40-02
prezes: Stanisław Godlewski; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 13.11.1989 r.
www.gerling.pl; sekretariat@hdi-gerling.pl
16. Towarzystwo Ubezpieczeń INTER Polska S.A.
Al. Jerozolimskie 172; 02-486 Warszawa
tel. 0 22 333-75-00; fax. 0 22 333-75-01
prezes: Aniela Schreyner; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 17.12.1991 r.
www.interpolska.pl; interpolska@interpolska.pl
17. Towarzystwo Ubezpieczeń INTERRISK S.A.
ul. Noakowskiego 22; 00-668 Warszawa
tel. 0 22 537-68-01 (do 03); fax. 0 22 537-68-04 (05)
prezes: Jan Bogutyn; zakres: grupy 1-3, 7-11, 13-18
data wydania zezwolenia: 05.11.1993 r.
www.interrisk.pl; sekretariat@interrisk.pl
18. KORPORACJA UBEZPIECZEŃ
KREDYTÓW EKSPORTOWYCH S.A.
ul. Sienna 39; 00-121 Warszawa
tel. 0 22 356-83-00; fax 0 22 313-01-20
prezes: Piotr Soroczyński; zakres: grupy 14-16
data wydania zezwolenia: 05.04.1991 r.
www.kuke.com.pl; market@kuke.com.pl
19. LINK4 Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15; 02-676 Warszawa
tel. 0 22 444-44-00; fax 0 22 444-45-01
prezes: Arkadiusz Lew-Kiedrowski
zakres: grupy 1-3, 5-18
data wydania zezwolenia: 28.11.2002 r.
www.link4.pl; biuro@link4.pl
20. MTU Moje Towarzystwo Ubezpieczeniowe S.A.
ul. Hestii 1; 81-731 Sopot
tel. 0 58 555-63-04; fax 0 58 555-63-02
prezes: Tadeusz Spanily
zakres: grupy 1-4, 6-10, 12-14, 16-18
data wydania zezwolenia: 21.04.1995 r.
www.mtu.pl; mtu@mtusa.pl
21. Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji
PARTNER S.A.
ul. Kłobucka 25; 02-699 Warszawa
tel. 0 22 534-56-00; fax. 0 22 541-81-01
prezes: Mariusz Sobiech; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 26.04.1996 r.
partner@partner.com.pl
22. POLSKIE Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Ogrodowa 58; 00-876 Warszawa
tel. 0 22 582-63-00 (do 04); fax. 0 22 582-63-05 (06)
prezes: Olgierd Jatelnicki; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 31.01.1990 r.
www.ptu.pl; box@ptu.pl

23. POLSKIE TOWARZYSTWO REASEKURACJI S.A.
ul. Bytomska 4; 01-612 Warszawa
tel. 0 22 832-02-56 (62); fax 0 22 833-02-18
prezes: Marek Czerski
zakres: działalność pośrednia w zakresie grup 1-18
data wydania zezwolenia: 20.06.1996 r.
www.polishre.pl; info@polishre.pl
24. Towarzystwo Ubezpieczeń
POLSKI ZWIĄZEK MOTOROWY S.A.
Vienna Insurance Group
Al. Jerozolimskie 162 A; 02-342 Warszawa
tel. 0 22 501-68-50 (58); fax 0 22 501-68-51
prezes: Klaus Eberhart
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 29.12.1999 r.
www.pzmtu.pl; central@pzmtu.pl
25. POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ S.A.
Al. Jana Pawła II 24; 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-20-00; fax 0 22 582-28-81
prezes: Andrzej Klesyk; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 03.01.1947 r.
www.pzu.pl; poczta@pzu.pl
26. SIGNAL IDUNA Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Jasna 14/16A; 00-041 Warszawa
tel. 0 22 505-61-00; fax 0 22 505-61-01
prezes: Adam H. Pustelnik; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 03.08.2001 r.
www.signal-iduna.pl; info@signal-iduna.pl
27. UNIQA Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Gdańska 132; 90-520 Łódź
tel. 0 42 634-47-00; fax 0 42 636-65-53
prezes: Jarosław Parkot; zakres: grupy 1-3, 5-11, 13-18
data wydania zezwolenia: 12.02.1990 r.
www.uniqa.pl; centrala@uniqa.pl
28. Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji WARTA S.A.
ul. Chmielna 85/87; 00-805 Warszawa
tel. 0 22 581-01-00; fax 0 22 581-13-74
prezes: Krzysztof Kudelski; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 01.09.1920 r.
www.warta.pl; info@warta.pl
29. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
BEZPIECZNY DOM
ul. Żurawia 32/34; 00-515 Warszawa
tel. 0 22 628-60-27 (28); fax. 0 22 628-60-26
prezes: Dariusz Poniewierka; zakres: grupy 16
data wydania zezwolenia: 24.11.2004 r.
www.tuwbd.pl; biuro@tuwbd.pl
30. CONCORDIA POLSKA TUW
ul. Św. Michała 43; 61-119 Poznań
tel. 0 61 858-48-00; fax 0 61 858-48-01
prezes: Piotr Narloch; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-16
data wydania zezwolenia: 20.12.1996 r.
www.grupaconcordia.pl; office@grupaconcordia.com
31. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych CUPRUM
ul. M.C. Skłodowskiej 82; 59-301 Lubin
tel. 0 76 727-74-00 (01); fax. 0 76 727-74-10
prezes: Renata Głuszczyk; zakres: grupy 1, 2, 7-9, 13
data wydania zezwolenia: 07.05.1994 r.
www.tuw-cuprum.pl; sekretariat@tuw-cuprum.pl
32. POCZTOWE Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Ratuszowa 7/9; 03-450 Warszawa
tel. 0 22 511-20-50; fax. 0 22 670-43-34
prezes: Monika Skiba; zakres: grupy 1-16, 18
data wydania zezwolenia: 23.12.2002 r.
www.tuwpocztowe.pl; tuw-pocztowe@poczta-polska.pl
33. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo Kredytowych
ul. Władysława IV 22; 81-743 Sopot
tel./fax 0 58 550-97-30 (16); fax 0 58 550-97-31
prezes: Grzegorz Buczkowski
zakres: grupy 1, 2, 8, 9, 13, 14, 16
data wydania zezwolenia: 27.02.1995 r.
www.tuwnskok.com.pl; tuw@tuwnskok.com.pl
34. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych TUW
ul. Raabego 13; 02-793 Warszawa
tel. 0 22 649-73-87; fax 0 22 649-73-89
prezes: Ewa Stachura-Kruszewska
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 10.10.1991 r.
www.tuw.pl; tuw@tuw.pl
35. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych TUZ
ul. Kłobucka 25; 00-699 Warszawa
tel. 0 22 534-56-00; fax. 0 22 432-58-55
prezes: Tomasz Majchrzak; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-16
data wydania zezwolenia: 25.07.2003 r.
www.tuz.pl; centrala@tuz.pl
36. ACE European Group Limited
Oddział w Polsce
ul. Chmielna 85/87; 00-805 Warszawa
tel. 0 22 581-07-50 ; fax. 0 22 581-11-33
dyrektor: Krzysztof Herdzik; zakres: grupy 1-18
data notyfikacji: 10.01.2005 r.
www.aceeurope.pl;
poland.office@ace-ina.com

37. AIG Europe S.A.
Oddział w Polsce
ul. Marszałkowska 111; 00-102 Warszawa
tel. 0 22 528-51-00 ; fax. 0 22 528-52-52
dyrektor: Michael Schnedler Jansen
zakres: grupy 1-3, 7-10, 12-14, 16-18
data notyfikacji: 04.05.2006 r.
aig.poland@aig.com; www.aig.com.pl
38. AVANSSUR S.A.
Oddział w Polsce
ul. Chłodna 51; 00-867 Warszawa
tel. 0 22 599-90-00; fax. 0 22 599-90-01
dyrektor: Ryszard Bociong
zakres: grupy 1-3, 7-10, 17-18
data notyfikacji: 22.05.2006 r.
www.axa-polska.pl; ubezpieczenia@axa-polska.pl
39. Cali Europe S.A.
Oddział w Polsce
ul. Domaniewska 42; 02-672 Warszawa
tel. 022 326-23-00
dyrektor: Thierry Verdier
data notyfikacji: 21.04.2008 r.
zakres: grupy 1-3, 6-7; karina.aponowicz@calie.pl
40. CARDIF Assurances Risques Divers S.A.
Oddział w Polsce
ul. Nowogrodzka 11; 00-513 Warszawa
tel. 0 22 529-01-23; fax 0 22 529-01-11
dyrektor: Jan E. Rościszewski
zakres: grupy 1, 2, 8, 9, 13, 16, 18
data wydania zezwolenia: 29.05.2001 r.
www.cardif.pl; cardif@cardif.pl
41. Österreichische Kreditversicherung COFACE AG
Oddział w Polsce
Al. Jerozolimskie 136; 02-305 Warszawa
tel. 0 22 465-00-00; fax. 0 22 465-00-55
dyrektor: Katarzyna Kompowska; zakres: grupa 14
data wydania zezwolenia: 26.06.2003 r.
www.coface.pl; office@coface.pl
42. Europäische Reiseversicherung Aktiengesellschaft
Oddział w Polsce
ul. Chmielna 101/102; 80-748 Gdańsk
tel. 0 58-324-88-50; fax 0 58-324-88-51
dyrektor: Beata Kalitowska;
zakres: grupy 1, 2, 8-11, 13-16, 18
data notyfikacji: 20.09.2004 r.
www.europejskie.pl;
poczta@europejskie.pl
43. Liberty Direct Liberty Seguros Compania de Seguros y Reaseguros S.A.
Oddział w Polsce
ul. Chocimska 17; 00-791 Warszawa
dyrektor: Michał Kwieciński
zakres: grupy 1, 3, 7, 10, 16-17
data notyfikacji: 20.09.2004 r.
www.libertydirect.pl; recepcja@libertydirect.pl
44. MEDICOVER Ubezpieczenia
Oddział w Polsce
Al. Jerozolimskie 181; 02-222 Warszawa
tel. 0 22 608-52-32
dyrektor: Stephen Kennedy; zakres: grupy 1, 2
data notyfikacji: 31.01.2007 r.
www.medicover.pl/ubezpieczenia
ubezpieczenia@medicover.pl
45. Mondial Assistance International AG S.A.
Główny Oddział w Polsce
ul. Domaniewska 50 B; 02-672 Warszawa
tel. 0 22 522-28-00; fax. 0 22 522-28-01
dyrektor: Tomasz Frączek
zakres: grupy 1, 2, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 18
data wydania zezwolenia: 30.12.2003 r.
www.mondial-assistance.pl
sekretariat@mondial-assistance.pl
46. XL Insurance Company
Oddział w Polsce
ul. Nowy Świat 64; 00-357 Warszawa
tel. 0 22 551-59-15; fax. 0 22 827-55-00
dyrektor: Rafał Tokarz; zakres: grupy 6-9, 12, 13, 16
data wydania zezwolenia: 21.04.2004 r.
www.xlinsurance.com; tomasz.slupski@xlgroup.com

6. WYKAZ ZLIKWIDOWANYCH, LIKWIDOWANYCH I BĘDĄCYCH W STANIE UPADOŚCI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

1. Towarzystwo Ubezpieczeń w Rolnictwie i Gospodarce Żywnościowej AGROPOLISA S.A. – cofnięcie zezwolenia na wniosek zakładu (22.12.2004 r. portfel przejęty przez TUIR WARTA S.A., spółka przestała być zakładem ubezpieczeń i zmieniła nazwę)
ul. Chmielna 85/87; 00-805 Warszawa
tel. 0 22 581-08-60; fax 0 22 581-13-74 (75)
prezes: Lucyna Krakowiak; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 24.01.1997 r.
data cofnięcia zezwolenia: 28.04.2004 r.
2. Towarzystwa Ubezpieczeniowego FENIX S.A.
– wykreślony z KRS w dniu 23.06.2005 r.
zakres: grupy 1, 3-4, 7-10, 13, 17
data wydania zezwolenia: 23.04.1991 r.
data cofnięcia zezwolenia: 29.01.1997 r.
data ogłoszenia upadłości: 24.03.1997 r.
3. Korporacja Ubezpieczeniowa FILAR ŻYCIE S.A.
– od dnia 10.12.2004 r. połączona ze spółką Unią TUnŻ S.A. pod nazwą Unia TUnŻ S.A.
4. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych FLORIAN
w dniu 29.06.2005 r. portfel przejęty przez HDI Samopomoc TU S.A., wykreślony z KRS w dniu 13.09.2007 r.
5. GARDA LIFE S.A. – wykreślona z KRS w dniu 04.04.2005 r.; zakres grup: 1-5
data wydania zezwolenia: 25.09.1997 r.
nie miało miejsca cofnięcie zezwolenia na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej
6. PTU GRYF S.A. – w upadłości; syndyk masy upadłości: Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.
Al. Jana Pawła II 24; 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-21-00; fax 0 22 582-28-61
pełnomocnik syndyka: Olgierd Frankowski
ul. Sobieszewska 3; 85-713 Bydgoszcz
tel. 052 361-69-48
data cofnięcia zezwolenia: 20.11.1995 r.
data ogłoszenia upadłości: 05.03.1996 r.
7. Towarzystwa Ubezpieczeniowego GWARANT S.A.
– w likwidacji; likwidator: Stefan Kałużny
data wydania zezwolenia: 15.12.1993 r.
data cofnięcia zezwolenia: 30.09.1999 r.
data ogłoszenia upadłości: 20.03.2000 r.
8. ZU HESTJA S.A. – w upadłości syndyk masy upadłości: Waldemar Bojarski; ul. R. Maya 1; 61-372 Poznań
tel. 0 61 874-16-90; fax 0 61 876-69-53
zakres: grupy 1-13, 15-18
data cofnięcia zezwolenia: 30.01.1997 r.
data ogłoszenia upadłości: 04.09.1996 r.
9. IF TU S.A. – wykreślony z KRS w dniu 09.06.2006 r.
10. HDI SAMOPOMOC Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
W dniu 30.11.2006 r. w KRS zarejestrowane zostało połączenie HDI Asekuracja TU S.A. jako spółki przejmującej HDI SAMOPOMOC TU S.A.
11. NL TU na Życie S.A. – wykreślony z KRS
w dniu 16.11.2006 r. w związku z połączeniem spółek: NL TU na Życie S.A. i Nordea Polska na Życie S.A.
12. TUIR POLISA S.A. – wykreślona z KRS
w dniu 28.09.2005 r.
13. ZU na Życie WESTA-LIFE S.A. – w upadłości syndyk masy upadłości: Hygin Rymdejko
ul. Piotrkowska 17; 90-406 Łódź
data cofnięcia zezwolenia: 29.01.1993 r.
data ogłoszenia upadłości: 06.02.1993 r.
data zakończenia postępowania upadłościowego: 10.11.1998 r.
miejsce zarchiwizowania dokumentów spółki: Międzyzakładowa Lecznica Spółdzielni Inwalidów "Novum"; ul. 1 Maja 43 a; 96-300 Żyrardów
tel. 0 46 855-30-45
14. ZU WESTA S.A. – wykreślony z KRS w dniu 05.10.2004 r.
15. WÜSTENROT Życie Towarzystwo Ubezpieczeniowe S. A.
– w likwidacji (od 20.02.2004 r.)
ul. Wilcza 71/6; 00-679 Warszawa
tel./fax 0 22 498-07-75
likwidator: mec. Witold Góralski; zakres: grupy 1, 3, 5
data wydania zezwolenia: 31.07.2000 r.
nie miało miejsca cofnięcie zezwolenia na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej

7. WYKAZ INSTYTUCJI, ORGANIZACJI I STOWARZYSZEŃ UBEZPIECZENIOWYCH

1. Komisja Nadzoru Finansowego
Plac Powstańców Warszawy 1; 00-950 Warszawa
tel. (48 22) 332-66-00; fax (48 22) 332-67-93 (602)
przewodniczący: Stanisław Kluza
www.knf.gov.pl; dok@knf.gov.pl
2. Polska Izba Ubezpieczeń
ul. Wspólna 47/49; 00-684 Warszawa
tel. 0 22 420-51-14, 420-51-05(06)
fax 0 22 420-51-07
prezes: Jan Grzegorz Prądyński
www.piu.org.pl; office@piu.org.pl
3. Rzecznik Ubezpieczonych
Al. Jerozolimskie 44; 00-024 Warszawa
tel. 0 22 333-73-26 (-28); fax 0 22 333-73-29
Halina Olendzka
www.rzu.gov.pl; rzecznik@rzu.gov.pl
4. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny
ul. Płocka 9/11; 01-231 Warszawa
tel. 0 22 539-61-00; fax 0 22 539-62-61 (62)
prezes: Elżbieta Wanat-Połeć
www.ufg.pl; ufg@ufg.pl
5. Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych
ul. Świętokrzyska 14; 00-050 Warszawa
tel. 0 22 551-51-00 (01); fax 0 22 551-51-99
prezes: Mariusz Wichtowski
www.pbuk.pl; interwencja@pbuk.pl
6. Polska Izba Brokerów Ubezpieczeniowych
i Reasekuracyjnych
ul. Chałubińskiego 8; 02-613 Warszawa
tel. 0 22 828-43-49, 620-43-34
fax 0 22 826-71-18
prezes: Leszek Niedałowski
www.polbrokers.pl; polbrokers@polbrokers.pl
7. Polska Izba Pośredników Ubezpieczeniowych
i Finansowych
ul. Senatorska 38; 00-095 Warszawa
tel. 0 22 826-41-13, 505-98-08; fax 0 22 505-98-73
prezes: Adam Sankowski
www.pipuif.pl; pipuif@pipuif.pl
8. Izba Gospodarcza Ubezpieczeń i Obsługi Ryzyka
ul. Sabały 3; 02-174 Warszawa
tel. 0 22 431-91-00; fax 0 22 431-91-99
prezes: Stanisław Nowak
www.igu.org.pl; kontakt@igu.org.pl
9. Stowarzyszenie Polskich Brokerów
Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych
Al. Jana Pawła II nr 34 lik. 9; 00-141 Warszawa
tel. 0 22 828-43-49, 620-43-34; fax 0 22 826-71-18
prezes: Jacek Kliszcz
www.polbrokers.pl; polbrokers@polbrokers.pl
10. Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy
Al. Jana Pawła II 24; 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-36-50, 582-37-84
fax 0 22 582-34-36, 582-34-12
prezes: Piotr Szlenk
11. Polskie Towarzystwo Ubezpieczeniowe
ul. Modlińska 51, p. 418; 03-199 Warszawa
tel. 0 22 811-70-01 wew. 44-18, 44-28
fax 0 22 811-70-04
prezes: Mirosław Zdanowski
12. Stowarzyszenie na Rzecz Bezpieczeństwa
Finansowego Obywateli RP
ul. Pachnąca 81c; 02-790 Warszawa
tel./fax 0 22 859-14-48
prezes: Ariadna Auriga-Borówko
13. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pośredników
Ubezpieczeniowych i Finansowych
ul. Płocka 15 b, lok. 7; 01-231 Warszawa
tel. 0 22 862-39-49; fax 0 22 862-39-99
prezes: Maciej Łazęcki
www.ospuif.pl; ospuif@ospuif.pl
14. Fundacja Edukacji Ubezpieczeniowej
Al. Jerozolimskie 44; 00-024 Warszawa
tel. 0 22 333-73-26 (-28) wew. 104
fax 0 22 333-73-29 wew. 115
prezes: Aleksander Daszewski
www.rzu.gov.pl; feu@rzu.gov.pl
15. AIDA Sekcja Polska Międzynarodowego
Stowarzyszenia Prawa Ubezpieczeniowego
ul. Puławska 14; 02-515 Warszawa
fax 0 22 541-81-01
sekretarz naukowy: Eugeniusz Stroiński

